

ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΜΑΡΤΥΡΙΑ
ΔΡΙΘΜΟΣ 137 ΦΘΙΝΟΠΩΡΟ 2025

ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΜΑΡΤΥΡΙΑ

ΕΚΔΟΣΗ ΠΑΓΚΥΠΡΙΑΣ ΣΥΛΛΟΓΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΗΣ ΠΑΡΑΔΟΣΕΩΣ
«ΟΙ ΦΙΛΟΙ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΟΡΘΕΣ»

ΔΡΙΘΜΟΣ 137 ΦΘΙΝΟΠΩΡΟ 2025

ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΜΑΡΤΥΡΙΑ

Έκδοση Παγκύπρις συλλόγου Ὁρθοδόξῃ Παραδόσεως «Οἱ Φίλοι τῆς Ἀγίας Ὁρθῆς»

ISSN 1011 – 1719

ΔΙΕΥΘΥΝΕΤΑΙ ΑΠΟ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

* * *

Διεύθυνση:

Τ.Κ. 25524 – 1310 Λευκωσία

* * *

www.orthodoximartyria.com

* * *

Οἱ συνεργάτες ἔχουν τήν εὐθύνη τῶν ἀποψεῶν τους.

* * *

Ἐτήσια συνδρομή Κύπρου: 7 εὐρώ.

Τιμή τεύχους: 3 εὐρώ.

Ἐτήσια συνδρομή Ἑλλάδας: 10 εὐρώ.

Ἐτήσια συνδρομή ἐξωτερικοῦ: 10 εὐρώ.

Ὁ τραπεζικός λογαριασμός τοῦ Περιοδικοῦ εἶναι:

Τράπεζα Κύπρου. «Φίλοι τοῦ Ἁγίου Ὁρους»,

017305016152, κώδικας πράξης 4222.

Δικαιούχος: ΠΑΝ. ΣΥΛ. ΟΡΤ. ΠΑΡΑ. «ΦΙΛΟΙ ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ»

IBAN NO: CY37 0020 0173 0000 0005 0161 5200

SWIFT: BCYPCY2N

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΣΕΛΙΔΑ

Α' ΑΠΟ ΤΗΝ ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΖΩΗ

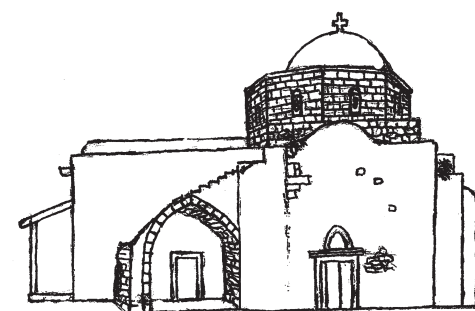
1. Ἁγίου Νικοδήμου Ἀγιορείτου, Ἑρμηνεῖα Εἰρμῶ Α' Ὡδῆς Κανόνος Χριστουγέννων .. 1
2. Ἀπό τόν «Εὐεργετινόν», Ὑπακοή στόν πνευματικό πατέρα (δ') 3
3. Στυλιανοῦ Κεμεντζετζίδη, Ἁγιος Δημήτριος Γκαγκαστάθης 6
4. Μιά Ἁγία ἀπό τήν παγωμένη Ἀλάσκα 13
5. Ὁ Ἁγιος Παῖσιος καί μετὰ τέλος θαυματουργεῖ 15
6. Ὁ Ἁγιος Ἀθανάσιος Χαμακιώτης ὡς ἐξομολόγος 18
7. Ἐνας Γάλλος ἀσκητής στό νησί Πορκερόλ 22
8. Σάββα Ἀλεξάνδρου, Ἡ ἰσοπμία τῶν δύο φύλων 25

Β' ΑΓΙΟΙ ΤΗΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ (ΑΦΙΕΡΩΜΑ)

9. Συμεῶν Πηγαδουλιώτη, Προλογικό σημεῖωμα 28
10. Βασιλείου Χαραλάμπους, Ὁ Ἁγιος Ἀμβρόσιος ἐπίσκοπος Μεδιολάνων 31
11. Χριστόδουλου Βασιλειάδη, Ἁγιος Αὐγουστίνος Ἰππῶνος 35
12. Κωνσταντίνου Κυριακίδη, Ἁγιος Αὐγουστίνος Καντερβουρίας 38

(*Ἡ συνέχεια τῶν περιεχομένων στί 2η σελίδα τοῦ ὀπισθοφύλλου)

13. Φώτιου Σχοινᾶ, Ὁ Ἁγιος Βενέδικτος τῆς Νουρσίας 41
14. Πρωτοπρεσβύτερου Γεώργιου Βασ. Σχοινᾶ, Ἁγιος Γρηγόριος ὁ Διάλογος πάπας
Ρώμης 45
15. Παντελεήμονα Χατζηγιάννου, Ὁ Ἁγιος Ἐνταν τοῦ Λίντισφαρν 48
16. Διάκονου Ἀνδρέα Ματέι, Ἁγιος Ἐντουιν, βασιλεὺς καί μάρτυς Νορθούμπριας 55
17. Παναγιώτη Τοκκαρῆ, Ὁ Ἁγιος Ἑρμηνιγίδος 62
18. Χριστάκη Εὐσταθίου, Ὁ Ἁγιος Θεόδωρος Καντερβουρίας 64
19. Δημήτριου Χ. Καππαῆ, Ἁγιος Ἰερώνυμος 67
20. Ἀρχιμανδρίτη Νεκταρίου Πάρη, Ἁγιος Ἰλᾶριος ἐπίσκοπος Πικταβίου 70
21. Στέλιου Παπαντωνίου, Ὁ Ἁγιος Κάθμπερτ 74
22. Ἀρχιμανδρίτη Ἰωήλ Νικολάου, Ὁ Ὁσιος Κολούμπα, ὁ ἐν Σκωτία 76
23. Δημήτριου Π. Ρίζου, Συνοπτική ἀναφορά στόν Ἁγιο Λεόντα πάπα Ρώμης 79
24. Πρωτοπρεσβύτερου Μιχαὴλ Εὐθυμίου, Ἁγιος Μαρτίνος πάπας Ρώμης ὁ Ὁμολογητής ... 83
25. Ἁγιος Μαρτίνος Τούρ ὁ θαυματουργός 86
26. Πρωτοπρεσβύτερου Ἰωάννη Κ. Ἰωάννου, Ὁ Ἁγιος Ὁσιος, ἐπίσκοπος Κορδούης
τῆς Ἰσπανίας 90
27. Ἀνδρέα Κυριακοῦ, Ἁγιος Πατρίκιος ὁ Φωτιστής τῆς Ἰρλανδίας 94
28. Χαραλάμπη Μ. Μπούσια, Ὁ Ἁγιος Ρεμίγιος ἐπίσκοπος Ρημῶν, ἀπόστολος Γαλλίας 97
29. Ὁ Ὁσιος Σάνκτουλος ὁ σημειοφόρος 101
30. Χαραλάμπη Μ. Μπούσια, Ἡ Ἁγία παρθενομάρτυς Φιλουμένα τῆς Ρώμης 104
31. Βιβλιοπαρουσιάσεις – Βιβλία πού λάβαμε 107

Εἰκόνα ἐξωφύλλου: Ἡ Γέννηση τοῦ Χριστοῦ. Τοιχογραφία ἀπό τήν ἐκκλησία Τιμίου Σταυροῦ Ἀγιασμάτη (Πλατανιστάσα, ἐπαρχία Λευκωσίας). Ἔργο τοῦ Φίλιππου Γούλ 1494.

Φωτογραφία ὀπισθοφύλλου: Φωτογραφία τῆς ἐκκλησίας τοῦ Ἁγίου Ἰακώβου. Κατεχόμενο Τρίκωμο (ἐπαρχία Ἀμμοχώστου). Κτίσμα τοῦ 15ου αἰῶνος.

Ἁγίου Νικοδήμου Ἀγιορείτου

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΕΙΡΜΟΥ Α΄ ΩΔΗΣ ΚΑΝΟΝΟΣ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΩΝ

*«Χριστός γεννᾶται, δοξάσατε. Χριστός ἐξ οὐρανῶν ἀπαντήσατε.
Χριστός ἐπὶ Γῆς, ὑψώθητε, ἄσατε τῷ Κυρίῳ πᾶσα ἡ γῆ, καὶ ἐν
εὐφροσύνῃ, ἀνυμνήσατε λαοί, ὅτι δεδόξασται».*

Τὸ ὄνομα Χριστός δηλώνει κυρίως καὶ τὰ δύο, δηλαδή τόν Θεόν καί ἄνθρωπον μαζί. Βεβαίως ἄλλοτε αὐτό καταχρηστικά δηλώνει μόνον τήν Θεότητα τοῦ Χριστοῦ καί ἄλλοτε τήν ἀνθρωπότητα του, ἀλλά κατὰ τήν ἀκρίβεια γιά τήν τέλεια κατὰ τήν ὑπόστασι ἔνωσι τῶν δύο φύσεων μόνον μέ τό ἕνα καί τό αὐτό ὄνομα, δηλαδή, τό, Χριστός, ὀνομάζονται καί οἱ δύο φύσεις. Ἔτσι ὅταν ὁ Θεολόγος καί ὁ ἱερός Κοσμᾶς λέγουν ἐδῶ «Χριστός γεννᾶται, καί Χριστός ἐπὶ γῆς», τότε τό, Χριστός δηλώνει τό, Θεάνθρωπος. Διότι γεννήθηκε ἀπό τήν Παρθένο Θεός καί ἄνθρωπος, καί φάνηκε πάνω στήν γῆ Θεός καί ἄνθρωπος. Ὅταν ὁμως λέγουν «Χριστός ἐξ οὐρανῶν», τότε τό, Χριστός δηλώνει μόνον τόν Θεό, ὅχι καί τόν ἄνθρωπο, διότι ὁ Κύριος δέν κατέβηκε ἀπό τούς οὐρανούς φορῶντας τήν ἀνθρώπινη φύσι, ὅπως φλυαροῦν οἱ φρενοβλαβεῖς Ἀπολιναριστές (πρόκειται γιά αἰρετική τάξι), γιά τούς ὁποίους λέγει ὁ Θεολόγος Γρηγόριος: «Ὅποιος λέγει ὅτι ἡ σάρκα κατέβηκε ἀπό τόν οὐρανό, καί δέν εἶναι ἀπό ἐδῶ ἀπό ἐμᾶς, νά εἶναι ἀναθεματισμένος» (Ἐπιστολή α΄, πρὸς Κληδόνιο). Ἀλλά κατέβηκε μέ γυμνή τήν Θεότητα, καί προσέλαβε τήν ἀνθρώπινη φύσι ἀπό τὰ καθαρὰ αἵματα τῆς Ἀειπαρθένου Μαρίας, καί τήν ἔνωσε μέ τήν δική του ὑπόστασι, καί ἔγινε ἔτσι τέλειος ἄνθρωπος.

Ὁ Χριστός λοιπόν, λέγει, γεννᾶται σήμερον. Ἐπομένως ἐσεῖς οἱ Ἄγγελοι (πρὸς αὐτούς στρέφει τόν λόγον) πού αἰνέσατε τόν Κύριον στήν Γέννησί του μέ τὰ λόγια: «Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ καί ἐπὶ γῆς εἰρήνη» (Λουκ. β΄ 14) δοξάσατε, δηλαδή δοξολογήσατε καί τώρα τόν Θεό. Τήν ἴδια προτροπή κάνει καί πρὸς ἐκείνους τούς ἀνθρώπους, πού φέρουν ἀνθρώπινο καί ὑλικό σῶμα, πολιτεύονται τήν ἀγγελική ζωή, καί τούς καλεῖ νά δοξολογήσουν καί αὐτοί τόν γεννηθέντα Δεσπότη. Ὁ Χριστός, ὁ Θεός, ἦρθε ἡ κατέβηκε ἀπό τούς οὐρανούς. Ἐσεῖς οἱ δίκαιοι (ἀπευθύνεται τώρα πρὸς αὐτούς) νά τόν προῦπανθήσετε, κατὰ μίμησι τοῦ Συμεών πού ὑποδέχθηκε τόν Κύριο στόν ναό.

Στή συνέχεια λέγει ὅτι ὁ Χριστός, δηλαδή ὁ Θεάνθρωπος φάνηκε πάνω στήν γῆ. Χρέος τῶν ἀνθρώπων στή γῆ νά ὑψωθοῦν ἀπό τά γήϊνα, μέ τό φρόνημα πρὸς τόν οὐρανό, διότι γι' αὐτόν τόν λόγο κατέβηκε ὁ Θεός στήν γῆ, γιά νά ἀνεβοῦν οἱ στήν γῆ ἄνθρωποι στούς οὐρανοῦς. Μέ ἄλλον τρόπο δέν ἦταν δυνατό νά γίνη ἡ ἔνωσις Θεοῦ καί ἀνθρώπων, ἂν δέν κατέβαινε ὁ Θεός λίγο ἀπό τό δικό του ὕψος, καί δέν ἀνέβαινε ὁ ἄνθρωπος πάνω ἀπό τήν δική του ταπεινότητα. Εἶπε ὁ Θεολόγος Γρηγόριος: «Τό μέν, ὅτι πρέπει νά κατεβῇ ὁ Θεός πρὸς ἐμᾶς. τό δέ, ἐμεῖς νά ἀνεβοῦμε, καί ἔτσι νά γίνη κοινωνία τοῦ Θεοῦ μέ τούς ἀνθρώπους. Καί νά παραμένῃ τό κάθε μέρος στήν ἀξία του, τό μέν στήν δόξα του, τό δέ στήν ταπείνωσί του, ἀφοῦ ἄμικτη παραμένει ἡ ἀγαθότητα καί ἀκοινωνήτων τό φιλόανθρωπον» (Λόγος στήν Πεντηκοστή).

Σύμφωνος εἶναι ὁ λόγος καί τοῦ Θεοφόρου Μαξίμου: «Σέ καμμία περίπτωσι δέν μπορεί ψυχὴ νά ἀπλωθῇ γιά νά γνωρίσῃ τόν Θεό, ἐάν ὁ ἴδιος ὁ Θεός δέν κάνει συγκατάβασι νά πιάσῃ καί νά τραβήξῃ κοντά του τόν ἄνθρωπο. Διότι δέν μπορεί ἀνθρώπινος νοῦς νά ἀνεβῇ τόσο, πού νά ἀντιληφθῇ τήν θεία ἔλλαμψι, παρά μόνον ἂν ὁ Θεός τόν φωτίσῃ, ὅσο εἶναι δυνατό νά φωτισθῇ, καί νά φθάσῃ τίς θεῖες αὐγές φωτισμοῦ». Πλήν ἂν καί ὁ Θεός συγκαταβαίνει ἀπό φιλάνθρωπία γιά νά ἐνωθῇ μέ τόν ἄνθρωπο, ὅμως καί ὁ ἄνθρωπος πρέπει νά πιέζῃ τόν ἑαυτό του γιά νά ἀνεβαίνει πρὸς τόν Θεό. Καί πάλι ὁ θεῖος Μάξιμος λέγει: «Μεταξύ τους εἶναι παραδείγματα τοῦ Θεοῦ καί τοῦ ἀνθρώπου. Καί τόσο ὁ Θεός ἀπό φιλάνθρωπία χάριν τοῦ ἀνθρώπου γίνεται ἄνθρωπος, ὅσο καί ὁ ἄνθρωπος μπόρεσε νά ἀποθεώσῃ τόν ἑαυτό του ἀπό ἀγάπη πρὸς τόν Θεό. Καί τόσο κατά νοῦν ἐλκύσθηκε ἀπό τόν Θεό ὁ ἄνθρωπος πρὸς τό γνωστό, ὅσο καί ὁ ἄνθρωπος φανέρωσε τόν ἀόρατο κατά τήν φύσι Θεό μέ τίς ἀρετές του».

Ἀπόδοση στή Δημοτική: ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Π. ΡΙΖΟΣ

Διδάκτωρ Θεολογίας

Φιλολόγος

Ἀπό τόν «Εὐεργετινό»

ΥΠΑΚΟΗ ΣΤΟΝ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟ ΠΑΤΕΡΑ Δ΄

ΑΠΟ ΤΟ ΒΙΟ ΤΟΥ ΟΣΙΟΥ ΣΥΜΕΩΝ ΤΟΥ ΣΤΥΛΙΤΗ

ταν ὁ Ὁσιος Συμεὼν ἐπινόησε τὸν καινούργιο τρόπο ἀσκήσεως νὰ ζεῖ ἐπάνω στὸ στυλό, καὶ ἀφοῦ ἀμέσως διαδόθηκε ἡ φήμη τοῦ παντοῦ, οἱ θεῖοι Πατέρες πού κατοικοῦσαν στὴν ἔρημο ἐξεπλάγησαν ἀπὸ αὐτὸ τὸ καινοφανές καὶ παράξενο πρᾶγμα καὶ στέλλουν πρὸς αὐτόν κάποιους ἀντιπροσώπους. Σέ αὐτούς τοὺς ἀντιπροσώπους τοὺς δίνουν ἐντολὴ ὅπως ἀφενὸς τὸν ἐπιτιμήσουν γιὰ αὐτὴν τὴν παράξενή του ἐπινόηση καὶ ἀφετέρου νὰ τὸν διδάξουν νὰ πορεύεται τῇ συνηθισμένῃ καὶ δοκιμασμένῃ ἀπὸ τοὺς ἁγίους ὁδὸ τῆς ἀσκήσεως καὶ νὰ μὴν τὴν καταφρονεῖ, καθότι ἀπὸ αὐτὴ πορεύθηκε τόσο μεγάλος χορὸς μακαρίων ἀσκητῶν καὶ ἀφοῦ ἀνέβηκαν στοὺς οὐρανούς, ἀναπαύθηκαν στὶς εὐτυχισμένες σκηνές τους. Ἀκολουθῶς, ἐπειδὴ φοβήθηκαν μήπως ἡ σκέψη τοῦ Ὁσίου ἦταν θεάρεστη, ἐνῶ αὐτοὶ στοχάζονται τὴν ὑπόθεση μέ ἀθρώπινα κριτήρια, πρόσταξαν τοὺς ἀπεσταλμένους καὶ αὐτοί: ἂν μὲν δοῦν αὐτόν τὸν ἄντρα νὰ ἀποποιεῖται τοῦ δικοῦ του θελήματος καὶ νὰ κατεβαίνει ἀπὸ ὑπακοὴ πρὸς αὐτούς, ἀμέσως νὰ τὸν συγκρατήσουν καὶ νὰ τὸν διατάξουν νὰ μείνει σταθερὸς στὴν ἀπόφασή του.

Μέ αὐτόν, λοιπόν, τὸν τρόπο θὰ πείθονταν ὅτι αὐτὴ ἡ πράξη ἦταν θεία οἰκονομία καὶ δέν θὰ εἶχαν κανένα ἐνδοιασμό γιὰ τὸ μέλλον, ὅτι δέν θὰ ἔχει καλὸ τέλος ἡ ἀρχὴ μιᾶς τέτοιας ἀσκήσεως. Ἄν ὅμως αὐτὸς ξεκινοῦσε νὰ δυσανασχετεῖ καὶ δέν ἀποδεχόταν ἔστω καὶ λίγο τίς συμβουλές τους, ἀλλὰ πεισματικά καὶ ἀλόγιστα παρέμενε στὸ δικό του θέλημα, θὰ γινόταν, ἔλεγαν, φανερό πλέον ὅτι αὐτὸς βρίσκεται μακριὰ ἀπὸ τὴν ταπεινοφροσύνη. Ὅποταν ποιὸς δέν θὰ ἔλεγε ὅτι αὐτὴν τοῦ τὴν σκέψη τοῦ τὴν ὑπέβαλε ὁ πονηρός; Σέ μία τέτοια περίπτωση, τοὺς διέταξαν νὰ τὸν κατεβάσουν ἀκόμα καὶ μέ τῇ βίᾳ, ἔστω καὶ ἂν αὐτὸς δέν θέλει ἀπὸ μόνος του νὰ κατεβεῖ ἀπὸ τὸ στυλό.

Ἀφοῦ λοιπόν ἔπιασαν αὐτὴν τὴν ἐντολή, ἔφτασαν οἱ ἀντιπρόσωποι πρὸς τὸν πατέρα τῆς ὑπακοῆς καὶ τῆς ταπεινοφροσύνης Συμεὼν. Μόλις ὅμως αὐτοὶ τὸν ἀντίκρυσαν καὶ τὸν χαιρέτησαν, κατελήφθησαν ἀπὸ σεβασμὸ πρὸς αὐτόν καὶ δέν μπορούσαν πλέον οὔτε νὰ τὸν βλέπουν στὰ μάτια. Ἐξαιτίας ὅμως τῆς ἐντολῆς πού εἶχαν λάβει ἀπὸ τοὺς Πατέρες οἱ ὁποῖοι τοὺς ἀπέστειλαν, καὶ γιὰ τὸ καλὸν τῆς διακονίας, τοῦ λέγουν

ὅλα ὅσα τούς εἶχαν πεῖ οἱ Πατέρες. Ὁ Ὅσιος, ὁ ὁποῖος ἦταν πραγματικά πρᾶος καί ταπεινός στήν καρδιά, ἀποδέχτηκε νηφάλια τήν παρατήρηση χωρίς ὁποιαδήποτε ἀντίρρηση, δέν ἀγανάκτησε, οὔτε συζήτησε αὐτήν τήν παρατήρηση καί δέν εἶπε τίποτε, οὔτε μικρόν οὔτε μεγάλο. Ἀντιθέτως μάλιστα ἀποδέχτηκε αὐτή τήν ἐπιτίμηση μέ ἡρεμο βλέμμα καί ἔχοντας κάτω τά μάτια του καί ἀφοῦ ἀπέδωσε τήν εὐχαριστία στό Θεό καί ἐξέφρασε τήν εὐγνωμοσύνη του Πρός τούς Πατέρες γιά τή φροντίδα πού εἶχαν πρὸς αὐτόν, χωρίς νά σκεφτεῖ καθόλου, ἐπιχείρησε νά κατέβει ἀπό τό στύλο. Οἱ δέ ἀπεσταλμένοι τόν συγκράτησαν ἀμέσως καί τοῦ ἀπεκάλυψαν τή σκέψη τῶν Πατέρων. Ἀκολουθῶς καί ἀφοῦ εὐχήθηκαν στόν Ὅσιο Συμεών νά ἔχει μόνιμη καί συνεχή παραμονή πάνω στό στύλο, νά ἔχει καλό τέλος καί βέβαιη ἀνάπαυση ἀπό τό Θεό γιά τούς συνεχόμενους κόπους του, ἀποχώρησαν.

ΑΠΟ ΤΟ ΓΕΤΟΝΤΙΚΟ

1) Εἶπε κάποτε ὁ Ἀββᾶς Ποιμὴν ὅτι τό θέλημα τοῦ ἀνθρώπου εἶναι χάλκινος τεῖχος ἀνάμεσα σέ αὐτόν καί τό Θεό καί πέτρα πού τόν κτυπᾷ. Ἐάν, λοιπόν, ὁ ἄνθρωπος τό ἐγκαταλείψει, θά λέγει καί αὐτός «μέ τή βοήθεια τοῦ Θεοῦ μου θά ὑπερβῶ τεῖχος». Ἐάν ὅμως ὁ ἐγωισμός συνεργαστεῖ μέ τό θέλημα, τότε ὁ ἄνθρωπος νικᾶται.

2) Εἶπε κάποιος γέροντας ὅτι ἡ φιλονικία παραδίδει τόν ἄνθρωπο στήν ὀργή καί ἡ ὀργή τόν παραδίδει αὐτόν στήν τύφλωση, ἡ δέ τύφλωση τόν σπρώχνει νά διαπράττει κάθε κακό.

3) Ρωτήθηκε ὁ Ἀββᾶς Ἀμμωνᾶς ποιά εἶναι ἡ στενή καί τεθλιμμένη ὁδός καί ἀποκρίθηκε λέγοντας:

— Ἡ ὁδός ἡ στενή καί τεθλιμμένη εἶναι νά ὑποτάσσεις τούς λογισμούς σου καί νά κόβεις τά θελήματά σου γιά χάρη τοῦ Θεοῦ. Αὐτό ἀκριβῶς σημαίνει καί τό «*ἰδοῦ, ἐμεῖς ἐγκαταλείψαμε τά πάντα καί σέ ἀκολουθήσαμε*» (Ματθ. 19' 27).

4) Διηγῆθηκε ὁ Ἀββᾶς Ἰωάννης, ὅτι ὁ Ἀββᾶς Ἀνούβ καί ὁ Ἀββᾶς Ποιμὴν καί ἄλλοι πέντε, οἱ ὁποῖοι ἦταν ὅλοι κατά σάρκα ἀδελφοί, κατοίκησαν ἀρχικά σέ μιά σκήτη. Ἐπειτα, μόλις ἡ σκήτη ἐρημώθηκε ἀπό τούς Μάζικες (σημ. Οἱ Μάζικες ἦταν βαρβαρικός λαός στή Λιβύη), ἀναχώρησαν ἀρχικά ἀπό ἐκεῖ καί ἦλθαν σέ κάποιο τόπο πού ὀνομαζόταν Τεραμουθίν. Ἐκεῖ ὑπῆρχε ἕνας εἰδωλολατρικός ναός, στόν ὁποῖο εἰσῆλθαν καί ἔμειναν γιά λίγο καιρό, μέχρι νά ἐξετάσουν πού ἔπρεπε νά πᾶνε. Τότε ὁ Ἀββᾶς Ἀνούβ, πού ἦταν πρῶτος ἀπό τούς ἄλλους στήν ἀρχαιότητα, εἶπε στόν Ἀββᾶ Ποιμένα:

— Κάνε ἀγάπη ἐσύ καί οἱ ἀδελφοί σου, καί ὁ καθένας ἀπό ἐμᾶς νά ἡσυχάσει μόνος του καί νά μὴν συναντήσουμε ὁ ἕνας τόν ἄλλον αὐτή

τήν βδομάδα.

Καί ὁ Ἄββᾶς Ποιμὴν ἀποκρίθηκε:

— Θά κάνουμε ὅπως θέλεις. Καί ἔτσι ἀκριβῶς ἔπραξαν.

Ἐκεῖ βρισκόταν ἓνα πέτρινο ἄγαλμα καί κάθε πρωί ὁ Ἄββᾶς Ἀνούβ λιθοβολοῦσε τό πρόσωπο τοῦ ἀγάλματος καί κάθε βράδυ ἔλεγε σέ αὐτό «συγχώρησέ με». Αὐτό τό ἔκανε καθόλη τήν ἑβδομάδα. Τό δέ Σάββατο συναντήθηκαν μεταξύ τους καί ὁ Ἄββᾶς Ποιμὴν εἶπε στόν Ἄββᾶ Ἀνούβ:

— Ἄββᾶ, αὐτή τή βδομάδα σέ εἶδα νά λιθοβολεῖς τό πρόσωπο τοῦ ἀγάλματος καί μετά ἀπό αὐτό νά κάνεις στό ἄγαλμα μετάνοια. Πές μου λοιπόν, ὁ πιστός ἄνθρωπος κάνει τέτοια πράγματα;

Τότε ὁ Γέροντας ἀποκρίθηκε:

— Αὐτό τό ἔκανα γιά σᾶς. Ὅταν, λοιπόν, μέ εἶδατε νά λιθοβολῶ τό πρόσωπο τοῦ ἀγάλματος, αὐτό εἶπε κάτι ἢ θύμωσε;

— Ὅχι, ἀποκρίθηκε ὁ Ἄββᾶς Ποιμὴν.

— Πάλιν ἐπίσης, εἶπε ὁ Γέροντας, ὅταν ἔβαζα σέ αὐτό μετάνοια, μήπως αὐτό ταραχθῆκε καί εἶπε «δέν σέ συγχωρῶ»;

— Ὅχι, εἶπε ἐκεῖνος.

— Ἔτσι, λοιπόν, καί ἐμεῖς ἀδελφοί, εἶπε ὁ Γέροντας, ἐάν θέλουμε νά παραμείνουμε μαζί, πρέπει νά γίνουμε ὅπως αὐτό ἀκριβῶς τό ἄγαλμα, τό ὁποῖο δέν ταρασσεται εἴτε ἐξυβριστεῖ εἴτε δοξαστεῖ. Ἐάν δέν θέλετε νά γίνει ἔτσι, ἰδοῦ ὑπάρχουν τέσσερις πύλες σέ αὐτόν τόν ναό· ὁ καθένας ἀπό ἐσᾶς ἄς πάει ὅπου ἐπιθυμεῖ. Ὅταν τό ἄκουσαν αὐτό οἱ ἀδελφοί, γονάτισαν στό ἔδαφος λέγοντας στό Γέροντα:

— Ὅπως θέλεις, Πάτερ, θά κάνουμε καί θά ὑπακοῦμε σέ ὅ,τι μας λέγεις.

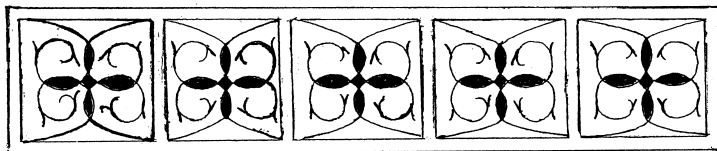
Εἶπε δέ ὁ Ἄββᾶς Ποιμὴν ὅτι μείναμε μαζί ὅλα μας τὰ χρόνια, ἐργαζόμενοι σύμφωνα μέ τὰ λόγια πού μᾶς παρέδωσε ὁ Γέροντας. Αὐτός μάλιστα ὄρισε κάποιον ἀπό ἐμᾶς οἰκονόμο καί ὅ,τι μᾶς προσέφερε τρώγαμε. Καί ἦταν ἀδύνατο σέ κάποιον ἀπό μᾶς νά πεῖ «φέρε μας κάτι ἄλλο» ἢ ὅτι «αὐτό θέλουμε νά φᾶμε» καί περάσαμε ὅλη μας τή ζωή μέ εὐχαρίστηση καί εἰρήνη.

Ἀπόδοση στή Δημοτική: ΣΤΕΛΙΟΣ ΣΟΛΕΑΣ

Θεολόγος

Στυλιανού Κεμεντζετζίδη

ΑΓΙΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΓΚΑΓΚΑΣΤΑΘΗΣ

εννήθηκε στις αρχές του είκοστού αιώνας και συγκεκριμένα τό 1902 στο χωριό Πλάτανος, όπου αργότερα, επί 42 συναπτά έτη, έχρημάτιε ό καλός ποιμήν τών λογικών προβάτων. Έκοιμήθη τό 1975, στις 29 Ιανουαρίου έν ειρήνη. Πρόκειται για μία όσιακή μορφή, καίτοι έζησε ως έγγαμος στόν κόσμο. Υπήρξε προικισμένος μέ πολλά χαρίσματα, μέ πολλή επιμέλεια, καθαρότητα συνειδήσεως, αλληλο πίστη, βαθεία ταπείνωση καί μέ πληρότητα αγάπης στό Θεό καί τόν πλησίον.

Ο Πλάτανος είναι μία μικρή κωμόπολη, ένα μεγάλο χωριό, 15 χιλιόμετρα δεξιά από τήν πόλη τών Τρικάλων, στή Θεσσαλία. Ο πατήρ Δημήτριος είχε σημεία θαυμαστά από τά πρώτα χρόνια τής ζωής του. Κι αυτά πού παρέλαβε από τό Θεό τά καλλιέργησε μέ φιλότιμο, τά αύξησε καί πάντοτε ταπεινά καί για τί δόξα του Θεού καί μόνον. Όταν ό Θεός βρεϊ τέτοια σκεύη τά αξιοποιεί, τά πλουτίζει καί χαριτώνεται ή ζωή τους καί κοντά σ' αυτούς καί όσοι πλησιάζουν σ' αυτές τίς πνευματικές θερμάστρες, σ' αυτά τά λιμάνια.

Ο παπα-Δημήτρης δέν έτυχε σπουδών. Μέ δυσκολία τελείωσε τό δημοτικό στό χωριό του. Ήταν βοσκός προβάτων. Όπου κι αν βρισκόταν είχε μνήμη Θεού, μνήμη θανάτου καί εκκλινε τά πρόβατα στή στάνη καί πήγαινε μέ δάκρυα καί εκκλησιαζόταν. Όταν αυτό δέν μπορούσε νά τό κάνει, γονάτιζε εκεί πού ήταν στά βουνά καί εκλαιγε, ζητώντας τό έλεος του Θεού, διότι βρισκόταν μακράν του οίκου του Θεού. Διάβαζε μέ πολλή κατανύξη βίους Αγίων καί τούς αισθανόταν φύλακες, ευεργέτες καί προστάτες. Είχε αίσθηση ζωσα τής παρουσίας των. Τούς κρατούσε κοντά του ή καθαρότης του βίου του. Καί όπως έτόνιζε, ή εργασία φέρνει τήν άξία. Αισθανόταν πώς θά πρέπει νά τόν προστατεύουν οί άγιοι καί δέν έκανε τίποτε εάν δέν ξεκινούσε από τό Θεό κι εάν δέν κατέληγε στό Θεό.

Δηλαδή, αν έφευγε τό πρωί για νά φυλάξει τά πρόβατα, θά περνούσε πρώτα από τούς Ταξιάρχες, ένα ναό του 1600, κατασκευτικό, μέ τοιχογραφίες, πού βρισκόταν κοντά στό σπίτι του. Εκεί, έμαθε για τό Θεό καί από τήν ευλαβέστατη γιαγιά του καί τούς ευσεβείς γονείς του τά ιερά γράμματα καί του Θεού τά πράγματα. Έλεγε: «νά μέ προστατεύετε, νά

μέ φυλάξτε, νά γυρίσω καί πάλιν στόν οἶκο σας, νά σᾶς πῶ τό εὐχαριστῶ». Πρῶτα στόν οἶκο τοῦ Θεοῦ καί μετά στίς δουλειές καί πάλι στόν οἶκο τοῦ Θεοῦ καί μετά στό σπίτι. Αὐτό ἦταν τό πρόγραμμα τῆς ζωῆς του.

Ἡ ζωή του ἦταν εὐχαριστιακή. Ὅπου κι ἄν ἦταν εἶχε ἀναφορά στό Θεό. Στό χωράφι καί παντοῦ, στό βουνό, ἔψαλλε καί εὐχαριστοῦσε ἀδιαλείπτως. Εὑρίσκε τό ἀπερίγραπτο, τή χαρά τοῦ Θεοῦ, τήν εὐλογία Κυρίου. Ἐρχόταν, δηλαδή, στήν μακαρία κατάνυξη, στό χαροποιό πένθος, γιά τό ὅποιο ὁμιλοῦν οἱ Πατέρες. Φυσικά, ὁ Γέροντας εἶχε δικό του τρόπο μέ τόν ὅποιο βίωνε τά τοῦ Θεοῦ. Ἐμεῖς εἴμαστε ἀμέτοχοι αὐτῶν τῶν καταστάσεων καί πολλές φορές οὔτε κἄν τά πιάνουμε, σάν νά 'ναι μιά ξένη γλῶσσα. Θ' ἀναφέρω ἓνα περιστατικό πού δείχνει ὅτι τόν εἶχε κατά κάποιο τρόπο ἐκλέξει ὁ Θεός γιά τήν ἱερή του πορεία καί τήν εὐλογημένη ἀποστολή του. Μέ συνέπεια εὐαρέστησε τό Θεό. Καί τοῦτο μέ τήν ἄμεμπτο καί καθαρή κατά Χριστόν πολιτεία του. Ἐνα βράδυ ἐνῶ ἀναπαυόταν στό φτωχό σπίτι του ἦρθε ἓνας γέροντας καί τόν ξύπνησε, λέγοντάς του: «σῆκω παιδί μου γρήγορα, τό σπίτι θά πέσει». Ξανά, δεύτερη φορά, τόν ξύπνησε. Καί στό τέλος, τόν ξύπνησε κανονικά. Βγαίνουν ἀπό τό σπίτι καί ἀμέσως τό σπίτι ἔπεσε! Ὁ γέροντας ἦταν ὁ ἅγιος Νικόλαος. Εἶχαν στό χωριό ναό ἀφιερωμένο στόν ἅγιο Νικόλαο. Αὐτός ἦρθε καί τόν προστάτευσε. Μόλις βγῆκε ὁ παπα-Δημήτρης, ἀμέσως τό σπίτι κατέρρευσε.

Οὔτε τρίχα δέν πέφτει ἀπό τόν ἄνθρωπο πού τόν προστατεύει ὁ Θεός. Κι ὅταν ἐπιτρέψει κάτι γιά νά φανεῖ ἡ πίστη του, ἡ ὑπομονή του, τό μεγαλεῖο τῆς ἀρετῆς του, θά τοῦ δώσει καί τά μέσα νά τό ξεπεράσει: τήν ὑπομονή, τήν μακροθυμία, τήν ἀγάπη, τά πνευματικά ὄπλα, πού οἱ γέροντες ἔχουν σέ πλεονασμό καί ἔτσι ξεπερνοῦν καί τήν μεγαλύτερα δοκιμασία καί θλίψη. Παρέλειψα νά πῶ ὅτι ὁ παπα-Δημήτρης νυμφεύθηκε τήν Ἐλισάβετ καί ἀπέκτησε ἐννέα θυγατέρες. Κι ὅταν ἦρθε ἡ ὥρα νά πάει στό στρατό ἐπῆγε στούς Ταξιάρχες, προσκύνησε καί ἔκανε συμφωνητικό λέγοντας: «Σᾶς ζητῶ μιά χάρη. Ἐγώ σᾶς ὑπηρετῶ ἀπό μικρό παιδί. Καθαρίζω καντήλια, κάνω ὅ,τι μπορῶ. Θέλω νά μέ φέρετε πίσω χωρίς νά μέ ἀγγίξει κανένα κακό. Εἶστε ὑποχρεωμένοι. Ζητῶ κι ἐγώ ἓνα ρουσφέτι».

Ἐπῆγε στή Μικρά Ἀσία. Σέ ὅλους τούς κινδύνους πού ἀντιμετώπιζε, τόν ἔσωζαν. Ἐλεγε: «στή Σμύρνη σφάζουν, κάνουν, ἐμένα ἔρχονται, μοῦ δίνουν ἓνα ἄλογο καί μοῦ λένε: φύγε στόν Τσεσμέ. Βρίσκομαι στό τάδε μέρος μέ τρεῖς ἄλλους, σκοτώνονται δύο ἀπό 150 ἵππεις. Ἐμένα μοῦ λένε, μή φοβᾶσαι, ἐμεῖς εἴμαστε μαζί σου. Θά πᾶς ἐννιά παρά τέταρτο στό τάδε μέρος νά προλάβεις τό τελευταῖο πλοῖο γιά νά πᾶς γιά τή Χίο. Κι ὅπως εἶπαν, οὔτε ἓνα μπάτσο ἀπό πουθενά».

Ἀργότερα πέρασε ἰσχυρές δοκιμασίες, στήν ἐποχή τοῦ ἐμφυλίου πολέμου, ἐπειδή αὐτός μιλοῦσε γιά Χριστό, πατρίδα, οἰκογένεια, τόν ἔβαλαν στό στόχαστρο, τόν ἀπειλῆσαν, τόν ἀποκήρυξαν καί πολλές φορές ἀποπειράθηκαν νά τόν σκοτώσουν καί ὅλο σωζόταν. Ἄναφέρω μιά ἀπό τίς πολλές θαυμαστές περιπτώσεις. Εἶναι ὅλα καταγραμμένα στό ἡμερολόγιο πού κρατοῦσε ἀπό μικρό παιδί, τό ὁποῖο μᾶς ἔδωσε σέ χειρόγραφο χαριτωμένα, ἀπέρριπτα, ἀλλά μέ μεγαλεῖο ψυχῆς καί ἥρωικό φρόνημα: «Ἦρθαν, λέει, Κυριακή πρωί. Μόλις πρόλαβα καί βγῆκα ἀπό τήν ἐκκλησία. Ἦταν 10 ἵππεις καί μαζί μέ τόν ἀρχηγό τους 11 καί μέ κυνηγοῦσαν στόν κάμπο. Οἱ χωρικοί ἀπό τήν μιά πλευρά ἔβλεπαν τό θέαμα καί οἱ ἀπέναντι, ἀπό τό ἄλλο χωριό, βγῆκαν ἀπό τήν ἐκκλησία, κι ἔβλεπαν ἐπίσης τό θέαμα. Μέ ἔβριζαν ἐλεεινά καί τρισάθλια. Δέν μπορῶ νά πῶ. Τραγόπαπα καί ἄλλα ἐλεεινά κλπ., καί πυροβολοῦσαν μέ τά ὅπλα στήν συνέχεια. Οἱ σφαῖρες μέ τρυπᾶνε τά ράσα, δέν μέ τσίμπαγε καμιά. Σάν μέ φτάσαν στά 50 μέτρα καί μέ περικύκλωσαν, τότε γονάτισα. Σήκωσα τά χέρια στόν οὐρανό καί φώναξα ἀπό τό βάθος τῆς ψυχῆς μου: Μιχαήλ ἀρχιστράτηγε, κινδυνεύω, βοηθήσατε με. Αὐτοστιγμῇ καί οἱ 11 ἔγιναν κόκκαλο καί ἄγαλμα. Ὁ ἀρχηγός πέφτει ἀπό τό ζῶο κάτω, σπάζει ἡ σπονδυλική του στήλη καί ἀφοῦ εἶδα ἐγώ ὅτι εἶναι ἀκίνητοι, εὐχαρίστησα τό Θεό, τοὺς Ταξιάρχες καί τοὺς εἶπα: νά μετανοήσετε, νά γίνετε καλοί ἄνθρωποι, νά λέγετε τήν ἀλήθεια, νά ἔχετε τό Θεό βοήθεια καί ἀφοῦ τοὺς εὐλόγησα —χωρίς νά μέ πειράξουν— πῆγα ἀπέναντι, ὅπου περίμενε τό χωριό καί μπῆκα μέ ὅλο τό λαό μέσα στήν ἐκκλησία καί δώσαμε δόξα στόν Θεό πού ἔκανε σήμερα θαῦμα».

Ὅλη ἡ ζωή του ἦταν μέσα σέ τέτοια γεγονότα χωρίς νά ἔχει καθόλου ἰδέα γιά τόν ἑαυτό του. Ὑπέγραφε ὁ τελευταῖος, ὁ μικρός παπαδάκος, τό σκύβαλο τῆς γῆς. Τό πίστευε, τό αἰσθανόταν. Σέ κάθε δυσκολία δέν τά ἔκανε. Ὅταν τοῦ ἔλεγε ἡ πρεσβυτέρα: «Δέν νοιάζεσαι; τί θά γίνουν αὐτά τά κορίτσια; οἱ ἄλλοι κάνουν αὐτό».

«Θά πεθάνω παπάς, ὅχι μασκαράς. Γιά τό Χριστό θυσιάζομαι, ὑπέρ τῶν προβάτων. Τί σήμερα, τί αὔριο. Μιά ψυχὴ ἔχουμε. Θά τήν παραδώσω στά χέρια τοῦ Δημιουργοῦ μου».

Εἶχε συνέπεια. Τόν καλοῦσαν νά τόν πᾶνε στή Μέση Ἀνατολή. «Ἐσεῖς δέν μέ σώσατε. Οἱ Ταξιάρχες μέ σῶσαν καί θά ἀφήσω τοὺς προστάτες μου καί τό λαό μου γιά νά πάω στή Μέση Ἀνατολή καί στήν Ἀθήνα; Ὅχι ἐκεῖ».

Καί πράγματι τόν σκέπαζε ὁ Θεός καί τόν φύλαγε: «Ἐγώ ἔχω τόν Χριστό κυβερνήτη στή ζωή μου. Δέν τόν βάλαν οἱ ἄνθρωποι καλά στήν καρδιά τους γιά νά νιώσουν τό μεγαλεῖο του. Εἶναι γλυκύς. Δέν τόν ἀλλάζω μέ τίποτα. Μιά ζωή τόν παρακαλῶ νά μέ ἀξιώσει κι ἐγώ νά χύσω τό αἷμα μου γι' Αὐτόν. Κοιμᾶμαι τόσο ἀμέριμνα, ὅπως τό πουλί στό

ἀγκάθι καί τὰ ρυθμίζει ὅλα Αὐτός καλύτερα ἀπὸ ὁποιονδήποτε ἄλλο».

Εἶχε ἐξ ὁλοκλήρου ἐμπιστοσύνη στοῦ Θεοῦ, ὅπως ἓνα μικρὸ παιδί. Ἐξομολογεῖτο δέ μέ τέτοια καθαρότητα καί εἰλικρίνεια, πού δέν τὴν συναντᾶμε οὔτε καί στὰ μικρὰ παιδάκια. Ὅταν ἐπήγαμε μιὰ φορά νὰ συναντήσουμε τὸν πατέρα Φιλόθεο Ζερβάκο (μέ τὸν πατέρα Δημήτριο) (πήγαμε δύο φορές καί ἦρθε ὁ πατήρ Φιλόθεος δύο φορές στοῦ χωριό καί συλλειτουργήσαν), τοῦ λέει ὁ πατήρ Φιλόθεος:

«Εἶσαι ἀσθενής. Γιατί ἔκανες τόσο κόπο καί ἦρθες μέχρις ἐδῶ; (στὴν Πάρο)».

«Ἐγὼ εἶμαι ὁ τελευταῖος καί ὁ ἁμαρτωλός» εἶπε ὁ πατήρ Φιλόθεος.

«Τὰ Τρίκαλα ἔχουν καλοὺς πατέρες καί ἄξιους».

«Ἦρθα ὄχι μόνος μου. Μέ ἔφερε ὁ Θεός. Ἦρθα νὰ ξεπλύνω καί νὰ ξεκαθαρίσω τὴν ψυχὴ μου».

Ὅταν δέ ἐξομολογεῖτο ἦταν σάν ἄγγελος. Ἡ χαρὰ ἦταν ζωγραφισμένη καί ἔκδηλος στοῦ πρόσωπό του. «Τέτοια καθαρὴ καί τελεία ἐξομολόγησι δέν συνήντησα στὰ 70 χρόνια πού ἐξομολογῶ», εἶπε ὁ π. Ζερβάκος. Ὑπῆρξε ἓνας ζῶν ἅγιος.

Εἰς δέ τὸ βιβλίον τοῦ πατρὸς Δημητρίου Γκαγκαστάθη, τὸ ὁποῖον προλογίζει ὁ πατήρ Φιλόθεος (στοῦ τέλος γράφει καί ὁ καθηγούμενος τῆς Ἱ. Μ. Σίμωνος Πέτρας, πατήρ Αἰμιλιανός), ὁ ὁποῖος τὸν ἐζησε ἀπὸ κοντά καί ξέρει πολλές ἐμπειρίες θαυμαστές, τὸν ἀποκαλεῖ «ὁ ἅγιος παπα-Δημήτρης Γκαγκαστάθης».

Ὅταν τὸν ρωτήσαμε, «γιατί Γέροντα ἀρχίζετε ἔτσι τὸν πρόλογο;» ἀπάντησε. «Διότι, παιδί μου, εἶναι ἅγιος. Ὅταν μοῦ εἶπαν γιὰ τὴν κοίμησή του, ἄρχισα νὰ προσεύχομαι καί νὰ νηστεύω καί νὰ ζητῶ ἀπ' τὸν Θεό νὰ μέ πληροφορήσει εἰς ποίαν κατάστασι βρίσκεται. Καί κατόπιν ἀπὸ ἡμέρες μοῦ ἔδειξε τὴ δόξα στὴν ὁποία εὐρίσκεται. Πρόκειται περὶ ἁγίου».

Καί κάτι γιὰ τὸν π. Φιλόθεο, μιὰ καί μιλάμε γι' αὐτόν. Στὴν κοίμησι τοῦ πατρὸς Φιλόθεου μιὰ οἰκογένεια δικαστικῶν εἶπε στὸν ἅγιο Πορφύριο: «ἐκοιμήθη ὁ πατήρ Φιλόθεος». Ἐκεῖνος τοὺς εἶπε: «νὰ πᾶτε, κι ἐγὼ ἀπ' ἐδῶ θὰ παρακολουθήσω τὴ νεκρώσιμο ἀκολουθία. Ἡ Ἐκκλησία μας ἀπέκτησε ἀκόμα ἓνα ἅγιο λείψανο».

Γυρίζοντας ἐμεῖς ἀπὸ τὴν κηδεία, μεσάνυκτα, πήγαμε στὸν ἅγιο Πορφύριο. Ἦταν ἡ ὥρα 2 μετὰ τὰ μεσάνυκτα. Μόλις πήγαμε εἶπε: «ὁ παπα-Δημήτρης εἶναι ἅγιος ἄνθρωπος κι ἄς μὴν πέρασαν πολλὰ χρόνια. Δέν ἔχει σχέση. Ἡ ἀγιότης δέν γίνεται ἀπὸ τὰ πολλὰ χρόνια. Γιὰ μᾶς τοὺς ἀδυνάτους ἀργεὶ ἡ Ἐκκλησία. Νὰ φροντίσετε νὰ γίνῃ ἐπίσημα πλέον, γιὰ ὅλη τὴν Ὁρθοδοξία ἡ ἀνακομιδὴ τῶν λειψάνων του».

Οἱ ἄνθρωποι τοῦ Θεοῦ πού γνώρισαν τόν π. Δημήτριο τόν θεωροῦσαν ὡς σύγχρονο ζώντα ἅγιο. Μεταξύ αὐτῶν τῶν προσωπικοτήτων πού σήμερα λάμπουν στό χῶρο τῆς Ὁρθοδοξίας μέ τήν ἀκτινοβολία τῆς κατά Θεόν πολιτείας τους ὑπῆρξε καί ὁ ἅγιος Ἀμφιλόχιος τῆς Πάτμου, πού εἶχε καί ἀλληλογραφία μέ τόν παπα-Δημήτριο. Θεωροῦσαν ἅγιο τόν π. Γκαγκαστάθη οἱ: ἅγιος Ἐφραίμ ὁ Κατουνακιώτης, ὁ πατήρ Γεώργιος Καψάνης τῆς Ἱ. Μ. Ὁσίου Γρηγορίου ὁ ἡγούμενος, ὁ ἡγούμενος ἐπίσης Αἰμιλιανός καί ἄλλοι σεβαστοί τῆς Ὁρθοδοξίας σύγχρονοι πατέρες.

... Ὁ παπα-Δημήτρης εἶχε τό χάρισμα τῆς ζωῆς πίστεως, τό χάρισμα τῆς ὑπομονῆς, τῆς ταπεινώσεως, τῆς ἀγάπης καί ἔφερνε ἀποτελέσματα. Ὅταν πάρεις τήν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ μέσα σου, εἶναι σάν νά παίρνεις τήν μητέρα ὅλων τῶν ἀρετῶν, γεγονός πού δέν τό εἶχαν οἱ μεγαλύτεροι ὅλου τοῦ κόσμου σοφοί.

Νά σᾶς πῶ ἓνα περιστατικό, ἀπ' τά πολλά. Δέν θά ἀναφέρω δικά μου περιστατικά, γιατί θά πρέπει νά ἀναφέρω κάποιων ἄλλων προσώπων, σεβαστῶν καί γνωστῶν, πού ἔχω σύνδεσμο μαζί τους. Ὁ ἓνας ἐκοιμήθη, ἥτο διευθυντής τελωνείου, εὐλαβέστατος, σοφότατος, πνευματικό-παῖδι τοῦ παπα-Δημήτρη καί τοῦ πατρός Φιλόθεου, ὀνόματι Ἀθανάσιος Μουρμούρης. Περνοῦσε μιά σκληρή δοκιμασία, δηλαδή μιά συκοφαντία, πού ἂν μπορούσε νά βγεῖ θά βρισκόταν στίς φυλακές. Ἐπese στό Θεό καί τούς δύο αὐτούς ἀνθρώπους. «Μή στενοχωριέσαι, τοῦ εἶπε ὁ π. Δημήτριος. Ἡσύχασε, ἔχει ὁ Θεός τρόπους. Ἐμεῖς τό καθῆκον μας. Διά τῆς προσευκῆς, θά δοθεῖ ἀπάντηση». Ἡ ἀπάντηση θά διδόταν μετά ἀπό ἓνα μήνα στό δικαστήριο. Ὁ παπα-Δημήτρης ἔπese σέ προσευχή. ἤξερε τό ἀποτέλεσμα ἐκ τῶν προτέρων. Κι ἐγινε, ὅπως τό εἶπε ὁ παπα-Δημήτρης.

Ἐνα ἄλλο πρόσωπο πού ζεῖ ἀκόμη, ἦταν ἐπαρχος στό Σιδηρόκαστρο, ὀνόματι Γεώργιος Σαϊδίνης. Ἐχρημάτισε διευθυντής τοῦ Ὑπουργείου Ἑσωτερικῶν. Ἐπέρασε μιά μεγάλη δοκιμασία ἐπὶ στρατιωτικῆς κυβερνήσεως. Πῆρε δυσμενὴ μετάθεση στά Χανιά καί στή Σπάρτη. Πῆγε δεξιά – ἀριστερά καί δέν πῆρε τίς προαγωγές του. Ἐκανε προσφυγή στό Συμβούλιο Ἐπικρατείας. Ὁ παπα-Δημήτρης βρισκόταν στό τελευταῖο στάδιο τῆς ζωῆς του. Δοκιμάσθηκε μέ τόν καρκίνο. Στέλνει γράμμα στό Γέροντα καί τοῦ λέει: «αὐτό τό πρόβλημα ἔχω, τί νά κάνω». Πέφτει στήν προσευχή ὁ Γέροντας. Εἶχε δικό του τρόπο. Μόλις εἶχε κατάνυξη, ἔπαιρνε τήν ἀπάντηση. Ἦταν αὐτό σίγουρο. Δέν ἄλλαζε μέ τίποτα. Ἦταν σά νά τό προϋπέγραφε ὁ Θεός καί τοῦ τό φανέρωσε. Τοῦ λέει: «θά τά πάρεις ὅλα μαζεμένα. Θά πέσουν στό κενό οἱ μέχρι τώρα διαβολές καί θά σοῦ πεῖ ὁ Πρόεδρος τοῦ Ἀρείου Πάγου αὐτά καί αὐτά τά πράγματα». Ὁ παπα-Δημήτρης ἦταν μέ πυρετό καί βαριά ἄρρωστος.

Ἐγινε ἡ προσφυγή καί εἶδε ὁ κύριος Σαϊδίνης τόν π. Δημήτριο πίσω ἀπό τόν Πρόεδρο τοῦ Ἀρείου Πάγου νά τοῦ λέει τά λόγια αὐτά πού εἶχε γράψει στό γράμμα. Καί κατόπιν τόν προήγαγαν καί τόν ἔκαναν Διευθυντή τοῦ Ὑπουργείου Ἑσωτερικῶν.

...Ἡ γνωριμία μας ὑπῆρξε ὄντως δάκτυλος Θεοῦ. Βγάσαμε ἓνα περιοδικό τότε, τόν «Ἅγιο Νεκτάριο», καί ὁ παπα-Δημήτρης εἶχε πάει στή Μητρόπολη. Ἐκεῖ στή Μητρόπολη τοῦ λέει ἓνας κληρικός: «Ἐσὺ ἀγαπᾷς τόν ἅγιο Νεκτάριο, δέν τό παίρνεις; Ἐχει καλὰ πράγματα». «Μόλις τό πῆρα», λέει, «κατάλαβα ὅτι ἔχετε ἀγώνα καί ἔχετε δυσκολίες καί εἶπα: παπα-Δημήτρη, νά κηρύξεις δέν ξέρεις, νά γράφεις δέν ξέρεις, γιατί εἶσαι ἀγράμματος καί πέφτεις ὄξω. Νά προσευκηθεῖς δέν ξέρεις». Καί μᾶς γράφει ἓνα γράμμα καί μᾶς λέει: «παιδιά μου νά μέ συγχωρᾶτε. Θέλω κι ἐγὼ μιὰ χάρη. Νά μοῦ δώκετε τὰ ὀνόματά σας, γιατί ἐγὼ θά τὰ μνημονεύω, καί αἰσθάνομαι χαρά Θεοῦ, εὐλογία Κυρίου, κάτι πού δέν περιγράφεται. Μεγάλη ὑπόθεση».

...Κάποτε πῆγαμε μέ ἓνα πούλμαν ἀπό τή Θεσσαλονίκη σέ διάφορα προσκυνήματα ἀλλά καί στόν Ἅγιο Νεκτάριο. Ἐκανε τήν ἀκολουθία του μέ πολλή κατάνυξη. Τότε τοῦ εἶπαμε: δέν φεύγουμε ἐάν δέν μᾶς πεῖς λόγο Θεοῦ. Ἀντέδρασε ὡς ἐξῆς: «Εἶμαι ἀγράμματος, δυσκολεύομαι, δέν ξέρω». Ἐκοκκίνησε. «Ἀλλά θέλεις διῶξε μας». Ἄνοιξε τό στόμα του καί πέρασαν ὥρες καί μιλοῦσε. Κανείς δέν εἶπε, φτάνει. Μία ὥρα; δύο ὥρες; τρεῖς ὥρες; κουρασθήκαμε; Ὅλοι ἡμασταν ἀποσβολωμένοι. Κι αὐτός μέσα στήν κατάνυξη, μέσα στό δάκρυ. «Ζωντανή ἡ θρησκεία μας παιδιά μου. Τήν βλέπετε αὐτή τήν ἁγία Τράπεζα; Ὅταν λειτουργῶ γεμίζει ἄρωμα. Οὔτε τό ἐκκλησίασμα τό αἰσθάνεται.

Ἐφερα ἐδῶ τόν πατέρα Φιλόθεο, ἔφερα τόν τάδε καί μοῦ εἶπαν: «τοῦτο εἶναι εἰδικό χάρισμα γιά τούς διωγμούς πού πέρασες γιά τό ὄνομα τοῦ Χριστοῦ, γιά νά σέ παρηγορεῖ. Καί ὄντας ἔρχομαι ἐδῶ, μεθᾶς παιδιά μου. Δέν ξέρω τί γίνεται. Οὔτε ξέρω ἐάν ἔκανα τή λειτουργία. Γί' αὐτό μέ συγχωρᾶτε. Δέν περιγράφεται. Ὅ,τι ἀντικείμενο βάζω στήν Ἁγία Τράπεζα, ὅχι ἄλλου, γεμίζει ἄρωμα. Ξέρετε, παιδιά μου, τό αἰσθάνομαι στό «τά Σά ἐκ τῶν Σῶν» ἢ «στό Ἄξιον ἐστί». Τότε κατέρχεται ἡ χάρις. Οὔλλο τόν κόσμο νά σοῦ δώσουν δέν τόν θεωρεῖς τίποτας».

«Μιά ἄλλη φορὰ ἤμουν μέσα στά βουνά διωγμένος; ταλαιπωρημένος. Μέ κυνηγοῦσαν γιά νά μέ σκοτώσουν. Μέ πῆρε ὁ Ζέρβας. Μέ ἐγκατέλειψαν. Παπά ἄνθρωπο, δέν τόν θέλανε. Ἀλλά ὁ Θεός δέν μέ ἐγκατέλειψε καί βρέθηκα σέ ἓνα μέρος γεμάτο ὁμίκλη, κι ὁ ποταμός πλημμυρισμένος. Δέν μπορούσα νά περάσω ἀπέναντι, ἔκλαιγα σάν μικρό παιδί καί ἔλεγα: «Θεέ μου ἦ βγάλε με ἢ πᾶρε με. Κινδυνεύω, πεῖνα, ψεῖρα... Ἐκεῖ πού προσευχόμουν ἔρχεται ἓνας νεαρός μ' ἓνα ἄλογο καί σάν συνῆλθα εἶδα ὅτι ἤμουν στήν ἀπέναντι πλευρά τοῦ

ποταμοῦ. Λέω, τί συνέβηκε σέ μένα τόν ἁμαρτωλό; Δοξολόγησα τόν Κύριο, κι ἔφαχνα τόν εὐεργέτη. Ἕνα βράδυ παρουσιάζεται ἓνας νέος καί μοῦ λέει: «παπα-Δημήτρη, μέ ξέχασες». «Ὁχι παιδί μου, ἐγώ ψάχνω τόν εὐεργέτη μου». «Εἶμαι ὁ Γεώργιος. Θυμᾶσαι τό 19... τάδε, στό τάδε μέρος πού ἔκλαιγες κλπ. Ποιός σέ ἔσωσε;» Δέν ξέρω. Ψάχνω. Ἐγώ σέ ἔσωσα καί δέν ἦρθες οὔτε μιά φορά νά λειτουργήσεις τό ἐξωκκλήσι. Ξυπνάω, κτυπῶ τήν καμπάνα τοῦ χωριοῦ, μαζεύω τό χωριό, νηστεύουμε καί πᾶμε στό μέρος αὐτό. Αὐτό τό μέρος εἶχε θαῦμα. Ἕνα δέντρο εἶχε, ἓνα κλωνάρι ξερό καί στή γιορτή του ἔτρεχε νερό. Μόνο στή γιορτή του. Καί τό παίρναμε γιά ἁγιασμό. Μετά, ἐπειδή ὁ κόσμος ἦταν ἁμαρτωλός σταμάτησε τό θαῦμα. Διότι τό θαῦμα θέλει πίστη. Ὦντας ἐπῆγα ἐγώ κι ἔκαμα τήν Ἀκολουθία, δηλαδή, τό πρῶι στή Λειτουργία, εἶπα στους χωρικούς: «τί λέτε, εἶναι ὁ ἅγιος Γεώργιος ἐδῶ ἢ δέν εἶναι; Ζεῖ ὁ Θεός καί βασιλεύει καί τόν κόσμο προστατεύει; Ἐλάτε ὅλοι ἐδῶ. Μαζεύτηκαν. Ἄν Γιώργη, δέν τό κάνω ἀπό ἀπιστία, οὔτε ἀπό περιέργεια, τό κάνω γιά νά δυναμώσω τήν πίστη. Θέλω νά ῥθεις νά παρουσιαστεῖς, δηλαδή, νά κινήσεις τό ξερό ξύλο γιά νά ρίξεις τόν ἁγιασμό ὅπως παλιά. Ἐκεῖ, λοιπόν, πού προσευχόμουν, ἄρχισε νά τρέχει λίγο λίγο τό νερό. Δέν εὐχαριστιόμουν, ἤθελα περισσότερο, κι ἔγινε ἐνοχλητικός. Θέλω πῶς πολύ καί ἔπεσε, ὅπως γέμιζαν τά μπουκάλια, βραχῆκαν. Αὐτή εἶναι ἡ πίστη μας. Ζωντανή».

ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΚΕΜΕΝΤΖΕΤΖΙΔΗΣ

Θεολόγος - Συγγραφέας

ΜΙΑ ΑΓΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΑΓΩΜΕΝΗ ΑΛΑΣΚΑ

Η υτόχθονας γυναίκα από την Ἀλάσκα εἶναι ἡ πρώτη ἁγία τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας στή Βόρεια Ἀμερική. Ἡ Ὑλγα Μιχαήλ ἦταν μαία, μπτέρα 13 παιδιῶν καί σύζυγος ἱερέα καί πλέον εἶναι ἡ «Ἀγία Ὑλγα τοῦ Κουέθλουκ, Ματούσκα ὅλης τῆς Ἀλάσκας».

Ἡ πρώτη γυναίκα ἁγία τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας στή Βόρεια Ἀμερική εἶναι γεγονός. Στό ἀπομονωμένο χωριό Κουέθλουκ τῆς νοτιοδυτικῆς Ἀλάσκας, ἡ Ὑλγα Μιχαήλ, μιά ταπεινή μαία καί μπτέρα 13 παιδιῶν, τιμήθηκε ἐπίσημα ὡς «Ἀγία Ὑλγα τοῦ Κουέθλουκ, Ματούσκα ὅλης τῆς Ἀλάσκας», σέ μιά λαμπρή τελετή πού συγκέντρωσε πιστούς ἀπό ὅλη τή χώρα ἀλλά καί ἀπό τό ἐξωτερικό. Ἡ γυναίκα τῆς φυλῆς Γιουπίκ, πού γιά δεκαετίες ὑπηρέτησε τήν τοπική της κοινότητα ὡς πνευματική μπτέρα, τιμᾶται πλέον ὡς σύμβολο παρηγοριᾶς, πίστεως καί γυναικείας ἀγιότητας.

Ἄν καί ἔζησε ὅλη της τή ζωή στούς σκονισμένους δρόμους καί τά ἀπλά σπίτια τοῦ Κουέθλουκ, ἡ φήμη τῆς Ὑλγας ξεπέρασε τά σύνορα τῆς Ἀλάσκας μετὰ τό θάνατό της τό 1979. Οἱ ἱστορίες γιά τήν καλοσύνη καί τή συμπόνια της, ἰδιαίτερα πρὸς γυναῖκες πού ὑπέφεραν ἀπό κακοποίηση ἢ ἀπώλεια, διαδόθηκαν ἀπό στόμα σέ στόμα. Πολλοί ἀνάφεραν ὅτι τήν εἶδαν σέ ὁράματα καί ὄνειρα, γεγονός πού συνέβαλε στήν αὐξανόμενη ἐκκλησιαστική ἀναγνώριση τῆς πνευματικῆς της παρουσίας.

Στήν τελετή τῆς ἀγιοκατάταξης, πού διήρκεσε ὥρες καί συνδυάστηκε μέ ὕμνους στή γλώσσα τῶν Γιουπίκ, θυμιάματα καί λιτανεῖες, οἱ παρευρισκόμενοι ἀπότισαν φόρο τιμῆς στήν «Ματούσκα Ὑλγα». Ἡ κόρη της Ἐλεν Λάρσον, δήλωσε συγκινημένη: «Τήν σκεφτόμουν μόνο ὡς μαμά μου. Τώρα καταλαβαίνω πόσο βαθιά ἐπηρέασε τόσους ἀνθρώπους». Ὁ ἐγγονός της Γουίζ Ροῦπερτ, πού ταξίδεψε ἀπό τό Ρόουντ Ἰσλαντ, εἶπε ὅτι στήν ἀρχή ἡ εἰδσηση τῆς ἀγιοποίησης τοῦ φάνηκε παράξενη, «ἀλλά ὕστερα σκέφτηκα πόσο πολύ ταίριαζε. Ἦταν τόσο καλή καί γενναϊόδωρη ὅσο ζοῦσε».

Ἡ ἀγιοκατάταξη τῆς Ὑλγας ἔχει ἰδιαίτερο βάρος γιά τήν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία τῆς Ἀμερικῆς. «Ἡ ἀναγνώριση γυναικῶν ὅπως ἡ Ἀγία Ὑλγα ἀποτελεῖ ὑπενθύμιση ὅτι ἡ ἀγιότητα εἶναι προσιτή σέ ὅλους»,

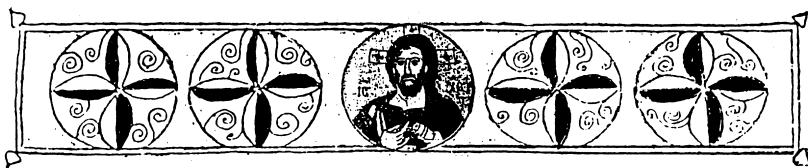
εἶπε ὁ Μητροπολίτης Τύκων, προκαθήμενος τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ Κάρι Φρέντερικ Φρόστ, πανεπιστημιακή καθηγήτρια πού μελετᾷ τίς γυναῖκες στήν Ὁρθοδοξία, δήλωσε ὅτι «τό πρότυπο τῆς Ὑλγας ὡς μητέρας, γιαγιάς καί λαϊκῆς εἶναι βαθιά συγκινητικό γιά πολλές γυναῖκες σήμερα, ἐπειδὴ ἀντικατοπτρίζει τή δική τους ζωή».

Ἡ ἐπιλογή νά διατηρηθοῦν τὰ λείψανά της στό χωριό της καί ὄχι νά μεταφερθοῦν στό Ἀνκοράτζ —ὅπως εἶχε ἀρχικά προταθεῖ— δείχνει τή στενή σχέση τῆς Ἀγίας Ὑλγας μέ τήν τοπική κοινότητα. «Δέν θέλαμε νά φύγει ἡ μαμά μας», δήλωσε ἡ οἰκογένειά της. Οἱ ἐπισκέπτες τῆς τελετῆς φιλοξενήθηκαν σέ σπίτια τοῦ χωριοῦ, ἐνῶ προσφέρθηκαν παραδοσιακά φαγητά, ὅπως καπνιστός σολομός καί κρέας θαλάσσιου ἵππου.

Ἡ σύνδεση τῆς Ὁρθοδοξίας μέ τήν Ἀλάσκα εἶναι μακρά: ἀπό τόν 18ο αἰῶνα, ὅταν Ρῶσοι μοναχοί καί ἱεραπόστολοι ἔφτασαν στίς ἀκτές της. Ἡ Ὑλγα εἶναι ἡ τρίτη ἀγία ἰθαγενῆς Ἀλάσκας καί ἡ πρώτη γυναίκα, ἐκπροσωπώντας ἕνα ζωντανό μίγμα πίστεως καί πολιτιστικῆς ταυτότητας. Ὁ Nicholai Joekey ἀπό τό κοντινό Μπέθελ ἔγραψε: «Σήμερα τραγουδήσαμε ὕμνους μιᾶς γυναίκας Γιουπίκ πού ζοῦσε ὅπως ἐμεῖς. Μέ λέξεις πού μόνο ἐμεῖς μπορούμε νά προφέρουμε. Σήμερα, ὁ Θεός ἦταν πιά κοντά σέ ὅλους μας».

lifo.gr

Ο ΑΓΙΟΣ ΠΑΪΣΙΟΣ ΚΑΙ ΜΕΤΑ ΤΕΛΟΣ ΘΑΥΜΑΤΟΥΡΓΕΙ

Γέροντας δέν ἔπαυσε νά βοηθᾷ τούς ἀνθρώπους καί μετά τήν κοίμησή του. «Οὐ μόνον γάρ ἤνικα ἐν σαρκί ὑπῆρχεν ἐθαυματούργει ἐν τοῖς ἀνθρώποις, ἀλλά καί μετά τήν αὐτοῦ τελευτήν, ... οὐκ ἀπέστη ἡμῶν, ἀλλά μετά μείζονος βοηθείας κήδεταί τε καί ἐπιμελεῖται ἡμῶν»¹. Ἀπαλλαγμένος πλέον ἀπό τό φθαρτό καί εὐπαθές σαρκίο του μπορεῖ γρηγορώτερα καί πιό ἄνετα νά τρέχῃ «εἰς βοήθειαν τῶν πίστει ἐπικαλουμένων αὐτόν», ἐνίοτε καί αὐτόκλητος σέ πολλούς πού δέν εἶχαν ἀκούσει τίποτε γι' αὐτόν καί ἀδιάφορους περί τήν πίστι. Οἱ ἄνθρωποι καταφεύγουν στόν Γέροντα καί ζητοῦν τίς πρεσβεῖες του, ἐπειδή πιστεύουν στήν ἀγιότητά του. Ὁ τάφος του ἐγίνε πανορθόδοξο προσκύνημα. Ἐχει πολλή εὐλογία καί χάρι. Συγκεντρώνει τούς πονεμένους καί παρηγορεῖ τούς θλιμμένους. Ἐγίνε νέα κολυμβήθρα τοῦ Σιλωάμ. Θεραπεύονται ἀσθενεῖς καί γίνονται πολλά θαύματα. Καί τό Κελλάκι του στό Ἅγιον Ὅρος ἔγινε ἐπίσης προσκύνημα. Καθημερινά περνοῦν ἐπισκέπτες πού εἶχαν γνωρίσει τόν Γέροντα καί εὐεργετήθηκαν, γιά νά τόν εὐχαριστήσουν ἢ ἄλλοι γιά νά δοῦν πού ζοῦσε.

Τά θαυμαστά γεγονότα πού κάνουν οἱ Ἅγιοι, ἐμφανίσεις καί θεραπείες, τά βλέπουμε καί στόν Γέροντα καί μετά τήν κοίμησή του. Ἰδιαίτερος θεραπεύει καρκινοπαθεῖς καί δαιμονισμένους. Ἐμφανίζεται καί σώζει πολλούς ἀπό τροχαῖα δυστυχήματα. Πολλοί ἀσθενεῖς τόν εἶδαν μέσα στά Νοσοκομεῖα. Διάφορα προσωπικά του ἀντικείμενα θαυματουργοῦν καί ἐκπέμπουν ἄρρητη εὐωδία.

Εἶναι ἀμέτρητα τά μετά τήν κοίμηση θαύματα τοῦ Γέροντα καί συνεχῶς γίνονται καί νέα.

«Διά τοῦ λόγου τό ἀληθές» σημειώνονται στήν συνέχεια ἐπιλεκτικά ἐλάχιστα, ἐπιβεβαιωμένα καί μαρτυρημένα ἀπό αὐτόπτες μάρτυρες.

Εὐωδία

Τό χάρισμα τῆς εὐωδίας καί μετά τήν κοίμηση τοῦ Γέροντα δέν ἔξα-

---

¹ Ἱερομονάχου Ἰσαάκ, Βίος Γέροντος Παΐσιου τοῦ Ἁγιορείτου, Ἅγιον Ὅρος 2004, σελ. 355-359.

φανίστηκε. Πολλοί αισθάνονται εὐωδία, ὅταν προσκυνοῦν τόν τάφο του, ὅταν ἐπισκέπτονται τό Κελλί του στό Ἱερόν Ὅρος, ἢ ἄλλοι αἰσθάνονται εὐωδία ἐξερχόμενη ἀπό προσωπικά ἀντικείμενα ἢ ρούχα του.

Ὅπως μαρτυροῦν οἱ πατέρες πού διαδέχθηκαν τόν Γέροντα στό Κελλί του, «τόν πρῶτο καιρό μετά τήν κοίμησή του σχεδόν ὅλοι οἱ ἐπισκεπτόμενοι τό Κελλί αἰσθάνονταν αὐτή τήν ξεχωριστή εὐωδία. Ἰδιαιτέρως εὐωδίαζε τό μέρος ἔξω ἀπό τήν πίσω συρματίνη πόρτα, ὅπου ὑπῆρχε ἡ βρύση καί ὁ Γέροντας εἶχε τά λουκούμια. Στό σημεῖο αὐτό πλήθη ἀνθρώπων κοπιῶντων καί διψῶντων ξεδίψασαν ἀπό τό νερό αὐτῆς τῆς βρύσης, ἀλλά περισσότερο δροσίστηκαν πνευματικά ἀπό τά λόγια τοῦ Γέροντα.

» Ἀργότερα περιορίστηκε, ἀλλά δέν ἐξέλιπε ἡ εὐωδία. Εὐλαβῆς προσκυνητής προσκύνησε στό ἐκκλησάκι, καί μόλις βγῆκε στόν διάδρομο περιλούστηκε ἀπό ἰσχυρό κῦμα εὐωδίας. Ἴσως ἦταν ἀπόδειξη τῆς παρουσίας καί τοῦ χαιρετισμοῦ τοῦ Γέροντα πρὸς αὐτόν».

Μαρτυρεῖ ὁ π. Ἱ. Κ.: «Τήν χρονιά πού ἐκοιμήθη ὁ Γέροντας ἔγινε Λειτουργία τήν ἡμέρα πού ἐόρταζε τό Κελλί του. Αἰσθάνθηκα κατά τήν ὥρα τῆς θείας Λειτουργίας ἰσχυρή εὐωδία, ἡ ὁποία μέ συνώδευσε μέχρι τό Κουτλουμούσι καί ἔπειτα χάθηκε».

Ὁ κ. Τσολάκης Βασίλειος, ἀστυνομικός ἀπό τό Λυκόστομο Πέλλας, μαρτυρεῖ: «Τό ἔτος 2001 ἡ σύζυγός μου Ἑλένη πῆγαινε στήν Θεσσαλονίκη γιά νά κάνει ἱατρικές ἐξετάσεις στόν γιό μου Νικόλαο, πού ἔπασχε ἀπό νεφρική ἀσβεστουρία. Μαζί της εἶχε ἕνα βιβλίο τοῦ π. Παΐσιου. Σέ μιά στιγμή ἔχοντας ἀνοιχτό τό βιβλίο, ἐπὶ δέκα λεπτά ἔβγαινε εὐωδία ἀνεξήγητη ἀπό τό βιβλίο, τήν ὁποία ἔνιωσε καί ὁ γιός μου. Ἐγιναν οἱ ἐξετάσεις καί ἔδειξαν ὅτι τό παιδί δέν ἔχει κανένα πρόβλημα καί μέχρι σήμερα εἶναι πολύ καλά. Ἡ σύζυγός μου ἀπό τότε δέν ἀποχωρίζεται αὐτό τό βιβλίο».

Βγάζει δαιμόνιο

Μαρτυρία Εὐαγγέλου Κ... ἀπό τήν Θεσσαλονίκη: «Ἀπό τά δώδεκά μου χρόνια ὑπέφερα ἀπό δαιμόνιο. Ἡ ζωή μου εἶχε γίνει μαρτύριο. Μετά τούς ἐξορκισμούς πού διαβάζανε, αἰσθανόμουν σάν νά μέ εἶχαν δέρει.

» Τό Ἀ΄ Σάββατο τῶν Νηστεϊῶν, τό ἔτος 1995, ὁ Πνευματικός μου προγραμμάτισε νά κάνουμε ἀγρυπνία στήν Σουρωτή. Πρὶν ξεκινήσουμε αἰσθάνθηκα ἄγριο πόλεμο. Σέ ὅλη τήν ἀγρυπνία δέν αἰσθάνθηκα καθόλου νύστα. Ἦμουν στό κέντρο τῆς Ἐκκλησίας καθισμένος κάτω καί γύρω – γύρω οἱ μοναχές. Τελείωσε ἡ ἀγρυπνία, καί ἄρχισαν νά διαβάζουν ἁγίασμό. Ἀγρίεψα πολύ. Μέ πῆγαν νά φιλήσω τά Λείψανα τοῦ

αγίου Ἀρσενίου. Ἦταν ἡ πρώτη φορά, τό λέω καί ἀνατριχιάζω, πού αἰσθάνθηκα καί σωματικά κάψιμο. Στό τέλος γύρισα καί εἶπα “Πάϊ, Πάϊ...”. Μέ ρώτησε ἡ Ἡγουμένη: “Παῖσιος;” καί κούνησα καταφατικά τό κεφάλι μου. Τότε ἀγρίεψα πάρα πολύ, ἄρχισα νά τσιρίζω, μέ πῆγαν στόν τάφο, καί ἐκεῖ φώναξα τρεῖς φορές “Ἄγιος”. Ἐνῶ ἤθελα καί προσπαθοῦσα νά φύγω μέ πιάσανε καί μέ τό ζόρι μέ ξαπλώσανε στόν τάφο τοῦ Γέροντα ἀνάσκελα. Εἶδα τότε τόν γέροντα Παῖσιο νά ἀνασπκῶνεται ἀπό τήν μέση καί πάνω σάν νά ξυπνᾷ ἀπό ὕπνο, ὅχι σάν νεκρός. Ἦταν ἀκριβῶς ὁ ἴδιος μέ τά γένεια καί τά ρᾶσα του. Ἦταν θέμα δευτερολέπτου. Μέ ἀκούμπησε μέ τό χέρι του στό μέτωπο καί τήν ἴδια στιγμή εἶδα νά βγαίνη μαῦρος καπνός ἀπό τό στόμα μου. Ἠρέμησα παντελῶς, ἀλλά ὁ σωματικός πόνος δέν ἔφυγε ἀμέσως. Κοιμήθηκα καί ἀπό τόν πόνο ξυπνοῦσα λέγοντας: “Πονάω πολύ”.

»Ἐπί σαράντα μέρες ὅμως, ἔνιωθα μιά τέτοια χαρά, πού ἀπό τήν χαρά μου ἐκλαιγα. Ἴσως νά ἦταν παράτολμο αὐτό πού εἶπα: “Θεέ μου, ἔστω μιά ὀλόκληρη ζωή νά βασανίζωμαι ὅπως πρῶτα, φθάνει νά αἰσθανθῶ πάλι, ἔστω καί γιά ἓνα λεπτό, αὐτήν τήν χαρά”.

Διάσωση παιδιοῦ

Ὁ π. Χρῆστος Τσάνταλης ἀπό τή Νέα Μηχανιώνα Θεσσαλονίκης καί ἐφημέριος Κερασιᾶς, μέ ἑννέα παιδιά, καταθέτει: «Μερικά ἀπό τά παιδιά μου ἔπαιζαν στήν ταράτσα τοῦ σπιτιοῦ καί κάποια στιγμή ἄρχισαν νά πηδοῦν τόν φωταγωγό. Ἐνα ἀγοράκι μου ἔξι ἐτῶν, πού ἀκόμη δέν μιλάει καλά, θέλησε καί αὐτό νά πηδήξῃ. Βρέθηκε στό κενό καί σάν βολίδα ἔφυγε πρὸς τά κάτω. Ἐπese ἀπό τόν τρίτο ὄροφο. Ἦλθαν τά παιδιά τρομαγμένα καί μοῦ τό εἶπαν. Ἐτρεξα μέ χτυποκάρδι στό βάθος τοῦ φωταγωγοῦ, γιά νά περιμαζέψω τό μικρό. Ἐμεινα ἐκπληκτος ὅταν τό εἶδα νά ἔρχεται πρὸς τό μέρος μου κατακίτρινο ἀπό τον φόβο. Τό πῆγα στό Νοσοκομεῖο. Οἱ γιατροί τό ἐξέτασαν καί εἶπαν ὅτι δέν ἔχει τίποτα, οὔτε τό παραμικρό τραῦμα.

»Καταλάβαμε ὅτι πρόκειται περὶ θαύματος, καί σκέφθηκα πὼς ἡ θαυματουργός εἰκόνα τῆς Παναγίας τῆς Νέας Μηχανιώνας ἔσωσε τό παιδί. Τό πῆγα στήν εἰκόνα τῆς καί τόν ρώτησα: “Αὐτή σέ φύλαξε;”. Αὐτό ἀπάντησε “ὅχι”. Μέ ὠδήγησε στήν φωτογραφία τοῦ π. Παϊσίου καί μοῦ τόν ἔδειξε μέ τό δάκτυλο (ὅτι δηλαδή αὐτός μέ κράτησε)».

ΣΗΜΕΙΩΣΗ

1. Κυρίλλου Σκυθοπολίτου, *Βίος Ἀγίου Εὐθυμίου τοῦ Μεγάλου*, κεφ. ξ', σ. 82, ἔκδ. Schwartz E., Leipzig 1993.

Ο ΑΓΙΟΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΧΑΜΑΚΙΩΤΗΣ ΩΣ ΕΞΟΜΟΛΟΓΟΣ

τόν τομέα πού ὁ π. ᾽Αθανάσιος πραγματικά διέπρεψε ἦταν ἡ ἐξομολόγησι. Ἦταν ἓνα ἀπό τὰ ἀγαπημένα του θέματα στά κηρύγματά του καί καλοῦσε συνεχῶς τοὺς ἀνθρώπους νά προσέλθουν στό φιλάνθρωπο μυστήριον. Ἐλεγε συχνά:

«᾽Από πού ἀρχίζει, παιδιά, ἡ ἐξομολόγησι; ᾽Από τό Γολγοθᾶ. Δεῖτε, ὁ ἓνας ληστής βλαστημάει καί ὁ ἄλλος μετανοεῖ καί ἐξομολογεῖται πάνω στό σταυρό καί νά, μπαίνει πρῶτος στόν παράδεισον. Βλέπετε; ᾽Από τό Γολγοθᾶ ἀρχίζει ἡ ἐξομολόγησι. Κι ἐμεῖς ἔτσι πρέπει νά ἐξομολογούμεστε. Μέ εἰλικρίνεια, ὅπως ὁ ληστής... Ἡ μετάνοια ἡ καλή, καθαρίζει, ἀγιάζει καί λαμπρύνει τήν ψυχή».

Καί ὁ ἴδιος χρόνια ὁλόκληρα ἐξομολογοῦσε, ἐνθάρρυνε, συμβούλευε, καθοδηγοῦσε, ἀφογκραζόταν τόν καθημερινό πόνο, θεραπείευε, καθάριζε καί ἀνόρθωνε πεσμένες ψυχές. Ποτέ δέν σταμάτησε τήν ἐξομολόγησι, ἀκόμη καί ὅταν ἦταν ἄρρωστος. Ἐξομολογοῦσε πότε στό ναό, πότε στό κελλί του καί τό καλοκαίρι κάτω ἀπό τὰ πεῦκα σέ μιὰ γωνιά τοῦ σπιτιοῦ.

Ἰδιαίτερα στίς παραμονές μεγάλων γιορτῶν καί περισσότερο τόν Αὐγουστο, ἀρχιζε ἀμέσως μετά τόν ὄρθρο, πολλές φορές χωρίς κᾶν νά βάλει κάτι στό στόμα του. Ἄλλοτε ἐρχόταν νηστικός, κατάκοπος καί καταϊδρωμένος ἀπό τὰ Μελίσσια, ὅπου ἐπισκεπτόταν τοὺς φυματικούς, καireτοῦσε ὅλους καί ζητοῦσε μιὰ μικρή χάρι:

— Παιδιά, δύο λεπτά μόνο νά πιῶ ἓνα ποτηράκι νερό καί θά σᾶς δεχτῶ ὅλους, ἀκόμη καί ἂν εἶναι νά ξημερωθοῦμε.

Καί πράγματι, καθόταν ὡς ἀργά τή νύχτα. Δέν ἔδιωχνε ποτέ κανέναν. Ἐξομολογοῦσε ὅλους, μέχρι τόν τελευταῖον. Ὅταν, μάλιστα, ἔμενε μαζί του καί ὁ π. Πανάρετος Δουληγέρης κι ἔβλεπε τόσο κόσμο ὡς ἀργά τή νύχτα, ἔβγαινε ἀπ' τό κελλί του καί διαμαρτυρόταν:

— Τώρα εἶναι ἀργά. Τί περιμένετε τέτοια ὥρα; Μόνο τὰ θηρία βγαίνουν τή νύχτα...

Ὁ π. ᾽Αθανάσιος ὅμως χαμογελώντας, τοὺς καθισύχазε καί τοὺς

έκανε νόημα νά ἔλθουν ἀπό τήν ἄλλη πόρτα.

Ἡ φήμη του ἀπλώθηκε ὅπως ἀπλώνεται ἡ εὐωδία, ὄχι μόνο στό Μαρούσι, ἀλλά σ' ὅλη τήν Ἀττική καί πιά πέρα ἀκόμη. Καί τά πλήθη, σάν τίς μέλισσες μαζεύονταν γιά νά ρουφήξουν τό νέκταρ τῆς ἀγάπης του καί νά γλυκαθοῦν μέσα στή δοκιμασία τῆς θλίψης καί τοῦ πόνου τους. Κάθε μέρα ἡ Νερατζιώτισσα ἦταν γεμάτη κόσμο. Ἐνα ἀνθρώπινο μελίσσι. Μιά μέρα πέρασε κάποιος πού ἐρχόταν γιά πρώτη φορά καί εἶδε πλήθος κόσμου. Ἦταν μιά ἀπλή καθημερινή. Ὑπολόγισε ὅτι θά γιορτάζει ἡ Νερατζιώτισσα. Ὅμως ἡ ἡμερομηνία δέν τοῦ θύμιζε τίποτα. Γ' αὐτό καί ρώτησε:

— Τί γιορτάζει σήμερα αὕτη ἡ ἐκκλησία; Ποῦ εἶναι ἀφιερωμένη;

Τόν κοίταξαν ὅλοι ἀπορημένοι. Τοῦ ἐξήγησαν, κι ὁ ἄνθρωπος ἔφυγε κατάπληκτος.

Ἀτέλειωτες οἱ ὥρες τῆς ἐξομολογήσεως. Χιλιάδες ἄνθρωποι πέρασαν ἀπ' τό πετραχήλι του. Καί τί δέν ἄκουσαν οἱ τοῖχοι τῆς ἐκκλησίας, τοῦ κελλιοῦ, τά πεῦκα. Κάποια μέρα τόν ἐπισκέφθηκε ὁ πατέρας ἐνός ἱερομονάχου. Ὁ Γέροντας ἐξομολογοῦσε κάτω ἀπό τό πεῦκο. Τό δέντρο περιέργως, χωρίς αἰτία, εἶχε ἀρχίσει νά ξεραίνεται ἀπό κάποια ἄκρη του. Τόν ρώτησε:

— Πάτερ, τί ἔπαθε τό πεῦκο καί ξεραίνεται;

— Τόσες πολλές καί μεγάλες ἁμαρτίες πού ἔχει ἀκούσει, πῶς νά μὴν ξεραίνεται; ἀπάντησε. «Πᾶσα ἡ κτίσις συστενάζει καί συνωδίνει...».

Πέρα ἀπ' τή Νερατζιώτισσα ὁ Γέροντας μιά φορά τήν ἐβδομάδα ἐξομολογοῦσε καί στήν Κηφισιά, στό ἐκκλησάκι τῆς Παναγίας, πού γιορτάζει στήν Ἀπόδοση τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου, 23 Αὐγούστου. (Τό ἐκκλησάκι αὐτό εἶναι ἰδιαίτερα ἀγαπητό στούς Κηφισιώτες. Μάλιστα στή δεκαετία τοῦ 1940 εἶχε γίνει μπροστά στά ἐκκληκτα μάτια τοῦ κόσμου ἕνα μεγάλο θαῦμα. Μιά γυναίκα μέ σοβαρό πρόβλημα στά πόδια, —εἶχε κάνει ἐπτά ἐγχειρήσεις— τή μέρα τῆς γιορτῆς καί κατά τή διάρκεια τῆς λιτανείας, ἡ ἀνάπηρη θεραπεύτηκε καί πέταξε τά δεκανίκια. Ὅλοι ἀρχισαν νά φωνάζουν «θαῦμα, θαῦμα, ἡ Παναγία ἔκανε τό θαῦμα τῆς» καί ὅσοι ζοῦν τό θυμοῦνται μέ πολλή συγκίνηση).

Ὁ Γέροντας ἐξομολογοῦσε καί πολλούς ἀνθρώπους τῶν γραμμάτων, καθηγητές πανεπιστημίου, λογοτέχνες, πολιτικούς, στρατιωτικούς, ἐπιστήμονες διαφόρων εἰδικότητων. Ἐπίσης ἀρκετούς ἀρχιερεῖς καί ἱερεῖς. Οἱ ἀρχιερεῖς ἔχοντας διάφορα προβλήματα στίς μητροπόλεις τους, ἐρχονταν πολύ πρῶτ καί κάθονταν ὡς ἀργά τό βράδυ.

Ὁ Γέροντας εἶχε ἔμφυτο τό χάρισμα τοῦ παιδαγωγοῦ καί ψυχολόγου, διέθετε μεγάλη πείρα καί κυρίως χάρη Θεοῦ. Εἶχε τήν ἱκανότητα νά δημιουργεῖ ἄνετο κλίμα, μ' ἐκεῖνο τό πατρικό του χαμόγελο πού βοή-

θοῦσε εὐθύς ἐξαρχῆς τόν ἐξομολογούμενο νά νικήσει τούς δισταγμούς του καί νά φύγει ἐλευθερωμένος. Γνώριζε καλά ὅτι «πολύ τό ἐπικεκρυμμένον ἐν ἀνθρώποις» καί ὅτι ἡ ἔλλειψη αὐτογνωσίας καί ἡ ντροπή εἶναι ἀπ' τά κυριότερα ἐμπόδια στήν ἐξομολόγησι. Ἔτσι, σάν τό Σωκράτη, τηρουμένων τῶν ἀναλογιῶν, μέ κατάλληλες ἐρωτήσεις, μέ λόγους ἐνθαρρυντικούς, ἤ μέ τή σιωπή του καί τό μειλίχιο ὕφος του, ὀδηγοῦσε στή συνειδητοποίηση τῶν «κρυφίων» καί στό ξεπέρασμα τοῦ ἐμποδίου τῆς ντροπῆς. Ὁ ἐξομολογούμενος παραδινόταν μέ ἐμπιστοσύνη. Ἀπλές κουβέντες ἦταν πολύ βοηθητικές: «Ἔλα παιδί, πέστο, πέστο. Μήν τό φυλᾷς...». Τά ἄκουγε ὅλα μέ ὑπομονή, ἡρεμία καλοσύνη καί ἀγάπη. Ἀπέφευγε δέ διακριτικά, ἀλλά τόσο ψυχολογημένα, νά κοιτάζει στά μάτια τόν ἐξομολογούμενο, ἰδιαίτερα ὅταν εἶχε βαριές ἀμαρτίες.

Ἡ ἀντιμετώπιση τῶν ἀμαρτιῶν ἦταν ἕνας σπάνιος καί γεμάτος διάκριση συνδυασμός αὐστηρότητας καί ἐπιείκειας. Καί ἡ αὐστηρότητα καί ἡ ἐπιείκεια (ἡ «οἰκονομία») ἦταν ἀποτέλεσμα ἀγαπώσης καρδίας καί φιλανθρωπίας. Γί' αὐτό καί τά πνευματικά του παιδιά συνδέονταν μαζί του μέ ἕναν ἄρρηκτο πνευματικό δεσμό. Δέχονταν μέ χαρά καί τήν αὐστηρότητά του, πού δέν εἶχε σχέση μέ τήν ἀδιάκριτη σκληρότητα, καί τήν ἐπιείκειά του, πού δέν εἶχε σχέση μέ τήν ἐγκληματική ἀδιαφορία. Τά προβλήματα τῶν ἐξομολογουμένων τά ἔκανε δικά του προβλήματα καί προσπαθοῦσε νά βρεῖ λύσεις πού νά εἶναι σύμφωνες μέ τό θέλημα τοῦ Θεοῦ. Ἐφήρμοζε μέ φιλανθρωπία τούς κανόνες τῆς Ἐκκλησίας. Σκοπός του ἦταν ἡ θεραπεία καί ἡ σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου, γι' αὐτό καί δέν δίσταζε νά δίνει τά κατάλληλα πνευματικά φάρμακα, τή σωστή θεραπευτική ἀγωγή, συνδυάζοντας τήν ἀκρίβεια μέ τήν οἰκονομία. Ποτέ δέν ἔλεγε «δέν βαρύνεσαι». Καί αὐτό εἶναι δεῖγμα τῆς σοβαρότητας καί ὑπευθυνότητας μέ τήν ὁποία ἀντιμετώπιζε τούς ἀνθρώπους. Εἶναι χαρακτηριστικές οἱ κρίσεις πού ἄκουσα ἀπό ἀπλούς ἀνθρώπους, πνευματικά παιδιά τοῦ Γέροντα:

«Ὁ π. Ἀθανάσιος σέ ἀνέπαυε. Ἐνιωθες, ὅταν ἐξομολογιόσουν, τή χάρη τοῦ Ἀγ. Πνεύματος».

«Ὁ π. Ἀθανάσιος, καί ἂν ἀκόμη ἤθελε νά στηλιτεύσει, τό ἔκανε μέ τόση γλυκύτητα, πού δέν ἀντιδρουσες καί σ' ἔβαζε στό δρόμο τοῦ Θεοῦ χωρίς νά τό καταλάβεις. Καί κυρίως δέν σέ ἀπογοῆτευε».

«Ὁ παπούλης χτύπαγε τήν ἀμαρτία στό κεφάλι, ἀλλά ὄχι τόν ἀμαρτωλό».

(Ἀλήθεια πόσο ὁμορφα, πόσο ἀπλά, πόσο βαθιά, ἀλλά καί γεστά μιλοῦν οἱ ἀπλοί ἄνθρωποι. Τόσο ἀληθινά πού βάζουν γυαλιά σέ μορφωμένους καί ἰδίως θεολογοῦντες).

Πολύ σημαντική ἡ μαρτυρία κληρικοῦ, πού ἔζησε κοντά στό Γέροντα:

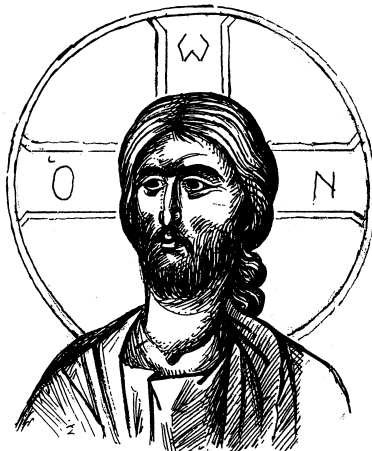
«Ὁ Γέροντας δέν ἦταν αὐστηρός· στόν ἑαυτό του ἦταν αὐστηρός. Γιά θέματα πού περίμενε κανεῖς αὐστηρότητα, ἔδειχνε ἐπιείκεια. Ὅταν ἔβλεπε κάποια ἴχνη μετάνοιας, προέτρεπε τόν ἐξομολογούμενο νά κάνει κάποια πράγματα, κάποιον ἀγώνα καί τοῦ ἔλεγε νά ξαναπάει. Ἀπέφευγε νά βάζει μεγάλα χρονικά διαστήματα, πού μπορούσαν νά προκαλέσουν ἀπόγνωση. Ὅταν ὁ ἄνθρωπος ξαναπήγαινε κι ὁ Γέροντας ἔβλεπε τή μετάνοια καί τόν ἀγώνα του, συντόμευε τό χρόνο πού ἐπιβάλλουν οἱ ἱεροί κανόνες. Καί μένα μέ συμβούλευε:

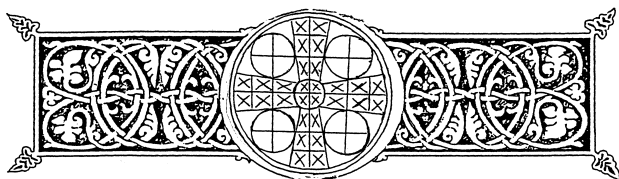
— Ποτέ μήν πεῖς σέ κάποιον, θά κοινωνήσεις σέ τρία ἢ τέσσερα χρόνια, γιατί, δέν ξέρουμε, στά χρόνια αὐτά μπορεῖ νά ἔλθει σέ μετάνοια. Σκοπός τοῦ ἐπιτιμίου εἶναι ἡ μετάνοια. Θά βλέπεις τήν πορεία του καί ἀναλόγως θά κινεῖσαι. Ἄν διόρθωσε τό σφάλμα του, ἂν ἄρχισε μιά πνευματική ζωή, τότε θά συντάμεις τό χρόνο.

Αὐτό μοῦ εἶχε κάνει πολλή ἐντύπωση καί πιστεύω ὅτι ἐκινεῖτο μέσα στό πνεῦμα τῶν ἱερῶν κανόνων καί στά ὅρια πού θέτει ὁ τελευταῖος κανόνας τῆς ΣΤ΄ οἰκουμενικῆς συνόδου».

Πολύ σημαντικές καί οἱ ἐπισημάνσεις τοῦ π. Α. Ρ.:

«Συνδύαζε ὁ Γέροντας τό γλυκό μέ τό αὐστηρό, τό ταπεινό μέ τό ἡγεμονικό, τό μοναχικό μέ τό κοινωνικό, τήν ἀπλότητα μέ τή σοφία. Ἐνιωθες ἄνετα κοντά του, ἀλλά συγχρόνως ἡ παρουσία του ἦταν μιά ζωσα ἐπιταγή νά ἀνεβεῖς ψηλά, προκειμένου νά τόν συναντήσεις. Ἡ ἐμφάνισις τοῦ Γέροντα ἦταν ὁλόφωτος καί “παραδοσιακή”. Ἦταν τρομερά ἐλκυστική, ἀλλά κρατοῦσε καί τίς ἀποστάσεις. Ὑπῆρξεν ὁ αὐστηρός εἰς τόν ἑαυτό του ἱερομόναχος πού λειτουργοῦσε συνάμα, ὡς στοργικός “ἐνοριακός” καί ὑπερενοριακός ΠΑΤΕΡΑΣ».

ΕΝΑΣ ΓΑΛΛΟΣ ΑΣΚΗΤΗΣ ΣΤΟ ΝΗΣΙ ΠΟΡΚΕΡΟΛ

πόθος του π. Σεραφεΐμ νά ἀσκητεύσει παρέμενε ἄσβεστος καί ἀκέραιος μέσα του. Μετά ἀπό πενήντα χρόνια κοινοβιακῆς ζωῆς, τό 1995, χάρη σέ μιά κυρία ἡ ὁποία μόλις εἶχε ἀσπαστεῖ τήν Ὁρθοδοξία καί τῆς ὁποίας ἡ κόρη εἶχε παντρευτεῖ ἕναν ἀμπελουργό ἀπό τό μεσογειακό νησί τοῦ Πορκερόλ, ὁ π. Σεραφεΐμ κατῶρθωσε νά πάει νά μείνει σ' ἕνα σπίτι σ' αὐτό τό χρυσό νησί μέ τό ἔνδοξο μοναχικό παρελθόν του —ὁ ὅσιος Ἰωάννης ὁ Κασσιανός ἀναφέρεται σ' αὐτό στίς Συνομιλίες του μέ τούς Πατέρες τῆς Ἐρήμου— κι ἐπέστρεψε ἔκθαμβος. «Μοιάζει τόσο πολύ μέ τόν Ἀθωνα!», εἶπε.

Ὁ γέροντας Πλακίδας τότε ἀποφάσισε νά κάνει τά πάντα προκειμένου νά ἱκανοποιήσει τόν πόθο τοῦ π. Σεραφεΐμ, κι ἔγραψε μιά ἐπιστολή στόν διευθυντή τοῦ Ἐθνικοῦ Πάρκου Πόρτ-Κρός καί Πορκερόλ ἐξηγώντας του τό θέμα. Ἡ θεία πρόνοια ἔφερε τά πράγματα ἔτσι ὥστε ἡ ἐπιστολή νά φτάσει στά χέρια τοῦ ἐντιμωτάτου κ. Ἐμμανουέλ Λόπεζ, ὁ ὁποῖος εἶχε μόλις διοριστεῖ σ' αὐτή τή θέση, καί ὁ ὁποῖος πίστευε ὅτι ἡ συντήρηση ἑνός ἐθνικοῦ πάρκου ἀφοροῦσε ὄχι μόνο στούς φυσικούς πόρους, ἀλλά καί στήν ἀνθρώπινη κληρονομιά.

Ἐτσι σκεπτόμενος ἐνήργησε μέ κάθε τρόπο, ὥστε νά ὑπογραφεῖ κάποιου εἶδους συμβόλαιο μεταξύ τῶν δημοσίων φορέων καί τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ἀγίου Ἀντωνίου, πού ἀφοροῦσε στήν μακροχρόνια μίσθωση ἀπό τήν Μονή, τοῦ στρατιωτικοῦ ὑπογείου Φρουρίου τῆς Μετανοίας, μιᾶς κατασκευῆς πού χτίστηκε ἀπό καταδίκους στά τέλη τοῦ 19ου αἰῶνα καί ἡ ὁποία εἶχε βομβαρδιστεῖ καί ὑποστεῖ πολλές ζημιές κατά τόν δεύτερο παγκόσμιον πόλεμο. Λόγῳ τῆς ἀβάστακτης ὑγρασίας τοῦ ὑπογείου αὐτοῦ στρατιωτικοῦ ὄχυροῦ ὁ π. Σεραφεΐμ πῆρε τήν ἄδεια κι ἔχτισε ἕνα ξύλινο καλυβάκι σέ μιά ὑφιστάμενη τσιμεντένια πλάκα, ὅπου κατά τόν δεύτερο παγκόσμιον πόλεμο τοποθετοῦνταν παλιά ὀβιδοβόλα. Ἐτσι ὁ π. Σεραφεΐμ στά ἑβδομήντα χρόνια του, ἀποδύθηκε σέ μιά τιτάνια προσπάθεια καί περιπέτεια ἀναστήλωσης, καί μέ τήν ἀδάμαστη θέλησή του ἀποκατέστησε βαθμηδόν τό ὄχυρό, χωρίς φυσικά νά παραμελεῖ οὐδόλως τό αὐστηρό καί ἀσκητικό τυπικό του.

Στό καλυβάκι πού ἔχτισε, ἔδωσε τό ὄνομα: «Τό κελλί τῆς ὁγδότης

ήμερας». Ὁ ἔντονος νυχτερινός κανόνας του κορυφωνόταν μέ τήν τέλεση τῆς Θείας Λειτουργίας, ἄν ὑπῆρχε κάποιος νά ψάλλει. Ἄν πάλι ἦταν μόνος, ἄκουγε μιά κασσέτα μέ τήν ἡχογράφηση τῆς Θείας Λειτουργίας. Στίς μεγάλες γιορτές πήγαινε πότε στόν Ἅγιο Ἀντώνιο ἃ ἐρχόταν στό Σολάν, ἐνῶ καθημερινή ἦταν ἡ τηλεφωνική ἐπικοινωνία τους μέ τόν γέροντα Πλακίδα.

Ἡ ἐπιμελής ἀνάγνωση τῶν ἔργων τῶν ἁγίων Πατέρων καί ἰδιαίτερα τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου διεύρυνε ὅλο καί περισσότερο τήν κατανόηση τοῦ π. Σεφαφεῖμ γύρω ἀπό τό μυστήριο τοῦ Θεοῦ. Αὐτονόητα ὅλη αὐτή ἡ ἀσκητική βιοτή σ' ἕνα τόσο ὁμορφο μέρος, ὅπου καί μόνο ἡ ἐνατένιση τῆς μεγαλοπρέπειας τοῦ θαλασσίου ὀρίζοντα κατά τήν ἀνατολή τοῦ ἡλίου ἀρκεῖ γιά νά διεγείρει στήν ψυχὴ τή δοξολόγηση τοῦ Δημιουργοῦ, ἔφερε πολλούς πνευματικούς καρπούς στή ζωὴ του.

Ὁ π. Σεφαφεῖμ κέρδισε ὅλες τίς καρδιές τῶν κατοίκων τοῦ νησιοῦ τοῦ Πορκερόλ, οἱ ὁποῖοι ἴδρυσαν μάλιστα καί σύλλογο, «Οἱ φίλοι τοῦ Φρουρίου τῆς Μετανοίας», γιά νά στηρίζουν τίς προσπάθειες τοῦ ἀκούραστου ἱερομονάχου. Ὁ πρόεδρος τοῦ συλλόγου, ὁ ἐντιμώτατος κ. Ζάν-Μαρί Ρέϋ, ὁ ὁποῖος ἦταν φυτοκόμος, ἔλεγε χαρακτηριστικά γιά τό θέμα τῆς πίστεως: «Δέν ξέρω τί νά πῶ... Στήν πραγματικότητα πιστεύω σ' αὐτό πού κάνουν ὁ π. Πλακίδας κι ὁ π. Σεφαφεῖμ». Ἕνας ἄλλος κάτοικος τοῦ νησιοῦ ἐκμυστηρεύτηκε κάποτε σέ μιάν ἀδελφή: «Ἡ ἀπλή παρουσία τοῦ π. Σεφαφεῖμ ξυπνᾷ ὅ,τι καλύτερο ὑπάρχει μέσα μας». Ὁ Ἑμμανουέλ Λοπέζ καί ἡ σύζυγος του Ἑλένη ἐγίναν γρήγορα στενοί φίλοι, τόσο μέ τόν π. Σεφαφεῖμ, ὅσο καί μέ τίς μοναχές τοῦ Σολάν. Συνέβαλαν μάλιστα ἐνεργά στήν ἀνθιση τοῦ συνδέσμου «Les Amis de Solan» (Οἱ φίλοι τοῦ Σολάν). Ὅλο αὐτό ἀποτελέσε ὁρόσημο στήν πορεία τους πρὸς τόν Θεό: Τό 2009, λίγο πρίν τήν κοίμησή τους —ὑπέκυψαν καί οἱ δύο στόν καρκίνο σ' ἕνα διάστημα τριῶν μηνῶν— ἀσπαστήκαν τήν Ὁρθοδοξία.

Μέ ἀφορμὴ τὰ ἐγκαίνια τοῦ καθολικοῦ τοῦ Ἁγίου Σιλουανοῦ, τῆς Μονῆς Ἁγίου Ἀντωνίου τόν Μάϊο τοῦ 2000, ὁ π. Σεραφεῖμ ἔλαβε τό ὁφφίκιο τοῦ ἀρχιμανδρίτου ἀπό τόν Μητροπολίτη Γαλλίας κ. Ἱερεμία, εἰς ἔνδειξη τῆς προσφορᾶς του στήν γαλλικὴ ὀρθοδοξία.

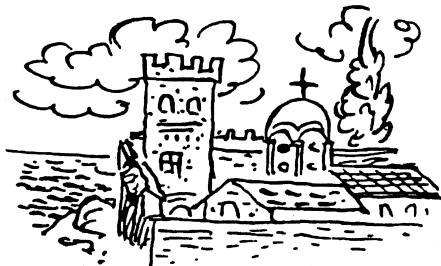
Εἴκοσι χρόνια πέρασαν ἔτσι. Τό 2016 ὑπέστη πνευμονικὴ ἐμβολή. Παρότι εἶχε πέσει στό πάτωμα τοῦ κελλιοῦ του, κατάφερε μόνος νά συρθεῖ στό τηλέφωνο καί νά καλέσει γιά βοήθεια. Ὅταν τελικὰ ἔφτασε τό ἐλικοπτερο, ἐνιωθε ἤδη πολύ καλύτερα καί μετὰ βίας πείστηκε νά φύγει ἀπό τό ἀγαπημένο κελλί του καί νά πάει στό νοσοκομεῖο. Ὁ διασώστης μάλιστα γονάτισε μπροστά του καί τόν παρακαλοῦσε νά ἐπιβιβαστεῖ στό ἐλικοπτερο, ὥστε νά τοῦ δοθοῦν οἱ πρῶτες βοήθειες! Αὐτό

τό ἐπεισόδιο σηματοδότησε καί τήν ὥρα τῆς «ἐπιστροφῆς του στό σπίτι». Στά ὀγδόντα ἐννιά του χρόνια, μέ ἐπιβαρυμένη ὑγεία, δέν ἦταν πλέον δυνατόν νά μένει μόνος του στό νησί, σ' ἓνα ὀχυρό πού ἀπεῖχε σαράντα πέντε λεπτά μέ τά πόδια ἀπό τό χωριό καί τό λιμάνι! Ἔτσι μετακόμισε στό Σολάν κι ἀμέσως ἄρχισε ἡ ἀνοικοδόμηση ἐνός νέου ἀσκητηρίου γιά τόν π. Σεφαφεῖμ, μέ τίς προϋποθέσεις τῶν ἀσκητηρίων τῆς Γκράντ Σαρτρές: ὁ κάθε μοναχός ζεῖ ἀπομονωμένα σ' ἓνα ἀσκητήριο, ὅπου βρίσκεται τό κελλί του, τό παρεκκλήσι του, τό ἐργαστήριό του κι ἓνα μικρό κουζινάκι, ὅπου τρώει τό φαγητό πού διανέμεται ἀπό τή Μονή σέ συγκεκριμένη ὥρα.

Ὁ π. Σεφαφεῖμ ζήτησε νά ὀνομαστεῖ αὐτή ἡ τελευταία ἐπίγεια κατοικία του «Γολγοθάς», γιατί, ὅπως ἐξήγησε, «Πέρασε ὁ καιρός τῆς περισυλλογῆς γύρω ἀπό τά μυστήρια τῆς ὀγδόης ἡμέρας κι ἔρχονται τά χρόνια, γιά τά ὁποῖα ὁ Ψαλμωδός λέει: *«καί τό πλεῖον αὐτῶν κόπος καί πόνος»*» (Ψαλμ. πθ').

Τό 2019 ζήτησε ἀπό τόν σεβαστό μας Γέροντα Ἑλισαῖο τήν εὐλογία νά παύσει νά λειτουργεῖ, ἐπειδή ἔχανε πιά τήν ἰσορροπία του καί πολύ φοβόταν μήπως πέσει κρατώντας τά τίμια δῶρα. Ἄλλωστε τόν ἐμπόδιζε καί ἡ ὀλοένα αὐξανόμενη κώφωση. Παρά ταῦτα παρέμενε γενναῖος, κατέβαινε πάντοτε στή Θεία Λειτουργία, περπατοῦσε γι' ἀρκετή ὥρα κάθε πρωί μέ τό κομποσχοῖνι στό χέρι, ἐκτελώνοντας τό διακόνημα πού τοῦ εἶχα ἀναθέσει, νά εἶναι δηλ. ὁ φύλακας ἄγγελος τῆς ἀδελφότητος! Πήγαινε συχνά στό κοιμητήριο κι ἀτένιζε τόν τάφο πού εἶχε διαλέξει ὁ ἴδιος ἀπό τό 2014 ἀκόμα, γράφοντας ἓνα γράμμα στή Γερόντισσα μέ τό ὁποῖο ζητοῦσε τήν εὐλογία «ν' ἀναπαυθεῖ στόν ὁμορφο κοιτώνα τῆς Μονῆς». Στά κοντινότερα πνευματικά παιδιά του, συχνά παραπονιόταν ὅτι ὁ Θεός ξέχασε νά τόν πάρει κοντά Του. Κι ὅταν ἡ ἥδη ἑκατονταετής ἀδελφή του τοῦ εὐχήθηκε «νά τά ἑκατοστήσει», αὐτός στενοχωρήθηκε!

Ἐκ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Σολάν

Σάββα Ἀλεξάνδρου

Η ΙΣΟΤΙΜΙΑ ΤΩΝ ΔΥΟ ΦΥΛΩΝ

ιά τήν ὀρθόδοξη Πατερική θεολογία μας, τά δύο φύλα εἶναι πλήρως ἰσότημα. Ὁ Ἅγιος Γρηγόριος ὁ Νύσσης θά πεῖ γι' αὐτό «*ἰσότημαι καί ὁμότημαι φύσεις, ὅτι αἱ ἀρεταί ἴσαι, τὰ ἄθλα ἴσα, ἡ καταδίκη ὁμοία*». Δηλαδή, εἶναι πλήρως ἰσότημα τά δύο φύλα, ἀφοῦ οἱ ἀρετές πού καλοῦνται νά ἐργαστοῦν καί οἱ δύο εἶναι οἱ ἴδιες, ἴδιο εἶναι τό ἔπαθλο πού θά λάβουν ἐννοεῖται ὁ παράδεισος εἶναι κοινός καί γιά τά δύο φύλα, ὅπως κοινή εἶναι ἡ κόλαση ἐξίσου καί γιά τούς ἄνδρες καί γιά τίς γυναῖκες πού εἶναι μακριά ἀπό τόν Θεό.

Ὁ ἱερός Χρυσόστομος ἀπό τή δική του πλευρά, ἐξυψώνοντας τό γυναικεῖο φύλο καί κακίζοντας τόν θεσμό τῆς προίκας πού μείωνε τή γυναῖκα καί τήν καθιστοῦσε ἀντικείμενο ἀγοραπωλησίας, παρατηρεῖ: «αὐτός λοιπόν πού πρόκειται νά παντρευτεῖ δυστυχῶς δέν ἐξετάζει τό ἦθος μιᾶς κοπέλας, ἀλλά τά χρήματα καί τά κτήματα πού ἔχει ὥς ἄν καί ὁ γάμος νά εἶναι ἐμπόριο. Αἰσχρό λοιπόν εἶναι ἕνας τέτοιος πλουτισμός. Καί ἰδοῦ κόρη συνετή εὐλαβείας ἐπιμελουμένη ἀνταξία πάσης τῆς κτίσεώς ἐστιν».

Σέ μία ἄλλη συνάφεια θά ἐπισημάνει: «ὁ Θεός ἄνδρα καί γυναῖκα ἐν ζωῶν μόνον οἶδεν καί οὐδαμῶς τό γένος διαιρεῖν». Δηλαδή, ὁ Θεός δημιούργησε τόν ἄνδρα καί τή γυναῖκα ὥς μία ἰσότημη ὄντοτητα καί μέ κανένα τρόπο δέν θεωρεῖ ὅτι ὁ ἄντρας εἶναι ἀνώτερος ἀπό τή γυναῖκα. Καυτηριάζοντας δέ τό γεγονός τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, πού δυστυχῶς ἰσχύει καί σήμερα, ὅτι δηλαδή ὁ ἄνδρας μπορεῖ νά κάνει ὅποιαδήποτε ἠθική παρέκκλιση, ἐνῶ ἡ γυναῖκα κοινωνικά στιγματίζεται, παρατηρεῖ: «*διὰ τήν τῆς γυναικός σωφροσύνην οὕτως ἀκριβής σύ εἶ, ἀλλά διὰ σεαυτὸν νομίζεις τά πάντα ἐξεῖναι*». Δηλαδή, γιά τή σωφροσύνη τῆς γυναῖκας εἶσαι σχολαστικός καί αὐστηρός, ἐνῶ γιά τόν ἑαυτό σου, ἐπειδὴ εἶσαι ἄντρας, ἔχεις τή λανθασμένη ἀντίληψη ὅτι ὅλα σου ἐπιτρέπονται.

Σέ ἕνα ἀνάλογο ὕφος κινεῖται καί ὁ Μέγας Βασίλειος, ὁ ὁποῖος σέ ἕνα σπουδαῖο λόγο του, πού ἐπιγράφεται «Εἰς τήν μάρτυρα Ἰουλίττα», βάζει στό στόμα τῆς Ἀγίας μάρτυρος Ἰουλίττας τά ἐξῆς λόγια πού δηλώνουν τήν πλήρη ἀποδοχή ἀπό μέρους του τῆς ἰσότητος τῶν δύο φύλων καί ἐκπηγάζει ἀπό τό γεγονός ὅτι καί τά δύο φύλα εἶναι εἰκόνες

Θεοῦ καί ὅτι καί ἡ γυναίκα εἶναι δεκτική ἀρετῆς, ὅπως ἐξάλλου καί ὁ ἄντρας.

Λέει λοιπόν: «*ἡμεῖς ἐκ τοῦ αὐτοῦ φυράματος ἐσμέν, ὥσπερ καί οἱ ἄνδρες, ὅτι καί ἡμεῖς κατ' εἰκόνα Θεοῦ γεγονάμε ὡς καί οὗτοι. Τό δέ θῆλυ δεκτικόν ἀρετῆς ὁμοτίμως τῷ ἄρρενι γέγονε*». Συνεχίζοντας δέ παρακάτω ἀναφέρει: «*καί τί λοιπόν, παρά συγγενεῖς καί ὅμοιες εἵμαστε μέ τούς ἄνδρες, ἀφοῦ ὁ Θεός πλάθοντας τή γυναίκα ὄχι μόνο πῆρε σάρκα ἀπό τή σάρκα του, ἀλλά καί κόκκαλο ἀπό τά κόκκαλά του. Ὡστε, λοιπόν, ὅ,τι χαρίσματα ψυχικά καί πνευματικά ἔχει ἕνας ἄνδρας τά ἴδια ἀκριβῶς ἔχουμε καί ἐμεῖς οἱ γυναῖκες*».

Οἱ θεοφόροι Πατέρες ἦταν κάθετα ἀντίθετοι σέ οποιαδήποτε νομοθεσία ἀδικοῦσε τή γυναίκα. Ἐτσι, λοιπόν, ὁ Ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος κακίζοντας τό γεγονός ὅτι τά παιδιά ἦταν ὑπό τήν πλήρη ἐποπτεία καί καθοδήγηση τῶν ἀνδρῶν ἐνῶ οἱ γυναῖκες ἦταν πλήρως παραγκωνισμένες, ἀναφέρει «οὐ δέχομαι ταύτην τήν νομοθεσίαν. Οὐκ ἐπαινῶ τήν συνήθειαν. Ἄνδρες ἦσαν οἱ νομοθετοῦντες. Διά τοῦτο κατά γυναικῶν ἡ νομοθεσία». Δηλαδή, δέν δέχομαι αὐτό τόν νόμο, δέν ἐπαινῶ αὐτή τή συνήθεια. Ἄντρες ἦταν οἱ νομοθέτες γι' αὐτό καί ἔβγαζαν νόμους πού βόλευαν τό ἀνδρικό φύλο καί ἀδικοῦσαν τό γυναικεῖο.

Ἀκριβῶς γιά αὐτό τόν λόγο οἱ Ἅγιοι δέν δέχονταν καμία διάκριση σέ βάρος τῆς γυναίκας, ἀλλά τίς σπουδαῖες ἀπό πνευματική ἄποψη γυναῖκες τίς ἐξαίρουν ὡς ὀλοκληρωμένους ἀνθρώπους. Χαρακτηριστικό παράδειγμα ὁ Ἅγιος Παλλάδιος ἐπίσκοπος Ἐλενουπόλεως, πού ἐκθειάζοντας τήν Ἁγία Ὀλυμπιάδα, λέει χαρακτηριστικά: «*μή λέγε ὅτι αὕτη γυνή ἐστίν, ἀλλά οἷος ἄνθρωπος ἐστίν*». Δηλαδή, μήν λές ἀπλῶς ὅτι εἶναι μία γυναίκα, ἀλλά εἶναι ἕνας σπουδαῖος ἄνθρωπος. Εἶναι δέ χαρακτηριστικό τό γεγονός ὅτι στήν Ὁρθοδοξία μας μία γυναίκα, ἡ Κυρία Θεοτόκος, λέγεται Παναγία, διότι ἐκτός τῶν ἄλλων στέκει πῶς πάνω ἀπό ὅλους τούς Ἁγίους. Ἐνῶ, δηλαδή, ὁ Θεός μέ ὅλα τά κτίσματα Του κοινώνησε κατ' ἐνέργειαν, μέ Αὐτήν, κατά τή θεολογία τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ, κοινώνησε καθ' ὑπόστασιν, πρᾶγμα πού τήν κατέστησε θρόνο χερουβικό. Ἐτσι, μπορούμε νά καταλάβουμε καί τή θέση τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ, πού μιλώντας γιά τό πανίερο πρόσωπό Της τήν χαρακτηρίζει «θεόν μετὰ Θεόν, τά δευτερεῖα τῆς Τριάδος ἡ ἔχουσα».

ΣΑΒΒΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ

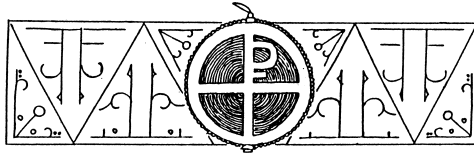
Θεολόγος

ΑΓΙΟΙ ΤΗΣ
ΔΥΤΙΚΗΣ
ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ

(ΑΦΙΕΡΩΜΑ)

Συμεών Πηγαδουλιώτη
ΠΡΟΛΟΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

τι δεόμεθα μνήσθῃτι Κύριε τῆς ἁγίας σου καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας τῆς ἀπὸ περάτων ἕως περάτων τῆς οἰκουμένης» (λειτουργία Μ. Βασιλείου). Ὁ Ἅγιος ἀναφέρεται στὴν οἰκουμενικότητα καὶ τὴν παγκόσμια ἀποστολή τῆς Ἐκκλησίας, ἀφοῦ τὸ ἱερό εὐαγγέλιο εἶναι σαφές: «πορευθέντες εἰς τὸν κόσμον ἅπαντα κηρύσσετε τὸ εὐαγγέλιον πάσῃ τῇ κτίσει...» (Μάρκ. ιστ' 15). Ἦδη ἀπὸ τὴν Παλαιὰ Διαθήκη ὁ Ψαλμωδὸς προφητεύει: «Αἰνεῖτε τὸν Κύριον πάντα τὰ ἔθνη ἐπαινέσατε αὐτὸν πάντες οἱ λαοί» (Ψαλμ. ρς' 1).

Ὡς γνωστόν ἡ ρωμαϊκὴ αὐτοκρατορία περιελάμβανε στὸ ἀπόγειο τῆς δυνάμεώς της μεγάλο μέρος τῆς Εὐρώπης. Ἡ Ἰταλία, ἡ Γαλατία, ἡ Ἰβηρική χερσόνησος, μεγάλο μέρος τῆς Γερμανίας ἀλλὰ καὶ ἡ Βρετανία (πλὴν τῆς Σκωτίας) κι ὅχι μόνο, εὐρίσκονταν ἐντὸς τῶν ὁρίων της. Ἡ Καινὴ Διαθήκη μᾶς βεβαιώνει ὅτι ὁ Ἀπόστολος Παῦλος πέρασε ἀπὸ τὴν Ρώμῃ ἀλλὰ κι ἀπὸ ἄλλα μέρη τῆς Ἰταλίας καὶ εἶχε πρόθεση νὰ μεταβεῖ καὶ στὴν Ἰσπανία. Ὁ Ἀπόστολος Πέτρος σταυρώθηκε ἀνάποδα στὴ Ρώμῃ καὶ ὁ Ἀπόστολος Ἰάκωβος ὁ γιὸς τοῦ Ζεβεδαίου κήρυξε τὸ εὐαγγέλιο στὴν Ἰσπανία, κατὰ τὴν παράδοση. Ἡ ρωμαϊκὴ Γαλατία γνώρισε νωρὶς τὸ χριστιανικὸ μήνυμα καὶ ἀπόδειξη τούτου εἶναι καὶ οἱ μάρτυρες τοῦ Λουγδούνου. Στὴ Βρετανία ὁ Ἅγιος Ἀλβανὸς μαρτυρεῖ ὑπὲρ τῆς ἀληθείας καὶ ἡ Ἰταλία καὶ ἡ Βόρειος Ἀφρικὴ καυχῶνται ἐν Κυρίῳ γιὰ πλῆθος ἁγίων μαρτύρων καὶ ὁμολογητῶν. Ἡ ἐν τῇ Δύσει Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ ἀνέδειξε μετὰ τὸ πέρασ τῶν φοβερῶν διωγμῶν ἓνα πλῆθος Ἀγίων ἱεραρχῶν, ὁσίων καὶ δικαίων πού πρόσφεραν πολυτιμες ὑπηρεσίες σ' αὐτήν. Ὁ Ἅγιος Ἀμβρόσιος Μεδιολάνων ἀναδείχθηκε κραταίως πολέμιος τῶν αἰρέσεων καὶ νουθέτησε ἀκόμη καὶ παρανομοῦντα αὐτοκράτορα. Ὁ Ἅγιος Μαρτίνος ἐπίσκοπος Τούρ τῆς Γαλατίας ὑπῆρξε στρατιωτικὸς, μοναχὸς, ἐπίσκοπος καὶ ἱεραπόστολος. Μὲ τὰ πολυάριθμα θαύματά του καὶ τὴν ἐν γένει ποιμαντικὴ του δράση ἔφερε στὴν Ἐκκλησία ἓνα μεγάλο πλῆθος παγανιστῶν. Ἡ πολλὴ του φιλανθρωπία ἀπεικονίζεται ἀκόμη καὶ σήμερα σέ χαρτονόμισμα τῆς Ἑλβετίας. Ὁ Ἅγιος Ἰερώνυμος, πού ἔζησε μεγάλο μέρος τῆς ζωῆς του στὴν Ἀνατολή ὑπῆρξε μοναχός, ἀλλὰ καὶ μεταφραστὴς τῶν θείων

Γραφῶν στή λατινική γλώσσα (Βουλγάτα). Τί νά πεί κανείς γιά τόν Ἅγιο Αὐγουστίνο ἐπίσκοπο Ἰππῶνος, πού θεωρεῖται ὑπόδειγμα μετανοίας, ἀλλά καί ἀπολογητής τῆς πίστεως καί ἐρμηνευτής τῶν Γραφῶν ἀπό τούς λίγους; Δέν μᾶς διαφεύγει, σύν τοῖς ἄλλοις, καί ὁ πολὺς Κελεστίνος πάπας τῆς πρεσβυτέρας Ρώμης σύγχρονος ἀλλά καί συναγωνιστής τοῦ Ἁγίου Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας στή μάχη ἐναντίον τῆς αἵρέσεως τοῦ Μονοφυσιτισμοῦ.

Ὅταν κατά τόν 5ο αἰῶνα ἡ ρωμαϊκή ἐξουσία στή Δυτική Εὐρώπη κατέρρευσε, τό πατριαρχεῖο τῆς Ρώμης ἀνέλαβε τό πελώριο ἔργο τῆς μυσήσεως στήν Πίστη τῶν λαῶν πού κατέκλυσαν τό χώρο αὐτό. Οἱ Φράγκοι, Σουηβοί, Βουργουνδοί, Βάνδαλοι, Ὀστρογόθοι καί Βησιγόθοι ἀπέβαλαν τόν πατροπαράδοτο παγανισμό καί εἰσῆλθαν στήν Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ. Αὐτό τό ἔργο δέν ἦταν οὔτε εὐκολο, οὔτε χωρίς ἐμπόδια. Δέν ἔγινε φυσικά σέ μία μέρα. Τό μεγάλο πρόβλημα πού ἀνεφάνη ἦταν ὅτι ὁ ἀρειανισμός, πού βασάνισε τήν Ἐκκλησία τόν 4ο αἰῶνα, εὐδοκίμησε ἀνάμεσά τους καί ταλάνισε κυρίως τήν Ἰσπανία, ὅπου οἱ πλεῖστες γερμανικές φυλές προσεταιρίστηκαν τήν κακοδοξία αὐτή.

Ὅταν οἱ λαοί αὐτοί ἐννόησαν τό βαθύτερο νόημα τῆς Πίστεως ἄρχισαν νά ἐμφανίζουν, μέ τή σειρά τους, καρπούς πνευματικούς. Αὐτοί εἶναι οἱ Ἅγιοι πού προστετέθηκαν στή χορεία τῶν Ἁγίων τῶν προηγουμένων αἰώνων. Ἄν διαβάσει κανείς τά συναξάρια τῶν Ἁγίων αὐτῶν (λ.χ. *Vita Patrum*) θά αἰσθανθεῖ ἀπό τήν πρώτη στιγμή ὁσμήν εὐωδίας πνευματικῆς, σάν αὐτή πού ἀναδίνουν τά συναξάρια τῆς Αἰγύπτου, τῆς Μ. Ἀσίας, τῆς χερσονήσου τοῦ Αἴμου κ.ο.κ. Τό μόνο πού διαφέρει εἶναι οἱ τοποθεσίες, ἡ γλώσσα καί τά ὀνόματα. Ὑφίσταται ὄντως «*εἰς Κύριος, μία πίστις, ἐν βάπτισμα*» (Ἐφεσ. δ' 5). Στή μακρινή Ἱρλανδία ὅπου δέν ἔφτασαν ποτέ οἱ ρωμαϊκές λεγεῶνες, ἀπό τίς ἀρχές τοῦ 5ου αἰῶνα φτάνει ὁ Ἅγιος Πατρίκιος πού ἐλευθερώνει τούς κελτικούς πληθυσμούς ἀπό τόν παραδοσιακό παγανισμό καί τούς δρυίδες. Τό ἀνεμοδαρμένο νησί, πού δέχεται καθημερινά τίς βροχές καί τίς ἀπανωτές θύελλες τοῦ Ὠκεανοῦ, γεμίζει μοναστήρια καί ἀσκηταριά ἐφάμιλλα τῆς αἰγυπτιακῆς ἐρήμου. Ἐκεῖ οἱ Κέλτες καλόγεροι νηστεία, ἀγρυπνία, προσευχή λαμβάνουν οὐράνια χαρίσματα καί βοηθοῦν πνευματικά τούς λαούς τῆς Ἱρλανδίας καί ὄχι μόνο.

Ἐνα γεγονός πού ἐπηρέασε ὁλόκληρη τήν Ἑσπερία μετά τήν κατάλυση τῆς ρωμαϊκῆς ἐξουσίας κατά τόν 5ο αἰῶνα εἶναι ἡ ἐμφάνιση τῶν αἵρετικῶν κακοδοξιδῶν στήν Ἰσπανία μεταξύ τῶν γερμανικῶν φύλων πού ἦσαν νεοφώτιστοι χριστιανοί. Συγκεκριμένα στή σύνοδο τοῦ Τολέδο τό 589 οἱ ἐπίσκοποι τῆς χώρας, περιφρονώντας τή χριστιανική παράδοση, τή Γραφή καί τήν ἀπόλυτη δέσμευση τῆς Ἐκκλησίας γιά τήν ἀποφυγή οἰανδήποτε προσθήκης ἢ ἀφαίρεσης ἀπό τό Σύμβολο τῆς

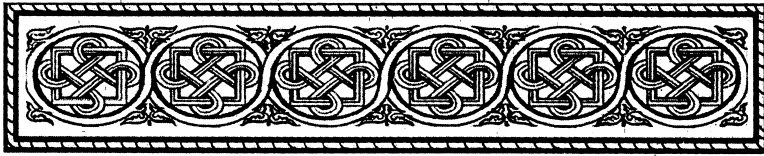
Πίστεως, πρόσθεσαν στο Σύμβολο τή φράση «καί ἐκ τοῦ Υἱοῦ» ἀναφορικά μέ τήν ἐκπόρευση τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Αὐτή ἡ μικρή φράση δέν ἦταν ἀμελητέα διότι ἀνέτρεπε ἄρδην ὁλόκληρη τήν Παράδοση τῆς Ἐκκλησίας. Οἱ ἐπίσκοποι αὐτοί γιά νά ὑποστηρίξουν τή θεότητα τοῦ Χριστοῦ ἔναντι τῶν Ἀρειανῶν προκάλεσαν στήν Ἐκκλησία ἀνυπολόγιστη ζημιά. Εἶναι ἀναντίρρητο ὅτι ὁ Ὁρθόδοξος Πάπας τῆς Ρώμης Λέων Γ΄ (795–816) ἀντέδρασε στήν κακοδοξία αὐτή κι ἔβαλε νά γράψουν στήν εἴσοδο τῆς ἐκκλησίας τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου τό αὐθεντικό Σύμβολο. Εἶναι γνωστό ἐπίσης ὅτι ὁ Πάπας Ἰωάννης Η΄ καταδίκασε μαζί μέ ὅλους τούς ὑπόλοιπους Πατριάρχες τήν κακοδοξία αὐτή στή Σύνοδο τῆς Κωνσταντινουπόλεως τοῦ 789 μ.Χ. Ὅμως οἱ Γερμανοί ἐπέμεναν ἀταλάντευτα στήν κακοδοξία αὐτή. Τελικά στά 1014 μ.Χ. ἀνέβηκε Γερμανός Πάπας στό θρόνο τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου στή Ρώμη κι ἐπέβαλε κι ἐκεῖ ἐπισήμως τήν αἵρεση αὐτή. Ἐνδεικτικό τῆς γερμανικῆς νοοτροπίας εἶναι ἡ στάση πού ἔλαβαν ἔναντι τῆς Εἰκονομαχίας. Στή σύνοδο τῆς Φρανκφούρτης τοῦ 894 μ.Χ. πού συνεκάλεσε ὁ Καρλομάγνος οἱ Φράγκοι ἐπίσκοποι ἀπέρριψαν μέν τούς εἰκονομάχους καί τή διδασκαλία τους, ἀλλά παράλληλα ἀπέρριψαν ἐπίσης καί τίς ἀποφάσεις τῆς Ζ΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου!

Δύο ἀκόμη γεγονότα, ἡ εἰσβολή τῶν Νορμανδῶν στήν Ἀγγλία τό 1066 μ.Χ. καί ἡ εἰσβολή τῶν Ἀγγλονορμανδῶν στήν Ἰρλανδία τό 1171 μ.Χ. ἔδωσαν τή χαριστική βολή στή Δυτική Ὁρθοδοξία. Ἀπό τότε λόγῳ τῆς κακοδοξίας πού ἐπεκράτησε σ' ὁλόκληρη τήν Ἑσπερία χάθηκε καί ἡ ἔννοια τῆς ἀγιότητος. Ἡ κακοδοξία περί τῆς κτιστῆς χάριτος στέρησε τόν ἄνθρωπο τῆς Δύσεως ἀπό τή ζείδωρο Χάρη τοῦ παναγίου Πνεύματος. Ἅγιοι εἶναι οἱ «ἀρεταῖς ἐκλάμποντες καί πίστει ὀρθῇ». Οἱ «ἅγιοι» τοῦ κακόδοξου Παπισμοῦ δέν ἔχουν συνεπῶς καμμία σχέση μέ τούς ἁγίους τῆς πρώτης χιλιετίας πού εἶχαν καί τά δύο αὐτά χαρακτηριστικά. Ὁ δέ Προτεσταντισμός, αἵρεση ἐξ αἱρέσεως, ἀποκήρυξε ἐπισήμως κι αὐτή τήν ἔννοια τῆς ἀγιότητος (ἐνδεικτική ἡ καῦσις τῶν λειψάνων τοῦ Ἁγίου Μαρτίνου τῆς Τούρ).

Οἱ Ἅγιοι τῆς Δυτικῆς Ὁρθοδοξίας συνεπῶς δέν εἶναι τίποτε ἄλλο παρά ἓνα κραυγαλέο κάλεσμα πρὸς τόν ἀλλοτριωμένο ἄνθρωπο τῆς Δύσεως γιά ἐπιστροφή «ἐπὶ τὰς πηγὰς τοῦ σωτηρίου». Γί' αὐτό, «εὐχὼν χρειά».

ΣΥΜΕΩΝ ΠΗΓΑΔΟΥΛΙΩΤΗΣ

Βασιλείου Χαράλάμπους

Ο ΑΓΙΟΣ ΑΜΒΡΟΣΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΜΕΔΙΟΛΑΝΩΝ

“Αγιος Ἀμβρόσιος Ἐπίσκοπος Μεδιολάνων εἶναι ἓνας ἀπό τοὺς μεγάλους Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας μας. Στὴν Ἀκολουθία τῆς ἑορτῆς τοῦ Ἀγίου Ἀμβροσίου, μετὰ τὸ Συναξάριον διαβάζουμε τοὺς ἀκόλουθους στίχους: «Τὸ φθαρτὸν Ἀμβρόσιος ἐκδύς σαρκίον, θείας μετέσχεν ἀμβροσίας ἀξίως, Ἐβδόμη Ἀμβρόσιος ποτὶ ἄμβροτον ἤλυθεν οὐδας». Αὐτὸς ὁ μέγας Ἅγιος εἶναι ἀπὸ τοὺς μεγάλους Πατέρες τῆς Μίας, Ἀγίας, Καθολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας, δηλαδή τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας.

Ὁ Δημήτριος Τσάμης στὸ βιβλίο του «Ἐκκλησιαστικὴ Γραμματολογία ἀπὸ τὴν Ἀποστολικὴ ἐποχὴ ὡς τὴν ἄλωση τῆς Κωνσταντινούπολης», σημειώνει τὰ ἀκόλουθα γιὰ τὸν Ἅγιο Ἀμβρόσιο Μεδιολάνων: «Ὁ Ὁσῖος γεννήθηκε στὰ Τρέβηρα τὸ 339 ἀπὸ ἐπιφανὴ οἰκογένεια. Μετὰ τὸν θάνατο τοῦ πατέρα του Ἀμβροσίου, ἡ οἰκογένεια του ἐγκαταστάθηκε στὴ Ρώμη. Ἐκεῖ σπούδασε φιλολογία, φιλοσοφία καὶ νομικά. Γιὰ ἓνα διάστημα ἐργάστηκε ὡς δικηγόρος καὶ ἀργότερα τοποθετήθηκε διοικητὴς τῆς Λιγυρίας καὶ Αἰμιλίας μέ πρωτεύουσα τὰ Μεδιόλανα (Μιλάνο) διαπρέποντας στὸ ἀξίωμα αὐτό. Ὅταν ἡ ἐπισκοπικὴ θέση τῶν Μεδιολάνων μετὰ ἀπὸ τὸν θάνατο τοῦ αἱρετικοῦ Αὐξεντίου κήρευσε καὶ οἱ ὁπαδοὶ τῶν ὑποψηφίων διαπληκτίζονταν μεταξύ τους γιὰ τὴν διαδοχὴ, ὁ Ἀμβρόσιος σὰν διοικητὴς ἔτρεξε νὰ τοὺς καθησυχάσει. Ἀλλὰ τότε ἀκούστηκε ἡ φωνὴ ἑνὸς παιδιοῦ πού ἔλεγε: Ambrosium episcopum. Τὸ γεγονὸς αὐτὸ ἔκανε τὰ πλήθη νὰ πειστοῦν γιὰ τὸ θέμα τῆς διαδοχῆς καὶ παρὰ τὴν προσπάθεια τοῦ Ἀμβροσίου νὰ διαφύγει τὸν ἐξέλεξαν ἐπίσκοπο μέσα σὲ 8 ἡμέρες μετὰ τὸ βάπτισμά του, τὸ 374. Ὡς ἐπίσκοπος διέπρεψε. Ἡ ὑπηρεσία του ἦταν στὴ διάθεση τῶν φτωχῶν καὶ τῶν αἰχμαλώτων. Δέν δίσταζε νὰ ἀσκεῖ ἔλεγχο στοὺς αὐτοκράτορες καὶ νὰ σταματᾷ τὴν παρέμβασή τους σὲ θέματα ἐκκλησιαστικῆς φύσης. Ἐργάστηκε γιὰ τὴν ὁργάνωση τοῦ μοναχισμοῦ καὶ συνετέλεσε πολὺ στὴν ὁργάνωση τῆς λατρείας καὶ τοῦ κηρύγματος»*.

Ὁ Ἅγιος Ἀμβρόσιος πολέμησε τὴν αἵρεση τοῦ ἀρειανισμοῦ. Χαρακτηριστικὸ εἶναι τὸ ἔργο του «Κατὰ Ἀρειανῶν» (Περὶ πίστεως, Ἀγίου Πνεύματος, περὶ τοῦ μυστηρίου τῆς σαρκώσεως τοῦ Κυρίου).

Ὁ Ἅγιος Ἀμβρόσιος ἐπίσκοπος Μεδιολάνων ἔγραψε ἀρκετά βιβλία. Ἐγραψε ἔργα «Εἰς τὴν ἑξαήμερον», «Εἰς τὸν Λουκᾶν», «Ἑρμηνευτικές πραγματείες (περί Παραδείσου, Κáιν καὶ Ἀβελ, Πατριαρχῶν, Ἡλίας, Νῶε κλπ.)», «Ἑρμηνεῖες Ψαλμῶν» (ἐκτεταμένη ἑρμηνεία ἡ ἑρμηνεία στὸν 118ον Ψαλμόν), «Περὶ μυστηρίων», «Περὶ μετανοίας», «Ἐπιστολές», «Ὕμνοι», «Λόγοι ἐπιτάφιοι»**.

Ὁ τότε καθηγητὴς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν Στυλιανὸς Γ. Παπαδόπουλος, μετέπειτα μοναχὸς Γεράσιμος, στὴν Πατρολογία του σημειώνει τὰ ἀκόλουθα: «Μέ τὴν κρίση πού προκλήθηκε (τὸν ἀρειανισμό), ἀσχολήθηκαν ὅλοι σχεδόν οἱ θεολόγοι τοῦ Δ΄ αἰῶνα, ἀλλὰ τό βάρος τῆς ὑπερβάσεώς της, τῆς ἐκφράσεως δηλαδή τῆς ἀλήθειας καὶ τῆς μέ αὐτὴν ἀναιρέσεως τοῦ ἀρειανισμοῦ σήκωσαν μεγάλοι θεολόγοι, ὅπως ὁ Μέγας Ἀθανάσιος πρῶτιστα καὶ οἱ Εὐστάθιος Ἀντιοχείας, Ἰλάριος Πικταβίου, Μ. Βασίλειος, Μάρκελλος Ἀγκύρας, Γρηγόριος Θεολόγος, Γρηγόριος Νύσσης, Ἀμβρόσιος Μιλάνου καὶ Δίδυμος ὁ τυφλός»***.

Παρατηροῦμε ὅτι ὁ Ἅγιος Ἀμβρόσιος ἐπίσκοπος Μεδιολάνων συγκαταλέγεται ἀνάμεσα στοὺς Πατέρες ἐκείνους τῆς Ἐκκλησίας, οἱ ὁποῖοι ὀρθοδόξως πολέμησαν τὴν ἀρειανικὴ αἵρεση.

«Ὅσπερ Πάτερ, παμμακάριστε Ἀμβρόσιε, Συνόδου θεοφόρων, μέσον πατέρων ὁφθεῖς, ἐν δύο ταῖς οὐσίαις ἓνα Υἱόν, σάρκα γενόμενον κηρύττεις τρανῶς, ἐξ ἀπειρογάμου ἡμῖν ἐπιφανέντα, τὸν ὁμοούσιον τῷ Πατρί, καὶ συναΐδιον τούτου καὶ συμφυῆ ὅθεν τὴν βλάσφημον Ἀρείου γλωσσαλγίαν, ἐναπεμώρυνας, τοῦ Πνεύματος δυνάμει, Χριστόν ἰκέτευε, Χριστόν δυσώπει Ὅσπερ, δωρηθῆναι τῇ Ἐκκλησίᾳ, ὁμόνοιαν, εἰρήνην, καὶ μέγα ἔλεος», ψάλλουμε στὴν Ἀκολουθία τοῦ Ἀγίου Ἀμβροσίου.

Ὅταν κατόπι ἔκαναν τὴν ἐμφάνισή τους οἱ πνευματομάχοι περὶ τό τέλος τῆς δεκαετίας τοῦ 350 μ.Χ., στὴν Αἴγυπτο κατ' ἀρχάς, ἀλλὰ καὶ σέ ἄλλα μέρη, καὶ πάλιν ὁ Ἅγιος Ἀμβρόσιος συγκαταλέγεται ἀνάμεσα στοὺς ὁμολογητὲς Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας, οἱ ὁποῖοι πολέμησαν τὴν αἵρεση τῶν πνευματομάχων. Οἱ πνευματομάχοι ὡς γνωστόν ἀρνοῦντο τὴν ὁμοουσιότητα τοῦ Ἀγίου Πνεύματος μέ τὸν Θεόν Πατέρα καὶ τὸν Χριστό.

Ὁ Ἅγιος Ἀμβρόσιος βοήθησε ἐπίσης στὴν ἐδραίωση τοῦ μοναχισμοῦ στὴν Δύση. Βοήθησε στὴν κοινοβιακὴ ὁργάνωση τοῦ μοναχισμοῦ. Ὁ μεγάλος αὐτός Ἅγιος συγκαταλέγεται ἀνάμεσα στοὺς Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας, οἱ ὁποῖοι συνέγραψαν ἀσκητικὰ ἔργα, παρεπόμενα τῆς ἀσκητικῆς βιοτῆς του.

Ὅπως χαρακτηριστικά σημειώνει ὁ Στυλιανὸς Παπαδόπουλος, «Τό

Μιλάνο ἀναδείχθηκε ἀπό τόν ἐπίσκοπό του ἹΑμβρόσιο τό σπουδαιότερο θεολογικό κέντρο τῆς Ἱταλίας καί τῆς Δύσεως ὁλόκληρης».

Ἀπεδείχθη ποιμένας ἄριστος τῆς τοπικῆς Ἐκκλησίας τῶν Μεδιολάνων. Σέ Στιχηρό Προσόμοιο τῆς Ἀκολουθίας τοῦ Ἑσπερινοῦ τῆς Ἑορτῆς τοῦ Ἁγίου ἹΑμβροσίου ψάλλουμε: «Τόν εὐσεβῆ βασιλέα, ἡμартικότα ποτέ, ὡς τόν Δαυΐδ ὁ Νάθαν, παρησιᾷ ἐλέγχας, ἹΑμβρόσιε παμμάκαρ, τοῦτον σαφῶς, ἀφορισμῶ καθυπέβαλες, καί μετανοίᾳ παιδεύσας θεοπρεπῶς, συνηρίθμυσας τῇ ποιμνῇ σου», γεγονός πού ἀποδεικνύει πῶς ἐποίμανε τήν τοπική αὐτή Ἐκκλησία.

Ὁ Ἅγιος ἹΑμβρόσιος δέν πολέμησε μόνο τήν ἀρειανική αἵρεση καί τούς πνευματομάχους. Ἦταν ἕνας ὁμολογητής Ἅγιος. Ἄν καί ἦταν ἐπίσκοπος στήν τότε λεγόμενη Δύση, μᾶς ἄφησε προικῶ δῶρημα καί σπουδαία παρακαταθήκη τίς θέσεις του, ὅσον ἀφορᾷ τήν ἀποφυγή στρεβλώσεων ἀναφορικά μέ τά πρεσβεῖα τιμῆς τοῦ ἐπισκόπου Ρώμης.

Τό ζήτημα αὐτό δέν ἦταν ἕνα θέμα τό ὁποῖο ἀπασχολοῦσε τήν Ἐκκλησία, μόνο λίγο πρὶν τό 1054 μ.Χ. «Ἦνείκετο ἡ Ἐκκλησία τόν Παπισμό», σημειώνει ὁ Γέροντας Ἐπιφάνιος Θεοδωρόπουλος. Εἶναι θλιβερό τό γεγονός ὅτι τήν ὀρθή στάση τοῦ Ἁγίου ἹΑμβροσίου, ἐπὶ τῶν πρεσβειῶν τιμῆς τοῦ Ἐπισκόπου Ρώμης, οἱ παπικοὶ μετὰ τό Σχίσμα τοῦ 1054 μ.Χ., προσπάθησαν νά τήν ἀλλοιώσουν.

Παρενθετικά νά ἀναφερθεῖ ὅτι παρόμοια στάση μέ τόν Ἅγιο ἹΑμβρόσιο στό θέμα τοῦτο, τήρησε στήν τότε λεγόμενη Δύση καί ὁ Ἅγιος Κυπριανός Καρχηδόνας. Παρόμοια στάση ἐπὶ τῶν πρεσβειῶν τιμῆς τοῦ ἐπισκόπου Ρώμης, τήρησε καί ὁ Ἅγιος Αὐγουστίνος.

Εἶναι μεγάλο λάθος αὐτό πού κάνουν κάποιοι στίς μέρες μας καλώντας τόν Ἅγιο ἹΑμβρόσιο ἐπίσκοπο Μεδιολάνων, ὡς Ἅγιο τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας, θεωρώντας τόν Παπισμό ὡς τήν Δυτική Ἐκκλησία.

Εἶναι μεγάλο λάθος νά καλεῖται ὡς Δυτική Ἐκκλησία ὁ Παπισμός. Θά μπορούσαν νά καλοῦν Ἐκκλησίες τῆς Δύσης, ἐφόσον ἐπιλέγεται ὁ γεωγραφικός προσδιορισμός τίς κατά τόπους Ὁρθόδοξες Ἐκκλησίες σέ δυτικές χώρες, ὅπως γιά παράδειγμα ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία τῆς Ἱταλίας, ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία τῆς Γαλλίας, ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία τῆς Ἀγγλίας κλπ.

Ἡ ἀναφορά στήν τότε Δύση δέν ἔχει νά κάνει μέ αὐτό στό ὁποῖο σήμερα κάποιοι ἀναφέρονται, ἀφήνοντας φανερά ὑπόνοιες ἐκκλησιαστικότητας στόν Παπισμό μετὰ τό σχίσμα τοῦ 1054 καί τήν ἀποκοπή τῶν ἀπό τήν Ἐκκλησία. Μετὰ τό σχίσμα τοῦ 1054, ἡ Ἐκκλησία δέν ἔπαψε νά διατηρεῖ τήν οἰκουμενικότητά της.

Ἡ μνήμη τοῦ Ἁγίου ἹΑμβροσίου ἐπισκόπου Μεδιολάνων τελεῖται στίς 7 Δεκεμβρίου. Στήν κατεχόμενη ἀπό τούς βάρβαρους Τούρκους

εισβολείς Κύπρο, ἀνατολικά τῆς σκλαβωμένης Κερύνειας, βρίσκεται τό κατεχόμενο χωρίο Ἅγιος Ἀμβρόσιος μέ τόν ὁμώνυμο ναό. Στήν ἐπαρχία Λεμεσοῦ ἐπίσης ὑπάρχει χωρίο πού φέρει τό ὄνομα τοῦ Ἁγίου. Ὁ Ἅγιος Ἀμβρόσιος Ἐπίσκοπος Μεδιολάνων, ὁ μέγας αὐτός Ἅγιος τῆς Ἐκκλησίας μας ἄς εἶναι ἀρωγός γιά ἀπελευθέρωση τῆς σκλαβωμένης μας πατρίδας.

*) Δημητρίου Τσάμπ «Ἐκκλησιαστική Γραμματολογία ἀπό τήν Ἀποστολική ἐποχή ὡς τήν ἄλωση τῆς Κωνσταντινούπολης», σελ. 180-183, Θεσσαλονίκη 2001.

**) Στυλιανῷ Γ. Παπαδόπουλου «Πατρολογία Β΄», Ἔκδοση Β΄, σελ. 33, Ἀθήνα 1999.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ

Θεολόγος

Χριστόδουλου Βασιλειάδη
ΑΓΙΟΣ ΑΥΓΟΥΣΤΙΝΟΣ ΙΠΠΩΝΟΣ

ἅγιος Αὐγουστῖνος¹ ὑπῆρξε τόσο κορυφαῖος διδάσκαλος καί μεγάλος πατέρας τῆς δυτικῆς Ἐκκλησίας, ὅσο καί μεγάλος φιλόσοφος. Διαχρονικά ἔχει ἐπηρεάσει μέ τήν θεολογία του τή σκέψη τοῦ δυτικοῦ κόσμου καί πολιτισμοῦ.

Γεννήθηκε στήν Ταγάστη τῆς ἀνθυπατικῆς Νουμιδίας² στίς 13 Νοεμβρίου τό 354 μ.Χ. Ὁ πατέρας του ὀνομαζόταν Πατρίκιος καί ἦταν εἰδωλολάτρης. Ὑπηρετοῦσε ὡς κρατικός λειτουργός³. Μπτέρα του ἦταν ἡ Μόνικα, ἡ ὁποία ἦταν χριστιανή. Ἐλαβε τή στοιχειώδη παιδεία στήν γενέτειρά του Ταγάστη. Ἀκολουθῶς σπούδασε στή Μάδαυρα καί στήν Καρχηδόνα, ὅπου καί ἐγκαταστάθηκε ἀρχικά. Ἐκεῖ δίδαξε τή ρητορική. Γιά ἐννέα χρόνια (373 μ.Χ. – 382 μ.Χ.) ὑπῆρξε ὁπαδός τῆς αἵρέσεως τοῦ Μανικαϊσμοῦ⁴. Ὅμως ζοῦσε μέ σαρκικές ἀπολαύσεις καί ἡδονές, ἀπέκτησε καί ἓνα γιό, τόν Ἀδεοδάτο.

Τό 383 μ.Χ. ἐγκαταστάθηκε στή Ρώμη. Ἐκεῖ ἄνοιξε ρητορική σχολή, ἀλλά χωρίς πολλή ἐπιτυχία⁵. Παράλληλα ἀσχολήθηκε μέ τή φιλοσοφία τοῦ νεοπλατωνισμοῦ⁶. Τήν ἐπόμενη χρονιά ἐγκαταστάθηκε στά Μεδιόλανα, σημερινό Μιλάνο. Ἐκεῖ δίδαξε ρητορική στήν Νέα Ἀκαδημία καί μελέτησε πιά συστηματικά τήν θεωρία τοῦ νεοπλατωνισμοῦ. Στά Μεδιόλανα γνώρισε καί συνδέθηκε μέ τόν ἅγιο Ἀμβρόσιο, ὁ ὁποῖος ἦταν ἐπίσκοπος τῆς πόλεως.

Μία μέρα, πού καθόταν στόν κῆπο τοῦ σπιτιοῦ του, ἔκλαιε καί παρακαλοῦσε τόν Θεό νά τόν φωτίσῃ νά γνωρίσῃ τήν ἀλήθεια. Τότε ξαφνικά ἄκουσε μία παιδική φωνή, ἡ ὁποία τοῦ ἔλεγε: «Tolle et lege», δηλαδή πάρε καί διάβασε. Τότε ἄνοιξε τόν κύλινδρο, ὁ ὁποῖος περιεῖχε τίς ἐπιστολές τοῦ ἀποστόλου Παύλου καί διάβασε τό ἐξῆς χωρίο: «*Μη κόμοις καί μέθαις, μή κοίταις καί ἀσελγείαις, μή ἔριδι καί ζήλῳ. Ἀλλ' ἐνδύσασθε τόν κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, καί τῆς σαρκός πρόνοιαν μή ποιεῖσθε εἰς ἐπιθυμίας*»⁷. Τότε ὁ νοῦς τοῦ ἱεροῦ Αὐγουστίνου φωτίστηκε καί ἔφυγαν ὅλες οἱ ἀμφιβολίες πού εἶχε. Ἡ μπτέρα του Μόνικα, ἡ ὁποία παρακαλοῦσε νύκτα καί μέρα τόν Θεό νά φωτίσῃ τό γιό της, γέμισε χαρά, πού ἦλθε ἡ ὥρα τῆς μεταστροφῆς του.

Ὁ Αὐγουστῖνος ἀποσύρθηκε μαζί μέ τήν μπτέρα του, τόν γιό του Ἀδεοδάτο⁸ καί κάποιον φίλον του σέ μία ἔπαυλη στό Cassiacum⁹.

Ἐκεῖ μελετοῦσε τὴν Ἀγία Γραφή καὶ συνέγραψε κάποιους ἀπὸ τοὺς διαλόγους του. Ἀφοῦ τελείωσαν οἱ διακοπές παραιτήθηκε ἀπὸ τὸ ρητορικὸ ἐπάγγελμα τοῦ «πωλητὴ λόγων», ὅπως τὸ ὀνόμαζε. Τὸ Πάσχα τοῦ 387μ.Χ. ἐγίνε ἡ βάπτισμα τοῦ Αὐγουστίνου, τοῦ γιοῦ του Ἀδεοδάτου καὶ τοῦ φίλου του Ἀλυπίου στὰ Μεδιόλανα ἀπὸ τὸν ἅγιο Ἀμβρόσιο. Ὅμως ἡ μητέρα του Μόνικα ἐκοιμήθη στὴν Ὅστια. Αὐτὸ τὸν ἔκανε νὰ ἀναβάλῃ τὸ ταξίδι του στὴν Ἀφρική.

Μετά ἀπὸ ἕνα χρόνο παραμονῆς του στὴ Ρώμη, τὸ 388μ.Χ. ἐπέστρεψε στὴν Ταγάστη τῆς Νουμιδίας. Ἐκεῖ μαζί μέ κάποιους φίλους ἱδρυσε κοινόβιο σέ ἕνα ἀγρόκτημα. Τὸ 391μ.Χ. ἐγίνε ἡ χειροτονία του εἰς πρεσβύτερο ἀπὸ τὸν ἐπίσκοπο Ἰππῶνος Οὐαλέριο, ὁ ὁποῖος ἦταν Ἑλληνικῆς καταγωγῆς. Τὸ 396μ.Χ. ἐγίνε ἡ χειροτονία του εἰς ἐπίσκοπο Ἰππῶνος (σημερινή Ἀναμπα Ἀλγερίας).

Ὁ ἱερός Αὐγουστίνος ὡς ἐπίσκοπος ἀνέπτυξε πλούσιο ἱεραποστολικὸ ἔργο. Πολέμησε τὴν αἵρεση τῶν Μανιχαίων¹⁰, τῶν Δονατιστῶν¹¹, τοῦ Πελαγιανισμοῦ¹², τοῦ Ἡμιπελαγιανισμοῦ¹³, τοῦ Ἀρειανισμοῦ¹⁴ καὶ τοῦ Ἐθνισμοῦ¹⁵. Ὁ ἱερός Αὐγουστίνος ἐπιδίωξε τὴν εἰρήνη καὶ τὴν ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας (*pax et unitas Ecclesiae*).

Κοιμήθηκε σέ ἡλικία 76 χρόνων τὴν 28η Αὐγούστου τοῦ 430μ.Χ. Ἡ Ἀγία Μόνικα γιορτάζει στίς 4 Μαΐου. Γιορτάζει ἐπίσης μαζί μέ τὸν γιό της στίς 15 Ἰουνίου. Ἀπὸ τὴν Λατινικὴ ἐκκλησία, τὴν ἐκκλησία τῆς Ἀγγλίας καὶ τὴν Λουθηρανικὴ ἐκκλησία – Σύνοδος τοῦ Μιζούρι γιορτάζει στίς 28 Αὐγούστου.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Αὐρήλιος Αὐγουστίνος (Aurelius Augustinus). Οἱ κυριότερες πηγές, ἀπὸ τίς ὁποῖες ἀντιλοῦμε πληροφορίες γιὰ τὸ ἔργο του εἶναι τὰ δύο του ἔργα *Confessiones* καὶ *Retractationes*. Οἱ ἐξομολογήσεις – *Confessiones* εἶναι μία αὐτοβιογραφία τοῦ ἁγίου Αὐγουστίνου, ἡ ὁποία γράφτηκε στὰ λατινικά γύρω στὰ 397–400μ.Χ. Περιγράφει τὴν ἀμαρτωλὴ νεότητά του καὶ μετὰ τὴν μεταστροφή του στὸν Χριστιανισμό. Στὸ ἔργο του Ἀνασκευές – *Retractationes*, ὁ ἅγιος Αὐγουστίνος διορθώνει τὰ προηγουμένα του ἔργα. Πληροφορίες ἐπίσης ἀντιλοῦμε καὶ ἀπὸ τίς ἐπιστολές του, καθὼς ἐπίσης καὶ ἀπὸ τὴ «Vita», ἡ ὁποία γράφτηκε ἀπὸ τὸν φίλο καὶ μαθητὴ του Ποσσίδιο (Βλ. PL, 32).

2. Σημερινό Souk-Ahras τῆς Ἀλγερίας.

3. Ἦταν «*decurio*», δηλαδὴ ἀξιωματοῦχος τῆς Ρωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας. Συνήθως ὁ ὅρος αὐτὸς ἀναφέρεται σέ ἕνα ἀξιωματικὸ τοῦ ἵππου, ὁ ὁποῖος διοικοῦσε μία ὁμάδα δέκα ἀνδρῶν (*decuria*), ἡ ἀργότερα μία *turma* (μονάδα τοῦ βυζαντινοῦ στρατοῦ) τριάντα δύο ἀνδρῶν. Ἐπίσης ὁ *decurio* ἦταν μέλος τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου σέ ρωμαϊκὲς πόλεις καὶ κομποπόλεις, μέ καθήκοντα παρόμοια μέ αὐτὰ τῆς Ρωμαϊκῆς Συγκλήτου. Ὁ Πατρίκος εἶχε βίαιη ἰδιοσυγκρασία καὶ καταστροφικὲς συνήθειες. Οἱ ἐλεημοσύνες καὶ οἱ προσευχές τῆς συζύγου του Μόνικας ἐνοχλοῦσαν τὸν Πατρίκιον, ἀλλὰ πάντοτε τὴ σεβόταν. Λίγο πρὶν ἀπὸ τὸν θάνατό του (371μ.Χ.), ὁ Πατρίκιος ἔλαβε τὸ χριστιανικὸ βάπτισμα.

4. Κατὰ τὴν ἐποχὴ ἡ αἵρεση τοῦ Μανιχαϊσμοῦ ἦταν πολὺ διαδεδομένη, παρὰ τὸ διάταγμα

του αυτοκράτορα Θεοδοσίου, τό οποίο τήν ἀπαγόρευε (2 Μαρτίου 371, Cod. Theod. 16,5,3). Ἐργότερα ὁ ἅγιος Αὐγουστίνος πολέμησε μέ δριμύτητα τήν αἵρεση αὐτή. Ὁ μανικαϊσμός ἦταν γνωστικό θρήσκευμα τοῦ μεσανατολικοῦ χώρου. Ἐμφανίστηκε τόν 3ο αἰώνα μέ ἡγήτορα τόν Πέρση εὐγενή Μάνη ἢ Μανικαῖο. Ὁ τελευταῖος ἀνέμιξε στή χριστιανική διδασκαλία στοιχεῖα τοῦ Παρισισμοῦ (Ζωροαστρισμοῦ) καί τοῦ Βουδισμού.

5. Τήν ρητορική τέχνη δίδασκε ἀπό τό 375μ.Χ., ἀπό τήν ἡλικία τῶν εἰκοσιενός χρόνων.

6. Ὁ ὁρος νεопλατωνισμός σηματοδοτεῖ μιά καινούργια χρονική περίοδο στή φιλοσοφία τοῦ πλατωνισμοῦ. Ὑπῆρξε μεταφυσική, ἠθική καί μυστική φιλοσοφική σχολή. Ὡς φιλοσοφικό σύστημα ἔχει τήν ἀρχή του στήν Ἀλεξάνδρεια τόν 3ο αἰώνα. κύριος ἐκπρόσωπος καί θεμελιωτής τοῦ συστήματος ἦταν ὁ Ἀμμόνιος, ὁ ὁποῖος ἐπικαλεῖται Σακκάς, Ὁμως αὐτός πού ἀνέπτυξε καί διέδωσε τό σύστημα ἦταν ὁ Πλωτῖνος (204–270). Ὁ Πλωτῖνος ὑπῆρξε ὑπέρμαχος τοῦ μυστικισμοῦ καί τῆς ἀτομικῆς βύθισης, μέσφ τοῦ διαλογισμοῦ.

7. Ρωμ. ιγ', 13, 14. «Ὅχι ἄσεμνα φαγοπότια καί μεθύσια, οὔτε μέ πράξεις αἰσχρότητας καί ἀσέλγειας, οὔτε μέ φιλονικίες καί ζηλοτυπίες. Ἀλλά φορέστε σάν ἕνδυμα τῆς ψυχῆς σας τόν Κύριο Ἰησοῦ Χριστό, ὥστε στήν ὅλη ζωή σας νά μοιάσετε μέ αὐτόν. Καί μὴ φροντίζετε γιά τή σάρκα, πῶς νά ἱκανοποιεῖτε τίς παράνομες ἐπιθυμίες της. Τέτοια πρέπει νά εἶναι ἡ συμπεριφορά σας μέσα στήν κοινωνία πού ζεῖτε».

8. Μέ τήν μητέρα τοῦ Ἀδεοδάτου εἶχε ἤδη χωρίσει.

9. Σημερινό Cassago τῆς Brianza.

10. Στήν αἵρεση τῶν Μανικαίων εἶχε προσχωρήσει παλαιότερα ὁ Αὐγουστίνος.

11. Ὁ Δονατισμός ἀπετέλεσε σχίσμα στήν τοπική Ἐκκλησία τῆς Βορείου Ἀφρικῆς. Αἰτία ἦταν τό ζήτημα ἐπιστροφῆς τῶν πεπτωκότων στήν Ἐκκλησία. Καταδικάστηκε ἀπό τή σύνοδο τῆς Ἀρελάτης τό 341μ.Χ.

12. Ὁ Πελαγianiσμός ἦταν αἵρεση, ἡ ὁποία ὑποστήριζε ὅτι τό προπατορικό ἁμάρτημα δέν ἐπληξε τήν ἀνθρώπινη φύση καί ὅτι οἱ ἄνθρωποι μέ τή θεία χάρη ἔχουν ἐλεύθερη βούληση νά ἐπιτύχουν τήν ἀνθρώπινη τελειότητα. Ἡ αἵρεση αὐτή καταδικάστηκε ἀπό τήν σύνοδο τῆς Καρχηδόνας τό 418μ.Χ.

13. Ὁ ἡμιπελαγianiσμός ὑπῆρξε σύστημα, τό ὁποῖο ἀκολούθησε ὁ Ἰωάννης Κασσιανός, ὁ ὁποῖος δίδαξε μιά μέση ὁδὸ μεταξὺ τοῦ ἀπόλυτου προορισμοῦ καί τοῦ πελαγianiσμοῦ. Καταδικάστηκε ἀπό τή σύνοδο τῆς Ὁρβάνζ τό 529μ.Χ.

14. Ὁ ἀρειανισμός ὑπῆρξε αἵρεση τοῦ 4ου αἰώνα μ.Χ. Κύριος ἐκπρόσωπός της ἦταν ὁ πρωτοπρεσβύτερος Ἀρειος. Ὁ τελευταῖος δίδασκε ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστός ἦταν δημιούργημα καί κτίσμα καί ὄχι τό δεύτερο πρόσωπο καί ὑπόσταση τῆς Ἁγίας Τριάδος.

15. Ὁ ἐθνισμός εἶναι αἵρεση, ἡ ὁποία προτάσσει τήν ἐθνική ταυτότητα καί ὑπεροχή ἔναντι τῆς καθολικῆς ἀγάπης καί ἐνότητας πού πρεσβεύει ἡ χριστιανική πίστη.

ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

Κωνσταντίνου Κυριακίδη

ΑΓΙΟΣ ΑΥΓΟΥΣΤΙΝΟΣ ΚΑΝΤΕΡΒΟΥΡΙΑΣ

Ἅγιος Αὐγουστίνος τοῦ Καντέρμπουρου (γεννημένος τό πρῶτο τρίτο τοῦ βου αἰῶνα – πέθανε πιθανῶς στίς 26 Μαΐου 604μ.Χ.) εἶναι ἓνα κεντρικό πρόσωπο στήν ἱστορία τοῦ ἀγγλικοῦ χριστιανισμοῦ. Ἦταν Βενεδεκτίνος μοναχός σέ μοναστήρι τῆς Ρώμης, ὅταν στάλθηκε ἀπό τόν Πάπα Γρηγόριο τόν Μέγα στά τέλη τοῦ βου αἰῶνα στήν Βρετανία, μέ ἀποστολή νά εὐαγγελίσει τούς ἀγγλοσαξωνικούς λαούς. Ἀντιμετώπισε αὐτό τό ἔργο μέ πολύ θάρρος καί πίστη, παρά τίς πολλές δυσκολίες καί τήν ἀρχική ἀβεβαιότητα. Φτάνοντας στήν Ἀγγλία, ὁ Αὐγουστίνος βρῆκε ἓνα περίπλοκο πνευματικό ἔδαφος, ἀλλά μέ ἀποφασιστικότητα καί διπλωματία κατάφερε νά μεταστρέψει τόν βασιλιά Ἐθελμπερτ καί πολλούς ἀπό τούς ὑπηκόους του στόν Χριστιανισμό. Αὐτό τό γεγονός σηματοδότησε τήν ἀρχή τοῦ ἐκχριστιανισμοῦ τῆς Ἀγγλίας, μιά διαδικασία πού θά μεταμόρφωνε βαθιά τή χώρα. Ὁ Αὐγουστίνος ἔγινε ὁ πρῶτος Ἀρχιεπίσκοπος Καντερβουρίας, τό 597μ.Χ. Καθιέρωσε τήν ἐπισκοπική ἔδρα στό Καντέρμπουρου, ἰδρύοντας τήν πρώτη ἐκκλησία καί θέτοντας τά θεμέλια γιά τήν ἐκκλησιαστική ὀργάνωση τῆς περιοχῆς. Ἡ ἀποστολή του δέν ἦταν μόνο πνευματική ἀλλά καί πολιτιστική, φέρνοντας μαζί τίς ρωμαϊκές ἐπιρροές πού συνέβαλαν στήν ἀνάπτυξη τῆς ἀγγλοσαξονικῆς κοινωνίας. Τό ἔργο του δέν περιοριζόταν στόν προσηλυτισμό, ἀλλά περιελάμβανε ἐπίσης τήν ἐκπαίδευση τοπικῶν κληρικῶν καί τήν κατασκευή θρησκευτικῶν δομῶν πού θά ἐξασφάλιζαν τή διάδοση τοῦ Χριστιανισμοῦ. Ὁ ἅγιος Αὐγουστίνος τοῦ Καντέρμπουρου μνημονεύεται ὄχι μόνο ὡς ἓνας μέγας εὐαγγελιστής, ἀλλά καί ὡς ἓνας ἄνθρωπος μέ μεγάλη σοφία καί ὄραμα, τοῦ ὁποίου ὁ ἀντίκτυπος ἐξακολουθεῖ νά εἶναι αἰσθητός σήμερα στήν Ἀγγλική Ἐκκλησία καί ὄχι μόνο. Θεωρεῖται «Ἀπόστολος τῶν Ἀγγλῶν» καί ἱδρυτής τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀγγλίας, ἀπομακρύνοντας τούς Ἀγγλους ἀπό τόν ἀγγλοσαξονικό παγανισμό.

Συγκεκριμένα, ὅταν ὁ πάπας ἅγιος Γρηγόριος Α΄ ὁ Διάλογος ἀποφάσισε τήν ἀποστολή ἱεραποστόλων στούς Ἀγγλοσάξονες τῆς Μεγάλης Βρετανίας, τό 596, ἐπέλεξε τόν ἅγιο Αὐγουστίνου, οἰκονόμο τότε τῆς Μονῆς Ἀγίου Ἀνδρέα πού εἶχε ἰδρύσει ὁ ἴδιος στό ὄρος Κσέλιο, νά ἡγηθεῖ μίας ὁμάδας ἀπό σαράντα ἱεραποστόλους μοναχοῦς. Οἱ νέοι αὐτοί ἀπόστολοι, ἀφοῦ ξεκίνησαν διά ξηρᾶς, στήν πορεία ἔμαθαν γιά τά ἄγρια ἔθιμα τῶν Ἀγγλοσαξόνων. Ἔτσι τοῦς κατέλαβε φόβος, ὀλιγο-

ψύχησαν, καί ἀποφάσισαν νά στείλουν τόν Αὐγουστίνου στήν Ρώμη νά ἐνημερώσει γιά τήν ἀπόφαση τους νά ἐγκαταλείψουν τήν ἀποστολή πού τούς ἀνατέθηκε. Ὁ ἅγιος Αὐγουστίνος ἐπέστρεψε μετά ἀπό λίγο κομίζοντας τίς ἔνθερμες παροτρύνσεις τοῦ ἁγίου Γρηγορίου νά ὁλοκληρώσουν τό ἔργο πού εἶχαν ἀναλάβει μέ τήν βοήθεια τοῦ Θεοῦ. Ἔτσι, πῆραν πάλι τόν δρόμο, πέρασαν τόν χειμῶνα στό Παρίσι, καί στήν συνέχεια διέσχισαν τήν Μάγνη καί προσορμίσθηκαν στήν νῆσο Θάνει, ἀνατολικά τοῦ βασιλείου τοῦ Κέντ, πού προσέφερε τό πιό πρόφορο ἔδαφος γιά εὐαγγελισμό, ἐπειδή ὁ βασιλιάς του, ἅγιος Ἐθελβέρτος, ὁ ὁποῖος ἀσκοῦσε τά πρωτεῖα ἐπὶ τῶν ἀγγλοσαξωνικῶν βασιλείων τοῦ νότου, εἶχε παντρευθεῖ μία χριστιανή, τήν Βέρθα, θυγατέρα τοῦ βασιλιά τῶν Παρισίων. Ὁ Αὐγουστίνος ἔστειλε ἀμέσως ἀπεσταλμένο του στόν ἡγεμόνα, γιά νά τοῦ ἀναγγεῖλει ὅτι εἶχε ἔλθει νά τοῦ φέρει τό Εὐαγγέλιο καί τήν ἐπαγγελία μιᾶς αἰώνιας βασιλείας μετά τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ. Ὡς ἀποτέλεσμα, ὁ Ἐθελβέρτος ζήτησε ἀπό τούς μοναχοὺς νά τοῦ ἐκθέσουν τήν διδασκαλία τους, καί ἀφοῦ ἐντυπωσιάστηκε, τούς ἔδωσε τήν ἄδεια νά κηρύττουν στό βασίλειο του καί τούς προσέφερε διαμονή στήν πρωτεύουσα του, Καντερβουρία.

Οἱ Ρωμαῖοι μοναχοί ἀφοῦ εἰσῆλθαν ἐν πομπῇ στήν πόλη, φέλνοντας καί κρατῶντας τόν σταυρό καί τήν εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ, ἐγκαταστάθηκαν σέ μία ἐκκλησία κτισμένη πρὶν τίς βαρβαρικές εἰσβολές, στήν ὁποία συνήθιζε νά προσεύχεται ἡ βασίλισσα. Ἐκεῖ, ὀργάνωσαν τήν μοναχική τους ζωή, μιμούμενοι τόν ἀδελφικό βίο τῶν Ἀποστόλων καί τῶν πρώτων χριστιανῶν καί ἄρχισαν νά κηρύττουν μέ τόσο καλά ἀποτελέσματα, ὥστε λίγο ἀργότερα ὁ βασιλιάς Ἐθελβέρτος ζήτησε νά λάβει τό ἅγιο Βάπτισμα καλώντας τόν λαό του νά πράξει τό ἴδιο. Ἔτσι, τά Χριστούγεννα τοῦ ἔτους 597μ.Χ., δύο χιλιάδες Ἀγγλοσάξονες ἔγιναν χριστιανοί. Ἡ νέα αὕτη Ἐκκλησία ἀναπτύχθηκε γρήγορα κάτω ἀπό τήν συνετή αὐθεντία τοῦ ἁγίου Αὐγουστίνου, ὁ ὁποῖος ἐν τῷ μεταξύ, εἶχε χειροτονηθεῖ ἐπίσκοπος ἀπό τόν ἅγιο Βιργίλιο Ἀρελάτης. Ἐν συνεχείᾳ, ἀκολούθησε καί δεύτερη ἀποστολή ἀποστόλων, ἱερῶν σκευῶν καί λειψάνων, πάντα ὑπὸ τήν ἐποπτεία τοῦ Ἁγίου Αὐγουστίνου, ὁ ὁποῖος κατάρτισε ἐπίσης ἕνα σχέδιο ἐκκλησιαστικῆς ὀργάνωσης τῶν τοπικῶν Ἐκκλησιῶν. Ἔτσι τό Λονδίνο καί ἡ Ὑόρκη ἐπρόκειτο νά γίνουν μητροπόλεις ἐπικεφαλῆς δώδεκα ἐπισκόπων. Παράλληλα, ὁ Αὐγουστίνος εἶχε ἀναλάβει τήν οἰκοδόμησι ἑνὸς καθεδρικοῦ ναοῦ στήν Καντερβουρία καί λίγο ἔξω ἀπὸ τήν πόλη ἑνὸς μοναστηριοῦ ἀφιερωμένο στοὺς ἁγίους Πέτρο καί Παῦλο, τό ὁποῖο σήμερα εἶναι τό Ἀββαεῖο τοῦ Ἁγίου Αὐγουστίνου, στόν Ναό τοῦ ὁποίου βρίσκονται οἱ τάφοι τῶν ἐπισκόπων Καντερβουρίας καί τῶν βασιλέων τοῦ Κέντ.

Ὅταν ἔφθασε ὁ καιρὸς νά ἐπεκταθεῖ ἡ ἱεραποστολή καί στὰ ἄλλα εἰδωλολατρικά βασίλεια, ὁ ἅγιος Αὐγουστίνος κάλεσε τούς Κέλτες ἐπι-

σκόπους καί θεολόγους τῆς Οὐαλίας σέ σύσκεψη, κατά τήν διάρκεια τῆς ὁποίας τούς πρότεινε νά ἐγκαταλείψουν τίς ἐπιμέρους ἰδιαιτερότητες πού τούς χώριζαν, προκειμένου νά ἀναληφθεῖ ἀπό κοινοῦ ὁ εὐαγγελισμός τῶν Ἀγγλοσαξόνων. Καί ἐνῶ οἱ Κέλτες θεολόγοι ἐξέφρασαν τόν μεγάλο θαυμασμό τους, ὅταν ἐκεῖνος θεράπευσε ἐνώπιόν τους ἓνα τυφλό, τελικά κατά τήν δεύτερη συνάντησή τους, ἀρνήθηκαν κατηγορηματικά νά ἐγκαταλείψουν τά λειτουργικά ἔθνη τους καί κυρίως νά τόν ἀναγνώρισουν ὡς ἀρχιεπίσκοπό τους, πράγμα πού θά σήμαινε γι' αὐτούς τήν ὑποταγή τους στό ἀγγλοσαξονικό βασίλειο τοῦ Κέντ. Ἔτσι, στρεφόμενος, τότε, στούς ἴδιους τούς μαθητές του, ὁ ἅγιος Αὐγουστίνος χειροτόνησε ἐπίσκοπο τόν Μέλλιτο, μέ σκοπό νά κηρύξει στήν περιοχή τῶν Σαξόνων τῆς Ἀνατολῆς ἔχοντας ἐπισκοπική ἔδρα τό Λονδίνο καί τόν Ἰούστο ἐπίσκοπο Ρότσερτερ, στό Κέντ, δυτικά τῆς Καντερβουρίας. Ἀφοῦ συμπληρώθηκε ὁ ἐλάχιστος ἀριθμός τῶν τριῶν ἐπισκόπων πού ἦταν ἀπαραίτητος γιά τίς κανονικές χειροτονίες καί τήν λειτουργία τῶν τοπικῶν συνόδων, ἡ ἱεραποστολή μπορούσε ἐφεξῆς νά ἐξαπλωθεῖ καί στά ἄλλα βασίλεια.

Ὁ Αὐγουστίνος ἀνέλαβε ἐπίσης καί ἄλλα ὀργανωτικά θέματα. Οἱ ναοί ἔπρεπε νά ἀφιερωθοῦν γιά χριστιανική χρήση καί οἱ γιορτές, ἃν ἦταν δυνατόν, νά μετακινοῦνταν σέ ἡμέρες πού ἑορτάζονταν χριστιανοί μάρτυρες. Ὁ Γρηγόριος νομοθετοῦσε γιά τή συμπεριφορά τῶν λαϊκῶν καί τῶν κληρικῶν. Ἔθεσε τήν νέα ἀποστολή ἀπευθείας ὑπό τήν παπική ἐξουσία καί κατέστησε σαφές ὅτι οἱ Ἀγγλοι ἐπίσκοποι δέν θά εἶχαν καμία ἐξουσία ἔναντι τῶν Φράγκων ὁμολόγων τους οὔτε τό ἀντίστροφο. Ἄλλες ὁδηγίες ἀφοροῦσαν τήν ἐκπαίδευση τῶν ἰθαγενῶν κληρικῶν καί τή συμπεριφορά τῶν ἱεραποστόλων. Ὁ Αὐγουστίνος ἵδρυσε ἓνα σχολεῖο καί λίγο μετά τό θάνατο του, τό Κάντερμπερυ κατάφερε νά στείλει δασκάλους γιά νά ὑποστηρίξει τήν ἀποστολή τῆς Ἀνατολικῆς Ἀγγλίας. Ὁ Αὐγουστίνος ἔλαβε λειτουργικά βιβλία ἀπό τόν Πάπα, ἀλλά τό ἀκριβές περιεχόμενό τους εἶναι ἄγνωστο. Ἴσως ἦταν μερικά ἀπό τά νέα λειτουργικά βιβλία πού γράφονταν ἐκεῖνο τόν καιρό. Ἡ ἀκριβής λειτουργία πού εἰσήγαγε ὁ Αὐγουστίνος στήν Ἀγγλία παραμένει ἄγνωστη, ἀλλά θά ἦταν μιά μορφή λειτουργίας τῆς λατινικῆς γλώσσας πού χρησιμοποιοῦνταν στή Ρώμη.

Ὁ Ἅγιος κοιμήθηκε μέ εἰρήνη τό 605μ.Χ. γι' αὐτό ἔχοντας βάλει τούς σπόρους τῆς νέας Ἐκκλησίας τῆς Ἀγγλίας, θεωρεῖται ὁ θεμελιωτής τῆς Ἐκκλησίας τῶν Ἀγγλοσαξόνων.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΥΡΙΑΚΙΔΗΣ

Θεολόγος, Διδάκτωρ Θεολογίας

Φώτιου Σχοινᾶ

Ο ΑΓΙΟΣ ΒΕΝΕΔΙΚΤΟΣ ΤΗΣ ΝΟΥΡΣΙΑΣ

ἅγιος Βενέδικτος ὁ ἐκ Νουρσίας εἶναι μεγάλη ἐκκλησιαστική προσωπικότητα τοῦ Δυτικοῦ Ὁρθόδοξου Χριστιανισμοῦ κατὰ τὸν 6ο αἰώνα. Ὑπῆρξε ὁ ἀνανεωτὴς συνάμα δέ καὶ θεμελιωτὴς τοῦ Μοναχισμοῦ τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας. Ὅπως ἔχει γραφεῖ, «Ὁ χριστιανικὸς μοναχισμὸς τῆς Δύσεως, ὁ ὁποῖος ἀφανίστηκε τὸν 5ο αἰ. ἀπὸ τῆς βαρβαρικῆς ἐπιδρομῆς τῶν γερμανικῶν φυλῶν, ἀναδιοργανώθηκε τὸν 6ο αἰ. ἀπὸ τὸν ὅσιο Βενέδικτο»¹. Μοναδική πηγή γιὰ τὸ βίό καὶ τὴν πολιτεία τοῦ ἁγίου Βενεδίκτου εἶναι τὸ δεῦτερο βιβλίον τῶν Διαλόγων τοῦ μεγάλου πάπα Ρώμης ἁγίου Γρηγορίου Α΄ τοῦ Μεγάλου.

Κατήγετο ἀπὸ τὴ Νουρσία τῆς κεντρικῆς Ἰταλίας. Γεννήθηκε περὶ τὸ 480 μ.Χ. ἀπὸ γονεῖς εὐποροῦς καὶ ἔτυχε ἐπιμελημένης ἀγωγῆς. Περίπου δεκαεπτὰ χρόνων ἐγκατέλειψε τῆς σπουδῆς τοῦ στῆ Ρώμῃ καὶ ἀκολούθησε τὴ μοναχικὴ ζωή. Στὴ περιοχὴ Σουμπιάκο, νότια τῆς Ρώμης, ἀσκήτευσε ἐπὶ τρία χρόνια σὲ μία ἐρημικὴ καὶ δυσπρόσιτη σπηλιά. Ἡ φήμῃ του ὡς ἁγίου ἀσκητοῦ ἀπλώθηκε σὲ ὅλη τὴν περιοχὴ καὶ πολλοὶ μοναχοὶ κατέφευγαν σ' αὐτόν γιὰ πνευματικὴ καθοδήγησι. Ἰδρυσε δώδεκα μοναστήρια, στὰ ὁποῖα τοποθέτησε ἀνὰ δώδεκα μοναχοὺς. Βέβαια δὲν ἔλειψαν οἱ πειρασμοὶ ἀπὸ μοναχοὺς ποὺ ζηλοφθονοῦσαν τὴν φήμῃ καὶ τὴν ἀρετὴ του. Τὸ 529 ἰδρυσε στὸ ὄρος Κασίνο, ἀνάμεσα στῇ Ρώμῃ καὶ τῇ Νεάπολῃ, τὴ Μονὴ Μόντε Κασσίνο, τὸ ἱστορικὸ του κοινόβιο, διεξάγοντας παράλληλα πρὸς τὴν αὐστηρὴ ἡσυχαστικὴ ἀγωγή καὶ ἱεραποστολικὸ ἔργο καὶ εὐαγγελισμό πολλῶν εἰδωλολατρῶν στὸ Χριστιανισμό. Σὲ κοντινὸ τόπο ἡ δίδυμη ἀδελφὴ του Σχολαστικὴ ὀργάνωσε γυναικεῖο μοναστήρι, τὸ ὁποῖο ὁ Ἅγιος ἐπισκεπτόταν μία φορὰ τὸ χρόνο, λίγο πρὶν τῇ Μεγάλῃ Τεσσαρακοστῇ.

Ὁ Ὅσιος ἔζησε ὡς ἡγούμενος στὸ μοναστήρι του μέχρι τὴν ὁσιακὴ κοίμησή του περὶ τὸ 547 (ἢ κατ' ἄλλους τὸ 543), λίγο μετὰ τὴν κοίμησιν τῆς ἀδελφῆς του. Ἡ μνήμῃ του ἐορτάζεται στίς 21 Μαρτίου στὴ Δυτικὴ Ἐκκλησία καὶ στίς 14 Μαρτίου στὴν Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία. Νὰ σημειώσουμε πὺς τὸ ὄνομα Βενέδικτος σημαίνει «εὐλόγημένος» καὶ τὸ ἀντίστοιχο ἑλληνικὸ ὄνομα εἶναι Εὐλόγιος.

Ἡ ἀρετὴ καὶ οἱ πολλὲς θαυματουργίαι του προσεῖλκυαν πλῆθος ἀνθρώπων ἀπὸ ὅλη τὴν Ἰταλία, οἱ ὁποῖοι διψοῦσαν γιὰ αὐθεντικὸ χριστιανικὸ λόγο καὶ ἔμπρακτῃ εὐαγγελικῇ ζωῇ καὶ πολιτεία. Πλῆθος εἶναι

τά θαύματά πού ἐπιτελοῦσε ὡς προσεπικύρωση τῆς ἀγίας του ζωῆς. Ἐμεῖς ἐδῶ θά περιοριστοῦμε μόνο σέ δύο — ἓνα θαυμαστό γεγονός πού ἔκανε ὅταν ἦταν νέο παιδί ἀκόμα καί μία φοβερή νεκρανάσταση — πού ἀναφέρει μεταξύ τῶν ἄλλων ὁ Μέγας Γρηγόριος ὁ Διάλογος, πάπας Ρώμης, στό δεύτερο βιβλίο τῶν Διαλόγων του: «Μιά μέρα ἡ παραμάνα τοῦ ὁσίου δανείστηκε ἀπό τίς γειτόνισσες ἓνα σκαφίδι γιά νά καθαρίσει σιτάρι. Καθώς, ὅμως, τό ἀπέθεσε ἀπρόσεκτα πάνω στό τραπέζι, αὐτό ἔπεσε κι ἔσπασε σέ δύο κομμάτια. Ὅταν, λοιπόν, ἡ παραμάνα ἀντίκρισε σπασμένο τό σκεῦος πού εἶχε πάρει δανεικό, ἄρχισε νά κλαίει γοερά. Ὁ νεαρός Βενέδικτος βλέποντάς την νά κλαίει ἔτσι, τή συμπόνεσε. Παίρνοντας μαζί του τά δύο κομμάτια τοῦ σκαφιδιοῦ, πῆγε κάπου ἀπόμερα, γονάτισε καί ἄρχισε νά προσεύχεται μέ δάκρυα. Ὅταν σηκώθηκε, βρῆκε δίπλα του τό σκεῦος ἀκέραιο χωρίς νά ἔχει πάνω του τό παραμικρό ἴχνος ἀπό τό σπάσιμο. Ἀμέσως ἔτρεξε στήν παραμάνα του, τήν παρηγόρησε καί τῆς ἔδωσε πίσω στό σκαφίδι»². Καί «Μιά μέρα ὁ Ὅσιος, πού ποτε δέν περιφρονοῦσε τίς χειρωνακτικές ἐργασίες, βγῆκε μαζί μέ τούς ἀδελφούς νά δουλέψει στούς ἀγρούς. Ἦρθε τότε στό μοναστήρι καί τόν ζήτησε ἓνας χωρικός, βαστώντας στήν ἀγκαλιά του τό σῶμα τοῦ νεκροῦ γιοῦ του καί θρηνώντας σπαρακτικά. Ὅταν τοῦ εἶπαν πώς ὁ γέροντας δούλευε σ' ἓνα χωράφι μέ τούς ἀδελφούς, ἄφησε τό λείψανο τοῦ παιδιοῦ του στήν πύλη τῆς μονῆς κι ἔτρεξε νά τόν βρεῖ. Καί νά! Τήν ἴδια ὥρα ἐκεῖνος γύριζε κιόλας μέ τούς ἀδελφούς ἀπό τό χωράφι. Μόλις τόν ἀντίκρισε ὁ πονεμένος πατέρας ἄρχισε νά κραυγάζει: — Δῶσε μου πίσω τό παιδί μου! Δῶσε μου πίσω τό παιδί μου! Ὁ Ὅσιος κοντοστάθηκε ἀπορημένος καί τόν ρώτησε: — Ἐγώ σοῦ πῆρα τό παιδί σου; — Πέθανε! ἀποκρίθηκε ἐκεῖνος. Ἐλα νά τό ἀναστήσεις! Ἀκούγοντας αὐτά τά λόγια ὁ μακάριος γέροντας στενοχωρήθηκε πολύ. Φύγετε, ἀδελφοί! εἶπε. Φύγετε! Τέτοια πράγματα δέν εἶναι γιά μᾶς, ἀλλά γιά τούς ἀγίους ἀποστόλους. Γιατί, ἄνθρωπέ μου, θέλεις νά μᾶς φορτώσεις βάρη πού δέν μπορούμε νά τά σηκώσουμε; Ὁ χωρικός ὅμως μέσα στόν ἀβάσταχτο πόνο του, συνέχισε νά τόν ἱκετεύει ἐπίμονα. — Δέν φεύγω ἀπό ὅδῳ, ἔλεγε, σοῦ ἰ' ὀρκίζομαι, ἂν δέν ἀναστήσεις τόν γιό μου. Τότε πιά ὁ Ὅσιος τόν ρώτησε: — Καί πού εἶναι τό σῶμα του; — Τό ἔχω ἀπιθωμένο μπροστά στήν πύλη τοῦ μοναστηριοῦ. Ὁ ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ προχώρησε ὡς ἐκεῖ μέ τούς ἀδελφούς, γονάτισε καί ἔγειρε πάνω ἀπό τό σῶμα τοῦ παιδιοῦ. Ὑστερα σηκώθηκε πάλι, ὕψωσε τά χέρια του στόν οὐρανό καί εἶπε: — Κύριε, μήν κοιτάξεις τίς ἁμαρτίες μου ἀλλά τήν πίστη αὐτοῦ τοῦ ἀνθρώπου, πού ἱκετεύει ν' ἀναστηθεῖ ὁ γιός του, καί δῶσε πίσω στό σῶμα τήν ψυχή πού πῆρες. Πρίν καλᾶ — καλᾶ τελειώσει τήν προσευχή του, τό σῶμα τοῦ παιδιοῦ ἄρχισε νά τρέμει, καθὼς ἡ ψυχὴ ζαναγύριζε σ' αὐτό. Ὅλοι οἱ παρόντες τό εἶδαν μέ δέος. Καί ὁ Ὅσιος, πιάνοντας τό παιδί ἀπό τό χέρι, τό ἔδωσε ζωντανό στόν πατέρα του»³.

Ὁ Ἅγιος Ἰδρυσε τὸ μοναστικὸ Τάγμα τῶν Βενεδικτίνων καὶ θεωρεῖται πατριάρχης τοῦ δυτικοῦ μοναχισμοῦ. Στὸ Μόντε Κασσίνο συνέθεσε τὸν περίφημο Κανόνα τῶν Μοναχῶν (*Regula Monachorum*), σέ δημώδη Λατινικὴ, κατὰ τὸ πρότυπο τῶν Ὁρῶν τοῦ Μ. Βασιλείου, ὁ ὁποῖος Κανὼν ἀποτελέσει τὸ πρότυπο τοῦ Δυτικοῦ κοινοβιακοῦ μοναχισμοῦ. Γιά τὸν Κανόνα τὸ Πατριαρχικὸν Ἰδρυμα Πατερικῶν Μελετῶν σημειώνει: «Στὴν κυριότερη ἀπὸ τῆς μονῆς πού ἱδρυσε ὁ ἅγιος Βενέδικτος, τὸ Μόντε Κασσίνο, συνέταξε τὸν κανόνα τῶν Μοναχῶν (*Regula Monachorum*), ἕνα ἀπὸ τὰ μεγαλύτερης ἐπιρροῆς ἔργα στὴν ἱστορία τοῦ χριστιανικοῦ μοναχισμοῦ»⁴.

Τὸ πνεῦμα πού διακρίνει τὸν Κανόνα εἶναι ἡ μετριοπάθεια καὶ ἡ ἀποφυγὴ τῶν ἀκροτήτων. Εἶχε ὡς πρότυπο τοὺς Ὁρους τοῦ Μ. Βασιλείου, ὅπως εἶπαμε, καὶ συνταίριαξε ἄρμονικά τὴν Ἀνατολικὴ καὶ Δυτικὴ μοναστικὴ παράδοση. Ὅπως ἔχει γραφεῖ «Οἱ μοναστικοὶ κανόνες τοῦ ἁγίου Βενεδίκτου, πού θεοπίστηκαν γιὰ τὸ κοινόβιο τοῦ Μόντε Κασσίνο ἀπέτελεσαν τὴν πηγὴ γιὰ τὸν καθορισμὸ τῶν ἀρχῶν τῆς κοινοβιακῆς ἄσκησης στὸν Δυτικὸ μοναχισμό {...}. Ὁ Κανόνας τοῦ ἁγίου Βενεδίκτου στηρίχθηκε βασικά στοὺς Ὁρους τοῦ Μεγάλου Βασιλείου καὶ στίς σχετικὲς παραδόσεις τοῦ μοναχισμοῦ τῆς Ἀνατολῆς, ἀλλὰ παρουσιάζει χαρακτηριστικὰ στοιχεῖα τῆς προσαρμογῆς στὴ Δυτικὴ νοοτροπία καὶ ἀξιολογὴ πρωτοτυπία καὶ πληρότητα, γι' αὐτὸ καὶ κέρδισε καθολικὴ ἀναγνώριση στὴ Δυτικὴ Ἐκκλησία. Ὅλες οἱ μοναστικὲς μεταρρυθμίσεις στὴ Δύση κατὰ τοὺς μέσους χρόνους ἀντλήσαν τὸ περιεχόμενό τους ἀπὸ τὸν Κανόνα τοῦ ἁγίου Βενεδίκτου καὶ χαρακτηρίστηκαν ὡς ἐπιστροφή στίς ἀρχές του»⁵.

Μεγάλῃ ἦταν καὶ ἡ συμβολὴ πού εἶχαν τὰ μοναστήρια πού ἱδρυσε στὴ διάσωση τοῦ παλαιοῦ κλασσικοῦ πολιτισμοῦ μετὰ τὴν κατάρρευση τῆς Ρωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας. Ὁ ἱστορικὸς τῆς Μεσαιωνικῆς φιλοσοφίας Frederick Copleston γράφει χαρακτηριστικά: «Ὁ ἅγιος Βενέδικτος ἐζήσῃ ἀπὸ τὸ 480 ἕως τὸ 543 καὶ τὰ μοναστήρια τοῦ ἐμπνεόμενα ἀπὸ τὸν Κανόνα του λειτούργησαν ὡς δίαυλοι χάρις στοὺς ὁποίους τὰ κατάλοιπα τοῦ παλαιοῦ πολιτισμοῦ διατηρήθηκαν καὶ κληρονομήθηκαν στὰ “βαρβαρικά” ἔθνη»⁶.

Ἐπίσης ὁ Μπέρτραντ Ράσσελ γράφει στὴν Ἱστορία τῆς Δυτικῆς φιλοσοφίας: «Ἡ βιβλιοθήκη τοῦ Μόντε Κασσίνο ἦταν ὀνομαστή καὶ ὁ κόσμος ὀφείλει κατὰ ποικίλους τρόπους πολλὰ στίς φιλολογικὲς προτιμήσεις τῶν μετέπειτα Βενεδικτίνων»⁷.

Μάλιστα ὁ πάπας Βενέδικτος ΙΣΤ' ἐπέλεξε τὸ ἐπίσημο ὄνομά του ἐμπνεόμενος ἀπὸ τὸν ἅγιο Βενέδικτο ἐκ Νουρσίας καὶ τὸν Βενέδικτο ΙΕ', ἐνῶ σέ ὁμιλία του τὸ 2008 ὑπογράμμισε ὅτι «ὁ ἅγιος Βενέδικτος ἄσκησε σημαντικὴ ἐπιρροή στὴν ἀνάπτυξη τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ

καί βοήθησε τὴν Εὐρώπην νά βγεῖ ἀπὸ τὸ σκοτάδι πού ἀκολούθησε τὴν πώση τῆς Ρωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας»⁸.

Εἶναι χαρακτηριστικό ὅτι ἀνακηρύχθηκε ἀπὸ τὴν Παπικὴ Ἑδρὰ τὸν Αὐγούστο τοῦ 1958 ὡς Πατὴρ τῆς Εὐρώπης καὶ Πατρὼν τῆς Δύσεως⁹.

Ἀπολυτίκιον.

Ἦχος α΄.

Τὴν φερώνυμον κλῆσιν ἀληθεύουσαν ἔδειξας, τοῖς ἀσκητικοῖς σου ἀγῶσι, θεοφόρε Βενέδικτε· υἱὸς γάρ εὐλογίας τεθελῶς, ἀρχέτυπον ἐγένου καὶ κανὼν, τοῖς ἐκ πόθου μιμουμένοις τὴν σὴν ζωὴν, καὶ ὁμοφώνως κρίζουσι· δόξα τῷ δεδωκότι σοι ἰσχύν, δόξα τῷ σέ στεφανώσαντι, δόξα τῷ ἐνεργοῦντι διὰ σοῦ, πᾶσιν ἰάματα.

Κοντάκιον.

Ἦχος πλ. δ΄.

Ἀνατολῆς τῆς νοτιῆς φωστήρ γενόμενος τῶν ἐν τῇ Δύσει Μοναστῶν ὡφθης διδάσκαλος διὰ βίου τε καὶ λόγου τούτους παιδεύων. Ἀλλ’ ἰδρῶσι τῶν λαμπρῶν κατορθωμάτων σου, τῶν παθῶν ἡμῶν τὸν ρύπον ἀποκάθαρων, τῶν βοώντων σοι, χαίροις Πάτερ Βενέδικτε.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ:

1. Ὁσιος Βενέδικτος, *Βίος, θαύματα, πνευματικές ὑποθήκες*, Ἱερὰ Μονὴ Παρακλήτου, Ὡρωπὸς Ἀττικῆς, Ἰούνιος 2021, σελ. 5.

2. Ὁσιος Βενέδικτος, ὁ.π., σελ. 17.

3. Ὁσιος Βενέδικτος, ὁ.π., σελ. 63–64.

4. <https://60plus.gr/regula-monachorum-kanonas-monachon-tou-osiou-venediktou>

5. Ἐγκυκλοπαιδεῖα Πάπυρος, τόμος 14ος, λῆμμα Βενεδίκτου *Κανὼν*, σελ. 21. Συντάκτης τοῦ λήμματος εἶναι ὁ καθηγητὴς Β. Φειδᾶς.

6. Frederick C. Copleston, *Ἱστορία τῆς Μεσαιωνικῆς φιλοσοφίας*, τόμος πρῶτος, μετάφραση – σχόλια Γιάννη Δημητρακόπουλου, ἐκδ. Gutenberg, Ἀθήνα 2020, σελ. 115.

7. Μπέρτραντ Ράσσελ, *Ἱστορία τῆς δυτικῆς Φιλοσοφίας*, τόμος α΄, μετάφραση Αἰμ. Χουρμούζιου, ἐκδ. Ι. Δ. Ἀρσενίδης, Ἀθήνα κ.κ., σελ. 601.

8. https://el.wikipedia.org/wiki/Βενέδικτός_ὁ_ἐκ_Νουρσίας.

9. Ἐγκυκλοπαιδεῖα Πάπυρος, τόμος 14ος, λῆμμα *Βενέδικτος*, σελ. 21.

Πρωτοπρεσβύτερου Γεώργιου Βασ. Σχοινά

ΑΓΙΟΣ ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ Ο ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΠΑΠΑΣ ΡΩΜΗΣ

Ἁγος Γρηγόριος ὁ Διάλογος Πάπας Ρώμης γεννήθηκε στήν Ρώμη περί τό 540. Εἶναι ὁ πρῶτος κατά σειρά πάπας μέ τό ὄνομα αὐτό (στή συνέχεια ὑπῆρξαν ἄλλοι 15) και εἶναι κοινός ἅγιος τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας μέ τήν Δυτική, ἀφενός γιατί ἔζησε πολύ πρὶν τό σχῆσμα καί ἀφετέρου γιατί συνέβαλε τά μέγιστα σέ πολλά πεδία τόσο στήν τοπική ἐκκλησία τῆς Ρώμης ὅσο καί τό εὐρύτερο σῶμα τῆς –κοινῆς τότε– Ἐκκλησίας.

Ὁ Γρηγόριος ἀνῆκε σέ οἰκογένεια πατρικίων καί εἶχε προπάππου πάπα, τόν Φήλινα Γ΄ (483–492). Οἱ γονεῖς του ὀνομάζονταν Γορδιανός καί Σύλβια. Τήν προσωπικότητά του στεφάνωναν πολλά χάρισμα, γεγονός πού δέ ἄργησε νά γίνει ἀντιληπτό ἀπό τόν περίγυρό του ἀπό μικρή ἡλικία. Εἶχε ἐξαιρετικές ἱκανότητες στήν ρητορική, στήν διαλεκτική, στήν γραμματική καί ὅταν μόνασε στήν μονή Clivus Scauri καταρτίστηκε εἰς βάθος στή θεολογία μελετώντας ἐκτενῶς τά μέχρι τότε Πατερικά κείμενα. Ἐπιπλέον φρόντισε νά ἀποκτήσει νομικές γνώσεις, ἐνῶ φαίνεται νά διατέλεσε καί ἑπαρχος Ρώμης γιά κάποιο διάστημα πρὶν μονάσει. Τό σύνολο τῶν κοσμικῶν αὐτῶν ἐφοδίων συνετέλεσαν στήν συγκρότηση μιᾶς προσωπικότητας πού ἀναπόφευκτα θά ἀνελάμβανε ἀνώτατα ἀξιώματα. Τελικά, στράφηκε στόν μοναχισμό ἀξιοποιώντας τήν πειρουσία του στήν ἴδρυση ἐπτά μονῶν, συμπεριλαμβανομένης τῆς Clivus Scauri, ὅπου πιθανότατα ἐφαρμόστηκε τό μοναστικό τυπικό τοῦ Ἁγίου Βενεδίκτου τόν ὁποῖο ὁ ἴδιος θαύμαζε πολύ.

Ὁ ἴδιος θέλησε νά μονάσει ὡς ἀπλός μοναχός μακριά ἀπό τήν τύρβη τοῦ κόσμου, ἀλλά γρήγορα καί ὕστερα ἀπό ἰσχυρές πιέσεις χειροτονήθηκε διάκονος ἀπό τόν πάπα Βενέδικτο Α΄, ἐνῶ ὁ διάδοχός του Πελάγιος Β΄ τόν ἔστειλε γιά ἀρκετά χρόνια στήν Κωνσταντινούπολη ὡς ἀποκρισάριό του στόν αὐτοκράτορα Τιβέριο Β΄. Ἐκεῖ ξεκίνησε τό συγγραφικό του ἔργο μέ τά *Moralia* (Ἠθικά) πού εἶναι ἕνας ὑπομνηματισμός τοῦ βιβλίου τοῦ Ἰωβ. Ὅταν ἐπέστρεψε στήν Ρώμη συνέχισε τόν ὑπομνηματισμό τῆς Ἁγίας Γραφῆς, ἐνῶ παράλληλα ἔγινε ἡγούμενος τῆς μονῆς Clivus Scauri καί διετέλεσε γραμματέας τοῦ πάπα Πελάγιου Β΄. Τό 589 ἡ Ρώμη ἐπλήγη ἀπό πλημμύρες πού, ἐκτός ἀπό τίς καταστροφές πού προκάλεσαν, ἔφεραν καί ἐπιδημία βουβωνικῆς πανώλης. Ὁ Πελάγιος Β΄ προσβλήθηκε καί ὑπέκυψε σύντομα ἀπό τήν ἀρρώστια. Τότε ὁμόφωνα ὁ λαός τῆς Ρώμης ἐξέλεξε ὡς διάδοχό του τόν Γρηγόριο. Ὁ ἴδιος ἀρνούμενος νά ἀναλάβει τήν θέση ἔστειλε στόν αὐτοκρα-

τορα Μαυρίκιο ἐπιστολή ὅπου ζητοῦσε νά μήν ἐπικυρώσει τήν ἐκλογή του. Ὁ ἑπαρχος τῆς Ρώμης ὅμως ἔστειλε τήν ἀπόφαση τοῦ λαοῦ, ὁπότε ὁ Γρηγόριος, θέλωντας καί μῆμ χειροτονήθηκε καί ἐνθρονίστηκε πάπας Ρώμης τόν Σεπτέμβριο τοῦ 590.

Ἀπό τήν ἐκλογή του ὁ Γρηγόριος πλέον ἀνέλαβε μία σειρά ἀπό ἐνέργειες, πρωτοβουλίες καί μεταρρυθμίσεις οἱ ὁποῖες στερέωσαν σέ βάθος ποιμαντικά καί διοικητικά τήν Ἐκκλησία τῆς Ρώμης. Καταρχάς, στερέωσε τήν πληγεῖσα ἀπό τίς φυσικές καταστροφές Ρώμῃ ὀργανώνοντας μεγάλες λιτανεῖες, ἐξυψώνοντας τό ἠθικό τοῦ λαοῦ καί φροντίζοντας νά καταφθάσουν σύνστομα τρόφιμα στήν πεινασμένη πόλη, ἐνῶ παράλληλα μέ τίς δεξιότητες του ἀπέτρεψε τήν κατάληψη τῆς Ρώμης ἀπό τοὺς Λομβαρδοὺς τό 598. Καθώς ἦταν ὁ πρῶτος πάπας πού προερχόταν ἀπό τίς τάξεις τῶν μοναχῶν φρόντισε σοβαρά γιά τήν ὀργάνωση τοῦ μοναχισμοῦ στήν περιφέρειά του καί κυρίως τήν τήρηση τῶν κανόνων ἀπό τοὺς μοναχοὺς. Στό ἱεραποστολικό τομέα ἔδειξε ἰδιαίτερο ζῆλο καθὼς πρωτοστάτησε στὸν ἐκχριστιανισμό τῶν Ἀγγλοσαξόνων ἀλλὰ καί τῶν λομβαρδῶν πού πρὶν ἀπειλοῦσαν τήν Ρώμῃ, ἐνῶ ἔδειξε ζῆλο στήν μεταστροφή ἀρειανῶν καί ἄλλων αἰρετικῶν στοῦ ὀρθόδοξο δόγμα. Ἀναφέρεται ὅτι οἱ Ἀγγοσάξονες ἔρχονταν κάθε χρόνο στήν Ρώμῃ γιά νά τιμήσουν τόν ἅγιο μετὰ τήν κοίμησή του. Ἐπίσης, φρόντισε γιά τήν ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας ἐπιτυγχάνοντας εἰρήνη μεταξύ ἀντιμαχόμενων ἐπισκόπων ἢ ἐριζόντων ποιμνίων στίς ἐπαρχίες τῆς δικαιοδοσίας του, ἐνῶ πάταξε συστηματικά τήν σιμωνία πού εἶχε εἰσχωρήσει στοῦ σώμα τῶν κληρικῶν. Καθόρισε τήν ἐκλογή τῶν ἐπισκόπων μόνο ἀπὸ κληρικούς, ἐνῶ ἀπαγόρευσε τήν χειροτονία ἐπισκόπων κατευθειάν ἀπὸ τίς τάξεις τῶν λαϊκῶν. Ἐπίσης, ἐγκαινίασε ἐτήσια σύνοδο τῶν ἐπισκόπων τῆς Μητροπόλεως τῆς Ρώμης. Στήν φιланθρωπία ὁ ἅγιος δέν ἔμεινε πίσω. Ἦταν πάντοτε ἐλεήμων στοὺς πτωχοὺς τόσο πρὶν τὴν ἀριερατεία του ὅσο καί κατὰ τὴν διάρκειά της. Ἀναφέρεται τό ἐξῆς περιστατικό: Ὅταν ἦταν μοναχὸς ἐλεήσε κάποιον φτωχὸ τρεῖς ἐπενειλημμένες φορές χωρὶς νά βαρυγκομήσει. Ὅταν ἔγινε ἀρχιερέας κάποια μέρα δεξιώθηκε δώδεκα φτωχοὺς, ἀλλὰ αὐτὸς ἔβλεπε δεκατρεῖς στοῦ τραπέζι. Ὁ δέκατος τρίτος ὕστερα ἀπὸ πίεση τοῦ ἁγίου τοῦ ἀποκάλυψε κατὰ μόνας ὅτι ἦταν ὁ φτωχὸς πού εἶχε ἐλεήσει τρεῖς φορές καί ὅτι ἦταν ἄγγελος Κυρίου πού εἶχε πεμφθεῖ ἔκτοτε ἀπὸ τὸν Θεὸ νά τὸν συντροφεύει καί νά τὸν φυλάττει μόνιμα στήν ζωή του.

Ὁ ἅγιος Γρηγόριος ἀποκαλεῖται Μέγας ἀπὸ τοὺς Δυτικούς καί γιά τό ποιμαντικό του ἔργο, ἀλλὰ καί γιά τὴν συγγραφικὴ παρακαταθήκη πού ἄφησε καί ἡ ὁποία ἦταν πράγματι ἀρκετὰ ἐκτεταμένη. Μαζί μέ τοὺς Αὐγουστίνου, Ἱερώνυμου καί Ἀμβρόσιου —ἐπίσης ἁγίους τῆς Ἐκκλησίας μας— θεωρεῖται ὁ τέταρτος μεγάλος διδάσκαλος τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας. Ἐκτὸς ἀπὸ τὸν ὑπομνηματισμὸ σέ πολλὰ βιβλία τῆς Ἀγίας Γραφῆς (Ὁ-

μιλίες), θεωρείται πώς συνέγραψε και τό *Liber Dialogorum* (Βιβλίο Διαλόγων), βιβλίο από τό όποίο έλαβε τήν έπωνυμία Διάλογος στήν Όρθόδοξο Έκκλησία τό βιβλίο αυτό περιέχει βίους, θαύματα και προφητείες πολλών Όιταλών άγίων, κληρικών, μοναχών και λαϊκών, μεταφράστηκε στήν έλληνική και διαδόθηκε σύντομα στους κόλπους τής Έκκλησίας. Επίσης, διασώθηκαν πλήθος Έπιστολών του πού αποτελούν σημαντική ιστορική πηγή γιά τήν έποχή του ένώ συνέγραψε και τό Βιβλίο ποιμαντικού κανόνα (*Liber Regulae Pastoralis*) πού είχε παρομοίως εύρεία διάδοση και σήμερα αποτελεί άκόμα σημαντικό έχειρίδιο του κλήρου τής παπικής εκκλησίας.

Τέλος, δέν πρέπει νά παραλείψουμε τίς μεταρρυθμίσεις πού πραγματοποίησε σέ λειτουργικό επίπεδο. Στόν Γρηγόριο αποδίδεται τό γνωστό Γρηγοριανό μέλος. Μέ τά βιβλία *Sacramentarium* και *Antiphonarium missae* καθόρισε τόν τρόπο πού θά έτελείτο ή Θεία Λειτουργία σέ ύμνολογικό και άσματικό επίπεδο, τρόπος πού διαδόθηκε γρήγορα σέ όλη τήν Δυτική Ευρώπη παραμερίζοντας τοπικές λειτουργικές παραδόσεις, παγιώθηκε και διαμόρφωσε ριζικά τήν λειτουργική ζωή τής Δυτικής Έκκλησίας όπως τήν γνωρίζουμε μέχρι σήμερα. Ό άγιος Γρηγόριος από τήν Όρθόδοξο Έκκλησία θεωρείται συγγραφέας και τής Λειτουργίας των Προηγιασμένων Τιμών Δώρων, γεγονός πού κατά πάσα πιθανότητα δέν ισχύει σύμφωνα μέ θεολογικές και ιστορικές έρευνες.

Ό άγιος Γρηγόριος κοιμήθηκε στίς 12 Μαρτίου 604, ήμέρα κατά τήν όποία τόσο ή Δυτική όσο και ή Όρθόδοξη Έκκλησία τιμά τήν μνήμη του. Αντικειμενικά κορυφαία προσωπικότητα τής έποχής του και άναμφίβολα σκεύος έκλογής από τόν Θεό, στήν ουσία διέσωσε και έδραίωσε σέ όλα τά επίπεδα τής Έκκλησίας τής Ρώμης σέ μία έποχή όπου ή παρακμή είχε έισχωρήσει στους κόλπους της μέ επικίνδυνες διαστάσεις. Ός ποιμενάρχης άφησε ως κληρονομία τόν άκέραιο χαρακτήρα του, τήν σοφή διδασκαλία του και τό παράδειγμα ενός ανθρώπου πού μέ δράση, τήν συνέπεια και τήν άφοσίωση του στόν άγρό τής Έκκλησίας έκατονταπλασίασε τά δοσμένα από τόν Θεό τάλαντά του. Ταίς πρεσβείαις του άγίου Γρηγορίου, Χριστέ ό Θεός ήμών, έλέησον ήμάς. Άμήν.

ΠΗΓΕΣ

Ό Μέγας Συναξαριστής τής Όρθοδόξου Έκκλησίας, Τόμος Γ΄ (Μήν Μάρτιος), έκδ. Άρχ. Ματθαίου Λαγγή, Άθήνα 1976, σελ. 247-252.

Γρηγόριος ό Α΄ ό Μέγας στήν Μεγάλη Όρθόδοξη Χριστιανική Έγκυκλοπαίδεια, τόμος 5, Στρατηγικές Έκδόσεις Ε.Π.Ε., Άθήνα χ.χ., σελ. 448-451.

Πρωτοπρεσβύτερος ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΒΑΣ. ΣΧΟΙΝΑΣ
Άρχιτέκτων Μηχανικός ΕΜΠ MSc

Παντελήμονα Χατζηϊωάννου

Ο ΑΓΙΟΣ ΕΪΝΤΑΝ ΤΟΥ ΛΙΝΤΙΣΦΑΡΝ

άνει ἐντύπωση σέ πολλούς ὁ λόγος τοῦ μοναχοῦ Ἀγάπιου Λάνδου στό βιβλίο του «Ἀμαρτωλῶν Σωτηρία», ὅτι: «Εἰς τὰς ἀρχάς, ὁπού ἐδέχθη τήν πίστιν τοῦ Χριστοῦ ἡ Βρεττανία, ἦσαν εἰς αὐτήν περίσσα εὐλαβεῖς καί ἐνάρετοι ἄνθρωποι». Ὑπάρχουν ἀναφορές πῶς ὁ Χριστιανισμός κηρύχθηκε στήν Βρεττανία τόν α' αἰῶνα, ἀπό τόν ἅγιο Ἰωσήφ τόν Ἀριμαθαίας καί τόν ἅγιο Ἀριστόβουλο μέ τήν συνοδεία τοῦ Οὐαλλοῦ Μπράν τοῦ Εὐλογημένου, ὁ ὁποῖος διδάχθηκε τήν πίστη τοῦ Χριστοῦ ἀπό τόν Ἀπόστολο Παῦλο, μέ τόν ὁποῖο ἦσαν μαζί στή φυλακή τῆς Ρώμης.

Οἱ Βρεττανοί διατήρησαν τήν πίστη ἀνόθευτη μέχρι τό 1066, ὅταν οἱ Νορμανδοί, ὑπό τόν Γουλιέλμο τόν κατακτητή, εἰσέβαλαν στήν Βρεττανία καί ἐπέβαλαν στόν λαό κάθε μέρους πού κατακοῦσαν τά Ρωμαϊκοκαθολικά δόγματα.

Κατά τήν πρώτη χιλιετία, λοιπόν, ὑπῆρξαν πολλοί οἱ ὁποῖοι ἀκολούθησαν τό Εὐαγγέλιο πιστά, ζοῦσαν μέσα στήν Ἐκκλησία καί εἶναι ἀναγνωρισμένοι ἀπό αὐτή ὡς ἅγιοι. Ἕνας ἀπό αὐτούς ἦταν καί ὁ ἅγιος Ἐϊνταν τοῦ Λίντισφαρν, τοῦ ὁποῖου ἡ ζωή εἶναι ὑπόδειγμα αὐθεντικοῦ χριστιανικοῦ καί ἱεραποστολικοῦ βίου.

Ὁ ἅγιος Ἐϊνταν

Ὁ ἅγιος Ἐϊνταν¹ (Aidan, 31 Αὐγούστου) ἦταν ὁ πρῶτος ἐπίσκοπος καί ἡγούμενος στό Λίντισφαρν (Lindisfarne). Τό Λίντισφαρν εἶναι ἓνα μικρό νησί στήν ἀκτὴ τῆς βόρειας Ἀγγλίας μεταξύ τῶν σημερινῶν Μπέρουικ — ὄν — Τουῖντ (Berwick — on — Tweed) καί Μπαμπούργκ (Bamburgh). Ὁ ἅγιος γεννήθηκε στά τέλη τοῦ βου αἰῶνα μ.Χ. στήν Ἰρλανδία. Ἐγινε μοναχός στό νησί Ἀϊόνα (Iona), ὅπου ὁ ἅγιος Κολούμβα² (St. Columba of Iona, 9 Ἰουνίου) εἶχε ἰδρύσει τό μοναστήρι του νωρίτερα. Ὄταν ὁ βασιλιάς ἅγιος Ὁσβαλντ (Oswald, 5 Αὐγούστου) τῆς Νορθαμβρίας (Northumbria) ζήτησε νά τοῦ στείλουν ἓναν ἐπίσκοπο γιά νά μπορέσει νά ἐκχριστιανίσει τούς παναγιστές ὑπηκόους του, ὁ ἅγιος Ἐϊνταν χειροτονήθηκε ἐπίσκοπος καί πῆγε στή Νορθαμβρία τό ἔτος 635 μ.Χ. Ἡ ἔδρα του ἦταν τό Λίντισφαρν, ὅπου ἐκήρυξε τό Εὐαγ-

γέλιο πρώτα. Ίδρυσε πολλές ένορίες και ένα μοναστήρι στο Μέλροουζ (Melrose), κοντά στο Λίντισφαρν. Μεταξύ τών πολλών πνευματικών καρπών του ήταν και η Άγία Ίλδα του Γουίτμπυ³ (St. Hilda of Whitby, 17 Νοεμβρίου) και ο Άγιος Κυθβέρτος⁴ (St. Cuthbert, 20 Μαρτίου).

Ο όσιος Βέτς/Βέδης⁵ (St. Bede, 27 Μαΐου) περιγράφει τόν άγιο Έϊνταν ως ένα άξιο πνευματικό όδηγό και δάσκαλο, μέ φλογερή αγάπη και καλοσύνη συνοδευόμενη μέ ταπείνωση, ζήλο και ευγένεια. Στόν βίο του άγίου Έϊνταν διακρίνομε μία αυθεντική χριστιανική πνευματικότητα, δηλαδή τήν αδιάλειπτη προσευχή συνοδευόμενη μέ αγάπη πρός τόν Θεό και τόν πλησίον, ιδιαιτέρως μάλιστα πρός τούς φτωχούς και τούς ξένους. Η ιεραποστολική ομάδα του άγίου Έϊνταν στην Νορθαμβρία ήταν αυτή πού όδήγησε τούς Άγγλοσάξονες στό Χριστιανισμό. Στο Λίντισφαρν σήμερα υπάρχει ένα άγαλμα του άγίου Έϊνταν, ό όποιος κρατάει ένα λυχνάρι, πού συμβολίζει τήν πίστη τήν όποία δίδαξε σέ αυτό τό μέρος τής Άγγλίας.

Η χειροτονία

Όταν ό βασιλιάς Όσβαλντ ανέβηκε στόν θρόνο, ήταν αποφασισμένος ότι όλος ό λαός ό όποιος ήταν κάτω από τήν έξουσία του, έπρεπε νά λάβει τήν χάρη τής πίστεως του Χριστού. Ο Όσβαλντ και οί άντρες του είχαν ήδη γίνει χριστιανοί, άφου, όταν ήταν έξόριστοι στην Ίρλανδία, είχαν βαπτισθεί από Ίρλανδούς ιεραποστόλους. Όταν επέστρεψε από τήν έξορία ζήτησε από αυτούς τούς Ίρλανδούς γέροντες νά στείλουν έναν επίσκοπο γιά νά διδάξει τά προτερήματα του Χριστιανισμού και νά όδηγήσει τόν άγγλικό λαό του στην αληθινή πίστη. Η επιθυμία του εκπληρώθηκε άμέσως. Οί γέροντες έστειλαν τόν επίσκοπο Έϊνταν, ό όποιος είχε έξαιρετική καλοσύνη, ευλάβεια, εγκράτεια και ήταν πλήρως αφιερωμένος στό Θεό.

Όταν ό Επίσκοπος έφθασε, ό βασιλιάς του έδωσε, σύμφωνα μέ τήν επιθυμία του, τό νησί του Λίντισφαρν γιά επισκοπική του έδρα. Αυτό τό μέρος, επειδή η παλίρροια ανεβοκατεβαίνει δυό φορές τήν ημέρα, περικυκλώνεται από τά κύματα τής θάλασσας και είναι σαν νησί, και, όταν η άκτή είναι ξερή, δυό φορές τήν ημέρα πάλι ένώνεται μέ τήν στεριά.

Ο βασιλιάς ταπεινά και μέ ευχαρίστηση άκουγε τή συμβουλή του Έπισκόπου γιά όλα τά θέματα, και ευσυνείδητα προσπαθούσε νά θεμελιώσουν και νά επεκτείνουν τήν Εκκλησία του Χριστού στο βασίλειό του. Πράγματι, ήταν όμορφο νά βλέπει κανείς τόν βασιλιά νά είναι ό διερμηνέας τών ουρανίων λόγων πρός τόν λαό του, όταν ό επίσκοπος Έϊνταν κήρυττε τό Ευαγγέλιο. Κι αυτό επειδή ό άγιος Έϊνταν δέν γνώριζε τήν άγγλική γλώσσα καλά, ένω ό βασιλιάς είχε μάθει τέλεια τήν

ιρλανδική γλώσσα, κατά τή διάρκεια τῆς μακρᾶς ἐξορίας του ἐκεῖ.

Ἡ ἀρετή τῆς διακρίσεως

Ὅταν ὁ βασιλιάς Ὑοβαλνι ζήτησε νά τοῦ στείλουν κάποιον ἐπίσκοπο, γιά νά ὑπηρετήσῃ αὐτό καί τόν λαό του, πρῶτα τοῦ ἔστειλαν κάποιον ἄλλον μέ αὐστηρότερο πνεῦμα. Αὐτός κήρυξε στόν ἀγγλικό λαό ἀλλά χωρίς ἐπιτυχία. Ὅταν ἀντιλήφθηκε ὅτι δέν ἔχουν τήν διάθεση νά τόν ἀκούσουν, ἐπέστρεψε στή χώρα του. Σέ μιά σύναξη εἶπε στούς γέροντες του ὅτι δέν εἶχε κάνει καμμιά πρόοδο μέ τό νά διδάσκει στούς ἀνθρώπους ὅπου τόν εἶχαν στείλει, ἐξ αἰτίας τῆς ἀνυπακοῆς, τῆς ξεροκεφαλιάς καί τῆς βαρβαρότητάς τους. Ὅμως, οἱ γέροντες ἀγωνιοῦσαν νά δώσουν τή βοήθεια πού ὁ λαός ἐκεῖνος εἶχε ζητήσει. Εἶχαν μεγάλη λύπη γιά τό ὅτι ὁ δάσκαλος πού ἔστειλαν δέν ἔγινε δεκτός. Συζήτησαν γιά πολλές ὥρες, καί ξαφνικά ὁ ἅγιος Ἑῖνταν εἶπε πρὸς τόν ἐπίσκοπο ἐκεῖνον: «Ἀδελφέ, χωρίς λόγο ἥσουν αὐστηρός πρὸς τοὺς ἀδιάφορους ἀκροατές σου. Δέν τοὺς πρόσφερες πρῶτα τό λόγο τῆς ἀπλῆς διδασκαλίας, ὅπως καί ὁ Ἀπόστολος προτείνει (Α΄ Κορ. γ΄ 2), ὥστε ἔτσι μέ ἀργό ρυθμό καί σταδιακά, καθὼς θά δυναμώνουν μέ τήν τροφή τῆς πίστεως τοῦ Θεοῦ, νά γίνουν ἱκανοί νά δεχθοῦν τή βαθύτερη διδασκαλία καί νά ἐκπληρώσουν τήν ἀνωτέρη ἐντολή τοῦ Θεοῦ».

Τότε ὅλα τὰ βλέμματα στράφηκαν πρὸς αὐτόν, καί ὅσοι ἦταν παρόντες συλλογίσθηκαν μέ μεγάλη προσοχή αὐτά πού εἶπε. Μετά, ὅλοι συμφώνησαν ὅτι ὁ ἅγιος Ἑῖνταν ἦταν ἄξιος νά γίνῃ ἐπίσκοπος. Αὐτός ἦταν ὁ ἄνθρωπος, ὁ ὁποῖος θά μπορούσε νά διδάξῃ ἐκείνους τοὺς ἄπιστους, ἐφ' ὅσον εἶχε ἀποδείξῃ τόν ἑαυτό του ὡς προικισμένο μέ τήν χάρη τῆς διακρίσεως τήν μπέρα ὅλων τῶν ἀρετῶν. Καθὼς περνοῦσε ὁ καιρός, ἡ ἐξαιρετική του προσωπικότητα ἀνέπτυξε πολλές ἀρετές, ἀλλ' αὐτές πού κυρίως τόν χαρακτήριζαν ἦταν ἡ ταπεινοφροσύνη καί ἡ διάκριση, ἀρετές τίς ὁποῖες καί οἱ γέροντες εἶχαν πρῶτα παρατηρήσει σέ αὐτόν.

Διδασκαλία μέσῳ τοῦ παραδείγματος

Ὁ ἅγιος Ἑῖνταν δίδαξε στόν ἀγγλικό λαό πολλά ὠφέλιμα πράγματα γιά τόν τρόπο ζωῆς τους. Πάνω ἀπό ὅλα τοὺς ἔδωσε τό παράδειγμα τῆς ἐγκρατείας καί τοῦ αὐτοελέγχου. Τό σπουδαιότερο ἦταν ὅτι δέν τοὺς δίδασκε ἄλλο τρόπο ζωῆς ἀπό αὐτόν πού ὁ ἴδιος ζοῦσε μέ τοὺς ἀδελφούς του.

Ὁ ἅγιος Ἑῖνταν ποτέ δέν ἔφαγε ἀλλά καί οὔτε νοιαζόταν γιά ἐπίγειους θησαυρούς. Ἀντίθετα χαιρόταν νά δίνει σέ ὁποιονδήποτε φτωχό ἄνθρωπο τὰ δῶρα, τὰ ὁποῖα εἶχε λάβει ἀπὸ βασιλιάδες καί πλούσι-

ους τοῦ κόσμου αὐτοῦ. Συνήθιζε νά ταξιδεύει όπουδήποτε, σέ πόλεις καί σέ χωριά μέ τά πόδια, καί ὄχι πάνω σέ ἄλογο, ἐκτός ἂν ἦταν ἀναγκασμένος νά κάνει κάτι τέτοιο ἐξ αἰτίας κάποιας ἐπείγουσας ἀνάγκης. Πήγαινε μέ τά πόδια, ὥστε κάθε φορά πού ἔβλεπε ἀνθρώπους φτωχοῦς ἢ πλουσίους, νά μπορεῖ νά τούς πλησιάσει κατ' εὐθείαν, χωρίς νά χρειαστεῖ νά σταματήσῃ καί νά κατέβῃ ἀπό τό ἄλογο. Ἄν αὐτοί ἦταν ἤδη πιστοί, τότε τούς δυνάμωνε στήν πίστη, ἐνθαρρύνοντάς τους μέ λόγια καί ἔργα νά ἐξασκοῦν τήν ἐλεημοσύνη καί τήν ἀγαθοεργία.

Ἡ ζωή τοῦ ἁγίου Ἐὐνταν, σέ σύγκριση μέ τή σημερινή μας ἀκηδία, βρίσκεται σέ μεγάλη ἀντίθεση. Ὅσοι τόν συνόδευαν, εἴτε κληρικοί εἴτε λαϊκοί, ἔπρεπε νά εἶναι ἀπασχολημένοι μέ προσευχή καί κάποια μορφή μελέτης. Δηλαδή, ἔπρεπε νά ἀπασχολοῦνται μέ τήν Ἁγία Γραφή ἢ μέ τό νά μαθαίνουν τούς Ψαλμούς. Ἄν ποτέ συνέβαινε, πού σπάνια γινόταν, νά εἶναι καλεσμένος ὁ ἅγιος Ἐὐνταν σέ συμπόσιο μέ τόν βασιλιά, πήγαινε μαζί μέ ἓνα ἢ δύο ἀπό τούς κληρικούς του. Ἀφοῦ ἔτρωγε λίγο φαγητό, ἔφευγε βιαστικά εἴτε γιά νά μελετήσῃ ἢ γιά νά προσευχηθεῖ. Οὔτε ὁ σεβασμός, ἀλλά οὔτε καί ὁ φόβος τόν σταματοῦσαν νά παραμείνῃ σιωπηλός μπροστά στίς ἁμαρτίες τῶν πλουσίων, τούς ὁποίους διόρθωνε μέ μία αὐστηρή παρατήρηση. Ποτέ δέν ἔδωσε λεφτά στούς ἰσχυροῦς τοῦ κόσμου, ἀλλά μόνο τροφή, ὅταν τούς φιλοξενοῦσε. Μοίραζε τά δῶρα, τά ὁποῖα λάμβανε ἀπό πλούσιους σέ φτωχοῦς, γιά νά τά χρησιμοποιήσουν, ὅπως εἶπαμε, ἢ τά ἔδινε γιά τήν ἀπελευθέρωση αὐτῶν πού εἶχαν ἄδικα πωληθεῖ ὡς σκλάβοι.

Ἡ ἀρετή τῆς εὐσπλαχνίας

Κατά τή διάρκεια τῆς ἐπισκοπικῆς του θτείας ἕνας Μερκιανός (Mer-cian) ἐχθρικός στρατός, ὑπό τήν ἡγεσία τοῦ Πένδα (Penda), ἀπάνθρωπα λεηλατοῦσε ὁλόκληρο τό βασίλειο τῆς Νορθαμβρίας. Ἀφοῦ ὁ Πένδα ἔφθασε στή βασιλική πόλη, ἡ ὁποία εἶχε τό ὄνομα μιᾶς πρώην βασίλισσας, τῆς Μπέμπι (Bebe [Bamburgh]), καί δέν μπορούσε νά τήν κατακτήσῃ μέ ἐπίθεση ἢ μέ πολιορκία, προσπάθησε νά τήν πυρπολήσῃ. Κατεδάφισε ὅλη τήν ὀχύρωση στήν περιοχή τῆς πόλεως καί ἔφερε μαζί του πολλὰ δοκάρια, καθρόνια σκεπῶν, τοίχους κατασκευασμένους μέ κλαδιά καί ἀχυρένιες στέγες. Τά μάζεψε ὅλα αὐτά σέ ἓνα τεράστιο ὕψος γύρω ἀπό αὐτή τήν μεριά τῆς πόλεως, τήν ὁποίαν κοίταζε.

Τότε ὁ ἐπίσκοπος Ἐὐνταν ἔμενε στό νησί Φάρν⁶, λιγότερο ἀπό δύο μίλια μακριά ἀπό τήν πόλη. Συχνά ἀποσυρόταν ἐκεῖ γιά νά προσευχηθεῖ μόνος καί μέ ἡσυχία. Ὅταν ὁ ἅγιος Ἐὐνταν εἶδε τίς φλόγες καί τόν καπνό, πού ἐρχόταν ἐξ αἰτίας τῶν ἀνέμων πάνω ἀπό τά τείχη τῆς πόλεως, σήκωσε τά μάτια του καί τά χέρια του στόν οὐρανό καί εἶπε μέ δάκρυα: «ὦ Κύριε, δές πόσο κακό κάνει ὁ Πένδα!».

Μόλις είπε αυτές τις λέξεις, οί άνεμοι έφυγαν από την πόλη και οί φλόγες στράφηκαν προς τούς έμπρηστές. Τό αποτέλεσμα ήταν μερικοί από αυτούς νά πληγωθούν, ένώ όλοι τους είχαν τρομοκρατηθεί τόσο πολύ, πού σταμάτησαν νά κάνουν άλλες προσπάθειες νά κατακτήσουν την πόλη, άντιλαμβανόμενοι ότι αυτή ήταν κάτω από θεία προστασία.

Η κοίμηση

Ήλθε ή στιγμή, πού ό άγιος Έϊνταν έπρεπε νά αναχωρήσει γιά τούς ουρανούς. Αυτός ζούσε μέσα στην περιοχή κάποιας βασιλικής κατοικίας, όχι πολύ μακριά από την πόλη, όταν τον κατέλαβε ή ασθένεια. Έκεϊ είχε μία εκκλησία και ένα κελλί, όπου πολύ συχνά έμενε καθώς ταξίδευε σέ γειτονικές περιοχές γιά νά κηρύξει. Κατά τή διάρκεια της άρρωστίας του, οί ακόλουθοί του έστησαν μία σκηνή, ένσωματωμένη στον τοίχο της εκκλησίας, πού κοίταζε προς τή δύση. Ο άγιος Έϊνταν άνέπνευσε γιά τελευταία φορά, καθώς είχε γείρει προς τό άντιπείκισμα, πού στήριζε την εκκλησία έξωτερικά. Κοιμήθηκε έν Κυρίω στίς 31 Αυγούστου του έτους 651 μ.Χ., κατά τον 17ο χρόνο της επισκοπικής του θητείας. Μετά από λίγο καιρό τό σῶμα του μεταφέρθηκε στο νησί του Λίντισφαρν και θάφτηκε στο νεκροταφείο της Άδελφότητας. Άργότερα, όταν μία μεγαλύτερη εκκλησία χτίσθηκε και αφιερώθηκε στον πίο εύλογημένο από όλους τούς Άποστόλους, στον Άπόστολο Παύλο, τά λείψανα του άγίου Έϊνταν μεταφέρθηκαν και θάφτηκαν στη δεξιά μεριά του ίεροῦ Βήματος, μέ την τιμή πού άρμόζει σέ ένα θαυμαστό επίσκοπο. Η μνήμη του εορτάζεται στίς 31 Αυγούστου.

Τό όραμα

Τήν ίδια ημέρα της κοιμήσεως του άγίου Έϊνταν, ένας άλλος δούλος του Θεοῦ, ό άγιος Κυθβέρτος, όταν ήταν ακόμη λαϊκός, έτυχε νά χάσει τό κοπάδι, τό όποιο είχε υπ' εύθύνη του. Έτσι μέ μερικούς άλλους βοσκούς πήγαν προς τούς λόγγους ψάχνοντας γιά τά χαμένα πρόβατά τους. Μία από τίς νύχτες αυτές, πού οί άλλοι είχαν αποκοιμηθεί, αυτός έκτελούσε καθήκοντα φρουρού. Τότε, καθώς προσευχόταν, είδε ξαφνικά λάμψη νά ξεχωρίζει στο σκοτάδι, και χορούς ουρανίων δυνάμεων νά κατευθύνονται προς τή γη, νά άρπάζουν γρήγορα μία έντυπωσιακά λαμπρή ψυχή και νά επιστρέφουν στον ουρανό. Τότε είπε ό Κυθβέρτος: «Τί κακόμοιροι είμαστε, πού παραδοθήκαμε στον ύπνο και στην άργία, ὥστε νά μή δούμε ποτέ την δόξα αυτών, πού βλέπουν τον Χριστό άσταμάτητα! Μετά από μία τέτοια μικρή άγρυπνία, τί θαυμάσια είδα! Η θύρα του Παραδείσου άνοιξε και μία ομάδα Άγγέλων όδήγησε τό πνεῦμα ενός άγίου ανθρώπου προς τον ουρανό. Ένώ έμεις είμαστε σέ βαθύτα-

το σκοτάδι, αὐτός ἔχει τὴν εὐτυχία νὰ κοιτάζει αἰωνίως στὰ μέρη τοῦ Παραδείσου καὶ τοῦ αἰωνίου Βασιλιᾶ. Πρέπει νὰ ἦταν κάποιος ἅγιος κληρικός ἢ κάποιος λαϊκός μεγάλης πνευματικότητας, γιὰ νὰ εἶναι περι-
κυκλωμένος ἀπὸ τόσο φῶς καὶ νὰ ὀδηγήθηκε μέ τόση τιμὴ ἀπὸ συνο-
δεῖα Ἑγγέλων».

Τὴν ἐπομένη ἡμέρα ἔμαθαν πὼς ὁ ἅγιος Ἐῖνταν, ὁ ἐπίσκοπος τοῦ Λίντισφαρν, ἕνας ἀνθρώπος ἀξιοθαύμαστης ἀγιότητος, πέρασε πρὸς τὴν Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν, κατὰ τὴν ὥρα τοῦ ὁράματός του. Τότε καὶ ὁ Κυθβέρτος ἔδωσε τὰ πρόβατα πίσω στοὺς ἰδιοκτῆτες τους καὶ ἀποφά-
σισε νὰ γίνεи μοναχός.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ:

1. Γιὰ τὴ μετάφραση τῶν ὀνομάτων τῶν ἁγίων στὴν Ἑλληνικὴ καὶ τὴν εὕρεση τῆς ἡμέρας τῆς ἐορτῆς τους χρησιμοποιήθηκαν τρεῖς πηγές. Αὐτές εἶναι:

(T.O.F.S.J.B.), 2003 KAI 2004. The Orthodox Fellowship of Sant John the Baptist, Calendar and Lectionary, Oxford.

2003, Τὸ Μικρὸν Ὁρολόγιον, 4η ἔκδοσις (1999), Ἑκδόσεις Παπαδημητρίου, Ἀθήνα.

Ἡ πρώτη εἶναι δύο Ὁρθόδοξα ἡμερολόγια (στὴν Ἀγγλικὴ γλῶσσα) τὰ ὁποῖα περιέχουν ἁγίους ἀπὸ ὅλον τὸν κόσμον καὶ ἰδιαίτερος Βρετανούς (Ὁρθόδοξους). Τὸ Μικρὸν Ὁρολόγιον χρησιμοποιήθηκε γιὰ τὴ σωστὴ μετάφραση τοῦ ὀνόματος στὴν Ἑλληνικὴ. Ἐπίσης περιέχει τοὺς περισσότερους Βρετανούς Ἁγίους στὸν Ἀλφαβητικὸ πῖνακα Ἁγίων ἀπὸ ἄλλα Ἑλληνικὰ Ὁρολόγια (σελ. 626-651). Ὅσα ὀνόματα δὲν βρέθηκαν ὅπως τοῦ ἁγίου Ἐῖνταν μεταφράσθηκαν ὅπως ἀκούγονται.

2. Αὐτὸς ἦταν Ἰρλανδός. Γιὰ κάποιο λόγο ὑποχρεώθηκε νὰ ἀποχωρήσει ἀπὸ τὴν Ἰρλανδία καὶ πῆγε στὸ νησί Ἀϊόνα στὴν Βόρεια Σκωτία. Ἐκεῖ ἱδρυσε μοναστικὴ κοινότητα ἡ ὁποία εἶναι ἀκόμα ἓνα ἀπὸ τὰ κύρια προσκυνήματα τῶν Ὁρθόδοξων Χριστιανῶν (καὶ αἰρετικῶν). Δυστυχῶς, σήμερὰ τὸ μέρος αὐτὸ ἀνέ-
κει σὲ οἰκουμενιστές, οἱ ὁποῖοι δὲν διστάζουν νὰ συμπροσευχηθοῦν καὶ μέ νεοπαγανιστές. Ὅποιος γνω-
ρίζει τὴν Ἀγγλικὴ γλῶσσα καὶ ἐνδιαφέρεται νὰ μάθει γιὰ τὴ ζωὴ του ἅς ἀναζητήσει τὸ Adomnan's Life of St. Columba.

3. Μεγάλη ἁγία ἡ ὁποία ἔζησε στὴν περιοχὴ Νορθάμπριας. Αὐτὴ ἔδρασε στὸ Γουῖτμπυ (B. A. Ἀγγλία). Ἦταν γνωστὴ γιὰ τὴ μεγάλη πνευματικότητά της καὶ τὴ μητρικὴ της στοργὴ καθὼς τὴν ἀποκαλοῦσαν μπέ-
ρα. Ἐπίσης, ἦταν ἡγουμένη μοναστικῆς κοινότητος (ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν), στὴν ὁποία φιλοξενήθηκαν αὐτοὶ πού πῆραν μέρος στὴν μεγάλη σύνοδο τοῦ Γουῖτμπυ τὸ 664 (περὶ διαφορῶν μεταξὺ Κελτικῆς Ἐκκλη-
σίας καὶ Ρωμαϊκῆς Ἐκκλησίας στὴν Ἀγγλία). Γιορτάζει στίς 17 Νοεμβρίου.

4. Γεννήθηκε τὸ 634, ἀπὸ Ἀγγλοσάξονες γονεῖς κοντὰ στὸν ποταμὸ Τουῖντ (Tweed) τῆς Νότιας Σκω-
τίας. Ἦταν μοναχός καὶ ἐπίσκοπος τοῦ Μέλροουζ, καὶ πρὸ τὸ τέλος τῆς ζωῆς του ἀκολούθησε τὸν ἐρημη-
τικὸ βίον. Αὐτὸς εἶδε τὴν ψυχὴ τοῦ ἁγίου Ἐῖνταν νὰ ἀνεβαίνει, μέ συνοδεῖα Ἑγγέλων, στὸν Παραδείσο. Πέθανε τὸ 687.

5. The Venerable Bede. Δὲν γνωρίζουμε πολλὰ γιὰ αὐτὸν τὸν Ἅγιο. Γεννήθηκε τὸ 673 καὶ εἰσπῆλθε στὴν μοναστικὴ κοινότητα ὅταν ἦταν ἐπὶ τὰ ἔξι. Ὅπως καὶ ὁ ἴδιος γράφει: Ἐξω ζῆσει ὅλη τὴν ζωὴ μου στὸ μοναστήρι ἀφιερώνοντάς τιν στὴν γραφὴ καὶ στὴν ἀνάγνωσι. Ὁ ὁσος Βέτης εἶναι ἓνας ἀπὸ τοὺς πιὸ γνω-
στοὺς μεταξὺ τῶν πατέρων καὶ ἓνας ἀπὸ τοὺς καλύτερους ἱστορικούς. Ἐγραψε βίους ἁγίων, ἐρμηνεύσε μερικὰ χωρία ἀπὸ τὰ Εὐαγγέλια, τίς Πράξεις, τίς Καθολικὲς Ἐπιστολὲς καὶ ἐπίσης πολλὰ κεφάλαια τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης. Τὸ πιὸ γνωστὸ τοῦ ἔργου εἶναι ἡ Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία τοῦ Ἀγγλικοῦ Λαοῦ. Ἐπίσης ἔχει γράψει καὶ ἓνα κείμενο ὅπου περιγράφει τὰ μέρη στὰ ὁποῖα πῆγε προσκύνημα κάποιος ἡγούμενος στὴν Ἀνατολή. Ἐνα ἀπὸ αὐτὰ τὰ μέρη ἦταν ἡ Κωνσταντινούπολη καὶ ἀναφέρει καὶ γιὰ τὴν Ἁγία Σοφία.

6. Αὐτὸ εἶναι ἓνα νησάκι τὸ ὁποῖο βρίσκεται κοντὰ στὸ Λίντισφαρν καὶ ἐνώνεται μέ τὸ Λίντισφαρν ὅταν ἡ παλίρροια κατεβαίνει.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ:

The Orthodox Fellowship of Saint John the Baptist (T.O.F.S.J.B.), «Calendar and Lectionary», Oxford 2003 καί 2004.

«Τό Μικρό Ὁρολόγιον», ἔκδ. Παπαδημητρίου, Ἀθήνα 2003.

Ἁγίου (Λάνδου) μοναχοῦ τοῦ Κρητός, «Ἀματωλῶν Σωτηρία» ἔκδ. Παπαδημητρίου, Ἀθήναι 2000 [1831].

Ἐγκυκλοπαιδεία «Πάπυρος, Λαρούς, Μπριτάνικα».

Σέλλνερ Ἐντιγουαρν, «Σοφία τῶν Κελτῶν Ἁγίων» (Edward Sellner, «Wisdom of the Celtic Saints», Ave Maria Press: Norte Dame, USA 1993).

Ὁσίου Βέτν, «Ἡ Ἐκκλησιαστική Ἱστορία τοῦ Ἀγγλικοῦ λαοῦ», (The Venerable Bede, «The Ecclesiastical History of the English people», Oxford University Press: Oxford, England 1994).

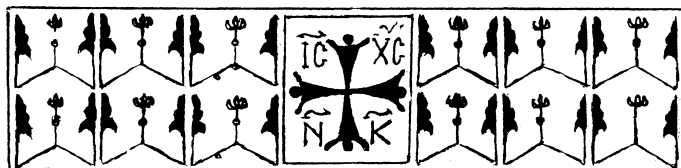
Ὁσίου Βέτν, «Ὁ βίος τοῦ ἁγίου Κάθμπερτ», (The Venerable Bede, «The Life of Saint Cuthbert», The Age of Bede, Penguin Books: St. Ives, England 1998).

Μπρέβεرتون Τρέβις, «Τό βιβλίον τῶν Οὐαλλῶν Ἁγίων» (Trevis Breverton, «The book of Welsh Saints», Glyndwr Publishing, Glamorgan 2000).

ΠΑΝΤΕΛΗΜΩΝ ΧΑΤΖΗΪΩΑΝΝΟΥ

Διάκονου Ἀνδρέα Ματέι

ΑΓΙΟΣ ΕΝΤΟΥΙΝ, ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΚΑΙ ΜΑΡΤΥΣ ΝΟΡΘΟΥΜΒΡΙΑΣ

Ὁ Ἅγιος Ἐντουίν (περ. 586 – 12 Ὀκτωβρίου 633) ἦταν βασιλεὺς τοῦ ἀγγλοσαξονικοῦ βασιλείου τῆς Νορθουμβρίας (Northumbria) κατὰ τὸν 7ο αἰῶνα καὶ θεωρεῖται ὁ πρῶτος χριστιανὸς ἡγεμόνας τοῦ τόπου αὐτοῦ. Βασίλευσε ἀπὸ τὸ 616 ἕως τὸ 633 μ.Χ. ἐπὶ τοῦ ἡνωμένου κράτους τῆς Ντέρρα (Deira) καὶ τῆς Βερνικίας (Bernicia), τῶν δύο περιοχῶν πού συναποτελοῦσαν τὴν Νορθουμβρίαν. Μετὰ τὸν μαρτυρικό του θάνατο σὲ μάχη ἐναντίον παγανιστῶν, τιμᾶται ὡς ἅγιος τόσο ἀπὸ τὴν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία ὅσο καὶ ἀπὸ τοὺς Ρωμαιοκαθολικούς καὶ τοὺς Ἀγγλικανούς. Ἡ μνήμη του ἐορτάζεται στίς 12 Ὀκτωβρίου κάθε ἔτος.

Νεανικά χρόνια καὶ ἄνοδος στὸν θρόνο

Ὁ Ἐντουίν ἦταν υἱὸς τοῦ βασιλέως Ἀέλα τῆς Ντέρρα καὶ γεννήθηκε γύρω στὸ 586 μ.Χ. στὴ βόρεια Ἀγγλία. Σὲ νεαρή ἡλικία ἀναγκάστηκε νὰ φύγει ἀπὸ τὴν πατρίδα του, διότι μετὰ τὸν θάνατο τοῦ πατέρα του ὁ πολέμαρχος Ἐθελφριθ τῆς γειτονικῆς Βερνικίας σφετερίστηκε τὸν θρόνο τῆς Ντέρρα. Ὁ Ἐθελφριθ κατέλαβε ἔτσι καὶ τὰ δύο βασίλεια, ἀναγκάζοντας τὸν νεαρό Ἐντουίν νὰ ζήσει στὴν ἐξορία γιὰ ἀρκετὰ χρόνια. Οἱ πηγές ἀναφέρουν ὅτι μετακινούνταν ἀπὸ τὸ ἓνα βασίλειο στὸ ἄλλο ἀναζητώντας ἄσυλο: ἀργότερα θρυλοῖ τὸν τοποθέτησαν ὡς φυγὰ στὴν αὐλή τοῦ Οὐαλοῦ βασιλιά τῆς Γκουνέντ (Οὐαλία), ἐνῶ ἱστορικά τεκμηριώνεται ὅτι γύρω στὸ 610 βρισκόταν στὴ Μερκία ὑπὸ τὴν προστασία τοῦ βασιλέως Κέρλ (Cearl) τῆς Μερκίας (Mercia). Ἐκεῖ μάλιστα νυμφεύθηκε τὴν κόρη τοῦ Κέρλ, τὴν Κουένμπουργ (Cwenburg), στὸν πρῶτο του γάμο.

Τὸ 616, ὁ Ἐντουίν κατέφυγε στὸ βασίλειο τῆς Ἀνατολικῆς Ἀγγλίας (East Anglia) ὅπου τὸν προστάτευσε ὁ πανίσχυρος βασιλεὺς Ράεντβαλντ. Ὁ Ἐθελφριθ προσπάθησε τότε νὰ πείσει τὸν Ράεντβαλντ νὰ δολοφονήσει τὸν Ἐντουίν, ὥστε νὰ ἀπαλλαγεῖ ἀπὸ τὸν διεκδικητὴ τοῦ θρόνου τῆς Νορθουμβρίας. Σύμφωνα μέ τὸν ἱστορικό Βέδα, ὁ Ράεντβαλντ φάνηκε ἀρχικὰ πρόθυμος νὰ συναινέσει, ὅμως μεταπείστηκε ἀπὸ τὴ θεοσεβούμενη σύζυγό του νὰ μὴν προδώσει τὸν ἱκέτη του. Ἀντιθέ-

τως, ὁ Ράεντβαλντ ἀποφάσισε νά ὑπερασπιστεῖ τόν Ἑντουίν καί ἔτσι ἦρθε σέ σύγκρουση μέ τόν Ἑθελφριθ. Τόν ἴδιο χρόνο οἱ δύο ἀντίπαλοι συναντήθηκαν στή μάχη τοῦ ποταμοῦ Ἄιντλ (River Idle), ὅπου ὁ Ἑθελφριθ ἠττήθηκε καί ἔπese μαχόμενος ἀπό τόν στρατό τοῦ Ράεντβαλντ. Στήν ἴδια μάχη σκοτώθηκε καί ὁ υἱός τοῦ Ράεντβαλντ, ὅμως ἡ ἔκβαση ὑπῆρξε νικηφόρα: ὁ Ράεντβαλντ ἐγκατέστησε τόν Ἑντουίν στόν θρόνο τῆς Νορθουμβρίας ὡς ὑποτελή του.

Ἔτσι, τό 616 μ.Χ. ὁ Ἑντουίν ἔγινε βασιλεὺς τόσο τῆς Ντέιρα ὅσο καί τῆς Βερνικίας, ἐπανεωνόντας τή Νορθουμβρία ὑπό τήν ἡγεσία του. Ἡ ἀνοδος του στόν θρόνο σηματοδότησε μία παρένθεση στήν μέχρι τότε ἐπικράτηση τῆς δυναστείας τῆς Βερνικίας, καθώς ὁ ἴδιος καταγόταν ἀπό τή βασιλική γενιά τῆς Ντέιρα. Κατά τὰ πρῶτα χρόνια, ὁ Ἑντουίν πιθανότατα παρέμεινε πιστός σύμμαχος τοῦ Ράεντβαλντ πού τόν βοήθησε νά ἐδραιωθεῖ στήν ἐξουσία. Μετά τόν θάνατο τοῦ Ράεντβαλντ (γύρω στό 627), ὁ Ἑντουίν ἀναδείχθηκε σέ ἕναν ἀπό τοὺς ἰσχυρότερους μονάρχες τῆς Ἀγγλίας. Μάλιστα, τό Ἀγγλοσαξονικὸ Χρονικὸ τὸν καταγράφει ὡς Bretwalda (Μπρετβάλδα), δηλαδή «κυρίαρχο τῆς Βρετανίας», τίτλο τιμῆς πού ἀποδόθηκε μεταγενέστερα σέ ὅσους βασιλεῖς ἄσκησαν εὐρύτερη ἐπικυριαρχία. Πράγματι, ὁ Ἑντουίν ἐπέκτεινε τὴν ἐπιρροή του πέρα ἀπὸ τὰ σύνορα τῆς Νορθουμβρίας, ὑποτάσσοντας μικρότερα βρετανικὰ βασίλεια. Λέγεται ὅτι νίκησε καί ἐκδίωξε τὸν Κάντβαλλον (Cadwallon ap Cadfan) τῆς Γκουινέντ τό 629, ἐξασφαλίζοντας μία περίοδο εἰρήνης καί ἀδιαμφισβήτητης κυριαρχίας. Ἐπιπλέον, ἐκστράτευσε κατὰ τοῦ μικροῦ βρετανικοῦ βασιλείου τοῦ Ἑλμετ (περιοχὴ τοῦ σημερινοῦ Yorkshire) καί ἐκδίωξε τὸν βασιλέα Κέρετικ (Ceretic) περί τό 616-620, προσαρτώντας τὰ ἐδάφη του. Τὴν ἐποχὴ ἐκείνη, τό βασίλειο τοῦ Ἑντουίν ἐκτεινόταν ἀπὸ τὸν ποταμὸ Χάμπερ στὰ νότια μέχρι τὴ σημερινὴ νότια Σκωτία στὰ βόρεια. Ὁ Βέδας μάλιστα ἀναφέρει ὅτι «τὴν ἐποχὴ τοῦ Ἑντουίν ἐπικρατοῦσε ἀπόλυτη εἰρήνη σέ ὁλόκληρη τὴν ἐπικράτειά του», ὑπονοώντας ὅτι ἡ δύναμη καί ἡ δικαιοσύνη τοῦ βασιλιᾶ ἐξασφάλισαν εὐημερία καί ἀσφάλεια στοὺς ὑπηκόους του.

Ἡ πορεία πρὸς τὸν Χριστιανισμό

Παρά τίς στρατιωτικὲς του ἐπιτυχίες, ὁ Ἑντουίν παρέμενε ἀκόμη εἰδωλολάτρης κατὰ τὰ πρῶτα χρόνια τῆς βασιλείας του. Σημαντικὴ καμπὴ στή ζωὴ του ἀποτελέσε ὁ γάμος του μέ τὴν πριγκίπισσα Ἑθελμπουργκ τοῦ Κέντ. Ἡ Ἑθελμπουργκ ἦταν κόρη τοῦ χριστιανοῦ βασιλιᾶ Ἑθελμπερτ τοῦ Κέντ καί τῆς Μπέρθας (γαλλικῆς καταγωγῆς)· εἶχε μεγαλώσει σέ μία αὐλὴ ἥδη ἐκχριστιανισμένη ἀπὸ τίς ἱεραποστολὰς τοῦ Ἀγίου Αὐγουστίνου. Ὁ ἀδελφός της, βασιλιάς Ἑαντβαλντ (Eadbald) τοῦ

Κέντ, συμφώνησε να τή δώσει σύζυγο στὸν Ἐντουιν μόνο ὑπὸ τὸν ὅρο ὅτι ἐκεῖνος θὰ ἐξέταζε σοβαρά τή νέα πίστη. Ἔτσι, ὅταν ὁ Ἐντουιν νυμφεύθηκε τὴν Ἑθελμπουργκ (περί τὸ 625 μ.Χ.), ἔφτασε στή Νορθουμβρία μαζί της καὶ ὁ ἐπίσκοπος Παυλῖνος (Paulinus) ἀπὸ τή Ρώμη, μέ ἀποστολή νά κηρύξη τὸν Χριστιανισμό στὸ εἰδωλολατρικὸ ἀκόμα βασίλειο.

Τὰ ἐπόμενα δύο ἔτη, ὁ Παυλῖνος ἐργαζόταν ἐπίμονα γιὰ τὸν φωτισμὸ τοῦ βασιλιᾶ. Ἡ ἀπόφαση ὅμως δὲν ἦταν εὐκόλη γιὰ τὸν Ἐντουιν, πού ἐμφανίζεται στίς πηγές ὡς συνετός καὶ σκεπτόμενος ἡγεμόνας. Σύμφωνα μέ τὴν Βέδα, ἓνα δραματικὸ γεγονὸς συνέβαλε στή μεταστροφή του: τὴν ἡμέρα τοῦ Πάσχα τοῦ 626, ἓνας δολοφόνος στάλθηκε μυστικά ἀπὸ τὸν εἰδωλολάτρη βασιλιά τῆς Νότιας Ἀγγλίας (πιθανῶς τὸν Κουίκχελμ τῆς Wessex) γιὰ νά σκοτώσει τὸν Ἐντουιν. Ὁ ἐπίδοξος φονιάς προσπάθησε νά δολοφονήσει τὸν βασιλιά ἀλλὰ ἡ ἀπόπειρα ἀπέτυχε: ἓνας πιστὸς εὐγενὴς τοῦ Ἐντουιν, ὁ Λίλα, θυσίασε τή ζωὴ του γιὰ νά σώσει τὸν βασιλιά, δεχόμενος αὐτὸς τὸ φονικὸ πλήγμα. Ἐκείνη τὴν ἴδια νύχτα, ἡ βασίλισσα Ἑθελμπουργκ γέννησε μία κόρη, τὴν πριγκίπισσα Eanfled (Ἑανφλεντ). Ὁ Ἐντουιν, συγκλονισμένος ἀπὸ τὴ σωτηρία του καὶ τὴ γέννηση τοῦ παιδιοῦ του, εὐχαρίστησε τὸν Θεὸ γιὰ τὸ διπλὸ αὐτὸ θαῦμα. Ἔταξε μάλιστα ὅτι ἂν τοῦ παραχωροῦσε ὁ Θεὸς τὴ νίκη ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν του, θὰ ἀσπαζόταν τή νέα πίστη. Ὡς πρῶτο βῆμα, ἐπέτρεψε νά βαπτιστεῖ τὸ νεογέννητο βρέφος του – ἡ μικρὴ Ἑανφλεντ ἔγινε ἔτσι τὸ πρῶτο μέλος τῆς οἰκονγένειας τοῦ Ἐντουιν πού βαπτίστηκε χριστιανή, κατὰ τὴν Πεντηκοστή τοῦ 626 μ.Χ.

Πιστὸς στὴν ὑπόσχεσή του, ὅταν ἀργότερα ὁ Ἐντουιν νίκησε τοὺς ἐχθροὺς πού ἐπιβουλεύονταν τὸν θρόνο του, ξεκίνησε σοβαρὸ διάλογο μέ τοὺς συμβούλους του σχετικὰ μέ τὴν ἀποδοχὴ τοῦ Χριστιανισμοῦ. Τὴν ἀνοιξη τοῦ 627 ὁ βασιλεὺς συγκέντρωσε τὴ βασιλικὴ αὐλὴ καὶ τοὺς εὐγενεῖς του γιὰ νά συζητήσουν ἀνοικτὰ τὸ ζήτημα τῆς νέας θρησκείας. Τὸ συμβούλιο αὐτὸ ἔμεινε ἱστορικὸ, διότι σέ αὐτὸ διατυπώθηκε ἀπὸ ἓναν εὐγενῆ τοῦ Ἐντουιν μία περίφημη παρομοίωση σχετικὰ μέ τὴ ζωὴ καὶ τὴν πίστη. Κατὰ τὸν χρονικογράφο Βέδα, ἓνας ἀπὸ τοὺς συμβούλους σηκώθηκε καὶ εἶπε στὸν βασιλέα: «Ἡ παρούσα ζωὴ τῶν ἀνθρώπων, βασιλιά μου, μοιάζει μέ τὴν πτήση ἑνὸς σπουργιτιοῦ πού μπαίνει πετώντας γρήγορα μέσα σέ μία αἶθουσα ἀπὸ μία πόρτα καὶ ἀμέσως βγαίνει ἀπὸ μία ἄλλη. Τὴν ὥρα πού βρίσκεται μέσα στὸ ζεστὸ αὐτὸ δωμάτιο τοῦ χειμερινοῦ συμποσίου σου, εἶναι ἀσφαλὲς ἀπὸ τὴν παγωνιά τῆς καταιγίδος· μόλις ὅμως ἐξαφανιστεῖ ἔξω, ἐπιστρέφει στὸ ψυχὸς καὶ τὸ σκοτάδι τοῦ χειμῶνος. Ἔτσι καὶ ἡ ἀνθρώπινη ζωὴ φανερῶνεται γιὰ λίγο, ἀλλὰ τί προηγήθηκε καὶ τί ἀκολουθεῖ παραμένει σέ μας ἄγνωστο. Ἐάν λοιπὸν αὕτῃ ἡ νέα διδασκαλία μᾶς φέρνει περισσότερη βεβαιότητα γιὰ τὴ μεταθανάτια ζωὴ, δίκαια ἀξίζει νά τὴν ἀκολουθήσουμε»¹.

Τά λόγια αὐτά συγκίνησαν τόν Ἑντουιν καί τούς παρευρισκομένους, διότι ἐξέφραζαν εὐγλωττα τόν προβληματισμό τους γιά τό πρόσκαιρο τῆς ζωῆς καί τήν ἀνάγκη ἐλπίδος σέ κάτι ἀνώτερο. Ἀμέσως μετά πῆρε τόν λόγο ὁ ἀρχιερέας τῆς παγανιστικῆς θρησκείας, ὁ Κόιφι, ὁ ὁποῖος ἐξέφρασε κι ἐκεῖνος τήν ἀπογοήτευσή του ἀπό τά παλιά εἰδώλα: «Κανείς ἀπό τούς θεούς μας δέν μπόρεσε νά βοηθήσει τόν λαό ἢ νά φέρει κάποια ὠφέλεια» ὁμολόγησε, καί παρότρυνε τόν βασιλέα νά δοκιμάσουν τή νέα πίστη. Ὁ Ἑντουιν, ἔχοντας πλέον πειστεῖ, ἔδωσε ἄδεια στόν Παυλίνο νά κηρύξει ἐλεύθερα τό Εὐαγγέλιο καί δήλωσε ἑτοίμος νά βαπτιστεῖ. Ὁ Κόιφι τότε θέλησε νά δώσει ἕνα ἡχηρό μήνυμα ἐγκατάλειψης τῶν παλαιῶν θεῶν: ἔφιππος καί κρατώντας πολεμικό δόρυ, ἔσπευσε στό παλιό εἰδωλολατρικό τέμενος τῆς περιοχῆς (στό Γκούντμανχαμ, Goodmanham) καί τό καταγκρέμισε, ρίχνοντας τό δόρυ καί γκρεμίζοντας τά ξόανα τῶν εἰδώλων.

Στίς 12 Ἀπριλίου 627 (ἡμέρα τοῦ Πάσχα ἐκείνου τοῦ ἔτους), ὁ βασιλιάς Ἑντουιν βαπτίστηκε ἐπισήμως χριστιανός ἀπό τόν ἐπίσκοπο Παυλίνο. Ἡ βάπτισμα τελέστηκε σέ μία προσωρινή ξύλινη ἐκκλησία (τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου) πού κατασκευάστηκε τάχιστα στό Γιόρκ (τὴν πρωτεύουσά του), στήν τοποθεσία ὅπου ἀργότερα ἀνεγέρθηκε ὁ περίφημος καθεδρικός ναός τῆς πόλεως. Μαζί μέ τόν Ἑντουιν, βαπτίστηκαν ἐπίσης πολλοί εὐγενεῖς καί μέλη τῆς αὐλῆς του. Ὁ βασιλιάς ἔδειξε μεγάλο ζῆλο γιά τή νέα πίστη, στηρίζοντας μέ θέρμη τό ἔργο τοῦ Παυλίνου. Ἡ ἐπιρροή του μάλιστα ὥθησε καί ἄλλους ἡγεμόνες νά ἀσπαστοῦν τόν Χριστιανισμό: λίγο ἀργότερα, ὁ υἱός καί διάδοχος τοῦ Ράεντβαλντ στήν Ἀνατολική Ἀγγλία, Ἑαρθβαλντ, πείστηκε νά βαπτιστεῖ καί αὐτός. Ὁ Ἑντουιν ἀνέθεσε στόν Παυλίνο τήν ἐπισκοπική ἔδρα τῆς Ὑόρκης (ὁ Παυλῖνος ἔγινε ἔτσι ὁ πρῶτος ἐπίσκοπος τῆς Ὑόρκης), ἐνῶ ἵδρυσε καί μία δεύτερη ἐπισκοπή στό Λίνκολν, ἐπεκτείνοντας τήν Ἐκκλησία καί στό νότιο τμήμα τοῦ βασιλείου του. Γιά ἕνα διάστημα, ὁ Χριστιανισμός φάνηκε νά ἐδραιώνεται στή Νορθουμβρία ὑπό τήν ἡγεσία τοῦ Ἑντουιν.

Πτώση καί μαρτυρικός θάνατος

Ἡ εὐημερία καί ἡ χριστιανική ἀναγέννηση τῆς Νορθουμβρίας δέν ἔμελλε νά διαρκέσουν πολύ. Νέοι ἐχθροί ἀπειλῶσαν τόν Ἑντουιν, αὐτή τή φορά ἀπό τόν νότο καί τή δύση. Ὁ εἰδωλολάτρης βασιλιάς Πέντα τῆς Μερκίας συμμαχῆσε μέ τόν Οὐαλό ἡγεμόνα Κάντβαλλον (τόν ἴδιο πού ὁ Ἑντουιν εἶχε παλαιότερα ἐκδιώξει) καί ἀπό κοινοῦ εἰσέβαλαν στά ἐδάφη τῆς Νορθουμβρίας γύρω στό 632 μ.Χ. Ὁ Ἑντουιν συγκέντρωσε τό στράτευμά του γιά νά τούς ἀντιμετωπίσει στή μάχη τοῦ Χάτφιλντ Τσέιζ (Hatfield Chase), πού ἔλαβε χώρα στίς 12 Ὀκτωβρίου 632 (ἢ 633). Στή σκληρή αὐτή σύγκρουση, οἱ Νορθουμβροὶ ἠττήθηκαν καί ὁ

ἴδιος ὁ βασιλιάς Ἐντουιν ἔπεσε μαχόμενος. Μαζί του σκοτώθηκε καί ὁ πρωτότοκος υἱός του Ὁσφριθ, ἐνῶ ἕνας ἄλλος υἱός, ὁ Ἐντφριθ, συνελήφθη ἀπό τόν Πέντα καί ἐκτελέστηκε λίγο ἀργότερα.

Μέ τόν θάνατο τοῦ Ἐντουιν, τό ἡνωμένο βασιλγεῖο τῆς Νορθουμβρίας διαλύθηκε προσωρινά. Στή Ντέιρα ἀνέβηκε στό θρόνο ἕνας συγγενής του Ἐντουιν, ὁ Ὁσρικ, ἐνῶ στή Βερνικία ἐπανεμφανίστηκε ὁ Ἐανφριθ, υἱός τοῦ παλαιοῦ βασιλέως Ἐθελφριθ καί τῆς ἀδελφῆς τοῦ Ἐντουιν Ἀχα. Καί οἱ δύο αὐτοί διάδοχοι δυστυχῶς ἀποστάτησαν ἀπό τόν χριστιανισμό καί γύρισαν στόν παγανισμό μετά τήν ἀνάρρησή τους. Ὡστόσο, οὔτε ἐκεῖνοι βασιλεύσαν γιά πολύ — ὁ Κάντβαλλον τούς καταδίωξε καί τούς σκότωσε μέσα στό ἐπόμενο ἔτος, προκαλώντας χάος στή χώρα. Τό χριστιανικό ἔργο τοῦ Παυλίνου κινδύνευσε νά χαθεῖ τελείως, καθώς ἡ Ἐκκλησία τῆς Νορθουμβρίας ἔμεινε χωρίς προστάτη. Ὁ ἐπίσκοπος Παυλῖνος ἀναγκάστηκε νά φύγει ἐσπευσμένα ἀπό τό Γιόρκ καί νά καταφύγει στό Κέντ, παίρνοντας μαζί του τήν βασίλισσα Ἐθελμπουργκ καί τά παιδιά της.

Τό σῶμα τοῦ Ἀγίου Ἐντουιν ἀρχικά θάφτηκε πρόχειρα στό πεδίο τῆς μάχης, ἀλλά κατόπιν, σύμφωνα μέ τήν παράδοση, τά λείψανά του μεταφέρθηκαν καί τιμήθηκαν ἀπό τούς χριστιανούς. Ἡ κεφαλή του λέγεται ὅτι ἐνταφιάστηκε στήν ἐκκλησία τῆς ὸρκης, ἐνῶ τό ὑπόλοιπο σῶμα του μετακομίστηκε στή Μονή Γουίτμπυ (Whitby). Ἡ ἐπιλογή τοῦ Γουίτμπυ πιθανότατα δέν ἦταν τυχαία: λίγα χρόνια ἀργότερα, ἡ ἀδελφότεκνη τοῦ Ἐντουιν, Ἀγία Ἐλφλεντα, καί μία ἄλλη συγγενής του, Ἀγία Χίλντα, ἀνέλαβαν ὡς ἡγουμένισσες στό μεγάλο αὐτό μοναστικό κέντρο τῆς Νορθουμβρίας.

Κληρονομιά καί τιμή τοῦ Ἀγίου

Ὁ Ἐντουιν τῆς Νορθουμβρίας θεωρεῖται ἀπό τήν ἐκκλησιαστική παράδοση ὡς Ἅγιος βασιλεύς καί μάρτυς. Παρότι σκοτώθηκε σέ μάχη καί ὄχι σέ διωγμό, ἐντούτοις πέθανε ὑπερασπιζόμενος τήν χριστιανική του πίστη καί βασιλεία ἀπέναντι στούς παγανιστές ἀντιπάλους. Γί' αὐτό τόν λόγο, ὅπως ἀναφέρει ὁ Βέδας, τόσο ὁ Ἐντουιν ὅσο καί ὁ διάδοχός του Ὁσβαλντ (πού ἐπίσης φονεύθηκε ἀπό εἰδωολάτρες τό 642) χαρακτηρίστηκαν «χριστιανοί μάρτυρες» ἐκείνη τήν ἐποχή. Παρότι ἡ Ἐκκλησία ἀναγνωρίζει ἐπάξια τόν Ἐντουιν ὡς βασιλέα καί μάρτυρα, φαίνεται πῶς στή συλλογική μνήμη καί εὐλάβεια τῶν πιστῶν, ἡ μορφή τοῦ διαδόχου του, Ἀγίου Ὁσβάλδου (ἀδελφότεκνος τοῦ Ἀγίου Ἐντουιν), κατέλαβε μία λαμπρότερη θέση. Τοῦτο συνέβη διότι ἡ βασιλεία τοῦ Ὁσβάλδου, ὁ ὁποῖος ἐπανένωσε τή Νορθουμβρία τό 634 μ.Χ., συνδέθηκε μέ τήν ὀριστική ἐμπέδωση τοῦ Χριστιανισμοῦ στόν βορρᾶ, χάρις στή συνδρομή τῶν ἱεραποστόλων ἀπό τήν Ἰρλανδία, ὅπως τοῦ

Ἁγίου Ἐῖνταν τοῦ Λινστισφέρν. Ἐτσι, ἡ ἀκτινοβολία τῆς ἀγιότητος τοῦ Ὁσβάλδου ὡς εὐεργέτη τοῦ λαοῦ του, ἀναπόφευκτα ἐπισκίασε τὴν ἀνάμνηση τοῦ Ἐντουίν, χωρὶς βεβαίως νὰ μειώνει τὴν δική του ἀγιότητα.

Ὡστόσο, ὁ Ἐντουίν δέν ἔπese στὴν πλήρη λήθη. Ἡ ἱστορία του, καταγεγραμμένη μέ θερμὰ λόγια ἀπὸ τὸν Βέδα, ἀνέδειξε τὴν προσωπική του πορεία πρὸς τὴν ἀλήθεια καὶ τὸ βάπτισμά του ὡς καθοριστικό γεγονός γιὰ τὸν ἐκχριστιανισμό τῶν Ἀγγλοσαξόνων. Ἡ περίπτωση τοῦ προσφέρει ἕνα συγκινητικό παράδειγμα ἑνὸς δικαίου εἰδωλολάτρη βασιλιά πού δέχθηκε τελικὰ τὸ φῶς τοῦ Χριστοῦ. Ἄν καὶ τὸ ἔργο του νὰ στερεώσει τὴν Ἐκκλησία στὴ Νορθουμβρία δέν ὁλοκληρώθηκε κατὰ τὴ ζωὴ του —οἱ διάδοχοί του ἀρχικά ξέπesan στὴν εἰδωλολατρία— οἱ βάσεις πού ἔθεσε ἀπέδωσαν καρπούς λίγο ἀργότερα, ὑπὸ εὐνοϊκότερες συνθήκες. Ὁ ἴδιος ὁ Βέδας ὑπογραμμίζει ὅτι ἡ φήμη τοῦ Ἐντουίν ἔγκειται κυρίως στὴν μεταστροφή του καὶ στό ὅτι ἔφερε ἠνωμένο βασίλειο καὶ εἰρήνη στὸν βορρᾶ, ἔστω καὶ προσωρινά. Τὸ παράδειγμα τοῦ Ἁγίου Ἐντουίν ἐνέπνευσε καὶ ἄλλους ἄρχοντες τῆς ἐποχῆς του νὰ βαπτιστοῦν, καὶ ἡ σύντομη χριστιανικὴ βασιλεία του προοιόνισε τὴν τελικὴ νίκη τοῦ Χριστιανισμοῦ στὴν Ἀγγλία.

Οἱ Ἀγγλίκανοί, οἱ Ρωμαιοκαθολικοὶ καὶ ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία μνημονεύουν τὸν Ἅγιο Ἐντουίν ὡς ἕναν ἀπὸ τοὺς ἁγίους βασιλεῖς τοῦ 7ου αἰῶνος. Ἡ μνήμη του τιμᾶται στίς 12 Ὀκτωβρίου —ἡμερομηνία τῆς μαρτυρικῆς του τελευτῆς. Σὲ ἀγγλικές παραδόσεις ἀναφέρεται ὡς προστάτης ἅγιος τῶν νεοφωτίστων, τῶν βασιλέων καὶ γενικά τῶν ἀνθρώπων πού βιώνουν ἐξορία ἢ ἀπώλεια πατρίδος. Μέσα ἀπὸ τὸν βίο τοῦ Ἁγίου Ἐντουίν βλέπουμε τὴν μετάβαση τῶν ἀγγλοσαξονικῶν λαῶν ἀπὸ τὸ σκοτάδι τοῦ παγανισμοῦ στό φῶς τοῦ Χριστοῦ, μία μετάβαση πού συχνὰ πέρασε μέσα ἀπὸ πολέμους, θυσίες καὶ τὴν πίστη ὁραματιστῶν ἡγετῶν. Ὁ Ἅγιος Ἐντουίν, βασιλεὺς καὶ μάρτυς, στέκεται ὡς μία σημαντικὴ μορφή αὐτῆς τῆς ἱστορικῆς πορείας, συνδέοντας τὸν ἥρωισμό τοῦ πολεμιστῆ – βασιλιά μέ τὴν ταπείνωση τοῦ νεοφωτιστοῦ χριστιανοῦ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ:

1. BEDE, *A History of the English Church and People*, Penguin Books, Middlesex, 1978, σ. 127.

ΠΗΓΕΣ:

- Bede, *A History of the English Church and People*, Penguin Books, Middlesex, 1978, σσ. 114-142.
- J. A. Giles, *The Anglo-Saxon Chronicle*, G. Bell and Sons Ltd., London, 1914, σσ. 15-16.

- N. J. Higham, *The Kingdom of Northumbria AD 350-1100*, Alan Sutton, Phoenix Mil, 1993, σσ. 113-124.
- F. M. Stenton, *Anglo-Saxon England*, Clarendon Press, Oxford, 1950, σσ. 78-81, 113-116.
- D. P. Kirby, *The Earliest English Kings*, Routledge, London and New York, 2000, σσ. 63-73.
- Paul Frodsham, *Cuthbert and the Northumbrian Saints: An introduction to the Saints of the Northumbrian Golden Age from the Baptism of King Edwin to the death of Bede c. 627-735*, Northern Heritage Publishing, 2009, σσ. 27-35.

Διάκονος ΑΝΔΡΕΑΣ ΜΑΤΕΪ

Παναγιώτη Τοκκαρή
Ο ΑΓΙΟΣ ΕΡΜΗΝΙΓΙΛΔΟΣ

Ἅγιος Ἑρμηνιγίλδος ἦταν γιὸς τοῦ Βασιλιᾶ τῶν Βησιγόθων τῆς Ἰσπανίας Λιουβιγγέλδου. Ὁ βασιλιάς αὐτός καί ὅλο τό ἔθνος του εἶχαν προσχωρήσει στήν αἵρεση τῶν Ἀρειών. Ὁ Ἑρμηνιγίλδος ὁμως διδάχθηκε τήν Ὁρθόδοξη πίστη ἀπό τόν ἐπίσκοπό Ἰσπάλεως Λέανδρο, σέ ἓνα ταξίδι του. Ὅταν ἐπέστρεψε στό σπίτι του, ἔγινε γνωστό ὅτι εἶχε ἀπαρνηθεῖ τόν ἀρειανισμό καί εἶχε γίνει χριστιανός. Αὐτό τό γεγονός στενοχώρησε τόν πατέρα του, ὁ ὁποῖος προσπάθησε νά τόν μεταπείσει μέ παρακάλια καί μέ ἀπειλές νά τόν τρομάξει ὥστε νά ἐπιστρέψει στήν αἵρεση. Ἐκεῖνος ἀπαντοῦσε σταθερότατα πῶς ποτέ δέν θά μπορούσε νά ἀφήσει τήν ἀληθινή πίστη, τώρα πιά πού τήν γνώρισε¹.

Ὁ πατέρας ὅταν δέν κατόρθωσε τίποτα, ὀργισμένος τόν ἔπαυσε ἀπό βασιλιά καί τοῦ στέρπησε ὅλη τήν περιουσία του. Ἀκολουθῶς τόν κατήγγειλε ὁ ἴδιος ὡς χριστιανό καί ἔτσι τόν φυλάκισαν δένοντάς του μέ σίδερα τόν τράχηλο καί τά χέρια. Ὁ νεαρός βασιλιάς Ἑρμηνιγίλδος, καταφρονώντας τήν ἐπίγεια βασιλεία καί ἀναζητώντας τήν οὐράνια μέ ἔντονο πόθο, ἐκεῖτο ἀλυσσοδεμένος πάνω σέ τσόλι, ἀποδίδοντας ἱκεσίες στόν Παντοδύναμο Θεό γιά νά τόν ἐνδυναμώσει². Τόσο ψηλότερα στεκόταν περιφρονώντας τή δόξα τοῦ περαστικοῦ κόσμου, ὅσο καί γνώριζε μέσ στά δεσμά του, πόσο μηδανικό ἦταν ὅτιδήποτε μπορούσε νά τοῦ ἀφαιρεθεῖ.

Σάν ἔφθασε ἡ μέρα τῆς ἑορτῆς τοῦ Πάσχα, μέσα στό σκοτάδι ὁ δυσσεβής πατέρας του ἔστειλε ἕναν ἀρειανό ἐπίσκοπο γιά νά μεταλάβει αὐτός ἀπό τό χέρι του τήν κοινωνία τῆς ἱερόσυλης ἱερουργίας τους καί ἔτσι μέ αὐτό νά ἀξιωθεῖ νά ἐπανεύρει τή θέση του στήν πατρική εὐνοια. Ἀλλά ὁ δοσμένος στόν Θεό ἄνδρας ἀποπῆρε καταλλήλως τόν ἀρειανό ἐπίσκοπο πού ἦρθε καί μέ ἀντάξιους ἐλέγχους ἀποδίωξε ἀπό τόν ἑαυτό του τήν κακοπιστία ἐκείνου, γιατί, ἂν καί ἐξωτερικά ἔκειτο δεμένος, ἀπό μέσα του στεκόταν μέ σιγουριά ὁ λογισμός του σέ ὑψηλές κορυφές³.

Ὅταν ἐπέστρεψε ὁ ἐπίσκοπος, ὁ ἀρειανός πατέρας ἐκείνου γεμάτος ὀργή ἀμέσως ἔστειλε δικούς του ἀνθρώπους νά ἐκτελέσουν ἐπὶ τόπου τόν σταθερότατο ὁμολογητή τοῦ Θεοῦ. Ἔτσι κι ἔγινε: Μόλις μῆκαν

μέσα στο κελί του κάρφωσαν τό τσεκούρι στο κρανίο του, καθώς αυτός ήταν γονατιστός και προσευχόταν, αφαιρώντας έτσι τη ζωή από τό σώμα του. Μέ άλλα λόγια κατάφεραν νά τοῦ σκοτώσουν ἀπλῶς τό σῶμα, τό ὁποῖο, αὐτός πού ἐκτελέσθηκε, εἶχε καταστήσει καί προηγουμένως σαφές πώς καί ὁ ἴδιος περιφρονοῦσε. Ἡ ἐκτέλεσή του ἐγίνε στίς 13 Ἀπριλίου 585μ.Χ.⁴

Ἀλλά γιά νά καταδειχθεῖ ἡ ἀληθινή του δόξα, δέν ἔλειψαν καί τά ἄνωθεν θαύματα. Μέσα στή σιγή τῆς νύκτας ἄρχισε νά ἀκούγεται ὠδή ψαλμωδίας στό σῶμα τοῦ βασιλέως καί μάρτυρος, τοῦ ἀκριβῶς καί ἀληθινά βασιλέως, καθότι μάρτυρος.

Ὁ Ἑρμηνιγίλδος εἶχε ἕναν γιό ἀπό τή σύζυγο του, τόν Ἀθανάγκιλι, ὁ ὁποῖος ὀνομάστηκε ἀπό τόν ἐκ μητέρων προπάππο του, βασιλιά Ἀθανάγκιλι. Ἡ σύζυγος τοῦ Ἑρμηνιγίλδου, Ἰνγκουντ καί ὁ υἱός τους προσπάθησαν νά καταφύγουν στήν Κωνσταντινούπολη μετά τήν ἐκτέλεσή του, ἀλλά τούς τό ἀρνήθηκαν, ἐνῶ βρίσκονταν ἤδη στή Σικελία. Στή συνέχεια ἐπέστρεψαν στό Φραγκικό βασίλειο, ὅπου ὁ γιός παρέμεινε ὑπό τήν ἐπιμέλεια τῆς μητέρας του καί τῆς μητέρας τῆς Μπρουχίλντας.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Μεγάλη Ὁρθόδοξη Χριστιανική Ἐγκυκλοπαίδεια, σ. 274.
2. Ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Μεγάλου ΔΙΑΛΟΓΟΙ III, 31, 2-5, σ. 248.
3. Ὁ.π., σ. 249.
4. Ὁ.π., σ. 249.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΤΟΚΚΑΡΗΣ

Θεολόγος

Χριστάκη Εὐσταθίου

Ο ΑΓΙΟΣ ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΚΑΝΤΕΡΒΟΥΡΙΑΣ

Ἅγιος Θεόδωρος Ἀρχιεπίσκοπος Καντερβουρίας, ἕνας ξεχωριστός Ἑλληνας τῆς διασποράς, γεννήθηκε τό ἔτος 602μ.Χ., στήν Ταρσό τῆς Κιλικίας. Τίς σπουδές του ὁ Ἅγιος Θεόδωρος τίς συμπλήρωσε στήν ξακουστή τότε γιά τά γράμματα καί τόν πολιτισμό, Ἀθήνα, ἡ ὁποία μεγαλοφυῶσε στό οἰκουμενικό πολιτισμικό γίγνεσθαι, ἐκεῖ ὅπου ἀναδείχθηκαν μεγάλες προσωπικότητες. Ἀπέκτησε πολύ νωρίς τή φήμη τοῦ φιλοσόφου λόγω τῆς πολυμάθειας καί τῆς σοφίας του. Ὡστόσο, οἱ βαθύτερες ὑπαρξιακές καί πνευματικές ἀναζητήσεις του τόν ἐσπρωξαν νά ἀσπαστεῖ τόν μοναχικό βίο καί νά ἐντυφῆσει στίς ἀρχές καί τίς ἀρετές του.

Ὅταν ἔφθασε σέ ἡλικία ἐξήντα ἐτῶν, ὁ Θεόδωρος μετέβη στήν τόσο ξακουστή τότε Ρώμη. Ἐξη χρόνια ἀργότερα καί συγκεκριμένα τό 668μ.Χ., ἐνῶ βρισκόταν στή μονή «Ad Aquas Salvias», ὁ Πάπας Βιταλιανός τόν χειροτόνησε Ἀρχιεπίσκοπο τοῦ τότε κηρεύοντος θρόνου τῆς Καντερβουρίας. Τοῦ ἀνατέθηκε μάλιστα ἡ δικαιοδοσία τῆς Βρετανικῆς Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία τήν ἐποχή ἐκείνη ἀντιμετώπιζε μεγάλη κρίση, πού ξέσπασε λόγω τῶν ἀντεγκλήσεων καί διαμαχῶν, μεταξύ τῶν ὑποστηρικτῶν τῆς τοπικῆς κελτικῆς παράδοσης καί τῶν ρωμαϊζόντων, πού ἐπεδίωκαν νά ἐπιβάλουν τά ἔθιμα τῆς Ρώμης σχετικά μέ τόν ἑορτασμό τοῦ Πάσχα.

Μέ τή βοήθεια τοῦ ἀββᾶ Ἀδριανοῦ τοῦ Ἀφρικανοῦ, ὁ Θεόδωρος ἀναχώρησε γιά τή Βρετανία τό ἴδιο ἔτος. Μετά ἀπό ἕνα ταξίδι πού διήρκεσε ἕνα ὁλόκληρο χρόνο, κατά τό ὁποῖο ἐνημερώθηκε ἀπό τόν ἐπίσκοπο Παρισίων Ἀγιλβέρτο (πρώην ἐπίσκοπο Οὐέσσεξ) γιά τίς συνθῆκες καί τίς ἰδιομορφίες πού ἐπικρατοῦσαν στή Βρετανική Ἐκκλησία, ἔφτασε στήν Καντερβουρία.

Ἀμέσως ἀνέλαβε τά καθήκοντά του καί μάλιστα προχώρησε σέ πράξεις καί ἔργα. Μετά ἀπό τήν κατάστρωση τῶν σχεδίων του δέν δίστασε νά ἐπιδοθεῖ σέ ποιμαντικές περιοδεῖες στήν ἐπαρχία του. Στή συνέχεια, γιά νά διευκολύνει τό ποιμαντικό ἔργο, προέβη σέ κάτι πού συνέλαβε ἐν τῇ σοφίᾳ του, ἀλλά κυρίως μέ τήν πνευματική διορατικότητά του.

Διαίρεσε τή χώρα σέ ἐνορίες καί ἐπισκοπές, στίς ὁποῖες τοποθέτησε ἄξιους ποιμένες καί ἱερεῖς. Ἦταν μία ἐνέργεια πού ἐξυφάνθηκε μέσα ἀπό τήν πνευματική του διαύγεια καί ἀνταποκρινόταν σέ ἰδιαίτερες εὐαισθησίες του γύρω ἀπό τό βαθύτερο νόημα καί πνεῦμα τῆς Ἐκκλησίας.

Τό 672μ.Χ., ὁ Θεόδωρος συγκάλεσε τή σύνοδο τοῦ Χάρτφορντ (Hertford). Σ' ἐκείνη τή Σύνοδο ἐπιβλήθηκε ὁ ἑορτασμός τοῦ Πάσχα. Σύμφωνα μέ τήν παράδοση τῆς Ρώμης, ἔθεσε τέλος στίς διαφορές περὶ δικαιοδοσίας μεταξύ τῶν ἐπισκόπων καί ἐπανέφερε τήν τάξη καί τήν ἐκκλησιαστική πειθαρχία στά μοναστήρια, στὸν κλῆρο καί στὸν λαό.

Ἀργότερα καί πιό συγκεκριμένα τό 679μ.Χ., συγκάλεσε τή σύνοδο τοῦ Χάτφιλντ (Hatfield), ὅπου ἐπιβλήθηκαν οἱ δογματικές ἀποφάσεις τῆς συνόδου τοῦ Λατερανοῦ (συγκλήθηκε τό 649μ.Χ.), πού καταδίκασαν τὸν Μονοθελητισμό. Πρόκειται γιὰ μία ἐπικίνδυνη αἵρεση, ἡ ὁποία ἀπειλοῦσε νά συνθλίψει μέ τήν πλάνη τῆς τὰ θεμέλια τῆς Ἐκκλησίας. Εἰδικότερα, ὁ Μονοθελητισμός ἐμφανίστηκε ὡς συνέχεια τοῦ Μονοφυσισμοῦ, ὅταν ὁ αὐτοκράτορας Ἡράκλειος ἐξέδωσε τό διάταγμα, γνωστό ὡς «Ἐκθεσις», τό 638μ.Χ., προκειμένου νά γεφυρώσει τό χάσμα μεταξύ μονοφυσιτῶν ὑπηκόων στίς περιοχές τῆς Αἰγύπτου, Παλαιστίνης καί Συρίας καί τῆς ὑπόλοιπης Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας, καθὼς κατανοοῦσε ὅτι ἡ δογματική καί ἐθνολογική διαφορά, ἡ μεγάλη ἀπόσταση ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολη καί οἱ συνεχεῖς ἐπιθέσεις ἀπὸ Πέρσες καί Ἀραβες, ἀποξένωναν τοὺς πληθυσμούς αὐτοὺς ἀπὸ τὴν Αὐτοκρατορία καί καθιστοῦσαν εὐκόλη τὴν ἀπώλεια τῶν ἐν λόγῳ περιοχῶν, ὅπως καί τελικὰ ἔγινε κατὰ τὴν ἀραβική κατάκτηση. Σύμφωνα μέ αὐτό τό σχέδιο, οἱ Μονοφυσίτες θά δέχονταν ὅτι στὸν Χριστὸ ὑπάρχουν δύο φύσεις μετὰ τὴν ἔνωση θείας καί ἀνθρωπίνης φύσεως καί ἀπὸ τὴν ἄλλη οἱ Ὁρθόδοξοι θά δέχονταν ὅτι στὸ Χριστὸ ὑπάρχει μία θέληση καί ἐνέργεια, μετὰ τὴν ἔνωση τῶν δύο φύσεων. Αὐτὸ ἔθετε ὑπὸ ἀμφισβήτηση τὴν ἀλήθεια γύρω ἀπὸ τὸ Πρόσωπο τοῦ Χριστοῦ, ὅτι εἶναι τέλειος Θεὸς καί τέλειος Ἄνθρωπος, ἐπομένως ὁ Σωτὴρας τοῦ κόσμου. Διασαλευόταν μέ ἄλλα λόγια τὸ Χριστολογικὸ Δόγμα, θεμέλιος λίθος τῆς ἴδιας τῆς Ἐκκλησίας.

Παρά τὴν προσπάθειά του νά ἐπιβάλλει τὸ νέο δόγμα, ὁ Μονοθελητισμός ἀπέτυχε. Ὁ Ἅγιος Μάξιμος ὁ Ὁμολογητής, ἡ μεγάλη αὐτὴ πατερική μορφή, ἀναδείχθηκε μέγας ὑπέρμαχος τῆς ὀρθοδόξου πίστεως, ἐναντιωθεὶς σέ ἀποφάσεις αὐτοκρατόρων καί πατριαρχῶν, οἱ ὁποῖοι χάριν πολιτικῶν σκοπιμοτήτων προχώρησαν σέ ἐνέργειες δημιουργίας αἵρετικῶν δοξασιῶν καί ὑπερασπίσεως αἵρετικῶν ὁμάδων καί λαῶν καί συγκεκριμένα τῶν Μονοφυσιτῶν, προκειμένου νά τοὺς προσεταιρισθοῦν, νοθεύοντας τὸ ὀρθόδοξο δόγμα καί τὴν ἐξ αὐτοῦ ἀπορρέουσα δυνατότητα λυτρώσεως καί σωτηρίας, τὴν ὁποία μᾶς χάρισε ἡ Θεία

Ἐνανθρώπιση τοῦ Θεοῦ στό πρόσωπο τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Τελικά, καταδικάστηκε ἀπό τήν ΣΤ΄ Οἰκουμενική Σύνοδο, ἡ ὁποία ἀπεφάνθη ὅτι ἀφοῦ στήν ὑπόσταση τοῦ Χριστοῦ ὑπάρχουν δύο φύσεις, ἡ θεία καί ἡ ἀνθρωπίνη, ὑπάρχουν καί δύο φυσικές θελήσεις καί δύο φυσικές ἐνέργειες, ἡ θεία καί ἡ ἀνθρωπίνη, πού ἐνεργοῦσαν «ἀδιαιρέτως, ἀτρέπτως, ἀμερίστως, ἀσυγχύτως», χωρίς νά συγκρούονται μεταξύ τους.

Τό 678μ.Χ., ὁ ἅγιος ἀρχιεπίσκοπος Θεόδωρος, διαίρεσε τή μεγάλη ἐπισκοπή τῆς Ὑόρκης, ἐνέργεια πού προκάλεσε τήν ἀντίδραση τοῦ ἐπισκόπου Βιλφρίδου (Wilfrid). Οἱ προσπάθειες τοῦ τελευταίου νά δικαιωθεῖ ἀπό τή Ρώμη τόν κράτησαν γιά πολλά χρόνια μακριά ἀπό τόν θρόνο του. Λίγο πρίν τόν θάνατο του, ὁ Ἅγιος Θεόδωρος ζήτησε ἀπό τόν βασιλιά Aldfrith νά τόν ἀποκαταστήσει στήν ἐπισκοπή του, καί κάλεσε καί τόν ἴδιο γιά νά συμφιλιωθοῦν.

Γιά τήν ὁργάνωση τῆς νεόφυτης Βρετανικῆς Ἐκκλησίας, ὁ Ἅγιος Θεόδωρος ἐνεργοῦσε μέ ἀποφασιστικότητα σέ ὅλες του τίς ποιμαντικές δραστηριότητες, ὥστε ἡ Ἐκκλησία τῆς Βρετανίας νά βρίσκεται σέ κοινωνία μέ τόν θρόνο τῆς Ρώμης. Μέ τίς ἐνέργειές του αὐτές, προετοίμασε τό ἔδαφος γιά τήν ἐνότητα τῆς χώρας καί τήν ἀνάπτυξη τοῦ χριστιανικοῦ πολιτισμοῦ, ὁ ὁποῖος ζωογονήθηκε μέ τή συμβολή τῶν ἐλληνικῶν γραμμάτων.

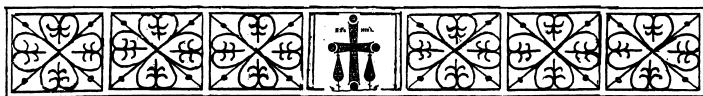
Πρός τόν σκοπό αὐτό, ἱδρυσε στήν Καντερβουρία μιά περίφημη σχολή, ὅπου ὑπό τή διεύθυνση τοῦ ἀββᾶ Ἀδριανοῦ διδάσκονταν τόσο τά ἐλληνικά ὅσο καί τά λατινικά. Ὁ σοφός ἀρχιεπίσκοπος ἐνθάρρυνε ἐπίσης τήν ἐκμάθηση τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς, τῶν ἐπιστημῶν καί τῶν τεχνῶν στά μοναστήρια, τά ὁποῖα ἔγιναν πηγές πολιτιστικῆς ἀκτινοβολίας. Κοιμήθηκε ἐν εἰρήνῃ στίς 19 Σεπτεμβρίου 690μ.Χ., ἡμέρα κατὰ τήν ὁποία τιμᾶται ἡ μνήμη του.

Μέ τό ὅλο ἔργο του, ὁ Ἅγιος Θεόδωρος Καντερβουρίας, ἀναδείχθηκε μεγάλη ἐκκλησιαστική μορφή, ἡ ὁποία παραπέμπει στήν ἐδραίωση τοῦ ἀνθρώπινου πολιτισμοῦ, δομημένου στά χριστιανικά καί ἐλληνικά γράμματα καί καταξιώθηκε σέ μιά ἀκτινοβόλα γιά τόν παγκόσμιο πολιτισμό προσωπικότητα.

ΧΡΙΣΤΑΚΗΣ ΕΥΣΤΑΘΙΟΥ

Θεολόγος, Ἐκπαιδευτικός

Δημήτριου Χ. Καππαῖ
ΑΓΙΟΣ ΙΕΡΩΝΥΜΟΣ (15 Ἰουνίου)

Στας ἀπό τούς μεγαλύτερους Ἁγίους καί Πατέρες τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας πού ἔζησαν πρὶν ἀπὸ τὸ Σχίσμα τοῦ 1054, εἶναι καί ὁ Ἅγιος Ἱερώνυμος. Γεννήθηκε στὸ χωριὸ Στριδώνι τῆς Δαλματίας τὸ 345 μ.Χ. τὴν ἐποχὴ πού ἡ Ἐκκλησία σέ Ἀνατολὴ καί Δύση ἦταν ἐνωμένη καί ἡ δυτικὴ χριστιανοσύνη ἦταν ὁρθόδοξη.

Σύμφωνα μέ τὸν ἱερό συναξαριστή, ὁ ὅσιος πατὴρ ἡμῶν Ἱερώνυμος ἦταν σύγχρονος τοῦ ἐν Ἁγίοις πατρός ἡμῶν Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου καί ἄλλων μεγάλων Πατέρων καί Διδασκάλων τῆς Ἐκκλησίας μας. Οἱ γονεῖς τοῦ Ἱερώνυμου ἦταν Ἰλλυρικῆς καταγωγῆς καί πολὺ πιστοὶ καί ἐνάρετοι ἄνθρωποι. Λόγω τοῦ ὅτι ἦταν εὐποροὶ καί συνειδητοὶ χριστιανοί, μπόρεσαν νὰ τοῦ προσφέρουν καλὴ μόρφωση καί νὰ τοῦ ἐμπνεύσουν τὴν εὐσέβεια. Σέ ἡλικία ἑπτὰ ἐτῶν ὁ πατέρας τοῦ Εὐσέβιος τὸν ἔστειλε στὴ Ρώμη γιὰ νὰ σπουδάσει φιλολογία καί ρητορικὴ, κοντὰ στὸν ὀνομαστό δάσκαλο καί φιλόσοφο Ρουφίνο, μέ τὸν ὁποῖο συνδέθηκε μέ στενὴ φιλία. Φοίτησε ἐπίσης κοντὰ στὸν γραμματικὸ Αἴλιο Δονάτο ἀπὸ τὸν ὁποῖο ἀπέκτησε γερὲς γνώσεις. Στὴ Ρώμη ἔμεινε δεκαπέντε χρόνια. Στὴν ἡλικία τῶν δεκαεννέα ἐτῶν καί ἄλλους εἴκοσι, βαπτίστηκε χριστιανός ἀπὸ τὸν ἐπίσκοπο Ρώμης Λιβέριο (352–366 μ.Χ.). Στὴ Ρώμη ὁ νεαρός τότε Ἱερώνυμος παρασύρθηκε ἀπὸ τὸν ἀκόλαστο βίو τῆς Ρωμαϊκῆς νεολαίας καί γιὰ ἄρκετὸ διάστημα ἔζησε μέσα στὴ διαφθορά. Αὐτὸ ὅμως ὑπῆρξε ἀφορμὴ νὰ μετανοήσει καί νὰ στραφεῖ ξανά πρὸς τὸν Θεό μέ ὅλη τὴ δύναμη τῆς ψυχῆς του.

Ὁ ἱερός Αὐγουστίνος, ὁ ὁποῖος ἦταν σύγχρονος τοῦ Ἁγίου, ἀναφέρει χαρακτηριστικὰ ὅτι ὁ Ἱερώνυμος ἦταν κάτοχος τριῶν γλωσσῶν, τῆς ἐλληνικῆς, τῆς λατινικῆς καί τῆς ἑβραϊκῆς. Κατὰ τὸν Δοσίθεο Ἱεροσολύμων ὅμως, ὁ Ἅγιος γνώριζε καί τὴ γλώσσα τῶν Περσῶν καί τῶν Χαλδαίων. Αὐτὸ τὸ χάρισμα τῆς πολυγλωσσίας πού εἶχε τοῦ χάρισε καί τὸ ἐπίθετο «Πεντάγλωσσος».

Τὸ 367 μ.Χ. μετέβη στοὺς Τρεβήρους, γιὰ νὰ συνεχίσει τίς σπουδές του καί ἀργότερα τὸ 372 μ.Χ. στὴν πόλιν Ἀκυλεῖα τῆς Τεργέστης γιὰ τὸν ἴδιο λόγο. Ἀπὸ ἐκεῖ μεταβαίνει τὸ ἐπόμενο ἔτος στὴν Ἀντιόχεια ὅπου γνώρισε τὸν περίφημο ἐρμηνευτὴ τῶν Γραφῶν Ἀπολλινάριο, ὅπως ἐπίσης καί τὸν ἐνάρετο ἐρμημίτη Μάλχο.

Ἐκκλῆσιας. Εἶχε τὴν εὐκαιρία νὰ περάσει ἀπὸ πολλές περιοχές καὶ πόλεις τῆς Ἀνατολῆς καὶ τῆς Αἰγύπτου καὶ νὰ ἐπισκεφτεῖ πολλὰ γνωστά ἡσυχαστήρια.

Μετά ἀπὸ ἐκεῖ θὰ ἐπιστρέψει στὴν Κωνσταντινούπολη τὸ 380 μ.Χ. ὅπου θὰ γνωρίσει τὸν Ἅγιο Γρηγόριο τὸν Ναζιανζηνό, τὸν Ἅγιο Γρηγόριο Νύσσης (ἀδελφὸ τοῦ Μεγάλου Βασιλείου) καὶ τὸν Ἅγιον Ἀμφιλόχιο Ἰκονίου ἀπὸ τοὺς ὁποίους ἐνισχύθηκε στὴν πίστη. Ἐμείνει κοντὰ τοὺς σχεδὸν δύο χρόνια ὅπου μυήθηκε στὴ γνήσια πνευματικότητα τῆς Ἐκκλησίας μας. Στὴ γνωριμία του μέ τὸν Ἱερώνυμο ἀναφέρεται καὶ ὁ Ἅγιος Ἐπιφάνιος Σαλαμίνος στὸ ἔργο του «Πανάριον».

Τὸ 382 μ.Χ. μεταβαίνει στὴ Ρώμη ὅπου ἀναλαμβάνει ὡς γραμματέας τοῦ πάπα Δάμασσο (366 μ.Χ. — 384 μ.Χ.) γιὰ δύο χρόνια. Ὁ Πάπας, ἐκτιμώντας τὴν ἀκριβῆ γνώσει τοῦ Ἱερωνύμου περὶ τῶν πραγμάτων τῆς Ἀνατολῆς, τὴ βαθιὰ θεολογικὴ μόρφωση καὶ τὴν εὐρεία γλωσσομάθειά του, τοῦ ἀνέθεσε τὴ διόρθωση τῆς «Ἱτάλας», τῆς λατινικῆς δηλαδὴ μεταφράσεως τῆς Ἀγίας Γραφῆς.

Ἐκτὸς ὅμως τῆς ἐκτιμήσεως πού τοῦ εἶχε ὁ Πάπας καὶ τὰ σπάνια προσόντα μέ τὰ ὁποῖα ἐκοσμεῖτο, προσέλκυσε γύρω του πολλοὺς μαθητὲς καὶ μάλιστα ἀπὸ τὴ σημαντικὴ οἰκογένειαν τῆς Ρώμης. Μεταξὺ τῶν μαθητῶν του ὑπῆρχαν καὶ γυναῖκες οἱ ὁποῖες ποθοῦσαν τὴ μοναχικὴ ζωὴ. Ἀνάμεσα σ' αὐτὲς ἦταν ἡ Μαρκέλλα, ἡ Μελανία καὶ ἡ χήρα Παῦλα μαζί μέ τὴν κόρη τῆς Εὐστοχία.

Τότε ὁ Ἱερώνυμος γιὰ νὰ βοηθήσει τοὺς μαθητὲς καὶ τὴν μαθήτριά του ἔγραψε ἀρκετὰ ἀσκητικὰ συγγράμματα καὶ ἐρμηνεῖες τῶν βιβλίων τῆς Ἀγίας Γραφῆς. Τὸ 384 μ.Χ. μετὰ τὸ θάνατο τοῦ πάπα Δαμάσου, ἐγκατέλειψε τὴ Ρώμη, καὶ μαζί μέ τὴ συνοδεία του ἐπισκέφθηκαν τοὺς Ἁγίους Τόπους καὶ τὰ ἀσκητικὰ κέντρα τῆς Νιτρίας καὶ Θηβαΐδος τῆς Αἰγύπτου. Ἀκολουθῶς μετέβησαν στὴν Βηθλεὲμ, ὅπου ὁ ἱερός Πατὴρ τῆς Ἐκκλησίας μας ἱδρυσε δύο μοναστήρια. Τὸ πρῶτο ἦταν γυναικεῖο γιὰ νὰ μονάσουν ἡ Παῦλα καὶ ἡ συνοδεία τῆς καὶ τὸ δεῦτερο ἀνδρικό στὸ ὁποῖο ἀνέλαβε ὁ ἴδιος τὴν ἡγουμενία. Στὸ μοναστήρι αὐτὸ ὁ Ἅγιος ἔζησε 34 ὁλόκληρα χρόνια τὰ ὁποῖα ἀφιέρωσε στὴν προσευχή, στὴ μελέτη καὶ στὴ συγγραφὴ τῶν περισσοτέρων τοῦ ἔργων. Ἀνάμεσα σ' αὐτὰ ἦταν καὶ ἡ «Βουλγάτα», δηλαδὴ μὴ νέα μετάφραση τῆς Ἀγίας Γραφῆς ἀπὸ τὸ ἑβραϊκὸ καὶ ἑλληνικὸ πρωτότυπο, στὴ λατινικὴ γλῶσσα.

Ὅπως ἀναφέρει ὁ ἱερός συναξαριστής «ἐν τῷ ἡσυχαστηρίῳ λοιπόν,

αὐτοῦ, τῷ ὄντι ἐν Βηθλεέμ, ὅπερ καί παράδεισον τῶν μελετῶν του ἀπεκάλεσε, τὰς μελέτας αὐτοῦ ποιούμενος καί ἀσκούμενος τήν μοναχικήν πολιτείαν, τήν ὁποίαν ἠσπάθη ἀπό τῆς ἀνδρικής αὐτοῦ ἡλικίας, καί θεολογήσας, ἀπῆλθε πρὸς Κύριον πλήρης ἡμερῶν γενόμενος καί ζήσας ἔτη 90 ὧν τὰ τελευταῖα τριάκοντα ἐν Βηθλεέμ».

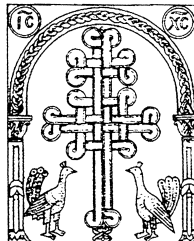
Ὁ Ἅγιος Ἱερώνυμος κοιμήθηκε στίς 30 Σεπτεμβρίου τοῦ ἔτους 420 μ.Χ. στή Βηθλεέμ σέ ἡλικία ἐνενήντα ἐτῶν καί ἐνταφιάστηκε στή μονή τῆς μετανοίας του. Ἀργότερα κατὰ τόν 14ο αἰῶνα τό ἱερό του λείψανο μετακομίσθηκε στό ναό τῆς Σάντα Μαρία Ματζόρε στή Ρώμη.

Νά ἀναφέρουμε ἐδῶ ὅτι οἱ Πατέρες τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας τῶν πρώτων αἰώνων, πρίν δηλαδή ἀπό τό Σχίσμα τοῦ 1054, ὑπῆρξαν ἐφάμιλλοι σέ ἀγιότητα καί θεολογική κατάρτιση μέ τούς Πατέρες τῆς Ἀνατολῆς. Οἱ Πατέρες αὐτοί συνέβαλαν μαζί μέ ὅλους τούς ἄλλους στήν ἀνάπτυξη τῆς ἐκκλησιαστικῆς αὐτοσυνειδησίας, τήν διασάφηση τῶν δογμάτων καί τόν εὐαγγελισμό τῶν λαῶν πού βρισκόνταν στήν πλάνη καί στήν εἰδωλολατρία. Αὐτό ἔκανε καί ὁ Ἅγιος Ἱερώνυμος ὁ ὁποῖος μετέφρασε τὰ ἔργα τῶν Ἑλλήνων Πατέρων στή λατινική γλῶσσα, τήν ὁποία γνώριζε πολύ καλά. Αὐτό συνέβαλε πολύ στή γνωριμία τῶν δυτικῶν μέ τήν ἀνατολική θεολογία.

Τέλος νά ἀναφέρουμε ὅτι ἡ διδασκαλία τοῦ Ἁγίου Ἱερωνύμου συνεχίζει τήν παράδοση τῶν μεγάλων Πατέρων τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας, ὅπως τοῦ Ἁγίου Ἰγνατίου τοῦ Θεοφόρου, τοῦ Ἁγίου Εἰρηναίου Λουγδούνων, τῶν Καππαδόκων Πατέρων καί ἄλλων Ἁγίων τῆς Ἐκκλησίας μας. Δίκαια λοιπόν ἡ Ἐκκλησία μας τόν κατατάσσει μεταξύ τῶν μεγάλων Πατέρων τῆς λόγῳ τοῦ μεγάλου καί σημαντικοῦ συγγραφικοῦ ἔργου πού μας ἄφησε, ἀλλά καί τῆς μεγάλης του ἀγάπης πρὸς τόν Θεό.

Ἡ μνήμη τοῦ Ἁγίου τιμᾶται ἀπό τήν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία στίς 15 Ἰουνίου καί ἀπό τούς Ρωμαιοκαθολικούς στίς 30 Σεπτεμβρίου.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Χ. ΚΑΠΠΑΗΣ
Θεολόγος, Διδάκτωρ Θεολογίας

Ἀρχιμανδρίτη Νεκτάριου Πάρη

ΑΓΙΟΣ ΙΛΑΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΠΙΚΤΑΒΙΟΥ

4ος αἰώνας ὑπῆρξε καθοριστικός γιά τήν διαμόρφωση τοῦ ὀρθόδοξου δόγματος, τήν ἀποσαφήνιση τῶν τριαδικῶν σχέσεων, ἀλλά καί τήν ὀριστική διαμάχη μέ τόν ἀρειανισμό, τή μεγαλύτερη αἰρετική πρόκληση τῆς πρώιμης Ἐκκλησίας. Μέσα στό πολυδιάστατο αὐτό ἱστορικο-θεολογικό πλαίσιο, ὁ Ἰλάριος τοῦ Πικταβίου (Hilarius Pictaviensis) ἀναδεικνύεται ὡς μία ἀπό τίς ἐμβληματικές μορφές τοῦ Λατινικοῦ Χριστιανισμοῦ.

Ἡ συμβολή του στήν καταπολέμηση τῆς αἵρεσης τοῦ Ἀρείου, στήν θεολογική διατύπωση τῆς τριαδικῆς θεολογίας καί στήν υπεράσπιση τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀνεξαρτησίας ἔναντι τῆς αὐτοκρατορικῆς ἐξουσίας εἶναι τέτοια, ὥστε νά μπορούμε νά τόν θεωροῦμε θεμελιωτή τῆς θεολογικῆς παράδοσης τῆς Δύσεως. Καί ἐνῶ στήν συλλογική μνήμη δέν κατέχει τή φήμη ἑνός Αὐγουστίνου ἢ Ἀμβροσίου, ἡ ἐπίδρασή τους στίς πρώτες διατυπώσεις τῆς τριαδικῆς θεολογίας καί τή διαμόρφωση τῆς δογματικῆς γλώσσας τῆς Δύσης εἶναι ἀνυπολόγιστη.

Ἡ μορφή τοῦ Ἰλαρίου εἶναι συνώνυμη μέ τήν ἐπιμονή στήν ὀρθόδοξη πίστη ἔναντι τῶν πολιτικῶν πιέσεων καί τῆς πλάνης· εἶναι ἡ ἐνσάρκωση τοῦ λόγιου ἐπισκόπου, τοῦ ἐξορίστου θεολόγου, τοῦ ποιμένα πού ἀρνεῖται νά συμβιβαστεῖ. Τό κείμενο πού ἀκολουθεῖ ἐπιδιώκει νά προσεγγίσει τήν προσωπικότητα, τό ἔργο καί τή θεολογική σημασία τοῦ Ἰλαρίου μέσα ἀπό ἕνα πρίσμα ἱστοριοθεολογικῆς ἀνάλυσης καί ἐπιστημονικῆς θεμελίωσης.

Ὁ 4ος αἰώνας ὑπῆρξε αἰώνας συγκρούσεων: ὄχι ἀπλῶς μεταξύ αἵρέσεων καί Ὀρθοδοξίας, ἀλλά καί μεταξύ διαφορετικῶν ἐρμηνειῶν τῆς θείας ἀποκάλυψης, τοῦ ρόλου τῆς Αὐτοκρατορίας στή θεσμική Ἐκκλησία καί τῆς ἴδιας τῆς φύσης τῆς σωτηρίας. Ἡ αἵρεση τοῦ Ἀρείου, πού ἐμφανίστηκε στίς ἀρχές τοῦ 4ου αἰῶνα στήν Ἀλεξάνδρεια, ὑποστήριζε πῶς ὁ Υἱός δέν εἶναι ὁμοούσιος τοῦ Πατρός ἀλλά κτίσμα, ἔστω καί τό πρώτο. Ἡ θέση αὐτή ὑπονόμευε ριζικά τήν ὄντολογική ἰσότητα τῶν προσώπων τῆς Τριάδας καί ἀπειλοῦσε τό χριστολογικό καί σωτηριολογικό θεμέλιο τῆς Ἐκκλησίας.

Ἡ Σύνοδος τῆς Νικαίας τό 325 καταδίκασε τόν Ἀρειανισμό, καθιέ-

ρωσε τόν ὄρο ὁμοούσιος, ἀλλά ἡ θεολογική καί πολιτική περιπέτεια κάθε ἄλλο παρά ἔλαβε τέλος. Οἱ ἄρειανοί συνέχισαν νά βρίσκουν ὑποστήριξη σέ κύκλους τῆς αὐλῆς, ἐνῶ ἡ θεολογία τῶν ὁμοιουσίων καί ἀνομοίων μετεξελίχθηκε σέ ἓνα πλέγμα παραλλαγῶν τῆς ἴδιας αἰρετικῆς θεώρησης. Ἡ δυτική Ἐκκλησία, λιγότερο ἐπηρεασμένη ἀπό τίς ἐνδο-ανατολικές διαμάχες, βρέθηκε νά ὑφίσταται τίς ἐπιπτώσεις τοῦ ἄρειανικοῦ κινήματος, ἰδίως ὅταν ὁ αὐτοκράτορας Κωνστάντιος Β΄ ἐπιχείρησε νά ἐπιβάλλει τήν ἐνότητα μέσῳ ἐνός θεολογικοῦ συμβιβασμοῦ.

Ὁ Ἱλᾶριος, ἀναλαμβάνοντας τόν ἐπισκοπικό θρόνο τοῦ Πικταβίου, βρέθηκε ἀντιμέτωπος μέ τή διάδοση τοῦ ἄρειανισμοῦ καί τίς πιέσεις τῆς κοσμικῆς ἐξουσίας. Ἀντί νά ἀποσυρθεῖ ἢ νά συμβιβαστεῖ, ἀφίερωσε τή ζωή του στήν ὑπεράσπιση τῆς τριαδικῆς ὀρθοδοξίας, γεγονός πού τόν ἔθεσε σέ ἀνοιχτή σύγκρουση μέ τόν Αὐτοκράτορα.

Τό σημαντικότερο θεολογικό ἔργο τοῦ Ἱλᾶριου εἶναι ἀναμφίβολα τό *De Trinitate*, γραμμένο σέ δώδεκα βιβλία, τό ὁποῖο ἀποτελέσει τήν πρώτη ἐκτενῆ καί συνεκτική παρουσίαση τῆς τριαδικῆς θεολογίας σέ λατινικό λόγο. Τό ἔργο αὐτό συνιστᾷ μιά ἥρωική προσπάθεια ὑπεράσπισης τοῦ ὁμοουσίου, τό ὁποῖο ἐπιχειρεῖ νά μεταφράσει καί νά ἐξηγήσει μέσα στά πλαίσια τῆς λατινικῆς σκέψης, ἀξιοποιώντας θεολογικούς καί φιλοσοφικούς ὅρους, ἀλλά καί βαθιά βιβλική ἐπιχειρηματολογία.

Ἡ ἐννοια τῆς Τριάδας παρουσιάζεται ἀπό τόν Ἱλᾶριο ὅχι ὡς ἓνα φιλοσοφικό σχῆμα, ἀλλά ὡς βιωματική ἀποκάλυψη, ριζωμένη στήν Ἁγία Γραφή καί ἐπιβεβαιωμένη ἀπό τήν ἐκκλησιαστική ἐμπειρία. Ἡ βασική του ἰδέα συνοψίζεται στό ὅτι ὁ Θεός εἶναι μονάδα στήν οὐσία, ἀλλά τριάδα στήν ὑπόσταση (*unitas essentiae, trinitas personarum*). Ἡ ὁρολογία αὐτή ἐντάσσεται πλήρως στήν ὀρθόδοξη θεολογική παράδοση, ἀλλά στήν ἐποχή του ἀποτελοῦσε καινοτόμο διατύπωση στό λατινικό θεολογικό πλαίσιο.

Ὁ Ἱλᾶριος δέν περιορίζεται σέ ἀφηρημένες διατυπώσεις. Στό ἔργο του ἐξετάζει λεπτομερῶς ἐδάφια τῶν Γραφῶν πού χρησιμοποιοῦνταν ἀπό τοὺς ἄρειανούς (π.χ. Παροιμ. ν', Ἰω. ιδ' 28), προσφέροντας ἐρμηνευτικές λύσεις πού διατηροῦν τήν πίστη στήν πλήρη θεότητα τοῦ Υἱοῦ. Ἔτσι τό *De Trinitate* δέν εἶναι ἀπλῶς δογματικό σύγγραμμα, ἀλλά καί μιά ἐκτενὴς ἀπολογητική πραγματεία.

Τό ἔτος 356, λόγῳ τῆς δημόσιας ἐναντίωσής του στίς ἀποφάσεις τῶν συνόδων πού ἐνίσχυαν τήν ἄρειανική θεολογία, ὁ Ἱλᾶριος ἐξορίζεται ἀπό τόν Κωνσταντῖο στήν Ἀνατολή, πιθανῶς στή Φρυγία. Ἡ ἐξορία αὐτή, ἐνῶ ἀρχικά φαίνεται ὡς πολιτική ταπείνωση, ἐξελισσεται σέ θεολογική ἀποκάλυψη.

Στήν Ἀνατολή, ὁ Ἱλᾶριος γνωρίζει ἀπό κοντά τή θεολογία τοῦ Μ. Ἀθανασίου καί ἐμβαθύνει στίς τριαδικές διδασκαλίες τῶν Ἑλλήνων

Πατέρων, ιδίως τῶν Καππαδοκῶν. Ὁ Ἰλάριος ὄχι μόνο δέν ἀποκόπτεται ἀπό τό ποιμαντικό του ἔργο, ἀλλά χρησιμοποιεῖ τήν παραμονή του στήν Ἀνατολή γιά νά μελετήσει, νά γράψει καί νά ἀναστοχαστεῖ. Ἐπιστρέφοντας τό 360 στή Γαλατία, μεταφέρει μαζί του ἕνα θησαυρό ἀνατολικῆς θεολογικῆς παράδοσης, τόν ὁποῖο ἐνσωματώνει στά ἔργα του καί διαχέει στόν λατινικό κόσμο.

Ὅπως σημειώνει ὁ Friedrich Loofs, «ἡ ἐξορία τοῦ Ἰλαρίου ἐνίσχυσε τή συνάντηση τῆς θεολογικῆς Ἀνατολῆς μέ τή θεολογική Δύση καί τόν καθιστᾷ τόν πρῶτο πραγματικό “διερμηνέα” τῆς ὀρθόδοξης ἑλληνικῆς παράδοσης στήν Λατινική Δύση» (Loofs, Theophilus von Antiochien und Irenäus, 1893).

Ὁ Ἰλάριος δέν ὑπῆρξε θεολόγος τοῦ γραφείου. Τό πάθος του γιά τήν ἀλήθεια εἶχε πρωτίστως ἐκκλησιολογική καί ποιμαντική διάσταση. Στό ἔργο του *Adversus Constantium*, διακηρύσσει μέ παρρησία ὅτι ἡ πίστη δέν εἶναι ὑπόθεση τῆς ἐξουσίας, ἀλλά τῆς καρδίας καί τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ἡ Ἐκκλησία, γιά τόν Ἰλάριο, εἶναι *Corpus Christi*, δηλαδή τό ζωντανό Σῶμα τοῦ Χριστοῦ καί ὄχι ὀργανισμός ὑποταγμένος στήν πολιτική βούληση.

Ἡ στάση του ἀπέναντι στόν Κωνσταντίο θυμίζει σέ ἔνταση τή σύγκρουση τοῦ Μεγάλου Ἀθανασίου μέ τούς αὐτοκρατορικούς ἀξιωματούχους. Καί στίς δύο περιπτώσεις, ἡ Ἐκκλησία γίνεται ὁ τόπος μαρτυρίας γιά τήν ἀλήθεια, ἀκόμη καί μέ κόστος τήν ἐξορία ἢ τή δίωξη.

Ἡ ἐρμηνεία τοῦ Ψαλτηρίου καί ἡ χρήση βιβλικῆς ἐρμηνευτικῆς στό ποιμαντικό του ἔργο μαρτυροῦν ἕναν ἐπίσκοπο βαθιά ἐδραιωμένο στή Γραφή, ἀλλά καί ἔμπειρο στό πνευματικό βάρος τῆς καθοδήγησης τοῦ λαοῦ του.

Μολονότι ἡ ὑμνογραφική παραγωγή τοῦ Ἰλαρίου δέν ἔχει σωθεῖ σέ ἔκταση, τοῦ ἀποδίδονται ὀρισμένοι ὕμνοι οἱ ὁποῖοι θεωροῦνται πρωτότυπα δείγματα λατινικῆς χριστιανικῆς ποίησης. Καθώς προηγήθηκε τοῦ Ἀμβροσίου, θεωρεῖται πρόδρομος τοῦ λατινικοῦ ὕμνου. Οἱ ὕμνοι του χαρακτηρίζονται ἀπό θεολογική πυκνότητα, ρυθμική δομή καί ἐνσωμάτωση τριαδικῶν καί χριστολογικῶν θεμάτων.

Ἡ συμβολή του στή χρήση τῆς ποίησης ὡς φορέα θεολογικοῦ λόγου ἐπηρέασε τή Δυτική Ἐκκλησία στόν τρόπο μέ τόν ὁποῖο ὑμνογραφεῖται τό δόγμα — ὄχι ἀπλῶς ὡς καλλιτεχνική ἔκφραση ἀλλά ὡς μορφή δογματικῆς κατήχησης.

Ἡ σχέψη τοῦ Ἰλαρίου ἐπηρέασε βαθύτατα τούς μεταγενέστερους Πατέρες τῆς Δύσης. Ὁ Αὐγουστίνος, γιά παράδειγμα, γνωρίζει τό ἔργο του καί τό ἀξιοποιεῖ στίς δικές του τριαδικές ἀναλύσεις. Ἐπίσης, ὁ Ἰσίδωρος τῆς Σεβίλλης καί ὁ Βέδας ἐντάσσουν τόν Ἰλάριο τό *corpus* τῶν

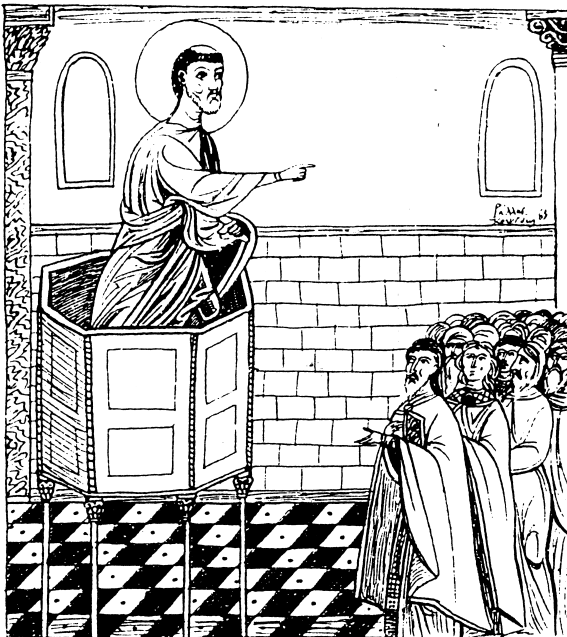
ἀξιόπιστων θεολόγων τῆς λατινικῆς παράδοσης.

Στόν 21ο αἰῶνα, ἡ σκέψη τοῦ Ἱλαρίου ἀποκτᾷ ἐκ νέου ἀξία, ἰδίως στίς οἰκουμενικές προσπάθειες θεολογικοῦ διαλόγου Ἀνατολῆς καί Δύσης. Ἡ ἱκανότητά του νά μεταφράζει, χωρίς νά προδίδει, νά γεφυρώνει χωρίς νά συγχέει, νά ὑπερασπίζεται χωρίς φανατισμό, εἶναι παραδείγματα θεολογικῆς καί ἐκκλησιαστικῆς σοφίας σέ ἕναν παγκοσμιοποιημένο ἀλλά διχασμένο κόσμο.

Ὁ Ἅγιος Ἱλᾶριος τοῦ Πικταβίου ἀποτελεῖ ἕνα θεολογικό θεμέλιο τῆς λατινικῆς Ὁρθοδοξίας. Ἡ συμβολή του στήν Τριαδολογία, ἡ παρηρησία του ἔναντι τῆς αὐτοκρατορικῆς ἐξουσίας, ἡ ἐλληνοδυτική του θεολογική συνθετικότητα καί ἡ ποιμαντική του εὐαισθησία, τόν καθιστοῦν μιά πολυδιάστατη μορφή τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας. Εἶναι θεολόγος τῆς ὀρθῆς πίστεως καί ποιμένας τῆς ὑπομονῆς, εἶναι ποιητής καί ἐξόριστος, ἀλλά πάνω ἀπ' ὅλα εἶναι Πατέρας τῆς Ἐκκλησίας.

ΝΕΚΤΑΡΙΟΣ ΠΑΡΗΣ

Ἀρχιμανδρίτης τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου
Δρ Θ., D.M., Ὁμότιμος Καθηγητής τοῦ Πανεπιστημίου Μακεδονίας

Στέλιου Παπαντωνίου
Ο ΑΓΙΟΣ ΚΑΘΜΠΕΡΤ

Ἅγιος Κάθμπερτ, γεννημένος γύρω στό 634/635 πιθανότατα στή Νορθούμπρια τῆς Ἀγγλίας, εἶναι μιά σεβαστή μορφή τῆς ἀγγλικῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας. Μοναχός, ἐπίσκοπος, ἐρμηίτης συνδεδεμένος μέ μοναστικά κέντρα ὅπως τό Μέλροουζ καί τό Λίντισφαρν, γνωστά καί ὡς Holy Island.

Ἀναγνωρίζεται ὡς εὐαγγελιστής τῆς Νορθούμπρια, μιάς περιοχῆς πού περιλαμβάνε τμήματα τῆς σύγχρονης Βορειοανατολικῆς Ἀγγλίας καί τῆς Νοτιοανατολικῆς Σκωτίας.

Πρώιμη ζωή καί μοναστική κλήση (περίπου 634–661)

Μικρός ἦταν βοσκός. Τό 651 βίωσε ἓνα ὄραμα, εἶδε τήν ψυχή τοῦ Ἀγίου Ἐΐνταν, τοῦ σεβάσμιου ἱδρυτῆ τῆς Λίντισφαρν, νά μεταφέρεται στόν οὐρανό ἀπό ἀγγέλους. Ὑστερα ἀπό αὐτό ὁ Κάθμπερτ μπήκε στό μοναστήρι τῆς Νορθούμπρια Μέλροουζ (Mailros), τό 651 ὑπό τήν καθοδήγηση τοῦ Ἡγούμενου Ἀγίου Ἐάτα καί τοῦ δασκάλου του, Prior Μποϊζιλ.

Ὁ Μποϊζιλ καί ὁ Ἐάτα ἔστειλαν τόν Κάθμπερτ στό Ρίπον γιά νά ἱδρύσουν ἓνα νέο μοναστήρι. Τότε ὑπῆρξε διχασμός στήν ἐκκλησία τῆς Ἀγγλίας μεταξύ τῶν κελτικῶν παραδόσεων, τίς ὁποῖες εὐνοοῦσε ὁ Κάθμπερτ, καί τῶν ρωμαϊκῶν πρακτικῶν πού ὑποστήριζε ὁ Οὐΐλφριντ, ὑπό τή δικαιοδοσία τοῦ ὁποίου ἦταν τό Ρίπον.

Εὐρύτερες σχετικές ἐκκλησιαστικές συζητήσεις κορυφώθηκαν στή Σύνοδο τοῦ Γουΐτμπυ. Τελικά, ὁ Οὐΐλφριντ ἀνέλαβε τόν ἔλεγχο τοῦ Ρίπον, ἐνῶ ὁ Κάθμπερτ ἐπέστρεψε στό Μέλροουζ. Τό 661 τό Μέλροουζ χτυπήθηκε ἀπό πανούκλα. Ὁ Κάθμπερτ προσβλήθηκε, ἀλλά ἀνέρωσε, ἐνῶ ὁ Prior Μποϊζιλ ὑπέκυψε στήν ἀσθένεια. Μετά τό θάνατο τοῦ Μποϊζιλ, ὁ Κάθμπερτ τόν διαδέχθηκε ὡς προηγούμενος. Ἡ ἐπιβίωσή του ἀπό τήν πανούκλα, ἰδιαίτερα ἐνῶ βοηθοῦσε ἐνεργά ἄλλα θύματα καί ἔκανε θαύματα σέ ὅλη τήν ὑπαιθρο, εἶχε ἐρμηνευτεῖ ἀπό τούς σύγχρονους ὡς σαφές σημάδι θεϊκῆς προστασίας καί εὐνοίας.

Ἀπό Μοναχός Ἐπίσκοπος (661–687)

Ὁ Κάθμπερτ στή Σύνοδο τοῦ Γουΐτμπυ τό 663/664 ἀποφάσισε ὅτι ἡ ἐκκλησία τῆς Νορθούμπρια θά υἱοθετοῦσε ρωμαϊκά καί ὄχι κελτικά ἐκκλησιαστικά ἔθιμα, παρά τή δική του κελτική παράδοση, στηρίζοντας τήν ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας καί τίς ἀποφάσεις τῆς Συνόδου.

Τό 664 ὁ Κάθμπερτ καί ὁ Ἡγούμενος Ἐάτα πῆγαν στό Λίντισφαρν.

Ὁ Ἐάτα ὑπηρετεῖ ὡς ἐπίσκοπος καί ὁ Κάθμπερτ ἀναλαμβάνει τὸ ρόλο τοῦ προέδρου. Ἐκεῖ ὁ Κάθμπερτ ἐφάρμοσε τὶς μεταρρυθμίσεις πού διατάχθηκαν ἀπὸ τὸ Γουῆτμπι, καθιερώνοντας ἕναν αὐστηρὸ μοναστικὸ κανόνα καὶ ἐπεξέτεινε τὶς εὐαγγελικὲς του προσπάθειες νότια, πρὸς τὸ Ντάραμ.

Τὸ 684 ὁ βασιλιάς Ecgrith τῆς Νορθούμπρια τὸν διόρισε ἐπίσκοπο τοῦ Hexham. Ὁ Κάθμπερτ, ἐρημίτης ἀπὸ τῆ φύση του, δέν ἦταν εὐχαριστημένος ἀπὸ αὐτὸ τὸ ρόλο του. Ἡ χειροτονία του ὡς ἐπισκόπου ἔγινε στὸ Γιόρκ στίς 26 Μαρτίου 685 προΐσταμένου τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Θεόδωρου καὶ ἑξὶ ἄλλων ἐπισκόπων.

Τὸ ἐρημητήριο Ἰννερ Φάρν καὶ ἡ σύνδεση μέ τὴ φύση

Ἡ ἀγάπη τοῦ Κάθμπερτ πρὸς τὴ μοναξιά διαμόρφωσε καὶ τὶς πνευματικὲς του πρακτικὲς. Τὸ 676 ἐπιθυμώντας τὴν μοναξιά καὶ τὴν προσευχή ἀποσύρθηκε στὸ Ἰννερ Φάρν, ἓνα ἀπομονωμένο νησάκι στὰ ἀνοικτὰ τῶν ἀκτῶν τῆς Νορθούμπρια. Ἐπέστρεψε ξανά στὸ Ἰννερ Φάρν μετὰ τὰ Χριστούγεννα τοῦ 686, ἐπιλέγοντάς το ὡς τὸ μέρος ὅπου θά πέθαινε τελικά.

Ἡ ζωὴ στὸ Φάρν χαρακτηριζόταν ἀπὸ αὐστηρὸ ἀσκητισμὸ καὶ αὐτάρκεια. Ἡ φήμη γιὰ τὴν ἀγιότητά του μεγάλωσε κατὰ τὴ διάρκεια τῆς ἐρημίας του. Ἕνα χαρακτηριστικὸ γνώρισμα τοῦ ἐρημητηρίου τοῦ Κάθμπερτ ἦταν ἡ ἀξιοσημείωτη ἁρμονία του μέ τὴ φύση. Οἱ κύριοι σύντροφοί του στὸ Ἰννερ Φάρν ἦταν τὰ τοπικὰ πουλιά. Φημίζεται ἰδιαίτερα γιὰ τὶς ἐπιτυχημένες προσπάθειές του νὰ προστατεύει τὰ πουλιά, ἰδιαίτερα τὴν πάπια eider, ἡ ὁποία στή συνέχεια ἔγινε γνωστή ὡς «St. Cuthbert's [eider] πάπια» ἢ «κοτοπουλάκι τοῦ Cuddy» πρὸς τιμὴν του. Θεωρεῖται ἕνας ἀπὸ τοὺς πρῶτους συντηρητές τῆς ἄγριας ζωῆς.

Θαύματα

Ἀμέτρητα θαύματα ἀναφέρθηκαν τόσο κατὰ τὴ διάρκεια τῆς ζωῆς του ὅσο καὶ μετὰ τὸ θάνατό του.

Σημαντικὸ γεγονός ἦταν ἡ εὕρεση τοῦ σώματός του σέ «ἀδιάφθορη» ἢ «τέλεια διατηρημένη» κατάσταση, ὅταν ἡ σαρκοφάγος του ἄνοιξε ἔντεκα χρόνια μετὰ τὸ θάνατό του τὸ 698. Αὐτὸ θεωρήθηκε ἀναμφισβήτητο σημάδι ἀγιότητας. Αὐτὸ τὸν καθιέρωσε ὡς τὸν δημοφιλέστερο ἅγιο τῆς Βόρειας Ἀγγλίας.

Γιορτάζεται κάθε χρόνο στίς 20 Μαρτίου.

ΣΤΕΛΙΟΣ ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

Φιλόλογος

Ἀρχιμανδρίτη Ἰωήλ Νικολάου

Ο ΟΣΙΟΣ ΚΟΛΟΥΜΠΑ Ο ΕΝ ΣΚΩΤΙΑΙ

ὁσιος Κολούμπα ὁ ἐν Σκωτία γνωστός καί ὡς Colum Cille πού σημαίνει «Περιστερί τῆς Ἐκκλησίας», —ὄνομα πού χαρακτηρίζει τόν εἰρηνικό ἀλλά ταυτόχρονα δυναμικό χαρακτήρα του—, ὑπῆρξε ἀπό τίς πλέον σημαντικές μορφές τῆς Κελτικῆς Ἐκκλησίας καί διεδραμάτισε καθοριστικό ρόλο στὸν ἐκχριστιανισμό τῆς Σκωτίας.

Γεννήθηκε τὸ 521 μ.Χ. στὸ Γκάρτεν τῆς κομητείας Ντόνεγκαλ στὴ βόρεια Ἰρλανδία, ἀπὸ εὐγενῆ οἰκογένεια μὲ βασιλική καταγωγή. Ἡ μητέρα του λεγόταν Εὐθυμία (Eihne) καί ὁ πατέρας του Φελίν (Fedlimid). Ἡ οἰκογένειά του εἶχε βαθιά χριστιανική παιδεία καί ἤδη ἀπὸ μικρὸς ὁ Κολούμπα δείχνει κλίση πρὸς τὸν μοναχισμό.

Ἐγινε μοναχὸς καί σπούδασε σὲ διάφορα μοναστικά κέντρα τῆς ἐποχῆς, ὅπως στὸ Μόβιλ καί τὸ Κλονάρ, κοντὰ σὲ σπουδαίους δασκάλους ὅπως ὁ ἅγιος Φιννιανός, ὁ ὁποῖος τὸν χειροτόνησε διάκονο. Ἐκεῖ ὁλοκλήρωσε τίς σπουδές του ἐμβαθύνοντας στὴν Ἀγία Γραφή χωρίς νά περιφρονήσει τὴν ποιητικὴ τέχνη στὴν ὁποία διέπρεπε. Εἶχε ἐπίσης συνδεθεῖ καί μὲ ἄλλους ἁγίους τῆς ἐποχῆς, τὸν ἅγιο Κόμγκαλ καί τὸν ἅγιο Κέννεθ καί μετέβη νά ζήσει κοντὰ τους στὸ Δουβλίνο σὲ μιά κοινότητα ἐρημιτῶν. Εἶχε ἰδιαίτερη προτίμηση στὸ μοναστικὸ κέντρο τοῦ Ντέρρυ ὅπου, ὅπως τραγουδοῦσε, «σὲ κάθε φύλλο βαλανιδιάς βλέπω νά στέκει ἓνας ἄγγελος τοῦ οὐρανοῦ... ὅλα ἀποπνέουν ἐκεῖ τὴν εἰρήνη, ὅλα εἶναι εὐφροσύνη...».

Μόλις χειροτονήθηκε πρεσβύτερος ἀνέλαβε τὸ κηρυγματικὸ ἔργο του τὸ ὁποῖο συνέχισε ἐπὶ δεκαπέντε χρόνια διασχίζοντας τὴν Ἰρλανδία καί ἰδρύοντας πολλὰ μοναστήρια ὅπως στὴ Ντέρρυ, τὴ Ντούρου καί τὸ Κέλς.

Ἡ ζωὴ του, ὡστόσο, δέν ἦταν χωρίς ἐντάσεις. Περί τὸ 561 μ.Χ. ἐνεπλάκη σὲ μιά διαμάχη σχετικὰ μὲ τὴν ἀντιγραφή ἑνὸς ψαλτηρίου —τὸ λεγόμενο «Cathach». Αὐτὴ ἡ διαφωνία ἂν καί φαινομενικά πνευματικὴ, ὁδήγησε σὲ αἵματοχυσία μὲ τὴ μάχη τοῦ Κούλ Ντρέμνε. Μετὰ ἀπὸ αὐτὸ τὸ τραγικὸ γεγονός, ὁ ὁσιος Κολούμπα θεώρησε ὅτι ὀφείλει νά μεταστρέψει στὸν Χριστιανισμό τουλάχιστον τόσες ψυχές ὅσες κάθηκαν ἐξ

αίτίας του. Ὡς ἔνδειξη μετάνοιας, ἐγκατέλειψε τὴν Ἰρλανδία τὴν νύκτα τῆς Πεντηκοστῆς τοῦ 563 μ.Χ. μαζί μέ δώδεκα μοναχοὺς μαθητὲς του καί ἔφθασε στό νησί Ἀϊόνα, στίς δυτικές ἀκτὲς τῆς Σκωτίας. Τό μικρό αὐτό νησί πού τό δέρνουν οἱ ἄνεμοι καί τά λυσσασμένα κύματα, ἐπίπεδο καί χέρσο, ἀμμῶδες καί βραχῶδες, ἀνάμεσα στήν χώρα τῶν Πικτῶν καί ἐκεῖνη τῶν Σκώτων, ἔμελλε παρά ταῦτα νά γίνει χάρη στήν παρουσία τοῦ Ἀγίου ἕνα ἀπό τά πλέον ὀνομαστά κέντρα τοῦ Κελτικοῦ Χριστιανισμοῦ.

Ἐκεῖ ἵδρυσε τή μονή τῆς Ἀϊόνα, ἡ ὁποία ἐξελίχθηκε σέ μεγάλο κέντρο ἱεραποστολῆς, πνευματικότητας καί πολιτισμοῦ καί τῆς ὁποίας ἔγινε ἡγούμενος. Ἀπό ἐκεῖ ἄρχισε ἡ ἐκτεταμένη ἱεραποστολική δράση του γιά τόν εὐαγγελισμό τῶν Πικτῶν, τοῦ ἰσχυροῦ λαοῦ τοῦ βόρειου τμήματος τῆς Σκωτίας οἱ ὁποιοί ἦταν ἄγριοι εἰδωλολάτρεις. Ὁ ἅγιος Κολούμπα δέν ὑπῆρξε μόνο θρησκευτικός ἡγέτης ἀλλά καί διπλωμάτης, συμμετέχοντας σέ εἰρηνευτικές ἀποστολές ἀνάμεσα σέ ἀντίπαλες φυλές.

Ἀκαταπόνητος στούς ἀσκητικούς του μόχθους ὅπως καί στίς ἀποστολικές περιοδεῖες ἵδρυσε πολλά μετόχια τῆς μονῆς του, τόσο στή Σκωτία ὅσο καί στήν Ἰρλανδία καί εἶχε μέ τό χάρισμα τῆς διορατικότητος καί προορατικότητος τὴν ἐπιστασία τους.

Ὅταν δέν βρισκόταν σέ περιοδεῖες καί ἀποστολές, παρέμενε στήν Μονή ὅπου μεγάλο πλῆθος ἐπισκεπτῶν ταπεινῆς ἢ εὐγενικῆς καταγωγῆς προσέρχονταν νά θαυμάσουν τίς ἀρετές του καί νά λάβουν τίς συμβουλές του. Γονάτιζε μπροστά τους, ἔνιπτε τά πόδια τους καί τοὺς ἀσπάζόταν μέ ἀγάπη. Ὡς πατέρας ὅλων, συνέπασχε στά δεινά τους: θεράπευε ἀρρώστους, ἀποσοβοῦσε ἐπιδημίες μοιράζοντας ψωμί πού εὐλογοῦσε, ἐξεδίωκε δαίμονες, ἐξασφάλιζε εὐνοϊκοὺς ἀνέμους στοὺς ναυτιλλομένους, ἐρχόταν βοηθός στοὺς ἀγρότες, συμφιλίωνε ζευγάρια, παρότρυνε σέ μετάνοια τοὺς ἁμαρτωλοὺς καί ἔκλαιγε γιά ἐκείνους οἱ ὁποιοί δέν ἔκλαιγαν οἱ ἴδιοι ἀρκετά γιά τοὺς ἑαυτοὺς τους, καθότι ἀπό ὅλες τίς ἀρετές του, τά δάκρῦά του ἦταν τό πλέον εὐγλωττο κήρυγμα.

Ἐχοντας ἐμβριθῶς κατακτήσει τὴν τέχνη τῆς πνευματικῆς διακρίσεως, γνώριζε πῶς νά δείχνεται ἀσυμβίβαστος ἀπέναντι στοὺς ἀμετανόητους ἁμαρτωλοὺς, ἀλλά καί συγκαταβατικός ἀπέναντι στοὺς ἄλλους. ἔτσι σέ ἕνα κλέφτη, πού ἤλθε νά ὑπεξαιρέσει ἀπὸ τίς φώκιες τῆς Μονῆς, διέταξε νά τοῦ δώσουν ὡς τιμωρία καί μερικά πρόβατα καί τόν ἄφησε νά φύγει.

Ἡ ζωὴ του συνοδεύτηκε ἀπὸ πολλές ἀναφορές σέ θαύματα, θεραπείες ἀσθενῶν, προφητικά ὁράματα, ὅπως ἡ ἀπομάκρυνση ἑνός «τέρατος», μέ τό σημεῖο τοῦ σταυροῦ, ἀπὸ τόν ποταμό Νές, ἡ διάσωση ἀπὸ ναυάγιο, προφητεία γιά τό θάνατο βασιλέων καί μοναχῶν, προσωπική

σχέση με ἀγγέλους καί ἡ ἀνάστασις ἑνὸς νεκροῦ ἄνδρα. Κατάφερε νά βαπτίσει πλήθη καί νά συμβάλει στήν ἐνοποίηση τῆς χώρας κάτω ἀπό τήν χριστιανική πίστη. Ἡ ἀγιότητα καί ἡ πνευματική ἐπιρροή του διατηρήθηκαν ζωντανές καί μετά τόν θάνατό του.

Μετά ἀπό τριάντα τέσσερα χρόνια ἀποστολικῶν μόχθων στήν Σκωτία ὁ ὅσιος Κολούμπα προγνώρισε, σέ ἡλικία 76 χρονῶν, τό τέλος τῆς ἐπίγειας ζωῆς του. Εὐλόγησε τούς μοναχούς καί τό Μοναστήρι. Τούς ἔδωσε τίς τελευταῖες συμβουλές. Τούς συνέστησε νά διατηροῦν ἀμοιβαία καί ὄχι ὑποκριτική ἀγάπη μέ εἰρήνη. Ἄρχισε νά ἀντιγράφει ἕνα ψαλτήρι. Φθάνοντας στόν στίχο «οἱ δέ ἐκζητοῦντες τόν Κύριον οὐκ ἐλαττώθήσονται παντός ἀγαθοῦ» (Ψαλμ. λγ' 11) διέκοψε, ὅρισε τό διάδοχό του, ἔσπευσε στήν ἐκκλησία καί μπροστά στό ἅγιο θυσιαστήριο παρέδωσε τήν ψυχή του στόν Θεό τό 597 μ.Χ.

Ἡ τιμή του ὁσίου Κολούμπα γνώρισε σημαντική διάδοσις, ἐνῶ τιμᾶται ὡς προστάτης τῆς Ἰρλανδίας μαζί μέ τόν ἅγιο Πατρίκιο καί τήν ἁγία Βριγίδη. Ὁ τάφος του ἐγίνε τόπος προσκυνήματος καί ἡ φήμη τῆς ἀγιότητάς του ἐξαπλώθηκε σέ ὁλόκληρη τή Δύση.

Ὁ βιογράφος του, ἅγιος Ἀδαμνάν, ἡγούμενος τῆς Ἀϊόνα τόν 7ο αἰῶνα, στό ἔργο του «Ἡ ζωή τοῦ Κολούμπα», τό ὁποῖο ἀποτελεῖ σημαντική πηγή γιά τήν κατανόηση τοῦ πρώιμου Χριστιανισμοῦ στή Δύση, περιγράφει τά ἑξῆς: «Εἶχε ἀγγελική ὥψη· ἦταν μία φύσις ἐκλεκτή· ἦταν λαμπρός στούς λόγους του, ἅγιος στίς πράξεις του, μέγας στίς συμβουλές του. Δέν ἔχανε οὔτε λεπτό, πάντα προσευχόταν ἢ διάβαζε ἢ ἔγραφε· πάντα ἀπασχολημένος. Ἐφερε δίχως ἀνάπαυλα τό βάρος νέων καί γέρον. Ἐνας καί μόνο ἀπό τούς ἄθλους του θά ξεπερνοῦσε τίς δυνάμεις ἑνὸς ἀνθρώπου. Καί μέσα σέ ὅλους τούς μόχθους του ἔδεικνε γεμάτος ἀγάπη γιά ὅλους, ἐμπλεῶς εἰρήνης καί υἱείας, εὐθυμος ἀπό τή χαρά πού γεννοῦσε στό βάθος τῆς καρδιάς του τό ἅγιο Πνεῦμα».

Ἡ μονή τῆς Ἀϊόνα ἔμεινε ἐπὶ αἰῶνες σημαντικό πνευματικό κέντρο καί ἡ μνήμη τοῦ ὁσίου Κολούμπα τιμᾶται στίς 9 Ἰουνίου. Τό Μοναστήρι λεηλατήθηκε ἀπό τούς Νορμανδούς τό 802 ἀλλά παρέμεινε, ὥστόσο, ὁ τόπος ἐνταφιασμοῦ τῶν βασιλέων τῆς Σκωτίας μέχρι τόν 11ο αἰῶνα.

Παρότι ὁ ὅσιος Κολούμπα ἔζησε στά ὅρια τοῦ κελτικοῦ κόσμου διατήρησε ἀκέραιη τήν Ὁρθόδοξη πίστη· τίμησε τήν παράδοσις, ἔζησε ἀσκητικά καί δίδαξε ζωντανή πίστη καί πνευματικότητα, πού ἐναρμονίζεται μέ τό Ὁρθόδοξο ἥθος. Ἡ προσωπικότητά του συνδυάζει τό ἀσκητικό πνεῦμα, τήν πνευματική καθοδήγησις καί τή ρωμαλέα ἱεραποστολική δράσις, γεγονός πού τόν καθιστᾷ ἕναν ἀπό τούς σπουδαιότερους ἁγίους καί προστάτες τόσο τῆς Ἰρλανδίας ὅσο καί τῆς Σκωτίας.

Ἀρχιμανδρίτης ΙΩΗΛ ΝΙΚΟΛΑΟΥ

Δημήτριου Π. Ρίζου

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΑΝΑΦΟΡΑ ΣΤΟΝ ΑΓΙΟ ΛΕΟΝΤΑ Α΄ ΠΑΠΑ ΡΩΜΗΣ

εννήθηκε στην Ρώμη στά τέλη του δ' αιώνας. Κατ' άλλους στην Βολτέρα Τοσκάνης τό 400 μ.Χ. Γιά τήν σωφροσύνη του, τήν καθαρότητα βίου, τό ειλικρινές καί ἀκατηγόρητο τῆς ζωῆς του χειροτονήθηκε διάκονος ἀπό τόν Ρώμης Κάλλιστο (Κελεστῖνο).

Ἐξελέγη πάπας Ρώμης τό 440 ὡς διάδοχος τοῦ Σίξτου. Ἡ ἐκλογή του δέν ἔχει καμμία σχέσι μέ τόν τρόπο ἐκλογῆς τῆς ἐποχῆς μας. Ὡς αὐτοκρατορικός ἀπεσταλμένος, μακρυά ἀπό τή Ρώμη πληροφορήθηκε τόν θάνατο τοῦ Πάπα καί τήν ἐν ἀπουσίᾳ του ἐκλογή, ἀπό τόν πιστό λαό, στήν θέσι τοῦ ἀποθανόντος. Ὅταν ἐπέστρεψε στήν Ρώμη χειροτονήθηκε Πάπας.

Ἡ παπική θτεία συμπίπτει μέ τήν ἔξαρσι δογματικῶν διαφορῶν καί τήν αὔξησι αἰρετικῶν διδασκαλιῶν. Ἡ συμβολή του στήν ἀντιμετώπισι αὐτῶν τῶν προβλημάτων μέ τήν σύνεσι καί γνῶσι καί ἐπιμονή στήν ὀρθότητα καί ἀλήθεια τῆς πίστεως τοῦ ἔδωσε τόν τίτλο «Μέγας». Ἦταν ὁ πρῶτος Πάπας μέ αὐτό τό χαρακτηριστικό τίτλο.

Πέθανε τό 461 μ.Χ. καί τόν θάψανε στόν προθάλαμο τοῦ ναοῦ τοῦ ἀγίου Πέτρου στήν Ρώμη. Μετακομίσθηκαν μία φορά τά ὀστά του καί κτίσθηκε ναῖδιο πάνω ἀπό αὐτά. Γιορτάζεται ὡς ἅγιος ἀπό τοὺς Καθολικούς στίς 10 Νοεμβρίου καί ἀπό τήν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία στίς 18 Φεβρουαρίου.

Β'. Ἡ ἐποχή του ἔχει καί ἓνα ἄλλο χαρακτηριστικό. Πέρα ἀπό τίς θρησκευτικές ἐρίδες, δοκιμάζεται ἡ συνοχή τῆς παρακμάζουσας αὐτοκρατορίας. Τότε ἀκριβῶς ἀναδείχθηκε τό προσωπικό κύρος τοῦ Λέοντος.

Τοῦ ἀνατέθηκε ἀπό τόν Αὐτοκράτορα νά ἐπιλύσῃ διαφορές καί νά συμφιλιώσῃ στρατιωτικό διοικητή καί ἑπαρχο τῆς Γαλατίας. Καί ἐκεῖ φάνηκε ἡ αὐτοπεποίθησίς του, ἡ ἐξυπνάδα του καί οἱ μεγάλες ἱκανότητες πού εἶχε, ἐνῶ ἦταν ἀκόμη διάκονος.

Στά μέσα τοῦ αἰῶνος, ἀναδιοργανωμένος ὁ Ἀττίλας μετά τήν ἥττα

του στο Έτζιο, εισέβαλε στην Ίταλία. Τότε τό κράτος ἔστειλε ὡς ἀντιπρόσωπο τῆς Γερουσίας τόν Λέοντα, νά συναντήσῃ τόν εἰσβολέα. Δέχθηκε τήν ἀποστολή, συνάντησε τόν εἰσβολέα καί τόν ἔπεισε νά φύγῃ ἀπό τήν Ίταλία. Θρίαμβος τοῦ Λέοντος Πάπα.

Μετά ἀπό λίγο οἱ Βάνδαλοι τῆς Ἀφρικῆς ἔφθασαν μπροστά ἀπό τήν Ρώμῃ. Γιά τήν προστασία τῶν ἀβοηθήτων ὑπάρχει μόνον ὁ Λέων. Βεβαίως δέν μπόρεσε νά ἀποτρέψῃ τήν λεηλασία, ἀλλά φρόντισε γιά τήν ἀσφάλεια τῶν πολιτῶν καί ἐμπόδισε τό κάψιμο τῆς πόλεως. Ὁ λαός ἀναγνωρίζει βαθειά τήν εὐθύνη τοῦ διαδόχου τοῦ Πέτρου, καί ὅτι ἐμπλουτίζεται ἡ Ἐκκλησία μέ τήν διδασκαλία του.

Γ'. Ὁ Μέγας Λέων Α' ἦταν μέγας θεολόγος, εἶχε σπουδαία κατάρτησι, ἀγιότητα βίου μέ σεβασμό καί προσήλωσι στήν ὀρθόδοξη παράδοσι. Τό ἀποδεικνύουν ὅσες ἐπιστολές σώζονται, ἀπό τίς πάμπολλες πού ἔγραψε, καί βεβαίως ἄλλα γραπτά κείμενα.

Τό κῦρος του, τό ὄνομα, ὁ σεβασμός καί ἡ ἐμπιστοσύνη, πού τοῦ ἔδειχναν, φαίνεται ἐκ τῶν πραγμάτων. Ἀναφέρω τήν περίπτωση τοῦ Κυρίλλου Α' Ἀλεξανδρείας, ὁ ὁποῖος κλήθηκε στήν Ρώμῃ γιά νά κοπάσῃ ἡ διαμάχη του μέ τόν Ἰουβενάλιο Ἱεροσολύμων. Ἦταν ὁ συμφιλιωτής. Ὁ αὐτοκράτορας Θεοδόσιος Β' τόν ἀποκαλοῦσε ἐπίσκοπο τῆς Ρώμης καί πατριάρχη τῆς Δύσεως.

Ὁ Λέων ἤθελε νά ἐπιβάλῃ, κατά κάποιο τρόπο, τήν παπική ἐξουσία καί ἀρμοδιότητα σέ ὅλη τήν Ἐκκλησία, ἐπικαλούμενος διάταγμα πού στηρίζε τήν ἡγεμονία τοῦ Ρώμης ἐναντί ὅλων, σύμφωνα μέ τήν Πρωτοκαθεδρία τοῦ ἀποστόλου Πέτρου. Καί ὅταν ὁ Διόσκορος Α' Ἀλεξανδρείας ἀρνήθηκε νά δεῖξῃ ὑποταγή στόν Ρώμης, ὁ Λέων ἀντέδρασε ἀναφέροντας ὅτι ὁ Εὐαγγελιστής Μάρκος, ὁ ἰδρυτής τῆς Ἐκκλησίας Ἀλεξανδρείας, ἦταν μαθητής τοῦ Πέτρου.

Ὡς ἔργο του θεωροῦσε τόν ἔλεγχο γιά τήν τήρησι τῶν κανόνων καί διαταγῶν στήν λειτουργική τάξι τῆς Ἐκκλησίας. Ἀναφέρεται ὅτι ἔκανε αὐστηρές παρατηρήσεις στούς ἐπισκόπους τῆς Σικελίας ὡς πρός τό τελεστικό τοῦ μυστηρίου τοῦ Βαπτίσματος. Καί μάλιστα φαίνεται ὅτι ἔστειλε ἐπισκόπους στήν Σικελία γιά νά διδάξουν στούς ἐντοπίους τό τελετουργικό τοῦ μυστηρίου τοῦ βαπτίσματος.

Δ'. Δέν θά ἐπεκταθῶ σέ ἄλλα περιστατικά πού χαρακτηρίζουν τήν παπική θτεία τοῦ Λέοντος Α'. Εἶναι πάρα πολλά καί θαυμαστά, σημαντικά καί ἀσήμαντα, πού συντεθειμένα σχηματίζουν τήν μορφή σπουδαίου προσώπου, μεγάλου ἱεράρχου καί πατρός τῆς Ἐκκλησίας. Σήμερα ἀκούγεται λίγο παράξενα νά ἐκθειάζουμε ὡς ἅγιό ἕναν Πάπα. Μικρός ρώτησε κάποτε τόν ἱερέα πατέρα μου: Πατέρα, πῶς μπορεῖ νά εἶναι ἅγιος ἕνας πάπας; Καί μοῦ ἀπάντησε: Ἐχει ἡ Ἐκκλησία μας πολ-
λούς ἁγίους ἀπό τήν ἐποχή πού ἦταν μία ἐνωμένη ὀρθόδοξη ἐκκλησία,

ἀλλά ἀπό τότε πού οἱ παπικοί νόθευσαν τήν διδασκαλία τῆς Μίας καί Ἁγίας Ἐκκλησίας, ἔγιναν αἰρετικοί καί ἀπό τό σχίσμα καί μετὰ δέν ἀναγνωρίζομε τούς Καθολικούς. Πάντως ἡ πρωτόθρονος Ἐκκλησία τῆς Ρώμης, πρὶν ἀπό τό σχίσμα μεταξύ ἀνατολῆς καί δύσεως τοῦ 1054, ἀνέδειξε σπουδαῖες καί φωτεινές προσωπικότητες ἁγίων ἐπισκόπων καί ὁμολογητῶν τῆς Ὁρθοδόξου πίστεως.

Ὅμως μέχρι τότε πού ἔγινε τό σχίσμα πρῶτος στήν τάξι ἦταν ὁ Ρώμης, καί ἀκολουθοῦσαν οἱ ἄλλοι Πατριάρχες. Ἡ Δ' Οἰκουμενική Σύνοδος μέ τόν 28ο κανόνα τῆς ἀπέδωσε στόν Κωνσταντινουπόλεως τὰ ἴσα πρεσβεῖα τιμῆς μέ τόν ἐπίσκοπο Ρώμης. Τό γεγονός αὐτό λύπησε τόν Λέοντα, ὅπως ἀναφέρει ὁ Λεοντοπόλεως Σωφρόνιος Εὐστρατιάδης στό «Ἀγιολόγιον τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας». Παραθέτω ὅλο τό λῆμμα ὅπως ἔχει: «Ὁ Ὅσιος Λέων γεννήθηκε στήν Ρώμη στά τέλη τοῦ 4ου μ.Χ. αἰῶνα. Διετέλεσε διάκονος τῶν Παπῶν Καλλίστου καί Σήξτου πρὶν ἀνεβεῖ στόν θρόνο τήν 29η Σεπτεμβρίου τοῦ 440 μ.Χ. Ὑπῆρξε ἀπό τούς ἀπολυταρχικότερους Πάπες καί ὑποστήριξε μέ πείσμα τό παπικό πρωτεῖο. Τήν ἀγιοκατάταξί του τήν ὀφείλει στήν ἐπιστολή πού ἔστειλε στήν Δ' Οἰκουμενική Σύνοδο ἐναντίον τῶν Μονοθελητῶν καί Μονοφυσιτῶν καί ἡ ὁποία ἔχει δεκτεῖ μέ ἐνθουσιασμό ἀπό τούς παρευρεθέντες πατέρες. Κοιμήθηκε στίς 10 Νοεμβρίου τοῦ 460 μ.Χ.».

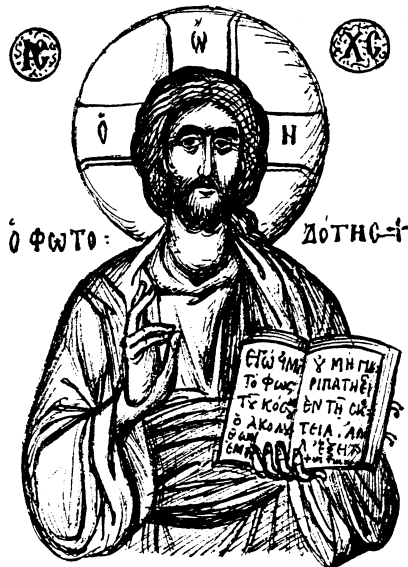
Ὡστόσο ὁ Λέων παραμέρισε τήν πικρία του καί ἔδειξε τό μεγαλεῖο του στήν παραπάνω Σύνοδο. Τό κύριο θέμα τῆς Συνόδου ἦταν ἡ ἀντιμετώπιση τῶν Μονοφυσιτῶν καί Μονοθελητῶν. Ἡ Δ' Οἰκουμενική Σύνοδος συγκλήθηκε γιά νά διαλευκανθῇ τό θέμα τῶν φύσεων τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, θείας καί ἀνθρώπινης, ὅπως καί τῶν θελήσεων τοῦ αὐτοῦ προσώπου. Ἦταν ἀνάγκη νά λυθῇ τό θέμα μέ οἰκουμενική Σύνοδο. Ὁ πάπας τῆς Ρώμης, ὡς ἐπίσκοπος τῆς παλαιᾶς πρωτεύουσας τῆς Αὐτοκρατορίας καί πατριάρχης τῆς Δύσεως, ἀπολάμβανε κάποια ἰδιαίτερη ὑπεροχή στήν ἐκκλησιαστική κοινωνία καί ὅλοι τόν θεωροῦσαν ὡς τόν καί' ἐξοχήν θεματοφύλακα τῆς ἀποστολικῆς παραδόσεως καί ὡς τόν ὑπέραιο διαιτητή γιά τὰ δογματικά θέματα. Τήν θέσι του αὐτή τήν ἐπιβεβαίωσε κατὰ τήν Δ' Οἰκουμενική σύνοδο.

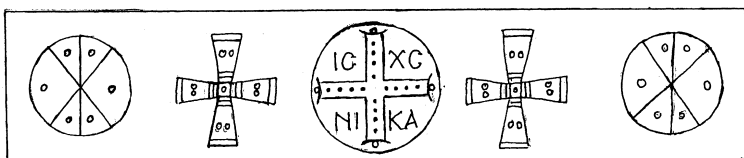
Τονίζω ὅμως ὅτι ἡ παπική θτεία του σέ μία ἐποχή κρίσιμη, διότι κατέρρεε ἡ δυτική ρωμαϊκή αὐτοκρατορία, καί ἡ Ἐκκλησία ἀπειλοῦνταν ἀπό πολλές αἵρέσεις, δοκιμάσθηκε. Ὅμως ὁ Λέων διακήρυξε τό δόγμα τῆς ἀλήθειας καί φρόντισε νά διατηρήσῃ τήν ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας. Γι' αὐτό καί δίκαια τιμᾶται τόσο στήν Δύσι ὅσο καί στήν Ἀνατολή, ὡς Ὅσιος Λέων ὁ Μέγας.

Εἰδικά μέ τήν Δ' Οἰκουμενική Σύνοδο εἶχε τήν εὐκαιρία νά δείξῃ τήν χάρι του. Φωτισμένος ἀπό τό Ὅσιο Πνεῦμα, μετὰ ἀπό πολυήμερη προσευχή καί ἄσκησι, συνέγραψε μία ἐπιστολή, τήν ὁποία ἀπέστειλε στήν

Σύνοδο. Ὁ ἴδιος δέν παρεβρέθηκε, ἀλλὰ τήν μετέφεραν τέσσερις ἀντιπρόσωποι. Λεπτομέρεια ὅτι ἡ ἐπιστολή γράφτηκε ἀπό τόν ἅγιο Λεόντα τρία χρόνια πρὶν καί τήν ἔστειλε στόν Πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως Φλαβιανό. Αὐτή ἡ ἐπιστολή διαβάστηκε στήν Σύνοδο, καί ἀκούσθηκε μέ ἐνθουσιασμό καί ἄρεσε πολύ στούς πατέρες μέλη τῆς Συνόδου. Εἶναι δέ γνωστή στήν πατερική γραμματεία ὡς «Τόμος τοῦ Λέοντος». Ἀποδείχθηκε ὡς τό ἰσχυρότερο ὄπλο ἀπό τοὺς Πατέρες συνοδικούς γιά τήν ἀνάδειξι τῆς ἀληθείας καί τήν συντριβή τῶν αἵρετικῶν.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Π. ΡΙΖΟΣ
Φιλόλογος, Διδάκτωρ Θεολογίας

Πρωτοπρεσβύτερου Μιχαήλ Εὐθυμίου

ΑΓΙΟΣ ΜΑΡΤΙΝΟΣ ΠΑΠΑΣ ΡΩΜΗΣ Ο ΟΜΟΛΟΓΗΤΗΣ

ἅγιος Μαρτίνος Ἐπίσκοπος Ρώμης ὁ ὁμολογητής καί θαυματουργός ὑπῆρξε ἓνας ἀπὸ τοὺς ἁγίους πάπες, πού ἔζησε πρὸ τοῦ μεγάλου σχίσματος καί ὁ ὁποῖος ἔδωσε καί τή ζωή του γιά τήν σώζουσα ὀρθόδοξη πίστη. Γεννήθηκε στίς ἀρχές τοῦ 7ου αἰῶνα, στήν κεντρική Ἰταλία στήν πόλη Τούτι τῆς Ὀμβρικῆς, καί ἔζησε στήν ἐποχή πού βασίλευε ὁ αὐτοκράτορας Ἡράκλειος (610–641), ὁ ὁποῖος, ὅπως εἶναι γνωστό, ὑποστήριζε τήν αἵρεση τοῦ Μονοθελητισμοῦ.

Ἐζησε ἐπίσης στά χρόνια τοῦ αὐτοκράτορα Κώνστα Β΄ (641–668), ὁ ὁποῖος ἀκολούθησε τήν ἐκκλησιαστική πολιτική τῶν προκατόχων του καί μάλιστα ἔγειρε διωγμό κατὰ τῶν Ὀρθοδόξων. Ὁ Κώνστας μάλιστα, μετὰ τό θάνατο τοῦ αἰρετικοῦ Πατριάρχου Σεργίου, εὐνοοῦμένου τοῦ Ἡράκλειου, ἀνέβασε στόν θρόνο τῆς Κωνσταντινουπόλεως τόν αἰρετικό Πατριάρχη Παῦλο Β΄ (641–653), θερμό ὑπέρμαχο τοῦ Μονοθελητισμοῦ.

Δέν γνωρίζουμε πολλά στοιχεῖα γιά τήν νεανική του ἡλικία. Προφανῶς ἀνῆκε σέ ἐπιφανῆ οἰκογένεια καί μᾶλλον ἔλαβε σοβαρή μόρφωση. Ἐπρόκειτο γιά πιστό καί συνετό ἄνδρα, τοῦ ὁποῖου ἡ φήμη ἔφτασε ὡς τήν Ἐπισκοπή τῆς Ρώμης ἡ ὁποία τόν ὅρισε ἀποκριτάριο (ἀπεσταλμένο) τοῦ πάπα στήν Κωνσταντινούπολη.

Στίς 5 Ἰουλίου τοῦ 649 ἐκλέχτηκε Ἐπίσκοπος Ρώμης. Ἀνῆλθε στόν Παπικό Θρόνο ὡς Μαρτίνος Α΄, διαδεχόμενος τόν Θεόδωρο Α΄ καί ἔθεσε ὡς πρώτη προτεραιότητά του τήν ἀντιμετώπιση τῆς αἵρεσης τοῦ Μονοθελητισμοῦ, ἡ ὁποία ὑποστηρίχθηκε ἀπὸ τοὺς Βυζαντινοὺς αὐτοκράτορες Ἡράκλειο (610–641) καί Κώνστα Β΄ (642–668), ἀλλά καί ἀπὸ ἐκκλησιαστικούς παράγοντες, ὅπως ὁ Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Παῦλος Β΄.

Ὁ Μαρτίνος συντάχθηκε μέ τή θεολογία τοῦ Μαξίμου τοῦ Ὁμολογητῆ καί καταδίκασε τήν αἵρεση στή σύνοδο τοῦ Λατερανοῦ (5–13 Ὀκτωβρίου 649).

Ἀπέστειλε ἐπιστολή στόν αἰρετικό Πατριάρχη Παῦλο Β΄, προσπαθώντας, μέ συμβουλές ἀγάπης, νά τόν ἐπαναφέρει στήν Ὀρθοδοξία.

Ἐστειλε ἐπίσης καί μιά πλειάδα μορφωμένων Ρωμαίων κληρικῶν,

εἰδικῶν στήν ἀντιμετώπιση τῶν αἵρέσεων, στήν Βασιλεύουσα, προκειμένου νά διαφωτίσουν τόν κλῆρο καί τόν λαό, γιά τήν πλάνη τῆς αἵρέσεως καί τίς φοβερές συνέπειές της γιά τή σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου.

Μάταια ὅμως. Ἡ αἵρεση τοῦ Μονοθελητισμοῦ εἶχε τήν στήριξη τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας. Ὁ Πατριάρχης Παῦλος Β΄, ὅχι μόνο δέν μεταστράφηκε, ἀλλά στράφηκε ἐναντίον τῶν ἀπεσταλμένων τοῦ Μαρτίνου.

Ὁ Μαρτίνος, μπροστά σέ αὐτή τήν κατάσταση συγκάλεσε Σύνοδο στή Ρώμη, στό ναό τοῦ Σωτῆρος Λατερανοῦ, τήν λεγόμενη Α΄ Σύνοδο τοῦ Λατερανοῦ (649), στήν ὁποία πῆραν μέρος 105 Ἐπίσκοποι ἀπό τήν Ἰταλία, τή Σικελία καί τήν Ἀφρική καί ἡ ὁποία καταδίκασε τήν αἵρεση τοῦ Μονοθελητισμοῦ ὁ δέ Ὅρος αὐτῆς ἦταν ἐπέκταση τῆς διδασκαλίας τῆς Δ΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου. Ἡ Σύνοδος ψήφισε ἐπίσης καί εἴκοσι ἀναθεματισμούς κατὰ τῶν αἵρετικῶν καί τῶν ἀρχηγῶν τους, ἐνῶ καταδίκασε ἐκτός τῶν ἄλλων τούς μονοθελητές Πατριάρχες τῆς Κωνσταντινουπόλεως Σέργιο καί Παῦλο Β΄, συνεργάτες τοῦ Ἡρακλείου, καί τούς καθαίρεσε. Κατόπιν ἔστειλε τίς ἀποφάσεις τῆς Συνόδου στήν Κωνσταντινούπολη.

Ὁ αὐτοκράτορας Κώνστας ὀργίστηκε ἀπό τίς ἐνέργειες τοῦ Μαρτίνου καί γι’ αὐτό θέλησε νά τοῦ κλείσει τό στόμα. Ἐστειλε ἄνδρες στή Ρώμη, μέ ἐπικεφαλῆς στρατιωτικό διοικητή, γιά νά τόν συλλάβουν καί νά τόν πᾶνε δεμένο στή Κωνσταντινούπολη.

Ὅμως οἱ Χριστιανοί τῆς Ρώμης πληροφορούμενοι τήν ἄφιξη τοῦ ἀποσπάσματος, κύκλωσαν τό Πατριαρχεῖο, περιφρουρώντας τόν Ἐπίσκοπό τους. Διαμήνυσαν στούς ἄνδρες τοῦ ἀποσπάσματος, πῶς θά κυνόταν αἷμα ἂν τολμοῦσαν νά πλησιάσουν καί νά βάλουν χέρι στόν Μαρτίνο. Ἐκεῖνοι φοβήθηκαν, ὅτι θά ἐπροκαλεῖτο στάση στή Ρώμη καί γι’ αὐτό ἔφυγαν ἄπρακτοι γιά τήν Βασιλεύουσα.

Μετά ἀπ’ αὐτά ὁ Κώνστας καί οἱ ἄλλοι παλατιανοί περίμεναν νά βροῦν τήν κατάλληλη εὐκαιρία νά τόν συλλάβουν, χωρίς νά προκληθεῖ ἀναστάτωση καί στάση τοῦ πιστοῦ λαοῦ. Ἀργότερα πληροφορήθηκαν ὅτι ὁ Μαρτίνος εἶχε ἀρρωστήσει βαριά καί εἶχε πέσει στό κρεβάτι.

Τότε (ἔτος 653μ.Χ.) ἔστειλαν τόν βυζαντινό διοικητή τῆς Ἰταλίας στρατιωτικό Θεόδωρο, μέ τήν ἀκολουθία του στή Ρώμη. Εἰσῆλθαν μέ δόλο στό ἐπισκοπεῖο, ὅπου ἀπήγαγαν τόν Πάπα Μαρτίνο μαζί μέ τό κρεβάτι του καί τόν φυγάδευσαν κρυφά ἀπό τή Ρώμη. Μαζί του συνέλαβαν καί τόν ἅγιο Μάξιμο τόν Ὁμολογητή, θερμό ὑπέρμαχο τῆς Ὁρθοδοξίας καί σφοδρό πολέμιο τοῦ Μονοθελητισμοῦ, ὁ ὁποῖος εἶχε καταφύγει, διωκόμενος στή Ρώμη.

Μέ διαταγή τοῦ αὐτοκράτορα Κώνστα Β΄, ὁ ἅγιος Μαρτίνος ὁδηγήθηκε κλινῆρης καί δέσμιος στήν Κωνσταντινούπολη, ὅπου δικάστηκε ὑπό τῆς συγκλήτου ὡς συνωμότης καί καταδικάστηκε σέ θάνατο.

Κατηγορήθηκε από τούς αίρετικούς γιά μυστική ἀλληλογραφία μέ τούς ἐχθρούς τῆς αὐτοκρατορίας, τούς Σαρακηνούς, καί γιά βλασφημία τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου. Παρά τίς ἀποδείξεις τῆς ἀθωότητάς του, πού προσφέρθηκαν ἀπό τόν ρωμαϊκό κλῆρο καί τούς λαϊκούς, καθαιρέθηκε σέ τελετή, κατά τήν ὁποία διέρρηξαν τά ἱερατικά του ἄμφια. Ὁ στρατιωτικός διοικητής τόν συνέλαβε νύχτα καί τόν μετέφερε στό Αἰγαῖο Πέλαγος, στή Νάξο, τό 654, ὅπου ἔζησε ἓνα χρόνο.

Κατόπιν μεταφέρθηκε στήν Κωνσταντινούπολη. Ὁ αὐτοκράτορας σκόπευε νά τόν θανατώσει, ἀλλά μέ τήν παρέμβαση τοῦ Πατριάρχου Παύλου δέν ἐπετράπη ἡ θανάτωσή του καί ἀποφασίστηκε νά ἐξορισθεῖ. Μετά ἀπό ἀπειλές, ἐξευτελισμούς καί φυλακίσεις, ἔστειλε τόν Μαρτίνο ἐξορία στή Χερσώνα τῆς Κριμαίας. Ἀπό τίς ταλαιπωρίες του καί τήν πίκρα του κοιμήθηκε στίς 16 Σεπτεμβρίου τοῦ 655.

Τό σπουδαιότερο, ὅμως, εἶναι ὅτι ὁ θάνατος τόν βρῆκε ἀγωνιζόμενο στίς ἐπάλξεις τῆς Ὁρθοδοξίας, ὀρθοτομοῦντα τόν λόγον τῆς ἀληθείας. Δηλαδή, νά διδάσκει ὀρθά, χωρίς πλάνη, τό λόγο τῆς ἀλήθειας. (Ἡ μνήμη του, ἀπό ὀρισμένους Συναξαριστές, ἐπαναλαμβάνεται στίς 20 Σεπτεμβρίου).

Τά λείψανά του μεταφέρθηκαν στή Ρώμη καί τοποθετήθηκαν στήν ἐκκλησία, πού ἦταν ἀφιερωμένη στόν Ἅγιο Μαρτίνο τῆς Τούρ.

Ἡ αἵρεση τοῦ Μονοθελητισμοῦ καταδικάστηκε ἀπό τήν Στ΄ Οἰκουμένη Σύνοδο τό 680, δικαιώνοντας τήν στάση τοῦ Ἁγίου Μαρτίνου.

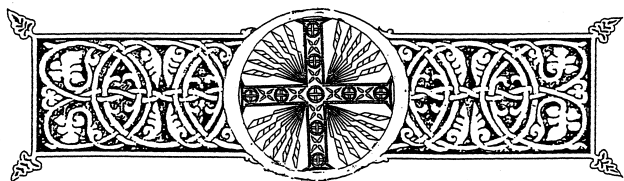
Ἀπολυτίκιον. Ἦχος γ΄. Θείας πίστεως.

Θείοις δόγμασι, τῆς εὐσέβειας, ὑπεστήριξας, τήν Ἐκκλησίαν, ὦ Μαρτίνε Ἱεράρχα θεόσοφε· τόν γάρ Χριστόν διπλοῦν ὄντα ταῖς φύσεσιν, ὁμολογήσας τήν πλάνη κατήσχυνας. Πάτερ Ὅσιε, Χριστόν τόν Θεόν ἰκέτευε, δωρήσασθαι ἡμῖν τό μέγας ἔλεος.

Κοντάκιον. Ἦχος γ΄. Τῇ ὑπερμάχῳ.

*Ὡς Ἱεράρχης τῶν ἀρρήτων καί διδάσκαλος
Θεολογίας ἀληθοῦς ἐκφάντωρ πέφνης
Καί ἀνέβλυσας Μαρτίνε δογμάτων ρεῖθρα·
Τόν Χριστόν γάρ ἐν δυσὶ τελείαις φύσεσι
Καί θελήσει πανσόφως ἐδογματίσας
Τοῖς βοᾶσί σοι, χαίροις Πάτερ πανόλβιε.*

Πρωτοπρεσβύτερος ΜΙΧΑΗΛ ΕΥΘΥΜΙΟΥ
Θεολόγος, Νομικός

ΑΓΙΟΣ ΜΑΡΤΙΝΟΣ ΤΟΥΡ Ο ΘΑΥΜΑΤΟΥΡΓΟΣ

Ἀνάστασις μικροῦ παιδιοῦ

πίσης παρατήρησα συχνά, Σουλπίκιε, πώς ὁ Μαρτῖνος συνήθιζε νά σοῦ λέγει, πώς κατὰ τό διάστημα τῆς ἐπισκοπῆς του δέν εἶχε πλέον τόσο ἄφθονο τό χάρισμα τῶν δυνάμεων, ὅσο θυμόταν πώς τό εἶχε προηγουμένως. Ἄν εἶναι ἀλήθεια αὐτό, καί ἀκριβῶς ἐπειδή εἶναι ἀλήθεια, μπορούμε νά συμπεράνουμε πόσα ὑπῆρξαν ἐκεῖνα, τά ὁποῖα ἐργάστηκε ὡς μοναχός καί τά ὁποῖα ἐξήσκησε μόνος του χωρίς κανένα μάρτυρα, ἐφόσον τόν εἶδαμε νά κάνει τόσα σημεῖα κατὰ τήν ἐπισκοπή του κάτω ἀπό τά μάτια ὅλων.

Πολλά βέβαια ἀπό τά προηγούμενα κατορθώματά του ἔγιναν γνωστά στόν κόσμο καί δέν μπόρεσαν νά μείνουν κρυφά. Ὅμως λέγουν πώς ἀναρίθμητα εἶναι ἐκεῖνα τά ὁποῖα ἀπέκρυψε, ἀποφεύγοντας τήν ἀλαζονεία, καί δέν ἀνέχθηκε νά περιέλθουν σέ γνώση τῶν ἀνθρώπων. Γιατί καθώς εἶχε ὑπερβῆ τήν ἀνθρώπινη φύση, καταπατώντας τήν δόξα τοῦ κόσμου παρά τήν ἐπίγνωση τῆς δυνάμεώς του, ἀναπαυόταν νά ἔχει μάρτυρα τόν οὐρανό. Ὅτι εἶναι ἀλήθεια αὐτό μπορούμε νά τό ἐκτιμήσουμε ἔστω καί ἀπό αὐτά, τά ὁποῖα μᾶς εἶναι γνωστά καί δέν μπόρεσαν νά ξεφύγουν.

Βέβαια πρό τῆς ἐπισκοπῆς του εἶχε ἐπαναφέρει δύο νεκρούς στή ζωή, πράγμα τό ὁποῖο ἐκτενῶς μᾶς παρουσίασε τό βιβλίο σου¹. Ὅμως κατὰ τή διάρκεια τῆς ἐπισκοπῆς του, καί ἀπορῶ πῶς τό παρέλειψες ἐσύ, ἕναν μόνο ἀνέστησε. Σέ αὐτό τό γεγονός ἡμουν ἐγώ μάρτυς, ἐάν δέν ἀμφιβállετε καθόλου θεωρώντας με ὄχι πολύ ἀξιόπιστο μάρτυρα. Θά σᾶς ἀναπτύξω πῶς ἀκριβῶς συνέβη αὐτό:

Ὑπῆρχε κάποιος λόγος, δέν ξέρω ποιός, καί κατευθυνόμασταν γιά τήν πόλη Καρνούτο². Στό μεταξύ, ἐνῶ προσπερνούσαμε μία κώμη πολυάνθρωπη καί πυκνοκατοικημένη³, βγῆκε πάνω στό δρόμο μας ἕνας ὀγκώδης ὄχλος, πού ἀποτελοῦνταν ἐξ ὁλοκλήρου ἀπό ἐθνικούς. Γιατί κανεῖς στήν κώμη ἐκείνη δέν εἶχε γνωρίσει τόν Χριστιανισμό· πλὴν

---

¹Ιωάννου μ. Ἀγιαννανίτου, Ἡλῖος σ' ἕνα κόσμο πού δύει, Ἀρχαῖες μαρτυρίες γιά τόν Ἅγιο Μαρτίνο, Ἀγιον Ὅρος 1989, σελ. 227-230, 264-265, 324-325.

ὅμως γιά τήν φήμη τοῦ τόσο μεγάλου ἀνδρός τό πλῆθος πού συνέρ-
ρευσε εἶχε σκεπάσει ὅλους τοὺς κάμπους πού ἀνοίγονταν σέ πλάτος.

Ὁ Μαρτῖνος διαισθάνθηκε πώς εἶχε ἔργο νά ἐπιτελέσει ἐκεῖ καί
κατόπιν πληροφορίας τοῦ Πνεύματος ἀνέκραξε⁴ ὁλόκληρος. Ἦχώντας
κατά ὅχι θνητό τρόπο ἄρχισε νά κηρύττει τόν λόγο τοῦ Θεοῦ στοὺς
ἐθνικούς, κάθε τόσο ἀναστενάζοντας πού τόσοσ ὄχλος ἀγνοοῦσε τόν
Κύριο Σωτῆρα. Στό μεταξύ (ἔτσι ὅπως μᾶς εἶχε περικυκλώσει ἐμᾶς ἓνα
ἀπίστευτο πλῆθος) κάποια γυναίκα, τῆς ὁποίας ὁ γιός πρὶν ἀπὸ λίγο εἶχε
ξεψυχήσει, πλησίασε καί μέ ἀπλωμένα τὰ χέρια προσεκόμιζε τό ἄψυχο
σῶμα στὸν μακάριο ἄνδρα, λέγοντας:

— Ξέρουμε πώς εἶσαι φίλος τοῦ Θεοῦ. Ξαναδῶσε μου τόν γιό μου,
γιατί μοῦ εἶναι μονάκριβος.

Ἐπισυνάφθηκε καί τό ὑπόλοιπο πλῆθος καί ἐπευφημοῦσε τίς ἱκεσίες
τῆς μητέρας. Τότε ὁ Μαρτῖνος βλέποντας (ὅπως ὁ ἴδιος ἀργότερα μᾶς
ἔλεγε) πώς χάριν τῆς σωτηρίας τῶν προσδοκῶντων μπορούσε νά φθά-
σει στό θαῦμα, ἀνέλαβε τό σῶμα τοῦ νεκροῦ στά δικά του χέρια. Κάτω
ἀπὸ τὰ βλέμματα ὅλων ἔκλινε τὰ γόνατα· κι ὅταν τελειώνοντας τήν προ-
σευχή σηκώθηκε ὄρθιος, παρέδωσε στήν μητέρα ξαναζωντανεμένο τό
μικρό της.

Τότε πλέον ὑψώθηκε κραυγή μέχρι τόν οὐρανό καί ὁλόκληρο τό
πλῆθος ὁμολόγησε Θεό τόν Χριστό. Στό τέλος ὅλοι μαζί ἀγγελιδόν
ἄρχισαν νά ὀρмоῦν στά γόνατα τοῦ μακαρίου ἀνδρός, ζητώντας μέ
πίστη νά τοὺς κάνεις Χριστιανούς. Χωρίς καθυστέρηση, ὅπως ἦταν ἐκεῖ
στή μέση τοῦ κάμπου, ἐπέθεσε στὸν καθένα τό χέρι του καί τοὺς ἔκανε
ὅλους κατηχουμένους, ἐνῶ στραμμένος πρὸς ἐμᾶς μᾶς ἔλεγε, πώς δέν
τοὺς ἔκανε κατηχουμένους στὸν κάμπο ἀλόγιστα, ἀλλὰ γιατί ἐκεῖ ἦταν
πού συνήθως θυσιάζονταν οἱ μάρτυρες.

Προστασία ἀπὸ τό χαλάζι

Κάποιο χωριό στήν Σενονική χώρα⁵ κάθε χρόνο τό ἐρήμωνε τό
χαλάζι. Σπρωγμένοι ἀπὸ τίς ἀπελπιστικές συμφορές οἱ κάτοικοι ζήτη-
σαν τήν βοήθεια τοῦ Μαρτίνου, στέλλοντας ἐπαρκῶς βásiμη πρεσβεία
μέ τόν πρῶν ἑπαρχο Αὐσπίκιο, τοῦ ὁποίου ἰδιαίτερα τοὺς ἀγροὺς
συνήθιζε νά λυμαίνεται ἡ καταιγίδα βαρύτερα ἀπ' ὅ,τι τῶν ὑπολοίπων.
Ἀλλὰ σάν ἔκανε ἐκεῖ προσευχή ὁ Μαρτῖνος, τόσο ἐντελῶς ἀπάλλαξε
ὁλόκληρη τήν περιοχή ἀπὸ τόν ἐνσκήποντα ὄλεθρο, ὥστε ἐπὶ εἴκοσι
χρόνια, ὅσα δηλ. ἔμεινε μετέπειτα μέσ στό σῶμα, κανεῖς στοὺς τόπους
ἐκείνους δέν ἐπλήγη ἀπὸ χαλάζι.

Γιὰ νά μὴν νομισθεῖ αὐτό τυχαῖο καί ὅτι μᾶλλον δέν ἦταν χάριν τοῦ
Μαρτίνου πού τοὺς παρασχέθηκε αὐτό, τῇ χρονιά ἐκείνῃ πού ἐκοιμήθη

ἐπέπεσε καί πάλι ξαναζωντανεμένη ἡ θύελλα. Τόσο πολύ αἰσθάνθηκε καί ὁ κόσμος τήν ἀποδημία τοῦ πιστοῦ ἀνδρός, ὥστε αὐτοῦ, γιά τοῦ ὁποίου τή ζωή δικαιολογημένα καιρόταν, θρηνοῦσε τώρα καί γιά τόν θάνατο τοῦ ἴδιου. Ὑπάρχει ἕνας κάποιος ἀσθενέστερος ἀκροατής ἀπαίτησει καί μάρτυρες γιά νά ἐπιβεβαιώσουν αὐτά πού εἶπα, θά τοῦ παρουσιάσω ἐγώ ὅχι ἕναν ἄνθρωπο ἀλλά πολλές χιλιάδες, καί θά ἐπικαλεσθῶ ὁλόκληρη τήν περιοχή τῶν Σενόνων, γιά νά μαρτυρήσει τήν δύναμη πού γνώρισαν ἐκ πείρας.

Ὅμως καί σύ, πρεσβύτερε Ρεφριγέριε, θυμᾶσαι, πιστεύω, τή συζήτηση πού πρόσφατα εἶχαμε πάνω σέ αὐτό μαζί μέ τόν Ρωμύλο, τιμημένο καί εὐλαβῆ ἄνδρα, γιό ἐκείνου τοῦ Αὐσπικίου. Τά ἐξιστοροῦσε αὐτά σάν ἄγνωστα σέ ἐμᾶς καί ἔτρεμε γιά τίς μελλοντικές σοδεῖς λόγῳ τῶν ἀλλεπαλλήλων ζημιῶν, πενθώντας μέ μεγάλο θρῆνο μέσα του, πού δέν διατηρήθηκε στή ζωή ὁ Μαρτίνος μέχρι αὐτούς τούς χρόνους.

Ὁ κωφάλαλος Θεοδεμουῖνδος

Κινοῦσε μόνο τά χεῖλη του προσευχόμενος χωρίς νά βγάζει φωνή ὁ νεαρός Θεοδεμουῖνδος, ποτίζοντας μέ δάκρυα τό δάπεδο τῆς βασιλικῆς καθημερινά ἐπί τρία ὁλόκληρα χρόνια, χωρίς νά χάσει τήν πίστη του. Ἦταν ἀγαθή ψυχή καί τίς ἐλεημοσύνες πού τοῦ ἔδιναν τίς μοίραζε κι αὐτός στούς ἄλλους πτωχοῦς.

Τέλος μία ἡμέρα προσέπεσε μέ θέρμη μπροστά στό ἱερό Θυσιαστήριο. Σηκώθηκε ὄρθιος, ὕψωσε τά μάτια καί τά χέρια στόν οὐρανό, καί τότε ἔβγαλε ἀπό τό στόμα του ἕνα ρυάκι αἵματος καί σαπίλας. Ἐπτυσσε στή γῆ κι ἀναστενάζοντας βαρειά ἄρχισε νά βγάζει κομμάτια διάφορα μαζί μέ αἷμα, σάν νά τοῦ ἔκανε κάποιος ἐγχείρηση. Ἀπό τό στόμα του κρεμόταν βρώμικο πῦον σάν αἱμάτινη κλωστή. Ξανασηκώθηκε, στράφηκε πάλι στόν οὐρανό. Ἀνοίξαν οἱ πύλες τῶν αὐτιῶν καί τοῦ λάρυγγος καί μέ ματωμένο ἀκόμα τό στόμα ἄφησε τήν πρώτη του φωνή:

— Σέ εὐχαριστῶ πολύ, μακαριώτατε κύρι-Μαρτίνε.

Τόν δοκίμασε ὁ λαός, καί ἀποδείχθηκε πώς ἐπίσης ἄκουγε τέλεια. Ἡ βασίλισσα Χρωδεχίλδη, ἀπό σεβασμό πρὸς τόν Ἅγιο Μαρτῖνο, τόν πῆρε κοντά της, τόν ἔβαλε σέ σχολή κι ἐκεῖνος ἀπομνημόνευσε ἀπό ἔξω ὁλόκληρο τό Ψαλτῆρι⁷. Ἐγινε καί κληρικός καί ὑπηρέτησε ἀργότερα τήν Ἐκκλησία ἐπὶ πολλά χρόνια.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Κεφ. 7 καί 8 τοῦ Βίου.

2. Carnotum, τό ἀρχαῖο Αὐτρικόν, δηλ. ἡ σημερινή Σάρτρν (Chartres), σημαντική Κελτογαλατική πόλη πρὸς Β τῆς Τουρῶνης, μεταξύ Λεῖγνρος καί Σηκουάνα (βλ. χάρτη Β3).

3. Πιθανολογείται ότι πρόκειται για την Βενδώμη (Vendôme).

4. Στο Λατ. *infremut* (τό όποιο μεταφράζει τό «ένεβριμήσατο» τοῦ Ἰωάν. ια΄ 33).

5. Ἡ χώρα τῶν Σενόνων. Αὐτοί ἦταν μέγας καί ἰσχυρός λαός τῆς Κελτικῆς Γαλατίας πρὸς τὰ Βελγικά σύνορα, σπὴν κοιλάδα τοῦ Ὑόν, μεταξύ Λείγηνρος καί Σηκουάνα. Ἡ ἀρχαία πρωτεύουσα τους, τό Ἀγίδικον, ἐπὶ Ρωμαίων μετονομάσθηκε Σένονες (Senones) καί εἶναι ἡ σημερινή Σέν (Sens) στὸν νομό Ὑόν (Yonne) βλ. κάρτη Β3.

6. Πρβλ. Α΄ Κορινθ. στ΄ 2-3.

7. Πρόκειται γιὰ τὴν Χρωδεχίλδη ἢ Γλοτίλδη, Χριστιανὴ χήρα τοῦ βασιλιᾶ τῶν Φράγκων Χλοδοβίκου ἢ Κλόβιος Α΄ (466-511), ἡ ὁποία μετὰ τὸν θάνατο τοῦ συζύγου της (511) εἶχε ἀποσυρθεῖ σπὴν Τουρώνη, ὅπου καί πέθανε. Προσέξτε ἐδῶ τὴν ὑπαρξὴ σχολῆς προετοιμασίας κληρικῶν (ὑπῆρχε μία σὲ κάθε ἐκκλησία), καθὼς καί πέρασμα τῆς ἐκκλησιαστικῆς παιδείας στὰ χέρια τῶν Φράγκων.

Πρωτοπρεσβύτερου Ἰωάννη Κ. Ἰωάννου
Ο ΑΓΙΟΣ ΟΣΙΟΣ, ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΚΟΡΔΟΥΗΣ ΤΗΣ ΙΣΠΑΝΙΑΣ

Ἡ Ὁρθόδοξία στήν Ἰσπανία σήμερα.

Ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία στήν Ἰσπανία εἶναι μία σχετικά νέα παρουσία, πού ἀναπτύχθηκε κυρίως τόν 20ο καί 21ο αἰώνα, μέ τήν ἄφιξη μεταναστῶν ἀπό Ἀνατολικοευρωπαϊκές χώρες καί τήν Ἑλλάδα. Ὑπάρχουν διάφορες ἐνορίες καί κοινότητες, πού ὑπάγονται κυρίως στό Πατριαρχεῖο Κωνσταντινουπόλεως, τήν Ρωσική Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία καί ἄλλες Ὁρθόδοξες Ἐκκλησίες.

Ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία στήν Ἰσπανία συμβάλλει στήν πνευματική ζωή τῆς χώρας, παρέχοντας ἕνα χώρο λατρείας καί κοινότητας γιά τούς Ὁρθόδοξους πιστούς.

Τό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο ἔχει ἰδρύσει τήν 20ήν Ἰανουαρίου 2003 τήν Ἱερά Μητρόπολη Ἰσπανίας καί Πορτογαλίας πού περιλαμβάνει τήν Ἱβηρικήν Χερσόνησον δηλαδή τήν Ἰσπανίαν, Πορτογαλίαν, Ἀνδόρραν καί Γιβραλτάρ. Ἐπίσης περιλαμβάνει τά νησιά Βαλεαρίδες καί Κανάρια τῆς Ἰσπανίας καί Ἀζόρες καί Μαδέρα τῆς Πορτογαλίας.

Συνοπτικά, ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία στήν Ἰσπανία εἶναι μιά δυναμική κοινότητα πενήντα τεσσάρων ἐνοριῶν περίπου, πού ἀναπτύσσεται καί προσφέρει πνευματική στήριξη στούς πιστούς της, μέσα σέ ἕνα περιβάλλον ὅπου βασική θρησκεία εἶναι ὁ Καθολικισμός, ἐνῶ παράλληλα συμβάλλει στήν πολιτιστική καί θρησκευτική πολυμορφία τῆς χώρας.

Ἡ Ἰσπανία στά πρωτοχριστιανικά χρόνια.

Στό ἄρθρο αὐτό θά μεταφερθοῦμε στά πρῶτα Χριστιανικά χρόνια, πρίν ἀπό τό Σχίσμα καί τόν διαχωρισμό, ὅπου οἱ Ἀπόστολοι τοῦ Χριστοῦ μέ πρωτεργάτη τόν Ἀπόστολο τῶν Ἐθνῶν Παῦλο, κήρυξαν τό εὐαγγέλιο σέ ὅλη τήν Λεκάνη τῆς Μεσογείου, στά χρόνια τῆς ἐπικράτησης τῆς πανίσχυρης τότε Ρωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας. Οἱ συνθῆκες ἦταν δύσκολες καί οἱ διωγμοί σφοδροί, ἀλλά οἱ Ἀπόστολοι ἔφθασαν μέχρι τήν Γαλατία πού περιλάμβανε τήν Βρετανία καί τήν Ἰσπανία. Ἐπί Διοκλητιανοῦ οἱ διωγμοί τῶν Χριστιανῶν ἔφθασαν στό ἀποκορύφωμά τους. Ὄταν ὅμως, ἀπόλυτος Αὐτοκράτορας ἐγίνε ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος, σέ Ἀνατολή καί Δύση, ἀπό τήν Παλαιστίνη καί Αἴγυπτο μέχρι τήν Βρετανία καί Ἰσπανία, ἐξέδωσε τό περίφημο διάταγμα τῆς ἀνεξιθρησκείας καί

μπόρεσαν οἱ χριστιανοί καί τῆς Ἰσπανίας τότε νά ἐκφράσουν ἐλεύθερα τήν πίστη καί τήν λατρεία του.

Ὁ ἅγιος Ὁσιος, ἐπίσκοπος Κορδούης.

Στό σημεῖο αὐτό ἐμφανίζεται ὁ ἅγιος στὸν ὁποῖο ἀναφερόμαστε. Ὁ ἅγιος Ὁσιος, Ἐπίσκοπος Κορδούης, ἐμπιστος φίλος τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου, ὁ ὁποῖος καί τοῦ εἶχε ἀναθέσει τότε εἰδική ἀποστολή.

Ὁ Ὁσιος γεννήθηκε τὸ 256μ.Χ. πιθανότατα στὴν πόλη πού ὀνομαζόταν Κορδούη, σημερινή Κόρδοβα τῆς Ἰσπανίας. Ἦταν πιστός καί εὐλαβής, γι' αὐτόν τὸ λόγο ἡ Ἐκκλησία τὸν κάλεσε νά τὴν ὑπηρετήσει ὡς ἐπίσκοπος τῆς πόλης πού τὸν γέννησε.

Ὁ ἅγιος Ὁσιος, διέπρεπε στὴ γνώση, στὴν ἀρετὴ καί στὴν ἄσκησι καί ἦταν τὸ ζωντανὸ εὐαγγέλιο γιὰ τοὺς συμπολίτες του. Στὸ σῶμα του ἔφερε ὁρατὰ τὰ σημεῖα τῆς καλῆς ὁμολογίας του, τίς οὐλές καί τὰ σημάδια ἀπὸ τὰ βασανιστήρια κατὰ τοὺς διωγμούς. Τὸ ἔτος 300μ.Χ. μέ τὴν αὐγὴ τοῦ τόσο σημαντικοῦ γιὰ τὴν Ἐκκλησία αἰῶνα, ὁ Ὁσιος ἔγινε κεφαλὴ τῆς τοπικῆς Ἐκκλησίας, δηλαδή ἐπίσκοπος τῆς Κόρδοβας. Ἡ φήμη καί ἡ ἀγιότητα τῆς ζωῆς του ταξίδεψαν μακριά, σ' ὅλη τὴν αὐτοκρατορία. Ἐγινε φίλος ὅπως εἶπαμε καί ἐμπιστός ἐνός ἄλλου Μεγάλου, τοῦ ἁγίου Κωνσταντίνου.

Ἔτσι, τὰ πρῶτα χρόνια τῆς ἐμφάνισις τῆς ἀρειανικῆς ἔριδος, συναντᾶμε τὸν ἐπίσκοπο Κορδούης Ὁσιο σέ ὅλες τίς προσπάθειες γιὰ τὴν διευθέτησι καί καταπολέμησιν τῆς ἔριδος αὐτῆς. Ὁ Σωζόμενος μᾶς πληροφορεῖ πῶς αὐτόν ἐπέλεξε νά ἀποστείλει ὁ αὐτοκράτορας Κωνσταντίνος γιὰ νά βρεῖ λύσι στὶς ἀρειανικὲς ἀνταρσίεις τῆς Αἰγύπτου:

«Νομίσας σέ δύνασθαι προκαταλαβεῖν τὸ κακόν, πρὶν εἰς πλείους χωρῆσαι, πέμπει ἄνδρα τῶν ἀμφ' αὐτόν πιστεῖ καί βίῳ ἐπίσημον καί ταῖς ὑπὲρ τοῦ δόγματος ὁμολογίαις ἐν τοῖς ἐμπροσθεν χρόνοις εὐδοκιμηκότα, διαλλάσσοντα τοὺς ἐν Αἰγύπτῳ διὰ τὸ δόγμα στασιάζοντας».

Ὁ ἱστορικός Σωκράτης ἐπίσης ἐπισημαίνει τὴν ἰδιαίτερη ἐκτίμησι καί τὸν σεβασμὸ πού εἶχε ὁ Κωνσταντίνος ἀπέναντι στὸν ἐπίσκοπο Ὁσιο μέ τὰ ἐξῆς λόγια:

«πέμπει, δι' ἀνδρός ἀξιοπίστου, ᾧ ὄνομα μὲν ἦν Ὁσιος, μιᾶς δέ τῶν ἐν τῇ Ἰσπανίᾳ πόλεων, ὄνομα Κουρδούβης, ὑπῆρχεν ἐπίσκοπος· πάνυ τε αὐτόν ἠγάπα καί διὰ τιμῆς ἦγεν ὁ βασιλεὺς».

Ὁ ἅγιος Ὁσιος σέ πρωταγωνιστικὸ ρόλο.

Ὑπὸ τὴν ἰδιότητα αὐτὴ λοιπόν, παρακολουθοῦμε τὸν ἅγιο Ὁσιο νά ἐπιφορτίζεται ἀπὸ τὸν Αὐτοκράτορα νά βρεῖ λύσι στὰ προβλήματα πού

προέκυψαν στην νόμιμη πλέον Ἐκκλησία, πού δέν ἦταν ἄλλη ἀπό τίς διάφορες αἵρέσεις καί κυρίως τόν ἀρειανισμό. Ὁ ἡγετικός του ρόλος συνεχίζεται ὅταν ἀναλαμβάνει νά προεδρεύσει στην τοπική σύνοδο τῆς Ἀντιοχείας τό 324μ.Χ., πού ἦταν ἡ σύνοδος πού προετοίμασε τόν δρόμο γιά τή σύγκληση τῆς Α΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου στή Νίκαια.

Ἐπειτα, πρωτοστάτησε στην Α΄ Οἰκουμενική Σύνοδο τοῦ 325μ.Χ. στην Νίκαια, στην καταδίκη τοῦ Ἀρείου καί στή δημιουργία τοῦ Συμβόλου τῆς Πίστεως μας. Πέρα ἀπό τήν ιδιαίτερη ἐκτίμηση πού ἔχει ο Ὅσιος ἀπό τόν Αὐτοκράτορα, ἔχει καθολικῆς ἐκτίμησης ἀπό τούς ἐκκλησιαστικούς ἡγέτες καί τόν ἀπλό λαό. Τήν συνολική ἀποδοχή αὐτή, ἀναφέρει ὡς ἐξῆς ὁ ἱστορικός Σωζόμενος:

«ἐναγχός τε τῶν διωγμῶν πεπαυμένων εἰσέτι πλεῖστοι τῶν ὁμολογητῶν τῷ βίῳ περιόντες τάς ἐκκλησίας ἐσέμνυνον, ὡς ὁ Ὅσιος ὁ Κουρδούβης ἐπίσκοπος».

Γηραιός καί γενναῖος προασπιστής τῆς πίστεως.

Μετά τήν κοίμηση τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου, ἐμφανίστηκαν νέες τρικυμίες στό σκάφος τῆς Ἐκκλησίας. Οἱ διάδοχοι Κώνστας καί Κωνσταντίνος δέν ἀκολούθησαν τήν πίστη τοῦ προκατόχου τους. Ὁ Ἄγιος τῆς Κορδοῦς παρά τίς ἔντονες αὐτοκρατορικές πιέσεις, προάσπισε γενναίως τήν Ὀρθοδοξία τῆς Ἐκκλησίας εἰδικά ὅταν ἔλαβε πάλι μέρος στή Σύνοδο τῆς Σαρδικῆς τό 343μ.Χ., πλάι στόν τοπικό ἐπίσκοπο Πρωτογενῆ.

Γιά τήν στάση του αὐτή, ὁ Ὅσιος ἐξορίστηκε μαζί μέ πολλούς ὀρθοδόξους ἐπισκόπους καί τόν πατριάρχη Ἀλεξανδρείας, Μέγαλο Ἀθανάσιο. Ὑπέφεραν πολλά δεινά καί κακουχίες ἀλλά τίς ὑπέμειναν, ὅπως καί οἱ μάρτυρες στούς πρωτινοῦς διωγμούς. Διαφορετικοί διωγμοί τότε, ἀλλά καί αὐτοί τώρα καθόλου ὑποδεέστεροι. Ὁ Μέγας Ἀθανάσιος ἐπαινεῖ τό γέροντα πλέον ἐπίσκοπο τῆς Κορδοῦς ἀποκαλώντας τον «Πατέρα τῶν ἐπισκόπων», ὅχι μόνον βέβαια γιά τήν πολύ προχωρημένη του ἡλικία.

Μέ αὐτό τόν τρόπο ἔζησε καί τά ὑπόλοιπα χρόνια τῆς ζωῆς του ὁ ἅγιος Ὅσιος, ἀγωνιζόμενος καί ἀντιστεκόμενος στίς αἰρετικές δοξασίες πού μάχονταν τήν ὀρθόδοξη πίστη. Ὅταν ἦταν σχεδόν ἑκατό χρονῶν ἔλαβε μέρος σέ μιά τελευταία γι' αὐτόν Σύνοδο, τήν Σύνοδο τοῦ Σιρμίου, πού ἦταν θά λέγαμε, ἕνας ἐνδιάμεσος σταθμός πρίν ἀπό τήν Β΄ Οἰκουμενική Σύνοδο, ὅπου χάρη στούς μεγάλους Καππαδόκες πατέρες ἀργότερα, δόθηκε ἡ πλήρης καί ἡ πιό σαφής διατύπωση τῶν δογματῶν τῆς Ὀρθοδόξου πίστεως.

Λίγο μετά τή Σύνοδο τοῦ Σιρμίου ὁ γέροντας ἐπίσκοπος καί πατήρ

τῆς Ἐκκλησίας, Ὅσιος τῆς Κορδούης, ἄφηνε τοὺς ἀγῶνες τῆς στρατευόμενης Ἐκκλησίας, γιὰ νὰ ἀναπαυθεῖ αἰῶνια στοὺς κόλπους τῆς θριαμβεύουσας Ἐκκλησίας τὸ ἔτος 358μ.Χ., ἐνῶ ἡ μνήμη του τιμᾶται στὶς 27 Αὐγούστου ἐκάστου ἔτους.

Μεγαλυνάριον:

*Ἀνθραξ ὥφθης Ὅσιε νοητός,
ὕλην καταφλέγων, τῶν αἵρέσεων τὴν σαθράν
στερρός δογμαίων στύλος,
ἐλέγχων τοὺς ἄθεους.
Καί τῆς Κορδούης μέγας, ποιμὴν καὶ πρόεδρος.*

ΠΗΓΕΣ

<https://ec-patr.org/entities/iera-mitropoli-ispantias/>

Ἀνδρονίκου Π. Δήμητρα, *Ἡ Ὁρθοδοξία στὴν Ἰσπανία* Θεσσαλονίκη 2017.

Κωνσταντῖνος Μεταλλίδης, 19 Αὐγούστου 2015.

Ἰσπανικὸ Ὁρθόδοξο Συναξάρι, Γεωργίου Ἑμμανουήλ Πιπεράκη, 2003.

Πρωτοπρεσβύτερος **ΙΩΑΝΝΗΣ Κ. ΙΩΑΝΝΟΥ**

Ἐφημέριος Κυπερούνας

Ἀνδρέα Κυριακοῦ

ΑΓΙΟΣ ΠΑΤΡΙΚΙΟΣ Ο ΦΩΤΙΣΤΗΣ ΤΗΣ ΙΡΛΑΝΔΙΑΣ

Ὁ σμαραγδένιο νησί, ἡ Ἰουέρνη τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, δηλαδή ἡ Ἰρλανδία κεῖται στίς ἐσχατιές τῆς Δύσεως καί δέχεται τίς βροχές, τούς ἀνέμους καί τίς καταιγίδες τοῦ Ἀτλαντικοῦ. Παρά ταῦτα ἡ Ἰρλανδία πού ἦταν βυθισμένη στόν κελτικό παγανισμό δέχθηκε νωρίς τό εὐαγγελικό μήνυμα. Ὁ ἥλιος τῆς δικαιοσύνης χρησιμοποίησε ὡς σκεῦος ἐκλογῆς ἓνα κάτοικο τῆς ρωμαϊκῆς Βρετανίας πού ἔφερε τό ὄνομα Πατρίκιος.

Ὁ εὐλογημένος αὐτός ἄνθρωπος γεννήθηκε στά 385 μ.Χ. στό χωριό Γκλέβουμ πού βρισκόταν στή συμβολή τοῦ ποταμοῦ Σέβερν μέ τόν ποταμό Ἑυβον μεταξύ Οὐαλίας καί Ἀγγλίας. Ἡ ἐκδοχή ὅτι καταγόταν ἀπό τή Σκωτία δέν εὐσταθεῖ γιά δύο λόγους. Ἡ Σκωτία οὐδέποτε βρέθηκε ὑπό τή ρωμαϊκή κυριαρχία ἢ ἐπιρροή, οὔτε ὁ ποταμός Σέβερν εἶναι στή Σκωτία, ἀλλά στά σύνορα Οὐαλίας Ἀγγλίας. Ὁ πατέρας του λεγόταν Καλπούρνιος κι ἦταν ρωμαῖος φοροεισπράκτορας, ἐνῶ ἡ μητέρα του λεγόταν Κονκέσσα. Ὁ παππούς του ἦταν ἱερέας κι ἔφερε τό ὄνομα Πόπιτος. Στά δεκαέξι του χρόνια ὁ Πατρίκιος αἰχμαλωτίστηκε ἀπό Ἰρλανδούς πειρατές πού τόν μετέφεραν στήν Ἰρλανδία, ὅπου τόν πούλησαν σκλάβο. Ἐτσι κατέληξε νά βόσκει τούς χοίρους κάποιου ντόπιου εὐγενεοῦς ὀνόματι Μιλιούκ στά βουνά τῆς κομπετίας Ἀντριμ. Ὁ νεαρός κατά τή διάρκεια τῆς πολύχρονης αἰχμαλωσίας του κατάφερε νά μάθει ἀπταιστως τήν ἱρλανδική γλῶσσα. Γιά ἔξι ὁλόκληρα χρόνια ἔζησε ὡς χοιροβοσκός στό βουνό. Στή θλιβερή αὐτή κατάσταση τῆς αἰχμαλωσίας ὁ νεαρός βρῆκε καταφύγιο στό Θεό ἐργαζόμενος καί προσευχόμενος. Κατά τήν χρονική ἐκείνη περίοδο εἶχε καθ' ὕπνον δύο ὁράματα. Τό ἓνα τόν πληροφοροῦσε ὅτι θά ἐπιστρέψει στόν τόπο του καί τό δεύτερο ὅτι τό πλοῖο πού θά τόν μετέφερε ἐκεῖ ἦταν ἤδη ἔτοιμο. Ἐνισχυμένος ἀπό τή θεία ἀρωγή περπάτησε διακόσια μίλια μέχρι τήν ἀκτή, ὅπου εἶδε ἰδίους ὄμμασι τό πλοῖο, ἐπιβίβαστηκε σ' αὐτό κι ἀναχώρησε. Τό πλοῖο ἔφτασε τελικά, λόγω τρικυμίας, στά μέρη τῆς Ἀρμορικῆς (ΒΔ Γαλατία) ἀλλά τούς ἔλειψαν τά τρόφιμα. Παρά τίς προσπάθειές τους δέν πέτυχαν τό στόχο τους. Τότε ὁ Πατρίκιος προσευχήθηκε καί τό πρόβλημα λύθηκε. Στή συνέχεια βρίσκουμε τό νεαρό Πατρίκιο νά ταξιδεύ-

ει στο Τυρρηνικό πέλαγος. Ἀκολουθῶς κατάφερε νά ἐπιστρέψει στή Βρετανία.

Ἐκεῖ, μετὰ ἀπό ὄραμα πού τόν προέτρεπε νά ἐπιστρέψει στήν Ἰρλανδία γιά νά κηρύξει τό εὐαγγέλιο, ὑπάκουσε κι ἀναχώρησε γιά τή Γαλατία (Γαλλία) γιά νά προετοιμαστῇ γιά τή μεγάλη αὐτή ἀποστολή. Μαθήτευσε κοντά στό διαβόητο γιά τήν ἀρετή του Ἅγιο Μαρτίνο ἐπίσκοπο τῆς Τούρ τόν θαυματουργό, ἀπό τόν ὁποῖο ὠφελήθηκε πολύ. Στή πόλη Ὠξέρ τῆς ρωμαϊκῆς Γαλατίας ἐπιδόθηκε σέ ἱερατικές σπουδές ὑπό τήν ἐπίβλεψη τοῦ Ἀγίου Γερμανοῦ (31 Ἰουλίου). Ἀκολουθῶς στά 432 μ.Χ. χειροτονεῖται ἐπίσκοπος καί ἀποστέλλεται στήν Ἰρλανδία γιά τόν εὐαγγελισμό τῶν παγανιστῶν Ἰρλανδῶν καί τήν καταπολέμηση τῶν αἰρετικῶν Πελαγιανιστῶν. Τό ἔργο αὐτό τό εἶχε ἀναλάβει προηγουμένως ὁ Ἅγιος Παλλάδιος ὁ ὁποῖος δέν εἶχε μεγάλες ἐπιτυχίες.

Ἡ Νῆσος δέν ἦταν τότε ἐνιαῖο βασίλειο ἀλλά χωριζόταν σέ πέντε βασίλεια. Τό κήρυγμα τοῦ ἐπισκόπου Πατρικίου εἶχε μεγάλη ἀπήχηση παρά τήν πείσμονα ἀντίδραση τῶν παγανιστῶν δρυιδῶν. Γιά νά διδάξει στούς Κέλτες τό μυστήριο τοῦ ἐν Τριάδι Θεοῦ χρησιμοποίησε τό τοπικό φυτό τριφύλλι πού ἀφθονεῖ στή χώρα. Αὐτό τό φυτό ἔχει μέν τρία φύλλα ἀλλά κατ' οὐσίαν πρόκειται γιά ἓνα φυτό. Ὁ Πατρίκιος ὡς καλός ποιμένας χειροτόνησε κληρικούς, γιά νά ποιμάνουν τούς νεοφώτιστους χριστιανούς τῆς Νήσου. Προικισμένος μέ τό θαυματουργικό χάρισμα ἔδωξε τά φίδια ἀπό τή Νῆσο. Ἀναφέρεται στό Βίο του ὅτι μέ τή βοήθεια τοῦ Θεοῦ καί νεκροῦς ἀνέστησε.

Ἀφοῦ ποίμανε τήν νεοφώτιστή του ποίμνη ἐν ὁσιότητι καί δικαιοσύνη ἀνεχώρησε γιά τήν ἄνω Ἱερουσαλήμ, τή βασιλεία τῶν οὐρανῶν, στά 461 μ.Χ. στήν πόλη Σάουλ τῆς Ἰρλανδίας. Ἡ μνήμη του τελεῖται στίς 17 Μαρτίου.

Ἡ σημασία τῆς Ἰρλανδίας γιά τή χριστιανική πίστη τῆς Ἑσπερίας δέν ἔγκειται μόνο στό γεγονός ὅτι ἐκχριστιανίστηκε ἀκόμη ἓνας παγανιστικός λαός, πού εἶναι ἀσφαλέστατα σπουδαῖο. Οἱ Ἰρλανδοί μοναχοί πού ἀσκήθηκαν στά ἀνεμοδαρμένα βράχια τῆς Νήσου, ὅταν κατά τόν Ε' αἰῶνα οἱ ἐπιδρομές τῶν Ἀγγλοσαξονικῶν φύλων σάρωσαν τή ρωμαϊκή Βρετανία, ἔφθασαν ἐκεῖ καί κατάφεραν σέ λίγο χρονικό διάστημα νά τούς μεταδώσουν τό φῶς τοῦ Χριστοῦ μεταστρέφοντάς τους. Ἀλλά καί στήν ἡπειρωτική Εὐρώπη μετέφεραν τό εὐαγγελικό μήνυμα Κοντολογίς ἡ εὐλογημένη νῆσος τῆς Ἰρλανδίας ὑπῆρξε ὁ φάρος τῆς Δυτικῆς Ὁρθοδοξίας ἀπό τήν ἐποχή τοῦ Ἀγίου Πατρικίου μέχρι καί τό 1171μ.Χ. Τί συνέβηκε τότε; Ἀπλούστατα οἱ Ἀγγλονορμανδοί ὑπό τήν ἡγεσία τοῦ βασιλιά τους Ἑρρίκου Β' καί τίς σαφεῖς ὁδηγίες τοῦ πάπα τῆς Ρώμης Ἀλεξάνδρου Γ' εἰσέβαλαν στή Νῆσο καί τήν κατέλαβαν καταλύοντας τά ἱρλανδικά βασίλεια. Ποιές ἦταν οἱ ὁδηγίες αὐτές; Νά

μεταστραφούν οι Ίρλανδοί από την Ὁρθοδοξία στον ἐκπесόντα τῆς ἀληθείας Παπισμό. Κι οἱ Νορμανδοί, πού εἶχαν καταστρέψει τήν Ἀγγλική Ὁρθοδοξία στά 1066 μ.Χ. ὑπό τόν Γουλιέλμο τόν Κατακτητή ἐπανελάβαν τό ἀνόσιο ἔργο τους καταστρέφοντας ὅ,τι ἔκτισε ὁ Ἅγιος Πατρίκιος τόν πέμπτο αἰῶνα καί οἱ πολυπληθεῖς Ἅγιοι, πού στή συνέχεια πότισαν μέ τόν ἰδρώτα τους τά χώματά της. Ἀπό τότε κυριάρχησε μέ τή βία ὁ Παπισμός.

Στά 2024 τό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο ἱδρυσε τήν Ὁρθόδοξη μητρόπολη Ἰρλανδίας ἀνάβοντας ξανά μετά ἀπό ὀκτακόσια τόσα χρόνια τή δάδα τῆς ἀπαξ παραδοθείσης τοῖς ἁγίοις πίστεως. Γιά τήν πνευματική της καρποφορία τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΚΥΡΙΑΚΟΥ

Χαραλάμπη Μ. Μπούσια

Ο ΑΓΙΟΣ ΡΕΜΙΓΙΟΣ

ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΡΗΜΩΝ, ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΓΑΛΛΙΑΣ

όσον ὠραῖοι καί πόσον εὐώδεις εἶναι οἱ πόδες ἐκείνων τῶν πατέρων καί ἀδελφῶν μας, πού ἀκολουθοῦντες τὰ βήματα τῶν πανσόφων καί πνευματοκινήτων Ἀποστόλων ἀναγγέλλουν τό χαρμόσυνον ἄγγελμα τοῦ Εὐαγγελίου τῆς εἰρήνης, τῆς ἀγάπης καί τῆς σωτηρίας! Πόσον εὐωδιάζουν τὰ πόδια αὐτῶν πού ἀναγγέλλουν τήν εἰρήνην μεταξὺ Θεοῦ καί ἀνθρώπων, τήν εἰρήνην πού εἶχε διασαλευθεῖ μέ τήν παρακοή τῶν πρωτοπλάστων καί τήν ὁποία μέ τό ἄκραντο αἷμα Του ἀποκατέστησε ὁ Χριστός μας! Εἶναι ὠραία καί εὐωδιαστά τὰ πόδια ἐκείνων, πού σπεύδουν νά εὐαγγελισθοῦν τὰ ἀγαθὰ καί τίς εὐλογίες, πού μᾶς ἐξησφάλισεν ὁ Λυτρωτής μας, καθὼς μᾶς τό τονίζει ὁ οὐρανοβάμων Ἀπόστολος τῶν ἐθνῶν, Παῦλος! «Ὡς ὠραῖοι οἱ πόδες τῶν εὐαγγελιζομένων εἰρήνην, τῶν εὐαγγελιζομένων τὰ ἀγαθὰ» (Ρώμ. 1' 15)! Ὁραῖοι οἱ πόδες τῶν Ἀποστόλων, ὠραῖοι οἱ πόδες τῶν Χριστοκηρύκων, ὠραῖοι οἱ πόδες τῶν Φωτιστῶν τῶν λαῶν ἀνά τούς αἰῶνες! Αὐτοῖ νύχτα καί ἡμέρα κοπίασαν καί κοπιᾶζουν μέχρι καί σήμερα, γιά νά μεταλαμπαδεύσουν τήν φλόγα τῆς πίστεως σέ αὐτούς πού κάθονται «ἐν χάρι καὶ σκιᾷ θανάτου» (Ματθ. 8' 16). Ὡς ἄλλοι Κυρηναῖοι οἱ ὁμόζηλοι τῶν Ἀποστόλων καί Χριστοκήρυκες αἶροντες τόν Σταυρόν τοῦ Χριστοῦ ἐπωμάδιον κοπίασαν γιά τήν διάδοσιν τῆς ἀληθείας καί τήν σωτηρία τῶν ψυχῶν πειθόμενοι στούς λόγους τοῦ Κυρίου μας ὁ ὁποῖος εἶπε: «Ἐπάρατε τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑμῶν καὶ θεάσασθε τὰς χάρας, ὅτι λευκαὶ εἰσι πρὸς θερισμόν ἤδη» (Ἰωάν. 8' 35).

Στὴν Γαλλία ἀποστολικές βάδισε τρίβους καί ἔγινε ποιμένας λογικῶν προβάτων στὴν σημερινή Ρέμς ὁ ἅγιος Ρεμίγιος, τοῦ ὁποῖου ἡ μνήμη τιμᾶται τὴν 1η Ὀκτωβρίου.

Τὴν γέννηση τοῦ ἁγίου Ρεμιγίου προεῖπε στοὺς γονεῖς του, πού ἦταν ἥδη σέ μεγάλη ἡλικία, ἓνας ἅγιος Ἐρηνίτης, ὁ Μοντᾶνος (438 μ.Χ.).

Εὐγενική φυσιογνωμία ἀπὸ τὰ παιδικὰ του χρόνια ὁ Ἅγιος καλλιέργησε μέ ἐπιτυχία τόσο τίς θύραθεν ὅσο καί τίς θεῖες ἐπιστῆμες. Κατόπιν, ἀποσύρθηκε γιά νά ἀσκητεύσει σέ μία μικρὴ κατοικία κοντὰ στὴν Λυών.

Ἡ φήμη τῶν ἀρετῶν του διαδόθηκε σέ ὅλη τήν περιοχή καί ὅταν κήρευσε ὁ ἐπισκοπικός θρόνος τῶν Ρημῶν, ὁ κλῆρος καί ὁ λαός τῆς πόλεως μετέβησαν στό ἐρημητήριό του καί τόν παρέλαβαν, γιά νά τόν ἐνθρονίσουν ἐπίσκοπο, παρά τό γεγονός ὅτι ἦταν μόλις εἴκοσι δύο ἐτῶν!

Κατά τήν χειροτονία του, ὁ ἅγιος Ρεμίγιος ἀνέδιδε μία οὐράνια εὐωδία καί τό πρόσωπό του ἔλαμπε μέ υπέρλαμπρο φῶς. Ὁ νεαρός ἱεράρχης σύντομα ἀναδείχθηκε ἡ πλέον ξακουστή προσωπικότητα τοῦ Βελγίου καί τῆς Βορείου Γαλατίας. Πούλησε τήν μεγάλην του περιουσία, δένειμε τά χρήματα στούς φτωχοὺς καί σέ ἄλλες ποικίλες ἀγαθοεργίες. Ἀφοσιώθηκε μέ θεῖο ζῆλο στήν μελέτη τοῦ θεοῦ λόγου, στήν καταπολέμηση τῶν αἰρετικῶν καί τό ἱεραποστολικό ἔργο. Πρώτιστο μέλημά του ἦταν τό κήρυγμα τῆς ἀλήθειας τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ στούς ἐθνικούς. Ὁ διαπρύσιος λόγος καί τό κήρυγμά του τοὺς προσηλύτιζαν καί ὁδηγοῦσαν τοὺς αἰρετικούς ἀρειανούς στήν μετάνοια.

Ἰδρυσε ἐπισκοπές, χειροτόνησε ποιμένες καί ἐνεφύσησε στούς κατοίκους τῶν περιοχῶν αὐτῶν, πού εἶχαν καταστραφεῖ ἀπό πρόσφατες ἐπιδρομές βαρβάρων, τήν ἀγάπη πρὸς τοὺς ἐχθροὺς, τήν ἀνιδιοτέλεια καί τήν ἐπιθυμία τῶν ἐπουρανίων ἀγαθῶν.

Παντοῦ, ὅπου κήρυττε, γίνονταν θαύματα πολλὰ γιά νά βεβαιώσουν τήν ἀλήθεια τῆς διδασκαλίας του. Ὅταν γευματίζε, τά πουλάκια ἔπαιρναν τήν τροφή τους ἀπό τά χέρια του. Ἀρρώστους θεράπευε, δαιμονισμένους λύτρωνε καί μία ἡμέρα πού ξέσπασε στήν πόλη πυρκαγιά, ρίχθηκε στίς φλόγες καί τίς ἔκανε νά ὑποχωρήσουν.

Τά χρόνια ἐκεῖνα, πού ἡ ρωμαϊκή Δύση υπέφερε ἀπό τίς ἐπιδρομές βαρβαρικῶν φύλων, ἡ Γαλατία τελοῦσε ὑπὸ τήν κατοχή τῶν Βησιγόθων καί τῶν Βουργουνδῶν, ὁπαδῶν τοῦ Ἀρείου, στόν νότο, τῶν Ἀλαμανῶν στίς ὄχθες τοῦ Ρήνου καί τῶν εἰδωλολατρῶν Φράγκων στόν βορρᾶ.

Ὅταν τό 482 μ.Χ. πέθανε ὁ Χιλδέριχος, ἀρχηγός τῶν σκληροτράχηλων Φράγκων πολεμιστῶν, τόν διαδέχθηκε ὁ γιός του Χλοδοβίκος, δεκαπέντε μόλις ἐτῶν. Ἦταν ἀκόμη εἰδωλολάτρης, θαύμαζε, ὅμως, τοὺς μοναχοὺς καί εἶχε σέ μεγάλη εὐλάβεια τοὺς Ὀρθοδόξους ἐπισκόπους, ιδίως τόν Ρεμίγιο, τοῦ ὁποῖου τίς σοφές συμβουλές ἀκολουθοῦσε. Τό 493 μ.Χ. νυμφεύθηκε τήν ἀγία Κλοτίλδη, ἡ ὁποία ἄσκησε ἐπάνω του ἀγαθή ἐπιρροή.

Ὅταν ὁ Χλοδοβίκος ἀντιμετώπιζε τοὺς Ἀλαμανοὺς στήν μάχη τοῦ Τολμπιάκ καί οἱ στρατιῶτες του ὑποχωροῦσαν, στράφηκε πρὸς τόν Θεό τῆς Κλοτίλδης καί τοῦ Ρεμιγίου καί κατάφερε νίκη λαμπρή ἐπὶ τοῦ ἐχθροῦ.

Καθὼς οἱ προσευχές του ἀπαντήθηκαν, ὁ Χλοδοβίκος ἀποφάσισε νά

ἀσπασθεῖ τόν Χριστιανισμό καί ζήτησε ἀπό τόν ἅγιο Ρεμίγιο νά τόν κατηχήσει στίς ἀρχές τῆς Πίστεως.

Ἀκούγοντας τόν Ἐπίσκοπο νά τοῦ περιγράφει τά γεγονότα πού συνδέονται μέ τά πάθη τοῦ Χριστοῦ, ὁ γενναῖος πολεμιστής ἀνέκραξε: «Ἄχ, νά μὴν βρισκόμουν ἐκεῖ μέ τούς Φράγκους μου, νά τόν ἐλευθερώσω»!

Δύο χρόνια ἀργότερα, στίς 25 Δεκεμβρίου τοῦ 498 ἢ 499 μ.Χ. ὁ βάρβαρος πολέμαρχος προσκάλεσε ὅλες τίς διακεκριμένες προσωπικότητες ἀπό τό βασιλεῖό του καί ἀπό τίς γύρω περιοχές, νά παρευρεθοῦν στήν Βάπτισή του.

Τήν νύκτα τῆς παραμονῆς, ὁ ἅγιος Ρεμίγιος κάλεσε τόν Βασιλέα καί τήν συνοδεία του στήν Ἐκκλησία καί ἐξεφώνησε μία ἐξοχὴ ὁμιλία περὶ τῆς ματαιότητος τῶν ψευδῶν θεῶν ἀφ' ἑνός καί τῶν μεγάλων Μυστηρίων τῆς Χριστιανικῆς Θρησκείας ἀφ' ἑτέρου. Γέμισε τότε ὁ ναός ἀπό οὐράνιο φῶς καί εὐωδία καί ἀκούσθηκε μία φωνή ἀπό τόν οὐρανὸ νά λέγει: «Εἰρήνη ὑμῖν»!

Κατὰ τὴν στιγμή τῆς βαπτίσεως τοῦ Βασιλέως στό ὕδωρ τῆς κολυμβήθρας, ὁ Ρεμίγιος τοῦ λέει: «Κλίνει τὴν κεφαλὴν, ὑπερήφανο τέκνο τῆς φυλῆς τῶν Σικαμβρῶν Φράγκων, λάτρεψε αὐτά πού ἔκαψες καί κάψε αὐτά πού λάτρεψες».

Ὅταν ἦλθε ἡ στιγμή νά χρίσει τόν νεοφώτιστο μέ τό Ἅγιο Μύρο, ὁ Ἐπίσκοπος διαπίστωσε ὅτι δέν ὑπῆρχε ἔλαιο. Ὑψωσε τότε τοὺς ὀφθαλμούς πρὸς τόν Θεὸ καί παρεκάλεσε Αὐτόν νά τοῦ ἀποστείλει. Τότε, κατῆλθε ἓνα λευκὸ περιστέρι ἀπὸ τόν οὐρανὸ, τό ὁποῖο κρατοῦσε στά πόδια του ἓνα φιαλίδιο γεμάτο θαυματουργό ἔλαιο.

Δύο ἀδελφές τοῦ ἡγεμόνος καί τρεῖς χιλιάδες εὐγενεῖς καί στρατιῶνες βαπτίσθηκαν τὴν ἡμέρα αὐτὴ μαζί μέ τόν Χλοδοβίκο.

Τό θαυμαστὸ αὐτὸ γεγονὸς σήμανε τόν ὀριστικὸ ἐκχριστιανισμό τοῦ βαρβαρικοῦ αὐτοῦ φύλου καί τὴν γέννηση τοῦ χριστιανικοῦ γαλλικοῦ ἔθνους.

Ὑπὸ τὴν πνευματικὴ πλὺον καθοδήγηση τοῦ ἁγίου Ρεμιγίου, ὁ Χλοδοβίκος, ὁ νεὸς αὐτὸς Μέγας Κωνσταντῖνος, ἐξακολουθῆσε νά συνενώνει τοὺς βαρβαρικοὺς καί γαλλορωμαϊκοὺς πληθυσμούς τῆς Γαλατίας καί νά καθιστᾷ τόν λαὸ του κοινωνὸ τῆς ἀληθινῆς Πίστεως.

Σέ προχωρημένη ἡλικία, ὁ ἅγιος Ρεμίγιος ἔχασε τό φῶς του, ἀλλὰ προσκατερώντας στήν προσευχή καί τὴν ἐλπίδα, θεραπεύθηκε θαυματουργικά.

Κοιμήθηκε εἰρηνικά, ἀφοῦ τέλεσε γιὰ τελευταία φορά τὴν θεία Λειτουργία, στίς 13 Ἰανουαρίου τοῦ 533 μ.Χ., ἡ δέ ἀνακομιδὴ τῶν τιμῶν

του λειψάνων ἔγινε τὴν 1η Ὀκτωβρίου τοῦ 802 μ.Χ.

Σώζονται τέσσερις Ἐπιστολές του καί ἡ Διαθήκη του. Τόν κατά πλά-
τος βίο τοῦ ἁγίου Ρεμίγίου συνέγραψε ὁ πολυγραφώτατος ἀρχιεπίσκο-
πος Ρημῶν Ἰγκμαρ (†882 μ.Χ.).

Ἀπολυτίκιον.

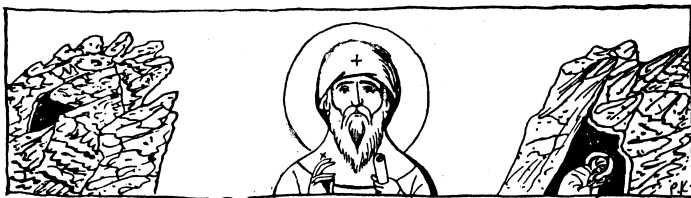
Ἦχος πλ. α΄. Τόν συνάναρχον Λόγον.

*Τόν φλεγόμενον ὅλον ἐκ θεοῦ ἔρωτος
Λουγδούνου γόνον καί φέγγει
αὐτοῦ σοφῶν διδαχῶν
διαλύσαντα λαοῦ σκοτίαν μέλψωμεν
ὕμνοις Ῥεμίγιον τερπνοῖς
ὡς Γαλλίας φωτιστήν
καί θεῖον Ῥημῶν Ποιμένα,
τόν εὐσυμπάθητον ὄντως,
αὐτοῦ πρεσβείας ἐκδεχόμενοι.*

Δρ ΧΑΡΑΛΑΜΠΗΣ Μ. ΜΠΟΥΣΙΑΣ

Μέγας Ὑμνογράφος τῆς τῶν Ἀλεξανδρέων Ἐκκλησίας

Ο ΟΣΙΟΣ ΣΑΝΚΤΟΥΛΟΣ Ο ΣΗΜΕΙΟΦΟΡΟΣ

ρὶν ἀπὸ σαράντα περίπου ἡμέρες εἶδες κοντά μου τὸν εὐσεβοῦς ζωῆς πρεσβύτερο, ὀνόματι Σάγκτουλο, πού μνημόνευσα παραπάνω¹, ὁ ὁποῖος συνήθιζε νά ἔρχεται σέ μένα ἀπὸ τὴν ἐπαρχία τῆς Νουρσίας μιά φορά τὸ χρόνο. Ἀλλά πρὶν ἀπὸ τρεῖς ἡμέρες ἦρθε κάποιος μοναχὸς ἀπὸ αὐτὴ τὴν ἐπαρχία, ὁ ὁποῖος μέ πλήγωσε ἀπὸ θλίψη μέ τὴ βαριά εἶδση πού ἀνήγγειλε, πὼς αὐτὸς ὁ ἄνδρας ἐκοιμήθη. Ἄν καὶ δέν ἀναπολῶ τὴ γλυκύτητα αὐτοῦ λοιπόν τοῦ ἀνδρός δίχως ἀναστεναγμούς, τουλάχιστον διηγούμαι χωρὶς ἐνδοιασμό τίς δυνάμεις του, τίς ὁποῖες πληροφορήθηκα ἀπὸ ἱερεῖς γείτονές του, προικισμένους μέ θαυμαστή φιλαλήθεια καὶ ἀπλότητα. Καὶ καθὼς ἀνάμεσα σέ ψυχές πού ἀγαπῶνται ἀμοιβαῖα ἡ οἰκειότητα τῆς ἀγάπης παρέχει μεγάλο θάρρος, ἔτσι κι αὐτὸς πολλές φορές, ἐξωθημένος ἀπὸ μένα, μέ τὴ γλυκύτητά του ἀναγκάζοταν νά ὁμολογεῖ κάποια ἐλάχιστα ἀπὸ αὐτὰ πού εἶχε πράξει.

Μιά φορά κάποιοι Λογγοβάρδοι πατοῦσαν τὴν ἐλιά στό ἐλαιοτριβεῖο γιὰ νά τρέξει τὸ λάδι. Αὐτὸς, ὅπως εἶχε πάντα εὐφροσύνη καὶ στό πρόσωπο καὶ στὴν ψυχὴ, ἔφερε ἓναν ἄδειο ἀσκό στό πατητήρι καὶ μέ καρούμενο πρόσωπο χαιρέτησε τοὺς Λογγοβάρδους πού ἐργάζονταν, παρουσίασε τὸ ἀσκή καί, πῶς πολὺ διατάζοντας παρὰ ζητώντας, τοὺς εἶπε νά τοῦ τὸ γεμίσουν. Ἀλλά οἱ ἐθνικοὶ ἄνδρες ἐκεῖνοι, ἐπειδὴ ὀλόκληρη τὴ μέρα ἤδη εἶχαν ἐργασθεῖ καὶ δέν μπορούσαν μέ τὸ ἄλεσμα νά βγάλουν λάδι ἀπὸ τίς ἐλιές², δέχθηκαν μέ δυσφορία τὰ λόγια του καὶ τὸν ἄρρισαν στίς βρισιές. Ὁ ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ μέ ἀκόμη πῶς καρούμενο πρόσωπο ἀπάντησε: «Ἀντίθετα, νά εὐχεσθε γιὰ μένα. Γεμίστε αὐτὸ τὸ ἀσκή γιὰ τὸν Σάγκτουλο, καὶ τότε αὐτὸς θά φύγει ἀπὸ ἐσᾶς νά γυρίσει πίσω». Καθὼς ἐκεῖνοι δέν ἔβλεπαν λάδι νά κυλάει ἀπὸ τίς ἐλιές καὶ εἶχαν τὸν ἄνθρωπο τοῦ Θεοῦ νά ἐπιμένει νά τοῦ γεμίσουν τὸ ἀσκή, νευ-

---

¹ Ἀγίου Γρηγορίου τοῦ Μεγάλου, Διάλογοι, μετάφραση στὰ νέα ἑλληνικά ὑπὸ Στέφανου δ.μ., ἔκδ. συνοδείας ἱερομ. Ἰωάννου, Κελλίον «Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου», Ἀγία Ἄννα, Ἅγιο Ὄρος 1988, σ. 264-268.

ρίασαν μέ σφοδρότητα καί ἄρχισαν νά τόν ἀποπέμπουν μέ ἀκόμη μεγαλύτερες λοιδορίες.

Ὁ ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ, βλέποντας πώς μέ κανένα τρόπο δέν ἔβγαινε λάδι ἀπό τό πιεστήρι, ζήτησε νά τοῦ δώσουν νερό, τό ὁποῖο μπροστά στό μάτια ὅλων τό εὐλόγησε καί τό ἔρριξε μέ τά ἴδια του τά χέρια στό πιεστήρι. Μέ τήν εὐλογία αὐτή ἀμέσως ξέσπασε τέτοιος καταρράκτης λαδιοῦ, πού οἱ Λογγοβάρδοι, οἱ ὁποῖοι προηγουμένως γιά πολλή ὥρα μάταια εἶχαν κοπιάσει, γέμιζαν ὅχι μόνο ὅλα τά δικά τους τά ἀγγεῖα, ἀλλά ἐπίσης καί τό ἀσκή πού εἶχε φέρει ὁ ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ. Τοῦ ἔδιναν τίς εὐχαριστίες τους, γιατί, αὐτός πού εἶχε ἔρθει γιά νά ζητήσει λάδι, ὁ ἴδιος ἔδωσε μέ τήν εὐλογία του αὐτό πού παρακαλοῦσε.

Ἄλλη πάλι φορά εἶχε ἐνσκήψει παντοῦ σφοδρή πείνα³ καί συγχρόνως ἡ ἐκκλησία τοῦ μακαρίου μάρτυρος Λαυρεντίου εἶχε ἐμπρησθεῖ ἀπό τοὺς Λογγοβάρδους⁴. Ὁ ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ, ἐπιθυμώντας νά τήν ἀνακαινίσει, προσέλαβε πολλούς τεχνίτες κι ἀκόμη περισσότερους ἐργάτες ὡς βοηθοὺς τους. Ἦταν συνεπῶς ἀναγκαῖο νά χορηγεῖται τό καθημερινό ἀνάλωμα στοὺς ἐργαζόμενους χωρίς ἀναβολή, ἀλλά κάτω ἀπό τήν πίεση τῶν δυσχερειῶν ἐκείνης τῆς πείνας ἔλειψε τό ψωμί. Ἀρχισαν οἱ ἐργάτες ἐπίμονα νά ζητοῦν τά πρὸς τό ζῆν, γιατί ἀπό τήν ἀσιτία δέν εἶχαν πιά δυνάμεις νά δουλέψουν. Ἀκούγοντάς το αὐτό ὁ ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ, ἐξωτερικά τοὺς παρηγόρησε ὑποσχόμενος αὐτό πού τοὺς ἔλειπε, ἀλλά ἐσωτερικά ὁ ἴδιος ἀνησυχοῦσε σοβαρά, μή ἔχοντας τή δυνατότητα νά παράσχει τήν τροφή πού ὑποσχόταν.

Ἐκεῖ πού βάδιζε πέρα-δῶθε ἀνήσυχος, ἔφθασε σέ ἓνα φουῖρνο, στόν ὁποῖο τήν προηγούμενη μέρα εἶχαν ψήσει ψωμί γυναῖκες τῆς γειτονικῆς περιοχῆς. Ἐκεῖ ἔσκυψε γιά νά δεῖ, μήπως τυχόν εἶχε ξεμείνει ἀπό τίς ζυμώτριες κανένα ψωμί, ὅταν ξαφνικά βρῆκε πράγματι ἓνα ψωμί θαυμαστοῦ μεγέθους καί ἀσυνήθιστης λευκότητας. Τό πῆρε βέβαια, ἀλλά δέν θέλησε νά τό παρουσιάσει στοὺς τεχνίτες, μήπως τυχόν ἦταν ξένο καί μέ πρόφαση εὐσπλαχνίας διαπράξει ἀμάρτημα. Τό περιέφερε λοιπόν στίς γειτόνισσες γυναῖκες, τό ἔδειξε σέ ὅλες καί ρώτησε μήπως εἶχε ξεμείνει ἀπό καμμία ἀπό αὐτές. Ἀλλά ὅλες, ὅσες εἶχαν φουρνίσει τήν προηγούμενη μέρα εἶπαν πώς δέν ἦταν δικό τους καί βεβαίωσαν πώς εἶχαν πάρει ἀπό τόν φουῖρνο τά δικά τους ψωμιά σέ ἀκέραιο ἀριθμό.

Τότε χαρούμενος ὁ ἄνθρωπος τοῦ Κυρίου πῆγε στοὺς πολυάριθμους τεχνίτες μέ τό ἓνα αὐτό ψωμί. Τοὺς παρότρυνε νά ἀποδώσουν εὐχαριστίες στόν παντοδύναμο Θεό, τοὺς ἀνακοίνωσε πώς Ἐκεῖνος τοὺς χορήγησε τήν ἀννῶνα⁵ τους καί τοὺς κάλεσε ἀμέσως γιά τράπεζα, ὅπου τοὺς παράθεσε τό ψωμί πού εἶχε βρεῖ. Ἀφοῦ ἔφαγαν μέχρι κορεσμοῦ καί χόρτασαν πλήρως, μάζεψε περισσεύματα κλασμάτων ἀπὸ τό ψωμί⁶

περισσότερα από όσο ήταν αρχικά τό ίδιο. Αυτά τήν ἄλλη μέρα πάλι τούς τά ἔβαλε στήν τράπεζα, ἀλλά ἡ ποσότητα ἀπό τά νέα κλάσματα πού περισσευσαν ξεπερνοῦσε καί τά ἴδια τά κλάσματα πού εἶχαν παρατεθεῖ.

Τό ἀποτέλεσμα ἦταν πώς γιά δέκα μέρες ὅλοι ἐκεῖνοι οἱ τεχνίτες καί οἱ ἐργάτες χόρταιναν ἀπό ἐκεῖνο τό μοναδικό ψωμί. Τό ἔτρωγαν κάθε μέρα, καί κάθε μέρα περισσεύε ἀπό αὐτό, αὐτό πού ἦταν νά φαγῶθεϊ τήν αὐριανή μέρα, θαρρεῖς καί τά κλάσματα τοῦ ψωμιοῦ ἐκείνου μέ τό φάγωμα αὐξάναν καί τά στόματα τῶν συνδαιτημόνων ἀναπαρήγαγαν τή τροφή.

ΠΕΤΡΟΣ. Θαυμαστό γεγονός καί ἐξαιρετικά ἐκπληκτικό, σύμφωνα μέ τό πρότυπο τοῦ Δεσποτικοῦ θαύματος⁷.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ. Ἐθρεψε, Πέτρε, πολλούς μέ ἓνα ψωμί διά τοῦ δούλου Του, ὁ Ἰδιος πού χόρτασε αὐτοπροσώπως πέντε χιλιάδες ἀνθρώπους μέ πέντε ψωμιά. Ὁ Ἰδιος πού λίγους κόκκους σπόρων τούς πολλαπλασιάζει σέ παραγωγή καρπῶν. Ὁ Ἰδιος πού καί τούς ἴδιους τούς σπόρους παρήγαγε ἀπό τή γῆ καί ἐπίσης δημιούργησε τά πάντα ἐκ τοῦ μηδενός⁸.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. 1. 51, 1.

2. Προφανῶς λόγω ξηρασίας οἱ ἐλιές ἦταν ἀδύνατες. οἱ σποδεῖς, ὅπως ξαναεῖπαμε, ἀποτελοῦν φαινόμενο κλασσικό γιά τήν Κεντρική καί Νότια Ἰταλία τῆς ἐποχῆς (βλ. καί παρακάτω § 4 κ. ἐ.).

3. II. 21, 1.

4. Ἡ Λομβαρδική εἰσβολή συνέπεσε μέ πείνα στά χρόνια 571-574. Πιθανόν ὁ ἐν λόγω ναός νά μήν ἦταν μέσα στήν ἴδια τήν πόλη (ἐλλείπουν μαρτυρίες), ἀλλά κάπου γενικότερα στήν ὁμώνυμη ἐπαρχία.

5. βλ. II, 8 σημ. 4.

6. Ἰωάν. στ' 12.

7. Μαρτθ. ιδ' 13-21.

8. Γενεσ. α' 1-31.

Χαραλάμπη Μ. Μπούσια

Η ΑΓΙΑ ΠΑΡΘΕΝΟΜΑΡΤΥΣ ΦΙΛΟΥΜΕΝΑ ΤΗΣ ΡΩΜΗΣ

Ἡ μνήμη της τιμᾶται στίς 10 Αὐγούστου

τὴν ἐποχή μας, ἐποχή φιληδονίας, χαμαιζηλίας, ἀφθονίας ὑλικῶν ἀπολαύσεων καὶ ἐλευθερίας ἡθῶν, ὑπὸ τὸ πρίσμα τῆς νεωτερικότητος, ἡ ἐντρύφηση στοὺς βίους τῶν παρθενομαρτύρων ἔρχεται νά μᾶς περάσει τὸ μήνυμα τῆς χρηστοήθειας, τῆς ἐγκράτειας, τῆς ὀλικῆς ἀφιερώσεως στὸν αἰώνιο Νυμφίο, Αὐτόν πού σαρκώθηκε ἀπὸ τὴν πάναγνη Θεοτόκο, γιὰ νά θεώσῃ τὸ ἀνθρώπινο γένος καὶ νά τὸ ἀξιώσῃ τῶν ἀγαθῶν «*ἃ ἠτοίμασε Κύριος τοῖς ἀγαπῶσιν Αὐτόν*» (Α΄ Κορ. β΄ 9).

Ὁ Θεὸς μᾶς θέλει καθαρὸς στὴν καρδιά, ἀλλὰ καὶ καθαρὸς στό σῶμα. Μᾶς λέει: «*Μακάριοι οἱ καθαροὶ τῇ καρδίᾳ, ὅτι αὐτοὶ τὸν Θεὸν ὁψονται*» (Ματθ. ε΄ 8). Ἄν εἴμαστε καθαροὶ στὴν καρδιά, τότε θά μοιάζουμε μέ τίς μέλισσες τοῦ παραδείγματος τοῦ Ἁγίου Παΐσιου, πού δέν τίς ἐνδιαφέρει πού ὑπάρχει βρωμιά, ἀφοῦ αὐτές μοχθοῦν μόνο γιὰ τὸ μέλι, γιὰ τὸ νέκταρ τῶν ἀνθέων, καὶ ὄχι νά μοιάζουμε μέ τίς μύγες πού δέν γνωρίζουν πού ὑπάρχει ὁμορφο λουλούδι, ἀφοῦ ζοῦν καὶ τρέφονται ἀπὸ τίς ἀκαθαρσίες, ἀπὸ τὰ σκύβαλα. Καθαροὶ στὴν καρδιά, ἀλλὰ καὶ καθαροὶ στό σῶμα ὀφείλουμε νά εἴμαστε, ἀφοῦ τὸ σῶμα μας εἶναι «*ὁ ναὸς τοῦ ἐν ἡμῖν Ἁγίου Πνεύματος*» (Α΄ Κορ. στ΄ 19). Ἄν προσέχουμε καὶ σεβόμαστε τὸν ἑαυτό μας, τότε θά διατηρήσουμε πάντοτε σέ ἐπιφυλακὴ τίς πέντε αἰσθήσεις μας, γιὰ νά μὴ βρεῖ εὐκαιρία ὁ πονηρὸς νά εἰσέλθῃ μέσα στὴν ψυχὴ μας, ὥστε νά τὴν ἀλώσῃ μέ τοὺς πονηροὺς λογισμοὺς καὶ μέ τίς σαρκικὲς ἐπιθυμίες, πού ὁδηγοῦν σέ ἐπώδυνες πτώσεις, στό γκρέμισμα τῶν πνευματικῶν μας ἐπάλξεων, στὴν νέκρωση κάθε ψυχοτρόφου δράσεως. Καὶ τότε θά τὰ βλέπουμε ὅλα καθαρὰ, μέ καθαρὸ μάτι, ἀφοῦ «*πάντα καθαρὰ τοῖς καθαροῖς*» (Τιτ. α΄ 15).

Σήμερα, δυστυχῶς, ἡ ἁμαρτία πλεονάζει καὶ ἡ ἀποστασία γενικεύθηκε τόσο, πού ἰσχύουν τὰ διαχρονικὰ λόγια τοῦ προφητάνακτος Δαβίδ: «*Πάντες ἐξέκλιναν, ἅμα ἠχρειώθησαν, οὐκ ἔστι ποιῶν χρησιότητα, οὐκ ἔστιν ἕως ἐνός*» (Ψαλμ. ιγ΄ 3).

Σέ αὐτὴ τὴν πραγματικότητα καλοῦμαστε κι ἐμεῖς, παρά τίς γλυκόλαλες σειρῆνες τοῦ Ἀσμοδαίου, τοῦ δεινοῦ πολεμήτορος, πού τέρπουν τὸν κόσμον, νά ξεχωρίσουμε ἀπὸ τοὺς ἄλλους. «*Ἐξέλθετε ἐκ μέσου αὐτῶν καὶ ἀφορίσθητε*», μᾶς παροτρύνει ὁ ἀπόστολος Παῦλος (Β΄ Κορ.

στ' 17). Καί σχολιάζει σέ αὐτό τό χωρίο ὁ ἱερός Χρυσόστομος: «Ἐὰν δεχθῶμε ποιοί θέλει νά εἶναι οἱ χριστιανοί πῶς θέλει νά εἶναι ξένοι πρὸς τὴν παροῦσα ζωὴ, ὅχι γιὰ νά κατοικήσουν κάπου ἔξω καὶ μακριὰ ἀπὸ αὐτόν τόν κόσμον, ἀλλὰ, ἐνῶ θά ζοῦν μέσα σ' αὐτόν τόν κόσμον καὶ θά τὸν συναναστρέφονται, δέν θά ζοῦν, ὅπως ζεῖ ὁ κόσμος, γι' αὐτό καὶ θά λάμπουν σάν τὰ ἀστέρια καὶ θά δείχνουν στοὺς ἀπίστους μέ τὰ ἔργα τους ὅτι μετατόπισαν τὸν ἑαυτὸν τους σέ ἄλλη πολιτεία καὶ ὅτι δέν ἔχουν τίποτε τὸ κοινὸ πρὸς τὰ ἐγκόσμια πράγματα». Δέν θά θυσιάσουμε, λοιπόν, οἱ χριστιανοί, γιὰ μιὰ ταπεινὴ εὐαρέσκεια σ' ἐκείνους πού παρανομοῦν, καμιά ἀπὸ τίς ἀρχές καὶ πεποιθήσεις μας, οὔτε τὸ «γιῶτα» ἢ τὴν «κεραία» τῆς ἐκκλησιαστικῆς μας ζωῆς, τῆς ἠθικῆς μας ταυτότητας, τῆς σωφροσύνης μας.

Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος στὴν Πρώτη πρὸς Κορινθίους Ἐπιστολὴ τοῦ μᾶς λέει ὅτι μπορούμε νά πράττουμε τὰ πάντα, ἀλλὰ τὰ περισσότερα ἀπὸ αὐτὰ δέν εἶναι πρὸς τὸ συμφέρον μας. *«Πάντα μοι ἔξεστιν, ἀλλ' οὐ πάντα συμφέρει, πάντα μοι ἔξεστιν, ἀλλ' οὐκ ἐξουσιασθήσομαι ὑπό τινος»* (Α' Κορινθ. στ' 12).

Ὅταν ὅλα γύρω μας διέπονται ἀπὸ τὸν νόμον τοῦ χρήματος, τῆς ἰδιοτέλειας, τοῦ ἄκρατου εὐδαιμονισμοῦ καὶ τῆς φιληδονίας, ἡ γνήσια χριστιανικὴ ζωὴ ἀποτελεῖ μιὰ τρέλλα. Στὴν κοινωνία τοῦ παραλόγου ἡ λογικὴ τῆς ἠθικῆς δέν ἔχει θέση. ἔχει, ὅμως, θέση στὴν αἰωνιότητα, στὴν ὁποία ὀφείλουν νά στοχεύουν τὰ λόγια καὶ οἱ πράξεις μας. Χρειαζόμαστε πρότυπα ὅπως εἶναι οἱ παρθενομάρτυρες, οἱ ἄριστες ἀμνάδες τοῦ Θεοῦ τοῦ Ὑψίστου, ὅπως ἡ ἁγία Φιλουμένα, ἡ ἀθλήτρια τῆς Ρώμης. Αὐτὴ ἦταν Ἑλληνίδα θυγατέρα τοῦ βασιλιᾶ τῆς Κερκύρας καὶ γεννήθηκε στὸ νησί αὐτὸ τῶν Φαιάκων στίς 10 Ἰανουαρίου τοῦ ἔτους 291 μ.Χ. Οἱ βασιλεῖς γονεῖς της, τοῦ μικροῦ αὐτοῦ Ἑλλαδικοῦ κρατιδίου, ἦσαν εἰδωλόλατρες καὶ ἄτεκνοι. Ματαιοπονοῦσαν νά θυσιάσουν στὰ εἰδωλά καὶ νά προσεύχονται σέ αὐτὰ γιὰ νά ἀποκτήσουν παιδί. Βλέποντας τὴν θλίψη τοῦ ἑνὸς χριστιανὸς γιατροῦ ἀπὸ τῆς Ρώμης πού ὑπηρετοῦσε στὸ παλάτι, ὁ Πούμπλιος, τοὺς ἀπεμάκρυνε μέ τὴν κατήχηση καὶ βάπτισή τους στὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ.

Ἡ λύση τῆς ἀτεκνίας τους πού ἐπακολούθησε μέ τὴν ἐπενέργεια τοῦ Παναγίου Πνεύματος τοὺς ἔδωσε μεγάλην χαρὰ καὶ ὀνόμασαν τὴν θυγατέρα τους «Filumena», δηλαδή θυγατέρα τοῦ φωτός, γιὰ τὸ φῶς τὸ ἀληθινὸ τῆς πίστεώς τους.

Ὅταν κάποτε ἐπισκέφθηκαν οἰκογενειακῶς στὴν Ρώμη τὸν αὐτοκράτορα Διοκλητιανὸν (284-305 μ.Χ.), πού ἀπειλοῦσε μέ πόλεμον τὸ μικρὸ βασίλειο, ὁ αὐτοκράτορας εἶδε τὴν ὠραιότατη παιδίσκη Φιλουμένα καὶ ὑποσχέθηκε στὸν βασιλιᾶ ὅτι δέν θά τὸν πολεμήσει ἂν τοῦ δώσει γιὰ γυναῖκα τοῦ τὴν θυγατέρα του. Οἱ βασιλεῖς γονεῖς τῆς Φιλουμένης

συγκατένευσαν, ὄχι, ὅμως, καί ἡ ἴδια, ἀφοῦ πόθο εἶχε τήν ἀφιέρωσή της στόν νυμφίο Χριστό.

Ἐνώπιον τοῦ Αὐτοκράτορος γιά νά ἀποδεχθεῖ τήν πρότασή του ἡ Φιλουμένα ραπίσθηκε ἀπό τόν πατέρα της καί παραδόθηκε στόν ἐξοργισμένο εἰδωλόφρονα αὐτοκράτορα γιά νά τιμωρηθεῖ. Ἔτσι, ξεκίνησε τό μαρτύριό της. Ἀλυσοδέθηκε καί κλείσθηκε στήν φυλακή, ὅπου τήν ἐπισκέφθηκε ἡ Κυρία μας Θεοτόκος, τῆς ἔδωσε θάρρος καί τῆς προεῖπε τά βασανιστήρια πού θά ὑποστεῖ καί τό ἡρώϊκό της τέλος.

Στήν συνέχεια μετά ἀπό συνεχῆ ἄρνηση τῆς Φιλουμένης νά ἐνδώσει στίς προσταγές τοῦ Αὐτοκράτορος γυμνώθηκε ἐνώπιον πάντων καί μαστιγώθηκε. Μετά ρίφθηκε στά νερά τοῦ ποταμοῦ Τίβερη μαζί μέ ἄγκυρα, γιά νά καταβυθισθεῖ, ἀλλά ἐξῆλθε σῶα μέ τήν θεία Χάρη ἔχουσα συμπαραστάτες στό μαρτύριο Ἁγίους Ἀγγέλους, πού τήν θεράπευαν καί τήν διέσωζαν. Στό τέλος τήν τρύπησαν μέ βέλη καί τήν ἀποκεφάλισαν. Ἦταν 10 Αὐγούστου τοῦ 304 μ.Χ.

Τό ἱερό της σκὴνωμα ἔθαψαν στήν Ρώμη, στήν κατακόμβη τῆς Ἁγίας Πρισκίλλης, μέσα στήν ὁποία βρέθηκε αὐτό μόλις τό ἔτος 1802 μ.Χ. Ὄταν ἀποσφραγίσθηκε ὁ τάφος βρέθηκαν τρεῖς πλάκες μέ τήν ἐπιγραφή *Pax Tecum Filumena*, δηλαδή, Εἰρήνη σέ σένα, Φιλουμένα, καί τά σύμβολα τοῦ μαρτυρίου της, ἄγκυρα, μαστίγιο, βέλη καί ἀλυσίδες μαζί μέ κρίνο, σύμβολο τῆς παρθενίας καί φοίνικας, σύμβολο τοῦ μαρτυρίου της. Κάτω ἀπό τά χαριτόβρυτα τῆς παιδομάρτυρος λείψανα βρέθηκε μικρό γυάλινο φιαλίδιο πού περιεῖχε αἷμα τό ὁποῖο περισυνελέγη τήν ὥρα τοῦ ἀποκεφαλισμοῦ τῆς Ἁγίας καί τό ὁποῖο λαμπύριζε ὥς πολυέδρο διαμάντι.

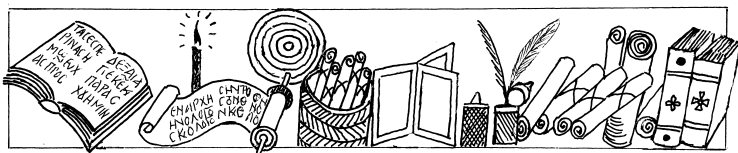
Ἀπολυτίκιον.

Ἦχος πλ. α΄. Τόν συνάναρχον Λόγον.

*Ἀρνηθεῖσα βασιλῆιον, μάρτυς, εὐκλειαν
διά Χριστόν, Φιλουμένα,
Ὅνπερ ἐφίλεις σαφῶς
ἐκ μυχίων τῆς καρδίας σου, ὑπέμεινας
πλῆθος βασάνων καί τομῆν
κεφαλῆς σου τῆς σεπτῆς
ἐν Ῥώμῃ, Κερκύρας γόνε,
ἡ δεομένη Νυμφίου
ὑπέρ ἡμῶν τοῦ οὐρανίου σου.*

Δρ ΧΑΡΑΛΑΜΠΗΣ Μ. ΜΠΟΥΣΙΑΣ

Μέγας Ὑμνογράφος τῆς τῶν Ἀλεξανδρέων Ἐκκλησίας

ΒΙΒΛΙΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΕΙΣ - ΒΙΒΛΙΑ ΠΟΥ ΛΑΒΑΜΕ

Μητροπολίτου Μάνης Χρυσοστόμου Γ', *Μελετήματα Κανονικού Δικαίου*, τεύχος ε',
Αθήνα 2025, σσ. 64.

ἱ Ἱεροὶ Κανόνες τυγχάνουν ἀπόρροια τῆς παραδόσεως τῆς Ἐκκλησίας καὶ δέν θεοπίστῃσαν γιὰ νά περιορίσουν τὴν ἐλευθερία τῶν πιστῶν ἀλλὰ γιὰ νά διορθώσουν λάθη, παραλείψεις καὶ πλάνες καὶ συνάμα νά προστατέψουν τοὺς χριστιανούς. Γι' αὐτὸ καὶ ἄλλοτε παρατηροῦμε στοὺς Ἱεροὺς Κανόνες τὸ «κατ' ἀκριβείαν» καὶ ἄλλοτε τὸ «κατ' οἰκονομίαν». Καὶ οἱ δύο ὁδοὶ εἶναι πρὸς τὴν πνευματικὴ ὠφέλεια τῶν πιστῶν καὶ τὴν εὐταξία τῶν ἐκκλησιαστικῶν ζητημάτων». Χωρὶς ἐνδοιασμό προσυπογράφουμε τὰ ἀνωτέρω πού σημειώνονται στὴν Εἰσαγωγή τοῦ παρόντος. Ὁ Σεβασμιότατος πού εἶναι κι ἐγκριτος νομικός εἶναι φανερό πὼς προσεγγίζει τὸ θέμα τῶν Ἱερῶν Κανόνων ὑπὸ τίς σωστὲς τοῦ προϋποθέσεις. Δέν μπορεῖ ἓνας πιστὸς νά ἀγνοεῖ τοὺς Ἱεροὺς Κανόνες πολλῶ μάλλον ἓνας κληρικός καὶ δὴ ἐπίσκοπος. Στὸ παρὸν τεύχος μᾶς παρουσιάζει τοὺς Κανόνες τριῶν Τοπικῶν Συνόδων τοῦ 4ου αἰῶνος, αὐτῶν τῆς Νεοκαισαρείας, Ἀγκύρας καὶ Λαοδικείας. Οἱ Κανόνες τοὺς ἔχουν ἐπικυρωθεῖ ἀπὸ τὴν Πενθέκτη Οἰκουμενικὴ Σύνοδο. Προχωράει στὴ συνέχεια καὶ στὴν ἐρμηνεία τοὺς καὶ παίρνει θέσι ἐπ' αὐτῶν ὡς ποιμὴν τῆς Ἐκκλησίας κι ὄχι ὡς ψυχρὸς μελετητὴς. Ἀς σταθοῦμε σ' ἓνα Κανόνα πού παραβιάζεται συστηματικὰ στὶς μέρες μας ἀπὸ τοὺς οἰκουμενιστὲς. Μιλᾶμε γιὰ τὸν 33ο Κανόνα τῆς ἐν Λαοδικείᾳ Συνόδου, πού ἀναφέρει: «Ὅτι οὐ δεῖ αἰρετικοῖς καὶ σχισματικοῖς συνευχεσθαι». Σημειώνει ἐπ' αὐτοῦ ὁ σεβασμιότατος συγγραφέας: «Σαφῶς διακελεύει ὁ Κανὼν ὅτι δέν πρέπει νά συμπροσευχόμεθα μέ αἰρετικούς καὶ σχισματικούς. Βέβαια τίθεται τὸ ἐρώτημα: Τί εἶναι συμπροσευχή; Μιὰ ἀπλὴ προσευχή ἢ ἡ τέλεση Θείας Λειτουργίας; Θεωροῦμε καὶ στὶς δύο περιπτώσεις». Ἀν σταθοῦμε στὸν 15ο Κανόνα τῆς ἰδίας Συνόδου: «Περὶ τοῦ μὴ δεῖ πλέον τῶν κανονικῶν Ψαλτῶν τῶν ἐπὶ τὸν ἄμβωνα ἀναβαινόντων καὶ ἀπὸ διφθέρας ψαλλόντων ἐτέρους τινὰς ψάλλειν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ». Τί νά πεῖ κανεὶς γιὰ τὴ θλιβερὴ σημερινή πραγματικότητα ὅπου γυναῖκες πού δέν ἔχουν ἀρμοδιότητα καὶ παρὰ τὴ ρητὴ ἀπαγόρευση τοῦ Ἀπ. Παύλου καταλαμβάνουν θέσι στὸ ἀναλόγιο ἀφοῦ κι ὁ Κανόνας αὐτός, σαφῶς καὶ ἀπεριφράστως λέγει ψαλλόντων κι ὄχι ψαλλουσῶν. Δέν μπορεῖ μιὰ γυναῖκα νά θεωρεῖται εὐσεβὴς καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη νά καταπατᾷ τὴν παράδοση καὶ τὴν πράξη τῆς Ἐκκλησίας μετέχοντας σ' ἓνα ἔργο πού δέν εἶναι τῆς ἀρμοδιότητός της. Σέ μᾶς δέν μετράει τὸ λαϊκὸ ὄσμα: «ὁ κόσμος ἄλλαξε ἀλλάξαν οἱ καιροί» οὔτε εἵμαστε προτεσταντικὴ σχέση. Εὐχαριστοῦμε υἱικῶς τὸ Σεβασμιότατο καὶ γιὰ αὐτὴ τοῦ τὴν προσφορά στὴ στρατευόμενῃ Ἐκκλησίᾳ

* * *

«Ἀγνώστα» ξωκλήσια τῆς Κύπρου, Ἡμερολόγιο 2025.

Δέν τὸ κρύβω ὅτι μόλις ἄνοιξα τὸ Ἡμερολόγιο αὐτὸ ἐνθουσιάστηκα. Γιατί; Μά ἀπλούστατα διότι ὁ ὑπεύθυνος τῆς φωτογράφησης κ. Κωνσταντίνος Καποδίστριας, γενικός διευθυντὴς τῆς ὁμώνυμης ἐταιρείας ἐξαρτημάτων αὐτοκινήτων, εἶχε τὴ λαμπρὴ ιδέα νά τὸ διακοσμήσει μέ φωτογραφίες ξωκλησιῶν τῆς Κύπρου, τόσο τῆς κατεχόμενης ὅσο καὶ τῆς ἐλεύθερης, μέ σκοπὸ καὶ στόχο νά τὰ καταστήσει γνωστὰ στοὺς πολλούς. Σημειώνει χαρακτηριστικὰ στὸν πρόλογό του: «Σέ μιὰ προσπάθεια νά ἀναδείξουμε μέρος τῆς πλούσιας πολιτισμικῆς καὶ θρησκευτικῆς

κληρονομιάς του νησιού μας επιλέξαμε κάποια από αυτά τά ξωκλήσια μέσα από πολλές εκατοντάδες άλλα. Πολλά από αυτά στέκονται εκεί ακόμα και έχουν ρίζες μέσα στα βάθη των αιώνων, μαρτυρώντας έτσι πώς η Κύπρος μας αποτελούσε γη των αγίων». Θερμά συγχαρητήρια στην Έταιρεία, που δεν «κρατάει μόνο την Κύπρο σε κίνηση», αλλά όντως μας συγκίνησε με την κίνησή της αυτή, που μάς προσανατολίζει προς τις ρίζες μας. Είναι γνωστό πώς μόνο στην κατεχόμενη από τους Τούρκους περιοχή της Νήσου υπάρχουν 714 και πλέον εκκλησίες και μοναστήρια. Στο θεματολόγιο του παρόντος Έμερολογίου περιλαμβάνονται δεκάδες ξωκλήσια, μερικά πασίγνωστα όπως η Παναγία η Φορβιώτισσα της Άσινου, ο Άγιος Ίάκωβος του κατεχόμενου Τρικώμου και ο Άγιος Εύφημιανός της κατεχόμενης Λύσης. Όρισμένα δεν τά είχα καθόλου υπ' όψιν παρά τό ότι έχω εγκύψει γιά χρόνια στό θέμα, όπως λ.χ. τόν Άγιο Συνέσιο της κατεχόμενης Λύσης, τόν Άγιο Σωζόμενο του κατεχόμενου Δαυλού, τόν Άγιο Ίωάννη του κατεχόμενου Ριζοκαρπάσου, την Παναγία την Παλουριώτισσα της Ποταμιάς κι όχι μόνο. Δεν μένει παρά νά συγχαρούμε και την κα Άννα Φεσσά κι όλους όσους συνετέλεσαν ώστε νά γνωρίσουμε μιά άκόμη πτυχή της πίστης των πατέρων μας.

* * *

Γ. Π. Σωτηρίου, *Οί Άγιοι της Λέσβου*, τέταρτη έκδοσις επιυξημένη –βελτιωμένη, έκδ. Ί. Μπτροπόλεως Μυτιλήνης, Μυτιλήνη 2023, σσ. 239.

«Οί Βίοι των Αγίων δεν είναι τίποτε άλλο παρά η συνέχεια των Πράξεων των Αποστόλων» κατά τόν Όσιο Ίουστίνo τό Νέο Όμολογητή (Πόποβιτς). Είναι εϋτύχημα ότι στίς μέρες μας έχει αναωπυρωθεί τό ενδιαφέρον γιά τούς Βίους των Αγίων που στίς άρχές του 20ου αιώνα θεωρούνταν από τούς ξιπασμένους ψευτοδιανοούμενους «κονισαλέα συναξάρια»!! Τό ενδιαφέρον αυτό γιά την Άγιολογία δεν αποτελεί αντικείμενο περιέργειας ή επιστημονικής άν θέλετε ένασκόλησης ενός κλειστού κύκλου διανοουμένων αλλά μιά άπαιτήσι του λαού του Θεού, που επιζητεί επιστροφή στίς πηγές και στερεά τροφή, μετά από τή μακροχρόνια αϊμαλωσία στίς θολές πηγές της Έσπερίας, τόν Παπισμό δηλαδή και τό πολυκέφαλο γνήσιό του τέκνο, τόν Προτεσταντισμό. Η πάντερπνος νήσος της Λέσβου δεν μπορούσε νά μίν έχει μορφές Αγίων που άγίασαν μέ τό αίμα τους, αλλά και τούς ιδρώτες και τίς προσευχές τους πάλαι τε και έπ' εσχάτων, τά χώματά της κατά τό ύμνολογικό: «Μάρτυρες Κυρίου πάντα τόπον αγιάζετε». Μέ συγκίνησε ιδιαίτερώς η περίπτωση του Άγίου Κωνσταντίνου του έξ Άγερων. Τοϋρκος γεννημένος από Τούρκους γονείς ό μακάριος μετά από ένα θαϋμα παράτησε τή μάταιη θρησκεία των γεννητόρων του και ήθελε διακαώς νά βαπτισθεί χριστιανός. Μετά από κάμποσο καιρό κατάφερε νά βαπτισθεί στό Άγιον Όρος. Πηγαίνοντας στην πατρίδα του γιά νά βαπτίσει και τ' άδελφια του τόν άναγνώρισε κάποιος Τοϋρκος και τόν κατάγγειλε στίς άρχές. Δεν λύγισε από τά φρικτά βασανιστήρια των όμοεθνών του και τελικά έστάλη στην Κωνσταντινούπολη. Αφού κι εκεί υπέφερε τά πάνδεινα και δεν πρόδωσε τό Χριστό οδηγήθηκε στην άγκυνη. Ήταν 2 Ίουνίου του 1819. Τό δεύτερο μισό του 20ου αιώνας οί πιστοί ζήσανε τή φανέρωση μετά από αιώνες, κρίμασιν οίς οίδε Κύριος, των Νεομαρτύρων Ραφαήλ, Νικολάου και Ειρήνης που μαρτύρησαν στη Νήσο τό 1463 στη Θερμή. Μέ μιά σειρά από όράματα αποκαλύφθηκε ή ζωή και τό μαρτύριο των άνωτέρω Αγίων γιά τούς όποιους κανένα στοιχείο δεν ήταν γνωστό, ούτε καν τά όνόματά τους. Έχουν επιτελέσει πολλά και μεγάλα θαύματα και θεωρούνται καύχημα της Νήσου. Μακάρι οί πρεσβείες των Αγίων της Λέσβου και πάντων των Αγίων νά μάς ένισχύουν στούς δύσκολους καιρούς που διερχόμαστε.

* * *

Μπτροπολίτου Μάνης Χρυσοστόμου Γ', *Ψυχές παραδείσου*, έκδ. Άρχονταρίκι, Άθήνα 2024, σσ. 91.

Στή σημερινή κοινωνία που φαίνονται μόνο ντενεκές και φελλοί, οί μέν πρώτοι γιάτί κάνουν ντόρο όντας κύμβαλα αλαλάζοντα και οί δεύτεροι επιπλέον πάντοτε υπό οίεσθήποτε

συνθήκες, ὁ σεβασμιότατος συγγραφέας μᾶς παρουσιάζει πρόσωπα ἄγνωστα, κατ' ἄνθρωπον λέγω, πού δέν ἤλκυσε ἡ τῶν προσκαίρων φαντασία, ἀλλά τὰ προσήλκυσε ἡ ἄνω Ἱερουσαλήμ οἷα πυρός ἢ μαγνήτης. Μέσα ἀπό τίς σελίδες τοῦ βιβλίου πού ἔχω στά χέρια μου ἐμφανίζονται πέντε κληρικοί καί μοναχοί τῆς ἐποχῆς μας ἥτοι ὁ ἀρχιμανδρίτης Γεώργιος Κουτῆς, ὁ ἀρχιμανδρίτης Γεώργιος Χώρας, ὁ γέροντας Εὐσέβιος Βίττης, ὁ μοναχός Γερμανός Σκορδιδᾶς καί ὁ ἀρχιμανδρίτης Ἡλίας Μαστρογιαννόπουλος. Ὅπως σημειώνει ὁ Σεβασμιότατος στόν Πρόλογό του «στὴν ὅλη τους βιοτὴ ἀποδείχθηκε γιὰ μιὰ ἀκόμη φορά ὅτι τὸ Εὐαγγέλιο δέν εἶναι μόνο θεωρία ἀλλὰ πράξη, εἰλικρινής καί ἄδολη ἀγάπη πρὸς τὸν Θεό καί τὸν πλησίον. Ὡς ἄνθρωποι εἶχαν τίς ἀτέλειές τους ἀλλὰ πάντοτε ἦσαν οἱ ἀγωνιστές τοῦ καλοῦ ἀγώνα τῆς πίστεως, λύχνοι αἰφωτοί τῆς πίστεως μέχρι τέλους τῆς ἐπίγειας ζωῆς τους». Ἐντύπωση μοῦ προσέξινε ἡ ἀσκητική ζωὴ τοῦ π. Εὐσέβιου Βίττη στό ἡσυχαστήριό τοῦ Ἁγ. Νικολάου στό δάσος τοῦ Ράτβικ στὴν παγωμένη Σουηδία ὅπου εἶχε ἐπιδοθεῖ στὴν ἀδιάλειπτη προσευχή, τὴν περισυλλογὴ καί τὴν ἀσκησιὴ συνεχίζοντας τὴν παράδοση τῆς Θηβαΐδας τοῦ Βορρά. Ὅταν ἀσκήτευε στὴ Φαῖά Πέτρα τοῦ Σιδηροκάστρου ὅσοι τὸν γνώριζαν ὁμολογοῦσαν τὴν ἀρετὴ του. «Βοηθοῦσε ὅλο τὸν κόσμο. Ὅταν τοῦ ἔφερναν διάφορα πράγματα οἱ πιστοὶ ρωτοῦσε μετὰ ποιά οἰκονομία εἶχε ἀνάγκη καί στὴ συνέχεια τὰ προσέφερε». Ἀκούστε τὴν ἄποψη τοῦ ἀρχιμανδρίτου Γεωργίου Χώρας περὶ ἱερωσύνης: «Γιατὶ γίνεσαι παπᾶς;» τὸν ρώτησε ἕνας συγγενὴς του. «Τοῦ ἀπάντησα: γιατί ἔχω μέσα μου ἀρκετὰ ἀποθέματα ἱεροῦ ἐνθουσιασμοῦ, αἰσθήματα ἀγάπης πρὸς τὸν Θεό καί τὸν ἄνθρωπο καὶ θέλω νὰ τὰ ἐκφράσω». Καί δύο λόγια γιὰ τὸν π. Ἡλὶα Μαστρογιαννόπουλο: «ἐγεννήθη διὰ τὸν Χριστόν, ἀνετράφη εἰς τὴν ἀριστοκρατικὴν ἀθηναϊκὴν οἰκονομίαν του διὰ τὸν Χριστόν, ἔζησε διὰ τὸν Ἱγναπημένον τῆς καρδίας του τὸν Χριστόν».

* * *

Ἀρχιμανδρίτου Ἰωήλ Νικολάου, *Τὸ μονοπάτι τῆς χάριτος*, ἐκδ. Ἱεροῦ Ναοῦ Ἀγίου Νεκταρίου, Πρέβεζα 2025, σσ. 104.

Ὁ σεβαστὸς λευίτης τὰ τελευταῖα χρόνια οὐ παύεται ἐργαζόμενος ὑπὲρ τῆς ἀποπερατώσεως τοῦ οἴκου τοῦ Θεοῦ τοῦ ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἁγίου ἱεράρχου Νεκταρίου. Τὸ βιβλίό πού ἔχω στά χέρια μου ἀποτελεῖ ἕνα ἀκόμη λιθαράκι στὴ θεοφιλῆ αὐτὴ προσπάθεια. Στὴν πραγματικότητα ἔχουμε ἐνώπιόν μας μιὰ συλλογὴ ἄρθρων καί ὁμιλιῶν τοῦ π. Ἰωήλ. Ἐν πρώτοις ὑπάρχουν οὐκ ὀλίγες ὁμιλίες του σὲ διάφορες Κυριακὲς τοῦ ἐνιαυτοῦ, ἀλλὰ καί ἄρθρα τοῦ συγγραφέα. Ἐντοπίζουμε συμβουλὲς τοῦ Ἀγίου Νεκταρίου ἀλλὰ καί στιγμιότυπα ἀπὸ τὴ ζωὴ καί διδασκαλία τοῦ π. Ἰωήλ Γιαννακόπουλου, ἐκλεκτοῦ κληρικοῦ τῆς Καλαμάτας καί πνευματικοῦ πατρὸς τοῦ μακαριστοῦ Νικοπόλεως Μελετίου καί τοῦ ἀρχιμανδρίτου Ἐπιφανίου Θεοδωροπούλου. Ἀπὸ τὸ μυστικὸ κῆπο τῶν συμβουλῶν τοῦ ἁγίου ἱεράρχου σταχυολογήσαμε τίς κάτωθι: «Ἡ ἐλπίδα στοῦ Θεοῦ δέν ὀδηγεῖ ποτέ στὴν ἀπελπισία. Οἱ πειρασμοὶ φέρνουν ταπείνωση. Ἀναθέσθε ὅλες σας τίς φροντίδες στοῦ Θεοῦ. Ἐκεῖνος προνοεῖ γιὰ σᾶς. Μὴ γίνεσθε ὀλιγόψυχοι καί μὴν ταραζεσθε. Αὐτὸς πού ἐξετάζει τὰ ἀπόκρυφα βάθη τῆς ψυχῆς τῶν ἀνθρώπων γνωρίζει καί τίς δικές τους ἐπιθυμίες κι ἔχει τὴ δύναμη νὰ τίς ἐκπληρώσει, ὅπως αὐτὸς γνωρίζει». Λόγοι κατὰ Θεὸν σοφοὶ ἀπὸ στόμα τοῦ Ἀγίου Νεκταρίου. Ἀπὸ τὸ κεφάλαιο Θεόσοφα λόγια παραθέτουμε τὰ πρὸς κάτω σάν ἕνα ποτήρι δροσερὸ νερό στοῦ λιοπύρι τῆς βιοπάλης: «Νὰ πορεύεσθε τὴν ὁδὸ τοῦ Κυρίου καί νὰ ἀγωνίζεσθε τὸν καλὸν ἀγώνα τῆς πίστεως. Νὰ δώσετε τὰ πάντα γιὰ τὸν Χριστό. Τὸν Χριστό νὰ μὴ δώσετε μέ τίποτε» (Ἅγιος Ἰουστίνος Πόποβιτς). «Οἱ βλάσφημοι λογιζομὶ μόνο μέ τὴν περιφρόνησι καί τὴν ἀδιαφορίαν ἀπομακρύνονται. Δέν εἶναι δικοὶ σας ἀλλὰ ξένοι. Ἐρχονται ἀπ' ἔξω ὅπως οἱ θόρυβοι τῶν ἀεροπλάνων» (Ἅγιος Παΐσιος Ἀγιορείτης). Καί τέλος κατὰ τὴν κατὰ Θεὸν σοφίαν τοῦ π. Ἰωήλ Γιαννακοπούλου: «Χωρὶς σταυρὸ δέν πάει κανεὶς στὸν παράδεισο, ἀλλὰ πρέπει νὰ τὸν σκώσουμε κι ὅχι νὰ τὸν σέρνουμε. Γιὰ νὰ τὸν σκώσεις ὅμως πρέπει νὰ προσέξεις πῶς καί ἀπὸ ποῦ γιὰ νὰ σκωθεῖς ἀπ' ἐνός καί νὰ εἶναι ἐλαφρὺς ἀπ' ἑτέρου. Παράδειγμα ἔφερνε τὸ τραπέζι. «Ἐάν τὸ πιάσεις ἀπὸ τὴν ἄκρη, ἐάν εἶσαι δυνατὸς μπορεῖ νὰ τὸ σκώσεις γιὰ λίγο ὅμως, ἐνῶ ἐάν τὸ πιάσεις μέ τὰ δύο σου χέρια ἀπὸ τὴ μέση καί θά

τό σπκώσεις καί θά τό κρατήσεις διότι εἶναι πιό ἐλαφρό».

* * *

Παντελῆ Μιχαηλίδη, *Σκόρπιες στάλες*, ἐκδ. «Συμπαντικές διαδρομές», Ἀθήνα 2025, σσ. 115.

Κύριο χαρακτηριστικό τοῦ καιροῦ μας, εἶναι ἡ ἀπαξίωση, ἀπέχθεια θάλαγα ἀνενδοιασῶς, πρὸς τὰ πολυσέλιδα γραφτά. Ἀρνιόμαστε νά τὰ διεξέλθουμε ὅσο σοβαρά, υπεύθυνα, σημαντικά κι ἀξιόλογα κι ἂν εἶναι. Ἀπλὰ τὰ προσπερνοῦμε. Φοβερό; Ὅπως κι ἂν ἔχει εἶναι πέρα γιὰ πέρα πραγματικό. Ὁ συγγραφέας τοῦ παρόντος λαχταρᾷ τό σύντομο, τό λακωνικό. Ἐπιγραμματικός ὁ λόγος του. Οἱ φλυαρίες, εὐσεβεῖς καί μή, εἶναι φλυαρίες καί φληναφήματα. Ὁ Παντελῆς ἔχει ἀκόμη ἓνα βασικό χαρακτηριστικό. Ἐκφράζεται «ἐκ βαθέων» Χαράσσει στό χαρτί αὐτὰ πού λέει κι αἰσθάνεται διότι τὰ βίωσε στό καμίνι τῆς ζωῆς. Ἐχει φάει τή ζωή μέ τό κουτάλι. Καί τό καμίνι αὐτό δέν ἔχει νά κάνει μέ ἐπαγγελματίες γραφιάδες, οὔτε σχετίζεται μέ καρτογιακάδες. Καίει τό καμίνι αὐτό, σάν τήν κάμνο τῶν Χαλδαίων, ἄλλοτε τσουρουφλίζει, ἐνίοτε μουντζουρώνει, σέ περιλούζει οὐκ ὀλίγες φορές μέ ἰδρώτα, δάκρυα κι αἷμα. Οἱ στάλες πού περιγράφει καί καταπάνεται κινοῦνται μεταξύ δακρύων καί δρόσου Ἀερμῶν. Ἐν πρώτοις κάνω στάση στό δισέλιδο: Κυριάκος καί Κυριάκος πού τελείωσα ἀπνευστί. Ἐκεῖνη ἡ τρεχάλα πρὸς τό δικαστήριο, ὁ παντελῶς ἄγνωστος πού ἔτυχε νά λέγεται Κυριάκος καί τρύπωνε στό ὄχημα μαζί μέ τόν ἄλλο Κυριάκο, τό γνωστό στό σωφέρ. Ἡ ἐκπληξη ὅλων εἶναι ἓνα στιγμιότυπο βγαλμένο ἀπό τήν καθημερινότητα χωρίς κανένα ἀπολύτως φιασίδι. Αὐθεντική πέρα γιὰ πέρα. Μνήμη θανάτου μαρτυρεῖ ἡ τελευταία ἱστοριούλα. Τήν οἰκογενειακή γαλήνη τή καλάρωση καί τίς διακοπές τοῦ Δεκαπενταυγούστου διακόπτει ἓνα γεγονός πού σείει συνθέμελα μιά οἰκογένεια. Ἀγγελία θανάτου ἑνὸς νέου ἀνθρώπου μέσα στ' ἄγρια μεσάνυχτα. Πόνος, θρῆνος καί κλαυθμός καί ὀδυρμός πολὺς. Ἄλλο νά τό χαράσσεις στό χαρτί κι ἄλλο νά τό βιώνεις. Ἀντιγράφω κλείνοντας τό λόγο. «Ἀτενίζοντας δακρυσμένος τόν οὐρανὸν βλέπεις τό στοργικὸ γλυκὸ παρηγορητικὸ βλέμμα τοῦ Θεοῦ καί νοιώθεις τό γεμάτο ἀγάπη καί συμπόνια κἀδί του νά σου δροσίζει τήν λαβωμένη καρδιά... Μή κλαῖς τόν ἔχω κοντά μου στὴν ἀγκαλιά μου».

* * *

Δημητρίου Π. Ρίζου, *Ὁ Προφήτης Ἡλίας*, ἐκδ. Φλωρινιώτικες Ἐκδόσεις, Φλώρινα 2024, σσ. 176.

Μέ τόν διφρηλάτην Ἡλίαν, τόν πύρινο προφήτη τῆς Π. Διαθήκης, καταπάνεται ὁ ἀκατόπντος συγγραφέας στό παρόν. Παίρνοντας ἀφορμή ἀπὸ τήν ἐπ' ὀνόματι τοῦ Προφήτου ἐκκλησία τοῦ χωρίου Μελέτη Φλωρίνης ὁ κ. Ρίζος ἀσχολεῖται μέ τήν μεγάλη αὐτή μορφή. Τό ὅλο ἔργο χωρίζεται οὐσιαστικά στὰ πρὶ κατω μέρη: α') τήν παρουσίαση τοῦ Προφήτη μέσα ἀπὸ τὰ βιβλία τῆς Π. Διαθήκης (Γ' καί Δ' Βασιλείων) β') τήν παράθεση μιᾶς Ὀμιλίας τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου γιὰ τόν Προφήτη καί γ') τήν Ἀσματικὴ ἀκολουθία τοῦ Προφήτη ἀνήμερα τῆς εὐρητίς του. Ἀναφορικά μέ τό πρῶτο μέρος ὁ συγγραφέας ἀκολουθεῖ τήν κατωτέρω τακτική: α') παραθέτει τό κείμενο τῶν Ὁ' ἀνά στίχο, β') προβαίνει σέ μετάφραση τοῦ ἐν λόγῳ κειμένου καί στή συνέχεια σχολιάζει τό μεταφρασθέν κείμενο. Παραθέτω δειγματοληπτικά τό σχόλιό του στό Βασ. Γ' ιστ' 30. Κείμενο: «Καί ἐποίησεν Ἀχαάβ τό πονηρὸν ἐνώπιον Κυρίου καί ἐπονηρεύσατο ὑπὲρ πάντας τοὺς ἔμπροσθεν αὐτοῦ». Σχόλιο: «Καί ἡ πρὶ σημαντικὴ πληροφορία εἶναι γιὰ τὴν στάση του ἐναντι τοῦ Κυρίου. Οἱ Ἑβραῖοι εἶναι ὁ περιούσιος λαὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ ἐκλεκτός. Χαρακτηριστικὸ γνώρισμά του εἶναι ὁ σεβασμὸς τοῦ θεοσδότου νόμου. Ὅμως τοὺς βλέπομε στὴν ἱστορικὴ πορεία νὰ παρεκκλίνουν πολλές φορές ἀπὸ τόν δρόμον τοῦ Θεοῦ. Ἡ ἀθέτησις τῆς διαθήκης τοῦ Θεοῦ μέ τό λαὸ του ἦταν συχνὸ φαινόμενο. Τότε ὁ Θεὸς ἔστελνε τοὺς προφῆτες νά ἐλέγξουν καί νά ἐπαναφέρουν τό λαὸν στό δρόμον τοῦ Θεοῦ. Ὁ Ἀχαάβ, τό πρόσωπο πού μᾶς ἐνδιαφέρει, ὄχι μόνο ἀπομακρύνθηκε ἀπὸ τόν δρόμον τοῦ Θεοῦ ἀλλὰ καί ξεπέρασε στὴν ἀσέβεια ὅλους τοὺς προκατόχους του, καί παρέσυρε στὴν ἀποστασία καί τόν λαόν». Ἀπὸ τὰ σχόλια τοῦ Χρυσορρήμονος παραθέτω τό πρὶ κατω, τό τόσο εὐγλωττο: «Τότε λοιπόν,

όταν είδε ο Θεός ότι ο Ἡλίας ἔγινε φιλανθρωπότερος, τότε τόν στέλλει στὸν Ἀχάαβ νά τοῦ ἀναγγεῖλῃ ὅτι θά λυθεῖ ἡ τιμωρία (δηλ. ἡ ἀνομβρία). Καί ἄς παρατηρήσουμε ὅμως ὅτι ὁ Θεός ἔδωσε στὸν Προφήτη νά πῇ αὐτά τὰ λόγια φιλανθρωπίας γιὰ τὴ λύσι τοῦ λιμοῦ, ὅταν καί ὁ ἴδιος ὁ Προφήτης ἔγινε φιλανθρωπότερος». Εὐχόμαστε στὸν ὀνυρὸ συγγραφέα καλὴ δύναμη καί καλὴ συνέχεια.

* * *

Ἁγίου Νικολάου Καβάσιλα, *Ἡ μυστικὴ ἐν Χριστῷ ζωὴ*, Πρόλογος, μετάφραση, σχόλια Ἀρχιμ. Ἰωαννικίου Κοτσώνη, ἐκδ. Ἱερᾶς Μονῆς Μεταμορφώσεως Σωτῆρος, Σοχοῦ Λαγκαδά, ἐκδ. β' 2025, σσ. 331.

Πατερικὴ μορφή ἀπὸ τίς πρῶτες ὁ ἐν ἁγίοις Πατὴρ ἡμῶν Νικόλαος ὁ Καβάσιλας. Καί οἱ θέσεις του περὶ τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς δέ μποροῦν ἐπ' οὐδενὶ νά περάσουν ἀπαρατήρητες. Ἄξιος ὅμως καί ὁ μισθὸς τοῦ π. Ἰωαννικίου πού μᾶς μεταφέρει στὴ σύγχρονη ἐλληνικὴ τίς σκέψεις τοῦ ἱεροῦ Πατρός. Ἄς ἀντλήσουμε, λοιπόν, ὕδωρ μέτ' εὐφροσύνης ἐκ τῶν πηγῶν τοῦ σωτηρίου. Σημειώνει ἐν πρώτοις ὁ Ἅγιος σχετικὰ μέ τὸ μυστήριον τοῦ Βαπτίσματος: «Τό μάτι μας ἔγινε τέτοιο ὥστε νά βλέπει τό φῶς, ἔ' αὐτὰ μας ἔγιναν γιὰ ν' ἀκοῦνε τούς ἥκους καί κάθε μέλος γιὰ ὅ,τι ἀρμόζει. Καί τῆς ψυχῆς ἡ ἐπιθυμία φουντώνει μόνο γιὰ τόν Χριστό. Ὁ Χριστός: Αὐτός εἶναι τό κατάλυμα, ἡ ἀνάπαυσις μας. Διότι Αὐτός μόνο εἶναι καί ἀγαθὸ καί ἀλήθεια καί ὅτιδήποτε μπορεῖ ν' ἀγαπήσει κανεῖς φλογερά». Γιά τὸ μυστήριον τῆς θείας κοινωνίας γράφει τὰ ἑξῆς ἀξιόλογα: «Τόση δύναμη καί χάρη ἔχει τό δεῖπνο τῆς Θείας Εὐχαριστίας γιὰ ὅσους κοινωνοῦν, ἂν βέβαια προσέρχονται σ' αὐτὸ καθαροὶ ἀπὸ κάθε ἁμαρτία κι ἂν μετὰ τὴν θεία Μετάληψη δέν προσθέσουν στὴ ζωὴ τους τίποτε τό πονηρό. Διότι ἂν ἔχουν τέτοια διάθεση καί προετοιμασία πρὸς τὸ μυστήριον, τίποτε δέν θά ἐμποδίσῃ τόν Χριστό νά ἐνωθεῖ μαζί μας τέλεια καί δυνατά. Ἐξαιρουντας ὁ μακάριος Παῦλος τὴν ἔνωση αὐτὴ εἶπε: «Τό μυστήριον τοῦτο μέγα ἐστίν» (Ἐφεσ. ε' 32), διότι αὐτὸ τό μυστήριον εἶναι ὁ πολυύμνητος γάμος, κατὰ τόν ὁποῖο ὁ ἀνάγιος Νυμφίος παίρνει σάν παρθένο Νύμφη τὴν Ἐκκλησίαν. Πραγματικὰ ἐδῶ ὁ Χριστὸς τρέφει τὴν χορεία τῶν πιστῶν του». Καί κάτι ἀπὸ τὴν εἰς Ἄδου κάθοδον τοῦ Κυρίου: «Ἐπρεπε ὅμως ἀκόμη καί οἱ δεσμῶτες τοῦ Ἄδου νά ἐλευθερωθοῦν καί τό ἔργο αὐτὸ δέν ἐπέτρεψε νά τό κάνουν ἄγγελοι ἢ ἀρχαγγελοι, ἀλλὰ κατέβηκε ὁ Ἰδιος στοῦ δεσμοπύριου. Καί τὴν ἐλευθερίαν τους οἱ αἰχμάλωτοι ἦταν φυσικὸ νά μὴν τὴν λάβουν δωρεάν, ἀλλὰ τοὺς ἐλευθερώνει καταβάλλοντας τὸ αἷμα του. Μέ τὸν ἴδιο τρόπο ἀπὸ τὸν καιρὸ ἐκεῖνο καί ἕως τό τέλος τοῦ κόσμου ἐλευθερώνει καί ἀπαλλάσσει ἀπὸ τὴν εὐθύνη τίς ψυχές καί τίς καθαρίζει ἀπὸ κάθε ρύπο. Διότι Αὐτός εἶναι πού καθαρίζει, ὅπως ἐδήλωσε ὁ Παῦλος: «δι' ἑαυτοῦ —λέει— καθαρισμόν ποιησάμενος τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν, ἐκαθίσεν ἐν δεξιᾷ τοῦ θρόνου τῆς μεγαλωσύνης ἐν τοῖς οὐρανοῖς» (Ἐβρ. α' 3). Ὅντως ρήματα ζωῆς καί θεοχάρακτα γράμματα ἀπὸ τὸν θεοδίδακτο Ἅγιο.

* * *

Ἀρχιμανδρίτη Ἰωάννου Κωστώφ, *Ὁρθοδοξία*, ἐκδ. Ἁγίου Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός, Ὁρωπὸς 2025, σσ. 394.

Τὸ παρόν ἀγγίζει τὸ θέμα Ὁρθοδοξία ὅχι ἀφ' ὑψηλοῦ, ἀλλὰ ἐντελῶς πρακτικά. Μᾶς βοηθᾷ νά ἐννοήσουμε τὸ μέγεθος τοῦ θησαυροῦ τῆς πίστεως τῆς πατροπαραδότου μέσα ἀπὸ ἀπλές (ὅχι ἀπλοϊκές) σκέψεις. Ἡ πρώτη μας ἐπισήμανση: «Οἱ ἀλήθειες στὴ Βίβλο μοιάζουν μᾶλλον μέ ἓνα περιβόλι παρὰ μέ ἓνα μουσεῖο. Μέ ἄλλα λόγια ἡ πίστη μας δέν θά πρέπει νά εἶναι μιὰ νεκρὴ συλλογὴ ἀπὸ θεολογικὰ ἐπιχειρήματα ἀλλὰ κάτι πού φέρνει καρπὸ». Τέτοιος εὐκλεπὴς καρπὸς ὑπῆρξε κι ὁ Ἅγιος Κοσμᾶς ὁ Αἰτωλός. Ἀναμφίβολα χρησιμοποιοῦσε θεολογικὰ ἐπιχειρήματα καί κατέβαινε στοῦ ἐπίπεδο τῶν ἀκροατῶν του ἀλλὰ ἐκεῖνο πού συγκλόνιζε ἦταν ἡ ἴδια ἡ ζωὴ του. Αὐτὸ ἀνάγκασε τὸ θηριώδη Ἀλή πασά τὸν Τεπελενλί νά πεῖ στοὺς ὁμοθηρῆσκους του, πού τὸν κατηγοροῦσαν γιὰ τὸν τιμοῦσε: — Φέρτε μου ἓνα μωαμεθανό πού νά τοῦ μοιάζει ἔστω καί λίγο κι ἐγὼ θά τοῦ φιλήσω καί τὰ πόδια. Καί κάτι ἄλλο πολὺ διδακτικόν: «Ἐνας ἐργατὴς ρώτησε ἓνα συνάδελφό του μέ τί ἀσχολεῖται τίς ἐλευθερὲς ὥρες του. Κι ἐκεῖνος ἀπά-

ντισε: — Μεταφράζω τὴν Καινὴ Διαθήκη. Ἐκκληκτος τότε ρώτησε: — Μά ξέρεις τόσο καλά τὰ ἀρχαῖα Ἑλληνικά; — Ὅχι ἀλλὰ προσπαθῶ νὰ κάνω τὰ λόγια τῆς ζωῆ μου. Τὴ διδασκαλία τῆς τὴν κάνω καθημερινά μου βιώματα. Κάθε ἐνέργειά μου νὰ ᾿ναι καὶ κάποια σελίδα τῆς Βίβλου». Δύσκολο ἔργο, ἀλλὰ τὸ νὰ παίρνει κανεὶς στὰ σοβαρά τὰ «ζωηρά λόγια» τοῦ Εὐαγγελίου εἶναι τέχνη τεχνῶν καὶ ἐπιστήμη ἐπιστημῶν. Δέν εἶναι τυχαῖο τὸ γεγονός ὅτι οἱ μοναχοὶ τῶν πρώτων αἰώνων μάθαιναν ἀπὸ στήθους τὸ Εὐαγγέλιο. Τὸ μάθαιναν ὄχι γιὰ νὰ παπαγαλίζουν τὸ ἱερὸ κείμενο καὶ νὰ καταπλήττουν τοὺς ἀκροατές τους, ἀλλὰ γιὰ νὰ ζήσουν ὅπως θέλει τὸ Εὐαγγέλιο. Κάποτε ὁ Ἅγιος Ἰσαάκ ὁ Σύρος, ὄντας ἐπίσκοπος, θέλησε νὰ λύσει μιά διαφορά δυὸ χριστιανῶν σύμφωνα μέ τὸ Εὐαγγέλιο. ἤφισε, πάτερ μου, τὸ Εὐαγγέλιο, τὸν κλεύασε ὁ ἕνας ἐκ τῶν διαδίκων. Τότε ὁ Ἅγιος τοὺς παράτησε καὶ πῆγε νὰ ζήσει ὡς ἐρημίτης σύμφωνα μέ τὸ Εὐαγγέλιο. «Τὸ οἰκουμενικὸ πρόβλημα τῆς ἐποχῆς μας συνίσταται στὸ νὰ ἐπιστρέψει ἡ Δύσι σὲ μιά ὀρθή σκέψη καὶ ὀρθή ζωή, δηλαδὴ στὴν Ὁρθοδοξία». Τὸ εἶπε κάποιος διαβασμένος Δυτικός. Τὸ θέμα εἶναι νὰ μετατραπῇ αὐτὸ σὲ πράξη καὶ τρόπο ζωῆς. Γένοιτο.

* * *

Ἀρχιμανδρίτη Ἰωάννου Κωστόφ, *Μέρα, νύκτα, λευκὸ τὸ γιασεμί*, ἐκδ. Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Λαμασκνός, Ὁρωπὸς 2024, σσ. 233.

Ἀκόμη ἓνα διαχρονικὸ ἡμερολόγιο ἔχει βγεῖ ἀπὸ τὰ ἀκούραστα χέρια τοῦ π. Ἰωάννη. Κι αὐτὸ ἀκολουθεῖ τὰ ἴχνη τῶν προηγούμενων δηλ. ἀποτελεῖται ἀπὸ 366 θέματα «μικρὰ μετὰ μεγάλων». Ἀρχίζω μέ ἓνα μικρὸ, ἀλλὰ πολὺ δυνατὸ: «Ὅπως τὰ μανιτάρια κι οἱ συμβουλές. Οἱ κακές μποροῦν νὰ ἀποβοῦν μοιραίες» (299). Καὶ μιά πιὸ μεγάλη ἱστορία, ἀπὸ τὴν Κρήτη. Στὰ 1859 ὁ φραγκόπαπας Σεραφίνο μέ ἐπιδέξιους χειρισμούς εἶχε καταφέρει νὰ προσπλητίσει κάποιους ὀρθόδοξους στὸν Παπισμὸ. Κάποιος χωρικός ἀπὸ τὸ χωριὸ Καλύβες Ἀποκορώνου, ὀνόματι Γεώργιος Κοντογιάννης προμήθευε τὸ Σεραφίνο μέ προϊόντα ἀπὸ τὸ κτήμα του. Σὲ μιά ἀπὸ τὶς συναντήσεις τους τοῦ ἀνέφερε ὅτι τὸ κτήμα του δεχόταν συχνὰ ἐπιθέσεις καὶ λεηλασίες ἀπὸ τὸν ὀθωμανικὸ στρατὸ. Αὐτὸς χωρὶς ἀναβολὴ ἀνέφερε τὰ γεγονότα στὸ Γάλλο πρόξενο τὸν ντέ Τούρ, ὁ ὁποῖος παρουσιάστηκε στὸν διοικητὴ τοῦ Νησιοῦ Χουσνὶ πασά καὶ τὸν πίεσε νὰ μετακινήσει τὸν τουρκικὸ στρατὸ ἀπὸ τὶς Καλύβες. Στὴ συνέχεια ὁ φραγκόπαπας ἄρχισε νὰ διαβεβαιώνει τοὺς Κρήτες ὅτι ἂν προσχωροῦσαν στὸν Παπισμὸ θὰ εἶχαν τὴν προστασία τοῦ γαλλικοῦ προξενείου. Ἰσχυριζόταν ἀκόμη πὼς δέν υπάρχουν οὐσιαστικὲς διαφορές μεταξὺ Ὁρθοδοξίας καὶ Παπισμοῦ. Οἱ φραγκοπαπάδες ζητοῦσαν μόνο τὴν ἀναγνώριση τοῦ Πάπα καταγράφοντας ὅσους ἐνδιαφέρονταν νὰ προσχωρήσουν στὸν Παπισμὸ σ' ἓνα ληξιαρχικὸ κώδικα. Οἱ ἐνδιαφερόμενοι λάμβαναν ἐπίσης μιά δῆλωσι τῆς ὁμολογίας τους στὰ ἰταλικά! Δόξα τῷ Θεῷ δέν ὑπῆρξε καρποφορία. Τὸ δικὸ μας σχόλιο; Πολὺ ἀδελφικὴ ἡ ἀγάπη τῶν φραγκοπαπάδων. Ὅποια ἀνιδιοτέλεια! Σοὺ δίνω προστασία, δώσε μου τὴν πίστη σου! Καὶ κάτι γιὰ τὸ μυστήριό τοῦ γάμου, πού βάλλεται πανταχόθεν στὶς μέρες μας μέ τὰ γνωστὰ ἀποτελέσματα: «Ὅταν συζῆς, ζῆς γιὰ τὸ τώρα. Ὅταν παντρεύεσαι ζῆς γιὰ τὸ μέλλον» (188). Πραγματικά. Σήμερα, πού ὁ διάβολος ἔχει βγεῖ ἀπὸ τὸ καβούκι του, οἱ ἄνθρωποι, ἀντὶ νὰ ζητοῦν τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν εὐλογία του στὸ συζυγικὸ τους βίο ἀλλοτε παίρνουν ἓνα χαρτί ἀπὸ τὸ δήμαρχο, («πολιτικός γάμος») καὶ προσφάτως κάνουν ἓνα συμβόλαιο, ὅπως κάνουμε ὅταν ἐνοικιάζουμε ἓνα σπίτι ἢ ἓνα μαγαζί, γιὰ μερικὰ χρόνια, τὸ ὁποῖο ὀνομάζουν «σύμφωνο συμβιώσεως»! Τελικὰ ἀκόμη καὶ ὁ γάμος στὴν ἐκκλησία ἀποτελεῖ ὁμολογία πίστεως. Μάλιστα.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΚΥΡΙΑΚΟΥ

